Hernani 2020

Hernani 2020

HERNANI URTEKARIA

Udal Artxibo Zerbitzua

Hernaniko Udala

euskara ari du

DISEINUA, MAKETAZIOA eta INPRIMAKETA: tz KOMUNIKAZIO GRAFIKOA (Antza S.A.L.)

AZALA: Hernaniko Udal Artxiboa

Lege Gordailua: SS-403-1993

Artikuluetan azaltzen diren iritzien erantzule idazlea bera da.
Las opiniones expresadas en los artículos son responsabilidad exclusiva de sus autores.

Hernani 2020

HERNANI URTEKARIA

Hernaniko Udala

Udal Artxibo Zerbitzua

XXVI. urtekaria 2020

hitzaurrea

Munduko bazter guztiak nahastu dituen pandemia batek markatu du 2020. urtea. Lau hilabetez alarma egoeran, 2.200 pertsona baino gehiago hil dira COVID-19aren ondorioz Euskal Herrian, milaka eta milaka herritar kutsatuta. Osasun zentroak, ospitaleak eta osasun langileak beren onena eman dute, gaixoen oldea zeuzkaten baliabideek ahalbidetu dizkieten modurik onenean artatzen.

Adinekoen kolektiboa bereziki jo du pandemiak, hildako gehien-gehienak 70 urtetik gorakoak izan baitira. Kutsatu ez direnentzat ere izan da ondorio larririk: gure ohiko bizimodua erabat irauli du COVID-19ak. Etxe barruetan konfinamendu luzea, ikastetxeak, saltoki eta enpresa ugari itxita, kaleak ia hutsik, senitartekoak eta lagunak elkar ikusi gabe hilabeteak igaro dira eta herritar asko lanik gabe gelditu da, eta, ondorioz, familia asko egoera ekonomiko larrian geratu da.

Ezohiko urtea, inolako zalantzarik gabe. Nolanahi ere, “Hernani” urtekariak ez dio historiarekin duen urteroko hitzorduari uko egin eta, aurten ere, eskuartean duzue 26.a. Betiko legez, gure herriaren arrastoari segika, gai interesgarri anitz plazaratzen ditu.

Beste gai interesgarrien artean, Hernanik azken bi mendeotan izandako migrazio-mugimenduak, Euskal Herriko historian mugarri bihurtu zen Martin Zabaletaren lorpena, egungo Hernaniren nortasuna zizelkatu zuten industrien ikerketa historikoa, inudeen inguruko ikerketa, hernaniar askok euskararen alde eta gure kulturaren alde egin zuten borroka baten lekuko izan den Langile Ikastolaren historia... Eta, nola ez, memoria hurbilagoaren errepasoa egiteko parada ere izango dugu irakurleok.

Azkenik, gure herriaren historia-oroimenean gordetzeko balioko duen urtekari honetan parte hartu duten guztiei eskerrak eman nahi dizkiet.

Xabier Lertxundi Asteasuinzarra
HERNANIKO ALKATEA

aurkibidea

8. **Urumea bailarako antzinako industria-ondarearen azterketa historikoa**
Miren Garcia Dalmau (Aranzadi Z.E.) / Alfredo Moraza Barea (Aranzadi Z.E.)

18. **Hernani - Goizueta oinezko bide zaharra**
Urumea bailara pausuz pausu
Jose Jabier Etxeberria

26. **Apuntes sobre migraciones hernaniarras de los siglos XIX y XX**

36. **Biziraupenerako zaintza**
Haur abandonatuak zaintzen zituzten Hernaniko inudeak
Amaia Rodriguez Oñatibia

39. **Garagardoa egiteko lupulu landaketak Urumea bailaran**
Iñaki Sanz-Azkue

46. **Carmen Adarraga Elizaran**
Hernaniarra apasionada por el deporte y emprendedora también en el trabajo.
Desde el pasado mes de enero tiene un parque del pueblo su nombre.
Tito Irazusta Adarraga

49. **Izenari jarraiki izana, Incansablesek 50 urtez emana**
Leire Goñi Iradi

60. **50 Urte "eskola berria" amesten**
LANGILE IKASTOLA - Lide Rekondo Urkia (KRONIKA)

68. **Iturrizoko. La boca del lobo**
Joxan Ruiz

70. **Martin Zabaleta**
"Egin dugu! Gora Euskadi askatuta! Gora Euskadi antinuklearra!"

74. **Endika Barrenetxea**
"Erremontea irakasgai bezala erabiltzen dut bizitza arrunterako"
Iñigo Goñi Iradi / Argazkiak: Maialen Andres

82. **La marcha nórdica de competición** ha entrado con fuerza en Hernani
Visi Madina / Agustin Urretabizkaia

89. **Hernani,** Crónica **2017-2018ko kronika**

Urumea bailarako antzinako industria-ondarearen azterketa historikoa

■ MIREN GARCIA DALMAU (ARANZADI Z.E.) / ALFREDO MORAZA BAREA (ARANZADI Z.E.)

Urumea ibaiak, desberdintasunak gaindituz, Hernani eta bere eskualdearentzat Nilok Egiptorentzat irudikatzen duena adierazten du. Bere benetako bizkarrezurra da, mendeetan zehar bere bizitza ekonomiko eta sozialaren garapenaren oinarri izango den ardatza, eta, hedaduraz, bere komunikazio arteria nagusia. Ezin dugu ulertu gaur egungo paisaia hernaniarra, are gutxiago haren bilakaera historikoa, Urumea ibaiak sare horretan esan nahi izan duena gabe.

Lan honen helburua, funtsean, Urumea ibaiarekin lotutako aprobetxamenduen eta erabileren ezaugarriak behatzea izan da, eta nola eboluzionatu duten denboran zehar, unean uneko beharretara egokituz. Lan hori egiteko, Hernaniko Udalaren laguntza paregabea jaso dugu, "Hernaniko industria-ondarearen azterketa Urumea bailaran zehar" bekaren bidez.

Egitasmoa, Hernaniko Kultur Ondarea ezagutarazteko eta hedatzeko asmoarekin proposatu zen. Historikoki, Urumea eta bere ibaiadarrak herriko jarduera industrialaren bizkarrezurra izan dira. Erdi Arotik industria desberdinak kokatu izan dira beren ibaiertzetan, eta batzuk horrela jarraitzen dute nahiz eta garai bateko garrantzia gutxitu (beste energi iturriekin alderatuz). Urumea ibaia funtsezkoa izan zen bai garraiobide bezala eta bai makinak abiarazteko energia iturri bezala. Ibaiertzetan industria mota ugari finkatu izan dira: burdinolak, errotak, irin-industriak, zementu-fabrikak edo zentral hidroelektrikoak besteak beste, batzuk oraindik gaur egun mantentzen direnak. Ikerketaren helburu nagusiena Urumea ibaiarekin lotutako ondarearen garrantzia azpimarratzea izan da, Hernanirekin lotuta dagoena bereziki. Industria hauei buruz dagoen ezagutza oso urria izaten da eta maiz denboran zehar luzatu diren estereotipoetan oinarritutako informazioa da.

Lan eremua Urumea bailara osoa izan da nagusiki, Ergobitik Aranoko muga arte gutxi gorabehera. Bertan ez da Urumea ibaiaren ibilgua sartu soilik, baita bere ibaiadarrak ere, bailara bere osotasunean hobeto ulertzeko (Karapote, Portu, Osiñaga, Epele, Urruzuno etab.). Horren erakusgarri dugu identifikatutako ia 50 ingenio edo elementuetatik hogei bat baino ez direla Urumea ibaitik zuzenean elikatzen; gainerakoa, ibaiadar batzuetatik elikatzen da. Hori dela eta, erregistratutako elementu gehienak Hernaniko udalerrian daude, baina beste asko inguruko udalerrietan daude, Urnietan, Donostian, Errenterian edo Aranon, adibidez. Denak berdin sartuta daude, ikerketaren ardatza ez baita udalerria, ibaia bera baizik.

Lana bi ataletan antolatu da, eta horrela egin dugu baita testu honetan ere. Alde batetik, industria-garapenaren eboluzioa mendetan zehar aztertu da, eta beste aldetik katalogo xume bat prestatu da.

Ereñotzuko multzoaren aireko bista. Ezkerrean Lonja, erdian burdinolen eta errotaren hondakinak eta eskuinean zentral hidroelektrikoa (Aeroclick).

URUMEA ETA INDUSTRIAREN GARAPENA

Eskura ditugun datu historikoei eta aprobetxamendu horien ezaugarri espezifikoei erreparatuta, hiru aldi edo etapa handi ezarri ahal izan dira bilakaera horretan. Horietako bakoitzean, Urumea ibaiak (eta haren ibaiadarrek) aprobetxamendu-eredu espezifiko eta berezi bat izango dute. Horretarako, modu erabakigarrian lagunduko dute muga teknikoek.

LEHENENGO GARAIA
Industria aurreko usadiozko industriaren garapena

Garai hau, biziena bezala defini dezakegu, non ibaiak paper protagonista bat hartu zuen lurraldeko bizitza sozial eta ekonomikoan, Hernani eta bere inguruko herriak, probintziaren garapenaren oinarrietako bat bihurtuz. Olagizonen mailuen burrunba-hotsak edo errotarrien kirrika, aingurak edo kanoiak egiteko lanak edo merkantzia ugarirekin kargatutako gabarrak ezagutu zituzten ibaiaren ertzek. Jarduera horiek Hernaniko egungo industria-panoramaren aurrekari bihurtuko dira, eta horiek gabe nekez uler genezake gaur egungo ezaugarriekin.

Kronologikoki, garai hau Erdi Aroaren amaieratik XIX. mendearen erdialdera arte hedatzen da. Ez dakigu aurretik ibaiaren eta haren ibaiadarren industria-aprobetxamendurik egon zen, baina horri buruzko ikerketa berriekin argituko da alderdi hori. Industria-garapen horren "jaiotza" ofiziala 1379an kokatu behar da zehazki, urte horretan Donostia eta Hernani artean konkordia bat sinatuko baita Urumeako "montes francos"en jabe gisa. Konkordiak baimena ematen zien partikularrei burdina edo alea ehotzeko beren instalazio propioak eraiki ahal izateko, hiribildu horien aldez aurreko baimenarekin urteko kanon batzuk asetzearen truke. Horren ondorioz benetako eraikuntza leherketa bat ezagutuko da, denbora tarte labur samarrean eraikiz ekoizpen instalazio kopuru nabarmen bat: Errotaran (1388), Epele (1401), Eziago (1416), Errotaberria (1418), Ereñozu (1450), Abillats (1457), Urruzuno (1457), Fagollaga (1475), Latsa (1475), Ubarrutu (1475), Pagoaga (1475), Pikoaga (1528), Trankatx (1530), Bazterrola (1533), Aparrain (1536), Olaberriaga (1540), Askasu (1566) etab.

Trankatx errota (Urnieta) zaharraren kanalizazio sistema primitiboaren hondakinak.

Hogei bat ekoizpen-instalazio, 14 km eskaseko ibai-tarte batean, eta horrek agerian uzten du errentagarritasun handia duela. Horren erakusgarri da XVI. mendean Gipuzkoako biztanleriaren %40-50 inguruk ekoizpen siderurgikoaren adar batzuetan lan egiten zuela (meatzaritza, ikazkintza, mineralaren edo egindako burdinaren garraioa, burdinola horietako langileez gain).

Ekoizpen-lehia handiak, mineralaren eta ikatzaren garestitzeak gero eta ekoizpen-kostu handiagoak izateak eta, batez ere, uholde ugariek (batez ere 1566koak) eragindako kalte handiek garai bateko burdinola arrakastatsu horietako asko hondoratzea eragingo dute. Horrela, XVII. mendearen hasieran, hogei ekoizpen-instalazio horietatik sei baino ez zeuden aktibo, eta XVIII. mendearen amaieran, kopuru hori hirura murriztu zen (Fagollaga, Ereñozu eta Pikoaga). Beste batzuk irin-errota errentagarri bihurtuko dira (Eziago, Epele, Errotaberria...).

Paretazarrako presa (Hernani), antzinako burdinola eta Epelako errota elikatzen zituena.

Aurrekoa bezain garrantzitsua edo garrantzitsuagoa den beste alderdi bat Urumea ibaia izango da, komunikazio-arteria gisa. Lurreko garraioa motela eta zaila zen garai batean, komunikazio-bide azkar eta eroso batek Hernani salgaien trafiko-gune garrantzitsu bihurtuko zuen. Horrela, Donostiako edo Pasaiako portuen eta Gipuzkoako barnealdearen arteko lotura-ardatz bihurtuko da, edo alderantziz. Trafiko hori kontrolatzeko, hainbat portu edo ontziraleku ezarriko dira Urumea ibaiaren er-

tzetan zehar, kaiez eta biltegiz hornituak, eta nola ez dagozkien pisuak eta egonaldiak, dagozkien zergak kobratzeko. Historikoki, portu hernaniar nagusia eta zaharrena Osiñagan egongo da, izen bereko ubidea Urumearekin lotzen den puntutik gertu, hau baita lurraldearen barnealdearekiko komunikazio-bideetatik gertuen dagoen puntua. Urumea ibaiak trazadura aldatzerakoan, eta kontzejuak merkataritza-zirkulazio errentagarri hori zorrotzago kontrolatu nahi izaterakoan, portu eta lonja hori bere izena daraman auzoraino eramaten da, Portuko auzora, eta han zentralizatuko da merkataritza-jardueraren zatirik handiena. Ez da hori izango, ordea, Hernani aldean dagoen portu edo ibai-ontziraleku bakarra; haren ondoan, Arbiza-Portuan ere aurkituko ditugu ontziralekuak, Ergobia inguruan, Karapoten, gaur egungo Landareren ondoan (ustiapen pribatukoa), Karabelen, Osiñagakoa, eta, azkenik, Ereñozukoa, nahiz eta batzuek ibai-nabigazio hori Aparraineraino luzatu nahi izan.

Lurreko garraiobideen eta komunikazioen hobekuntza nabarmenak eta FFCC irekitzeak ibaietako garraioa garatzeko aukerarik gabe utziko dute XIX. mendearen erdialdetik aurrera, pixkanaka itzaliz eta bazterreko jarduera bihurtuz.

BIGARREN GARAIA
Industria-iraultza eta industria modernoaren sorrera

XVIII. mendearen amaieratik 1840. urtera Gipuzkoan gertatu ziren gatazka armatuen segidak eta ekoizpen-desfaseak, industria tradizionala krisi sakonera eraman zuten, pixkanaka jarduera bertan behera utziz, eta, ondorioz, instalazioak desagertuz joan ziren. Hernanin aktibo mantendu zen azken burdinola Pikoagakoa izan zen 1860ko hamarkadara arte, gainontzekoak irin-errota bihurtu ziren edo, besterik gabe, desegin egin ziren.

Lonjaren eraikina Portuko auzoan, Hernaniko antzinako ibai-merkataritza jardueraren azken testigantza.

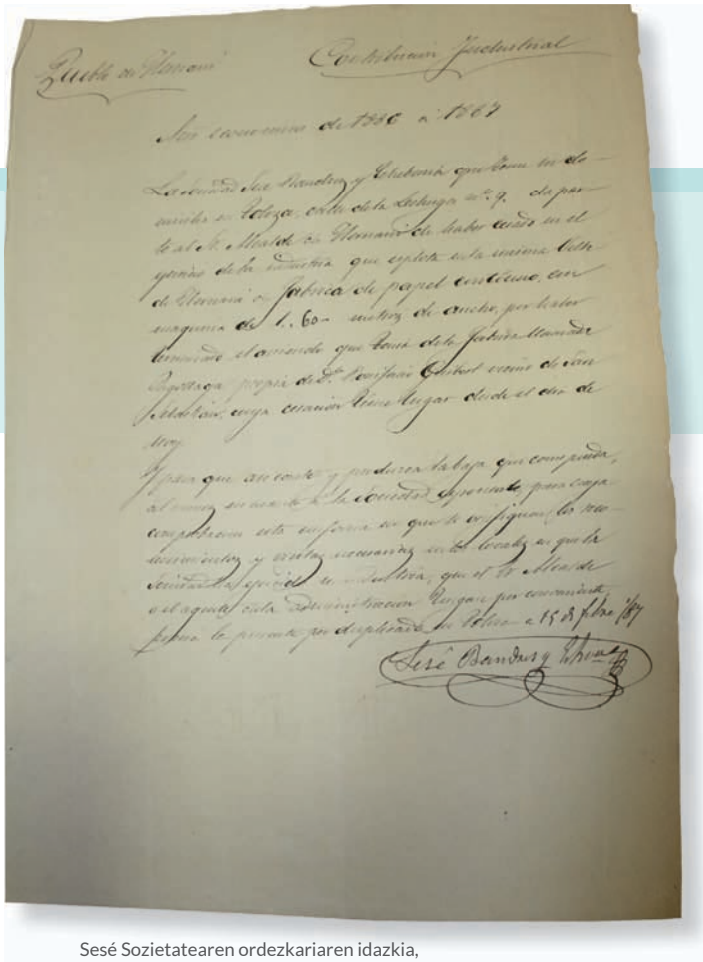

Sesé Sozietatearen ordezkariaren idazkia, Bandres eta Echeverria (1887), Fagollagako bere paper-fabrikaren jarduera bertan behera utzi dela adierazten duena (HUA / AMH // C-7-I-2).

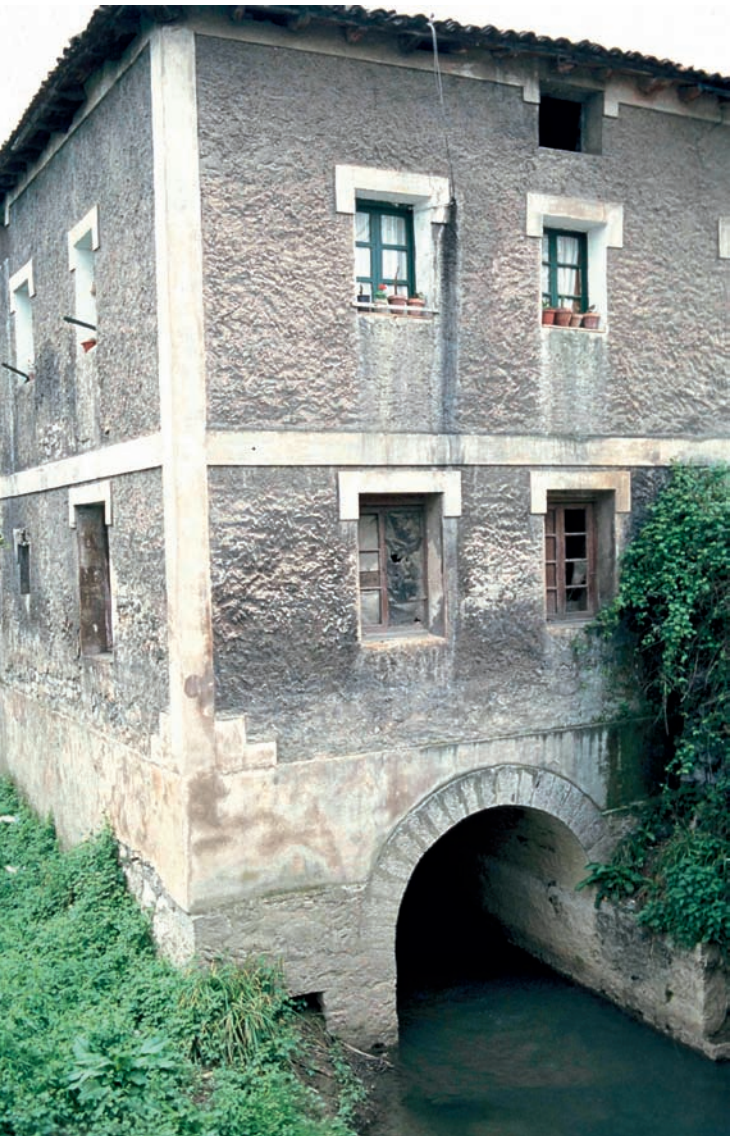

Hernaniko Karabel errota zaharreko eraikina 1981ean, auzo horretako urbanizazio-lanetan desagertua, 2013an.

Fagollagan (Hernani) 1902an eraikitako "Las Mercedes" zementu fabrika zaharraren hondakinak.

XIX. mendearen erdialdetik aurrera irekitzen den testuinguru ekonomikoak (aduanen lekualdaketa, legeria ekonomiko berria, industria-tradizio finkatuaren existentzia eta eskulan espezializatua) enpresa moderno berrien sorrera erraztuko du. XX. mendearen hasierara arte iraungo duen aroa.

Gipuzkoan eta, bereziki, Hernanin, industria moderno batzuk instalatuko dira, eta industria horiek ekoizpen-panorama tradizionala nabarmen berrituko dute (paper-fabrikak, pospolo-fabrikak, zurrategiak, irin-fabrikak etab.). 1870eko estatistika industrialen arabera, Hernanin igeltsu-fabrika bat, kare hidraulika-fabrika bat, xaboi-fabrika bat, hiru pospolo-fabrika, bi teila eta adreilu-fabrika eta beste bi txokolate-fabrika daude funtzionamenduan, eta horiei paper etengabeko fabrika bat (Fagollagan, 1887an Eziagora eramana) eta lau irin-errota (Epele, Eziago, Ereñotzu) gehitu behar zaizkie, Urnietan dauden beste bi irin-errotekin batera (Errotaberri eta Txankatx). Ekoizpen-instalazio gehienek eskuz, animaliaz edo lurrunez mugitzen zituzten makinak, eta paper-fabrikak eta errotek soilik jarraitzen zuten erabiltzen indar hidraulikoa energia-iturri nagusi gisa. Bere azpiegitura antzinako erroten edo burdinolen oinordekoa izango da, bere ekoizpen-behar berrietarako berregokitua, berrikuntza teknologiko eskasa gertatu delarik.

Panorama hori eraldatuz joango da XIX. mendeko azken hamarkadetan, eta energia hidraulikoa, edo, hobeto esanda, hidroelektrikoa, pixkanaka hazten joango da, makineriari eragiteko iturri nagusi gisa. Hori posible izango da jauzi hidrauliko horiek emandako energia, energia elektriko bihurtzeko aukera emango duten berrikuntza teknologiko batzuei esker, turbina eta alternadoreen bidez; ikatza bezalako erregaien aurrean merkeagoa eta eskuragarriagoa den aukera bihurtuko da. Hernani inguruan ur-ibilgu ugari egoteak herriko industrian erabilera masiboa izatea ekarriko du, jauzi hidrauliko berriak eta industria-instalazio berriak eraikitzea erraztuz: produktu kimikoen fabrika "Aritzarenac" Latsan (1883); "La Urumea" irin-fabrika Arbiza Portun (1885); "Biyak-Bat" paper-fabrika Eziagon (1887); zementu-fabrika Arbiza Portun (1895); "La Mercedes" zementu-fabrika Fagollagan (1902) etab.

HIRUGARREN GARAIA
Bigarren Industria - iraultza

Hirugarren fasea *Bigarren Industria Iraultza* izenekoarekin bat dator, XX. mendearen zati handi batean luzatuko dena. Ekoizpen-prozesuaren barruan energia elektrikoa modu masiboan erabiltzeagatik bereiziko da, aldi hori, makineria elikatzeko iturri nagusia eta ia bakarra bilakatuz. Energia-iturri ia agortezina eta sarbide errazekoa izango da.

Berriztapen nagusia zentral hidroelektriko sorta batek emango du, bai modu independentean, bai fabriketan bertan integratuta. Zentral horiek energia-sortzaile bihurtuko dira, bai industriarako, bai populazioen argiztapenerako. Zentral horiek, kasu guztietan, oin berrikoak izango dira, apropos eraikiak, baina badira zenbait adibide jada erabiltzen ez diren antzinako azpiegiturez baliatuko direnak, nahiz eta modu garrantzitsuan berritu (Ereñotzu edo Fagollaga). Eraikuntzak inbertsio garrantzitsuak egitea ekarriko du; izan ere, askotan, ingeniaritza-lan garrantzitsuak egin beharko dira emaitza ezin hobeak lortzeko (hormigoizko presak urrutiko parajeetan, hainbat kilometroko luzera duten kanalak, askotan tuneletan, atzerriko jatorriko eraldaketa-makinak, garraio-sare luzeak egitea). Hala eta guztiz ere, garai hartako inbertitzaile eta sustatzaile nagusien artean lehia handia egongo da zentral hidroelektriko horiek eraikitzeko, Urumearen ia ibilbide osoan, eta ibaiadarren zati handi batean, hainbat kontzesiori partzelatuta eta esleituta egoteraino, eta, batzuetan, erreklamatzaileen artean ika-mika handiak sortuz.

Lehenengo jarduketa garrantzitsua 1885. urte inguruan egingo da, presa eta gainerako azpiegiturak eraikita, Arbizako "La Urumea" irin-fabrika energia hidroelektrikoz hornitzeko, Hernani eta Astigarragako lurren artean. Hala ere, lehen zentralak garai hartan Papelera Vasco-Belga izenekoak Arranbiden (Errenteria eta Aranoko lurretan) 1895 inguruan eraikitakoak izango dira, eta urte bat beranduago Santiago - Abaño, Ubarrechena anaien eskutik. Prozesu horretan, ekimen pribatua ez ezik, Udalak berak ere bultzatuko du, eta 1898an bere zentrala inauguratuko du Lastaola inguruan, batez ere argiteria publikorako eta, neurri txikiagoan, partikularren hornidurarako. Zentral horiei, denborarekin, apropos eraikitako ur-jauzi berriak (Ereñotzu 1897, Pikoaga - Mandarrieta 1900, Urruzuno 1908, Fagollaga 1919,...) eta industria-instalazioetan bertan integratutako ur-jauziak batuko zaizkie ("Fundición del Norte", 1902; "Remy" almidoi-fabrika, 1902; "Mendia" paper-fabrika, 1912;...). Horiez gain, irin-fabrika handiekin lehiatzea galarazten duten irin-errota primitiboetako asko ere batuko dira, eta haien ekoizpena dibertsifikatuko dute, inguruko baserrietarako energia elektrikoa sortuz (Epele, Pagoaga, Errotaberri...).

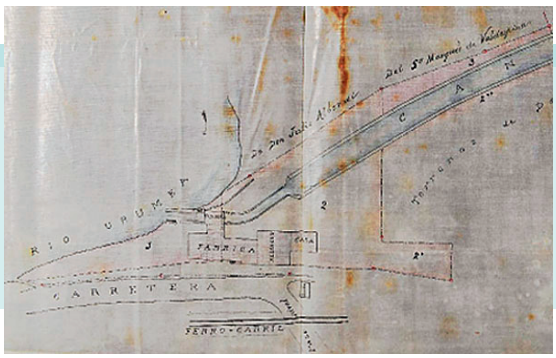

Ubarrechena Hermanos elkartearen "La Urumea" irin-fabrikaren industria-instalazioen planoa, 1888. (GPAH. III/3.7779 sorta, 2.972 orr.).

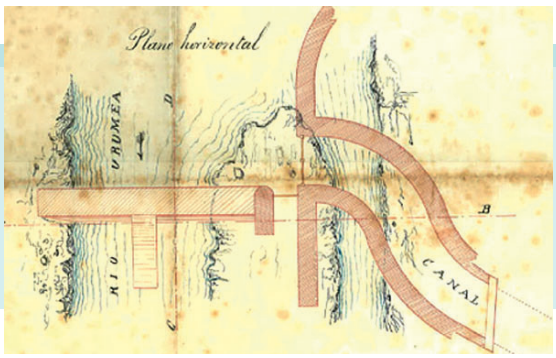

Santiago-Abañoko (Errenteria / Arano) zentral hidroelektrikoaren urtegiaren proiektuaren planoa, 1893. (Confederación Hidrográfica del Cantábrico)

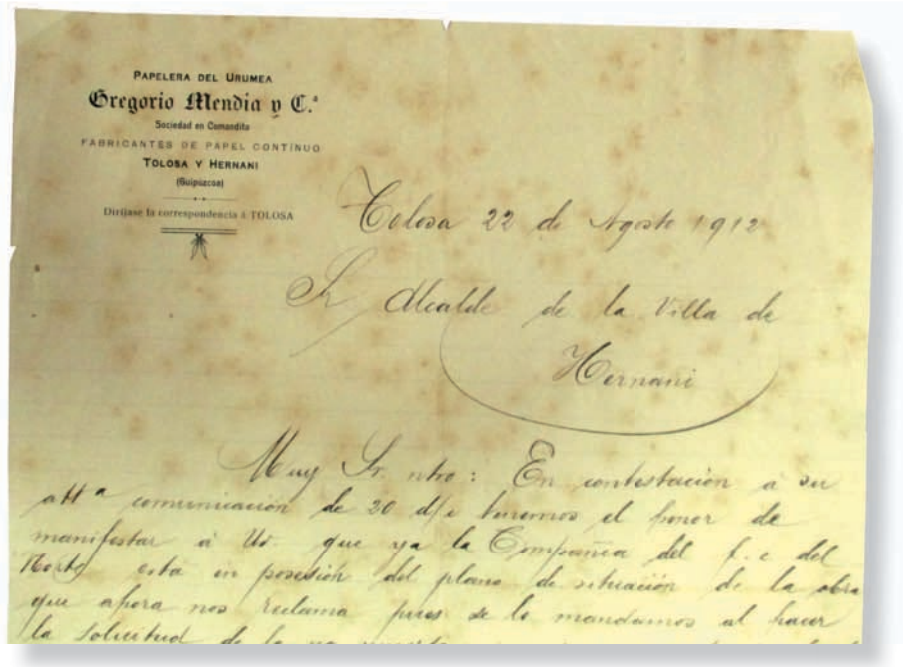

PAPELERA DEL URUMEA
Gregorio Mendia y C.ª
Sociedad en Comandita
FABRICANTES DE PAPEL CONTINUO
TOLOSA Y HERNANI
(Guipúzcoa)
Diríjase la correspondencia á TOLOSA

Tolosa 22 de Agosto 1912

Sr. Alcalde de la Villa de Hernani

Muy Sr. nro: En contestación á su atta comunicación de 20 d/e tuvimos el honor de manifestar á Ud. que ya la Compañía del F.c del Norte está en posesión del plano de situación de la obra que ahora nos reclama pues se le mandamos al hacer la solicitud de la

Papelera Mendia enpresaren gutun baten sarrera, 1912. (HUA / AMH // D-4-2/8).

Energia-eredu hidraulikoak zituen abantaila handiek haren hedapena eta hedapen zabala erraztuko dute, batez ere Urumea ibaiaren aprobetxamenduari dagokionez, haren industria nabarmen modernizatuz eta dibertsifikatuz. Nolanahi ere, eredu hori oso hauskorra izango da, kapitalizazio txikia duelako (ia familiakoak diren enpresak) eta baliabide ez iraunkor batekiko mendekotasun handiegia duelako; beraz, enpresa gehienek hornikuntza eta sorgailu txikiak uztartuko dituzte, beren gabeziak estaltzeko.

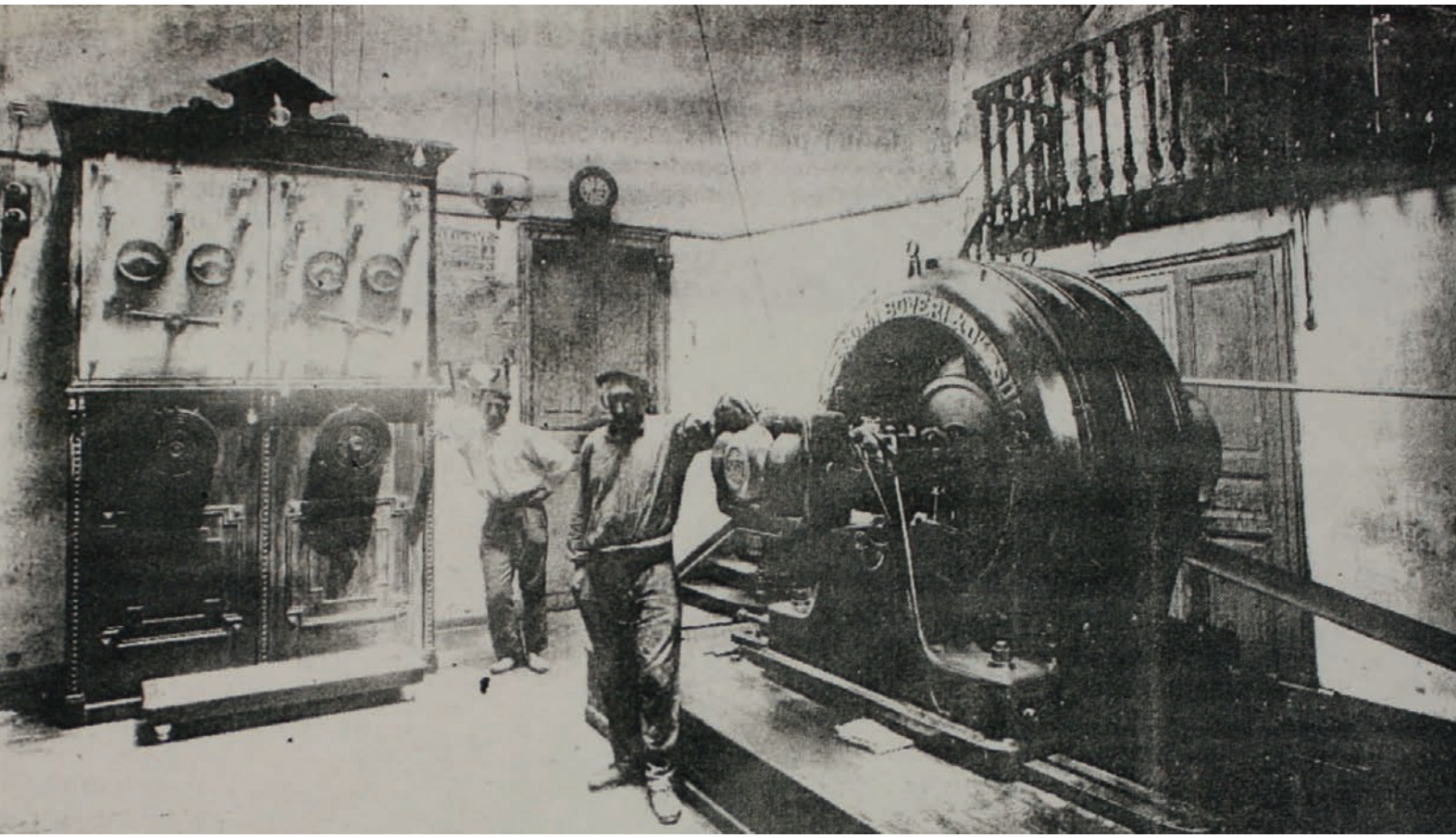

Ereñotzuko zentrala, 1941.

KATALOGOA

Kapitulu honetako bigarren atala, testuan zehar aztertutako industria desberdinen katalogo zehatz batek osatzen du. Bertan 48 elementu jaso dira guztira, hedadura desberdinarekin dauden datuen arabera eta garrantzi historiko handiagoa edo txikiagoa izatearen arabera.

Katalogoa industria horietako banakako fitxatan aurkezten da. Bertan elementu bakoitzaren ezaugarri nagusienak jaso dira multzoaren barruan zenbait kanpo kontutan edukita:

- **Kokapena**. Aprobetxamendu bakoitzaren kokapena jasotzen da, kokalekua identifikatzen duen argazki batekin eta gutxi gorabeherako plano batekin batera.
- **Eraikinaren aztarnak**. Aprobetxamendu hidrauliko horiek osatzen dituzten elementuetako bakoitza deskribatu da, hau da, presak, kanalak, ekoizpen-instalazioak eta abar. Askotan, elementu horiek desagertu egin dira, eta, beraz, dokumentazioak horri buruz ematen dituen datuak eskaintzen dira.
- **Datu historikoak**. Multzo horiekin lotutako gertaera historiko nagusiak aipatzen dira, haien bilakaera berezia markatzen joan direnak. Askotan, eskuragarri dagoen informazioa gehiegizkoa denez, alferrikakoa izan daitekeen datu oro alde batera utzi da.
- **Eranskin grafikoa**. Eranskin honetan multzo bakoitzaren argazkiak eta planoak sartu dira, bai zaharrak (halakorik izanez gero) bai berriak.

Oro har, irakurketa zaildu baino egingo ez luketen deskribapen zehatzegiak edo teknikoak alde batera utzi dira, ahalik eta testu arinena aurkezten saiatuz.

Katalogo horretan modu bereizgarrian landu dira aztertutako puntu bakoitzean kokatutako ekoizpen-jarduerak, nahiz eta haietako batzuk leku berean egon. Ekoizpen-jarduera horietako bakoitzak ezaugarri bereiziak zituen, hau da, lehendik dagoen azpiegituraren zati bat aprobetxa badezakete ere, azpiegitura hori beren ekoizpen-premia espezifikoetarako berregokitua izango da. Eremu bateko azpiegitura berberen bilakaera eta aprobetxamendu horren adibide garbi bat Fagollagan dugu. Multzo horretan, eta gune bera "partekatuz" ikusiko dugu nola garatzen diren denboran zehar hainbat ekoizpen-jarduera:

- Burdina ekoizteko burdinola (XV. mende bukaeran jardunean eta utzita).
- 1627an eraikitako burdinola berria eta jardunean 1856 arte.
- Paper-fabrika jardunean 1869 eta 1887 artean.
- Zementu-fabrika 1903 eta 1907 artean.
- 1919an eraikitako zentral hidroelektrikoa eta egun oraindik jardunean

Jarduera horietako bakoitzak lehendik zeuden azpiegiturak aldatu zituen (presa, bide-kanala, makina-etxea), behar zuen erabilerara egokituz, berreraikiz edo behar horien arabera eraberrituz.

Oro har, Urumea bailara iragan industrial aberats eta askotarikoaren lekuko izan da Historian zehar (burdinolak, errotak, aingura-fabrikak, paper-fabrikak, produktu kimikoen fabrikak, zementu-fabrikak, zentral hidroelektrikoak). Ibaia beren makinak mugitzeko energia-iturri nagusi izan zuten jarduerak, denboraren joan-etorriak gure memoriatik ezabatzen joan direnak. Lan honek Hernaniko eta, oro har, Urumeako ondare aberats eta batzuetan ezezagun horri buruzko ikuspegi orokorra eskaintzen du.

URUMEA BAILARA APROBETXAMENDU HIDRAULIKOA

	Izena	Ibaia / Erreka	Kronologia
01.	Arbiza-Portu portua (Hernani)	Urumea	XVI-XVIII
02.	Hirin eta porlan fabrika "La Urumea" (Hernani / Astigarraga)	Urumea	XIX-XX
03.	Karapote portua (Hernani)	Karapote	XVI-XVIII
04.	Karapote errota (Hernani)	Karapote	XVII
05.	"Mendia / La Urumea" paper-fabrika (Hernani)	Karapote	XX
06.	"Remy" almidoi-fabrika (Hernani)	Karapote	XX
07.	"Fundicion del Norte" fundizioa (Hernani)	Karapote	XX
08.	"Papelera del Norte" paper fabrika (Hernani)	Karapote	XX
09.	Karabel errota (Hernani)	Portu erreka	XIX-XX
10.	Franko errota (Hernani)	Portu erreka	XVI-XIX
11.	Lonja eta Portuko portua (Hernani)	Portu erreka	XVI-XIX
12.	Harrobiko saltoa (Hernani)	Portu erreka	XX
13.	Errotaberri errota (Urnieta)	Portu erreka	XV-XX
14.	Trankatx errota (Urnieta)	Portu erreka	XVI-XX
15.	Eziago errota (Hernani)	Urumea	XV-XIX
16.	"Biyak-Bat" paper-fabrika (Hernani)	Urumea	XIX-XX
17.	"Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga" paper-fabrika (Hernani)	Urumea	XX
18.	Osiñagako portua (Hernani)	Otsueneko erreka	XVI-XVIII
19.	Osiñagako errota (Hernani)	Otsueneko erreka	XVI-XX
20.	Osiñagako zentral hidroelektrikoa (Hernani)	Otsueneko erreka	XX
21.	Errotaran burdinola eta errota (Hernani / Urnieta)	Otsueneko erreka	XIX-XVI
22.	Lastaola zentral hidroelektrikoa (Hernani)	Urumea	XIX-XX
23.	Epele burdinola eta errota (Hernani)	Epele erreka	XV-XX

24.	Epele kare-fabrika (Hernani)	Epele erreka	XX
25.	Fagollagako burdinola (Hernani)	Urumea	XV/XVII-XIX
26.	Fagollagako paper-fabrika (Hernani)	Urumea	XIX
27.	Fagollagako porlan-fabrika (Hernani)	Urumea	XX
28.	Fagollagako zentral hidroelektrikoa (Hernani)	Urumea	XX
29.	Ereñotzuko portua eta lonja (Hernani)	Urumea	XVI-XVIII
30.	Ereñotzuko burdinolak eta errota (Hernani)	Urumea	XV-XIX
31.	Bazterrola burdinola (Hernani)	Urumea	XVI-XVII
32.	Ereñotzuko zentral hidroelektrikoa (HernanI)	Urumea	XX
33.	Latsako burdinola (Hernani)	Usoko erreka	XV-XVII
34.	Latsako produkto-kimikoen fabrika (Hernani)	Usoko erreka	XIX-XX
35.	Abillats burdinola eta errota (Hernani)	Urumea	XV-XIX
36.	Pikoaga-Mandarrieta zentral hidroelektrikoa (Hernani / Urnieta)	Urumea / Urruzuno erreka / Bezkite erreka	XX
37.	Ubarratu burdinola eta errota (Hernani)	Urumea	XV-XVII
38.	Bezkita burdinola (Urnieta)	Bezkita erreka	XVI-XVII
39.	Urruzuno Behekoa burdinola eta errota (Hernani / Urnieta)	Urruzuno erreka	XV-XVII
40.	Urruzuno Goikoa burdinola (Hernani / Urnieta)	Urruzuno erreka	XV-XVII
41.	Urruzunoko zentral hidroelektrikoa (Hernani / Urnieta)	Urruzuno erreka / Bezkite erreka	XX
42.	Olaberriagako burdinola (Hernani / Urnieta)	Urruzuno erreka	XVI
43.	Etxolaberriko mineral errota (Hernani)	Kartola erreka	XX
44.	Pikoaga burdinola eta errota (Hernani)	Urumea	XVI-XIX
45.	Pagoagako burdinola (Hernani)	Pagoaga erreka	XV-XVII
46.	Pagoagako errotak (Hernani)	Pagoaga erreka	XX
47.	Santiago - Abañoko zentral hidroelektrikoa (Hernani / Errenteria / Arano)	Urumea	XIX-XX
48.	Aparrain burdinola (Hernani)	Urumea	XVI-XVII

Hernani - Goizueta oinezko bide zaharra: Urumea bailara pausuz pausu

■ JOSE JABIER ETXEBERRIA

Hernani eta Goizueta herriak lotzen dituen errepidea Urumea bailararen parte da jada. Gure begiek paisaian onartu dute, eta guk hala barneratu dugu dagoeneko. Errioaren eta basoaren babesean sigi-saga doan asfaltozko suge beltz baten moduan barneratzen da Gipuzkoa eta Nafarroa artean GI-3410 eta NA-4150 izenekin ezagutzen dugun errepidea. Goroldioak eta hezetasunak urtez urte zigortzen duten bide honen historia, ordea, ez da hain luzea. XX. mende hasieran izan zen inauguratua, eta ordutik, makina bat ibilgailuren eguneroko joan-etorrien eremu bihurtu da. Horrek guztiak, alabaina, galdera bat ere sortu digu bailarako hainbat herritarroi: errepiderik eta ibilgailurik ez zenean, zein zen Urumeako herriak lotzen zituen oinezko bidea? Nondik ibiltzen ziren Urumea bailarako herritarrak?

Hernanitik Goizuetara, edota Ereñotzutik Aranora. Aranotik Hernanira, edota Goizuetatik Ereñotzura. Errepiderik gabeko Urumea hartan izango ziren makina bat bide eta bidezidor bailaran barrena. Guztiak deskribatzea ezinezkoa da, alferrikako lana izango zen agian horiek guztiak aurkitzea, eta horiei guztiei buruzko informazioa biltzea. Bailaran barrena, baina, izan ziren bide edo bide-zati batzuk nagusitu egin zirenak. Erreportaje honetan, Hernani, Ereñotzu, Arano eta Goizueta lotzen zituen oinezko bide zaharrari buruz hitz egingo dugu, eta baita proposamen bat bota ere Udalei: Zergatik ez bailara lotzen zuen oinezko bide zaharra berreskuratu?

Bidea aurkezteko, Hernani eta Goizueta arteko bide zaharren gain dauden datu geografiko eta historiko labur batzuk azalduko ditugu. Dokumentu zaharrak, adineko herritarren testigantzak eta artxiboan aurkituriko XIX. mendeko mapa batzuk izango ditugu oinarri. Horiek guztiak izango dira bide zaharrari sasiak kentzen lagundu nahi diotenak. Bide zaharra zabaldu eta berritzeko erabili nahi ditugunak.

SIGI-SAGA URUMEAN BARRENA

Orain horren basatia eta ukitu gabea dirudien Urumea bailarak, historian zehar sekulako mugimendua izan du bere baitan. Asko izan dira bertan mugitu diren herritarrak, eta bertako gizartea ere aldatzen joan da denboraren poderioz, gainontzeko lekuetan gertatu den moduan. Hala, Urumean ere etorri zen errepide berria egiteko beharra. Burdinolen krisialdi larrian, XIX. mendeko erdialdean, Urumea bailaran industri berriaren oinarriak ezartzen hasi ziren. Honela 1863. urtean Gipuzkoako Juntak Hernani eta Goizueta arteko errepide berriaren proiektua onartu zuen, eta guk gaur ezagutzen dugun "karretera" XX. mendeko lehen hamarkadan ireki zuten. Bide berri hau beharrezkoa izan zen Urumean hainbat argiztapen zentralak eraikitzeko eta horrela XX. mendearen hasieran emanen zen iraultza industrial handiak behar zuen elektrizitatea lortzeko. Donostiako hiriaren hazkunde handiak behar zuen ikatza, janaria eta batez ere urez hornitzeko azpiegiturak altxatzeko ere ezinbestekoa izan zen. Aldi berean, alabaina, oinezko bide zaharrak egin ez zuen bezala, errepide berri horrek Aranoko herria alde batera utzi zuen, gurutzetik 3 km-ko distantziara. Bide zaharrak lotzen zituenak, banatu ditu errepide berriak. Bidea azkarrago egiteak ez baitu berarekin herrien arteko harremana handituko denik esan nahi.

"Hogeita bost kilometro". Goizuetarrak barneratua daukate Hernanirako errepide korapilatsuak duen kilometro kopurua. Goizueta bezalako herri txikiek bizi duten egoerari begirada bat ematen badiogu, biztanleak jaisten eta zahartzen doazela ikusten dugu, eta, era berean, gazteentzat lanbide gutxi dagoela. Ikasleek eta langileek kanpora joan beharra dute bizitzera, edo egunero automobila hartu eta joan-etorrian ibili. Askotan arazo hauen erru nagusia errepide bihurri honi botatzen zaio. Goizueta Donostialdeko industria, zerbitzu eta komunikazio moderno eta indartsuenetik ordu erdira uzten baitu. 30 minutukoa da Hernaniko garraio sare ugariari lotzeko beharrezko denbora eta, minutu horiek dira, azken finean, Hernaniko inguru urbanizatuetatik landa eta natura gailen den Goizuetakoan murgiltzeko aukera ematen dutenak.

Urumea ibaia Goizuetako 150 metroko altueratik Hernaniko 22 metroraino jaisten da, eta errepidea edo "karretera" paretik doa. Leitzako mendietatik abiatzen da hegoaldetik iparraldera, norabide nahiko zuzenean Urraideraino. Pasaia aldera zuzenean segitu beharrean, ipar-mendebaldera, Hernanin barrena, desbideratzen da Añarbe eta Urdaburuko mendi bizkarrak saihesteko, eta Donostian itsasoratzeko.

Errepiderik ez zenean, ordea, oinez ibili behar. Eta, Urumeako oinezko bide zaharrak bazuen ezaugarri berezi bat: Hernani eta Goizueta lotzen zituen oinezko bide zaharra egungo errepidea baino motzagoa eta zuzenagoa zen. Lau kilometro motzagoa, hain zuzen ere. Gezurra dirudi, baina hala da. Oinek errepideak egiteko hondeamakinek baino errazago zizelkatzen baitituzte bailararen nortasunaren parte diren magal malkartsuetako bide zuzenenak. Oinez zihoanaren helburua ere bazelako ahalik eta bide erosoena eta motzena egitea.

OINEZKO BIDE ZAHARRAREN EZAUGARRIAK

Hernani eta Goizueta herriak lotzen zituen oinezko bide zaharrak euren arrazoia duten baldintza batzuk betetzen zituen. Batetik, bidea ahal den heinean ibiltzeko erosoa izatea (errioa zubia zegoen eremuetan zeharkatu, harkaitzez osaturiko hormak saihestu, eremu zailetatik ez sartu…), eta, bestetik, arestian esan den moduan, ahal den motzena izatea zen. Hala, Urumeako oinezko bide zaharrak, Hernani - Ereñotzu - Arano - Goizueta etxe eremuak lotzen zituen. Gizakia bizi zen inguruan, beti ere, deskantsua hartu, edota zerbait beharrez gero, ziurragoa baita jendea bizi den eremuetatik joatea.

Baldintza horiek kontuan izanik, eta mapa zaharretan adierazten dena jasota, bailarako herriak lotzen zituen bide zaharrak baditu aukera ezberdinak, bidezidor aldaerak, baina, orokorrean, bideak antzekoak dira nagusiki.

Jon Mari Beasainek eta Hernaniko Udal Artxiboko arduraduna den Txuso Gómezek atera zituzten errepidea egin aurreko bailarako bide zaha-

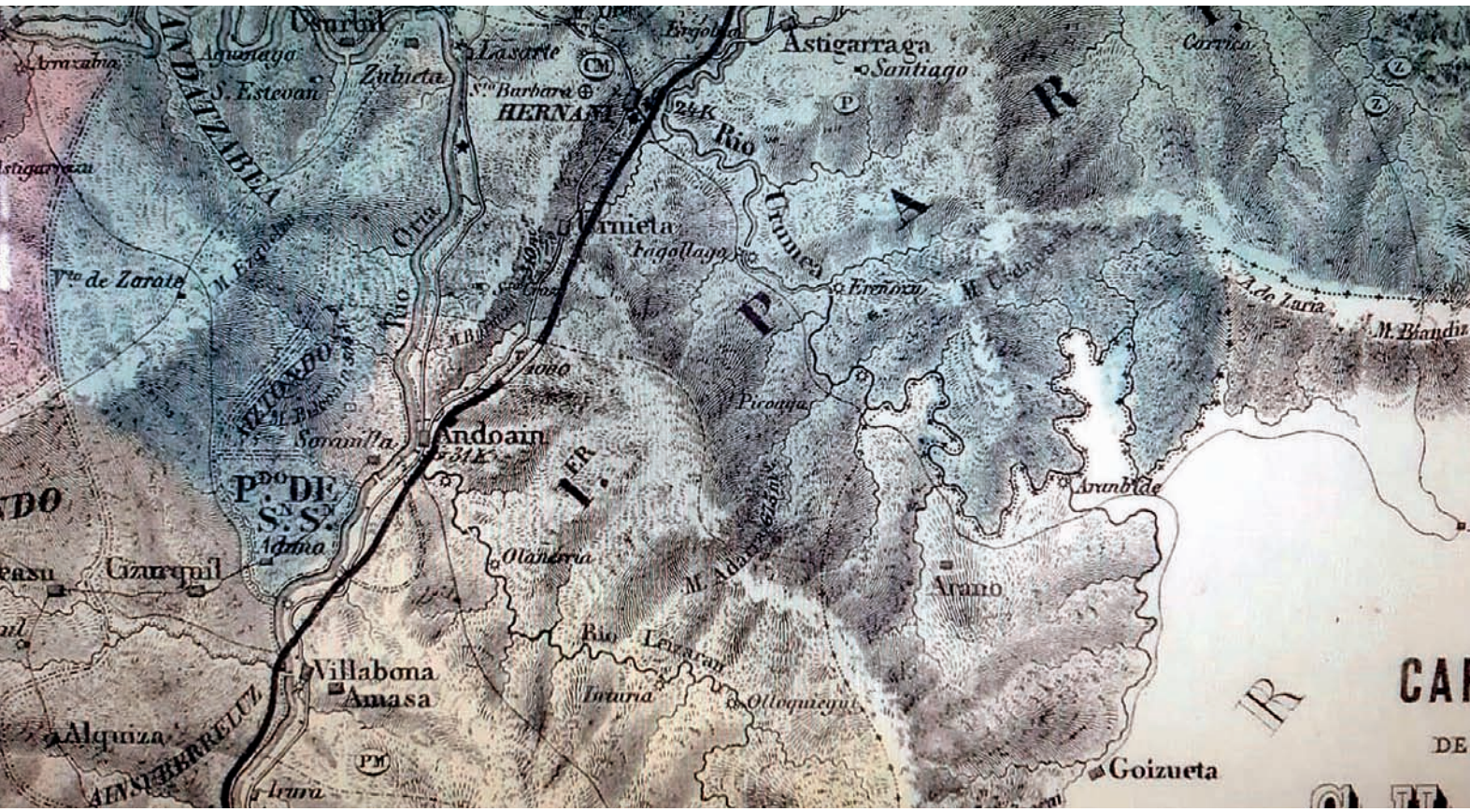

rren mapak artxiboko apaletatik. Mapa horiek izan dira oinarria, adineko testiguek esandakoekin batera, bidearen nondik norakoak jakiteko, eta horrekin, bide zaharra nondik zihoan, eta egungo egoera ikusita, nondik joan daitekeen diseinatzeko.

Errepidea egin aurretik, gutxi gorabehera, oinezko bide zaharrak zuen ibilbidea hau zen, eta hala islatzen da ere mapa eta testiguen baitan: Hernaniko plaza - Portu auzoa - Altzueta sagardotegia - Añarregi baserria - Usategieta baserria - Fagollagako zubia - Ereñotzu - Latse - Olazar - Ugaldetxo - Sagarminaga - Beheko Arano - Goiko Arano - Goizueta.

Bide zaharren pistak jarraiki, Urumea bailarako adineko hainbat pertsonari galdetu zaio bidearen nondik norakoei buruz. Hala, lekuan-lekuan, bakoitzaren baserriaren kokapenaren arabera oso garbi azaldu izan digute testiguek bide zaharra nondik joaten zen euren baserri inguruan. Izan ere, errepidea egin zenean, askok ez baitzuten autorik, eta oraindik ere, oinezko bidea asko erabiltzen baitzen. Hernani eta Ereñotzuko bidearen testigantza eman digu, esaterako, Ereñotzuko Akola baserrian jaiotako Antonio Santa Kruzek. Hark bideratu gintuen bideak Altzueta aurretik Añarregiko norabidea hartzen zuela pentsatzera, eta handik Fagollagara ere jaisten zela. "*Hura zen bide nagusia guretzat. Ez guretzat bakarrik! Baita apaizarentzat ere! Pentsa, ni komunioa egitera Hernanira joan nintzenean, oinez joan nintzen aitarekin, eta bueltakoan, Añarregiko horretan topatu genuen apaiza, Ereñotzutik Hernanira bueltan. Hark komunioz jantzia ikusi ninduela eta, hura ilusioa egin zidana! Bide hartan topatzen ginen denok!*". Antoniok esandakoa, mapa zaharrek ere islatzen dute. Azken finean, bide motzena hura baitzen.

Ugaldetxo eta Arano arteko zatiaren ere ez ziren errazak izan bide zaharra topatzeko saiakerak. Mapak gutxi gorabeherako bat jarri, eta ez baitzen erraza nondik abiatu jakitea. Hala, Pikoagako Juanito Galdeanok argitu zigun: "*Bide zaharra? Hara! Hemendik barrena, bidezidorrean gora jo, eta hortik Sagarminagaraino zen. Hori zen oinezko bide zaharra!*". Eta hala azaldu, eta hala saiatu ginen gu ere basoan barrena hura bilatzen.

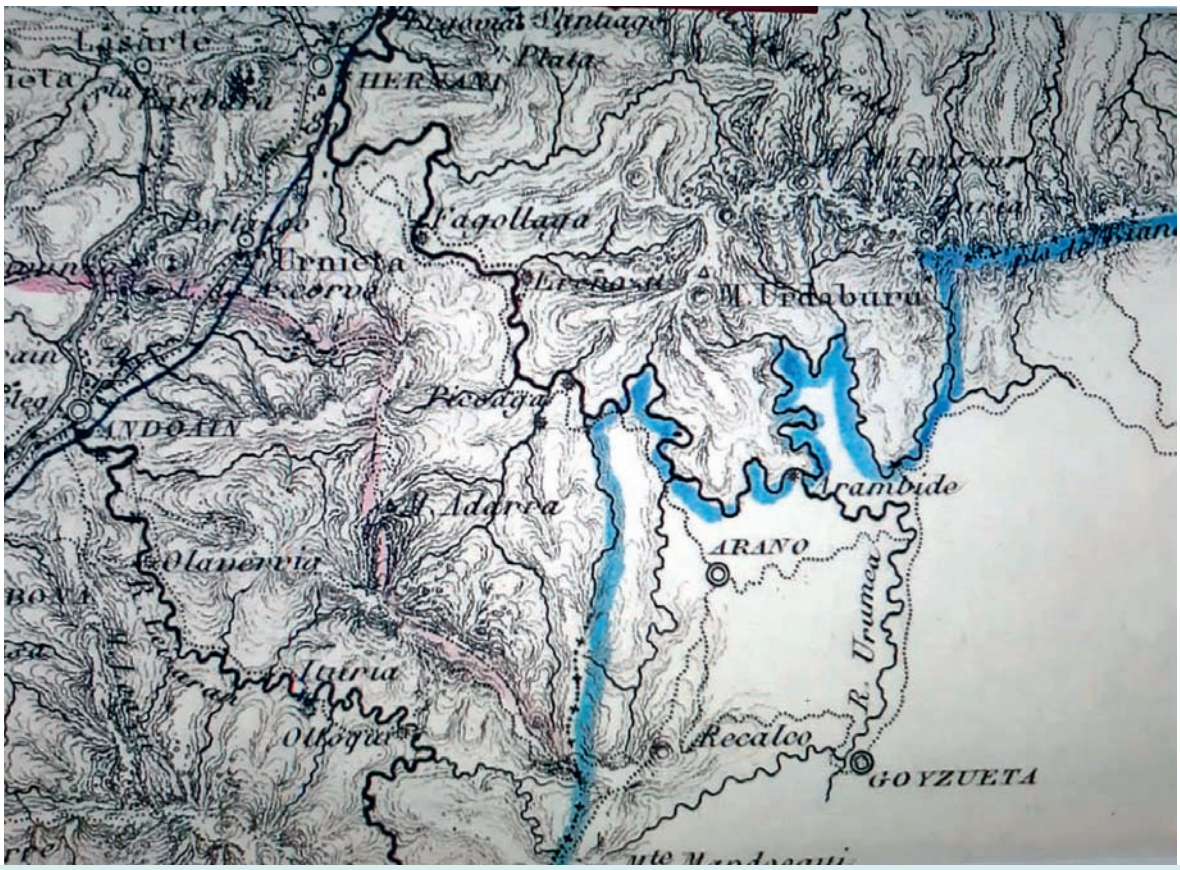

URUMEA MAILAKO JOAN-ETORRIAK DOKUMENTU ZAHARRETAN

Paper zaharrek ere sekretu asko gordetzen dituztela eta, horietan ere arakatu dugu, eta Urumea bailaran izandako joan-etorrien berri ere eman digute horietako batzuek.

Jarraian, horietan aurkiturikoak, zeuden moduan jarriak:

Hernanitik Iruñara bidean, Goizuetatik barrena mandoarekin joaten zirela ziurtatzen duena:

1536

"... Juan Martínez de Obanos, vecino de Hernani, en 1536 trajo a las últimas ferias de San Cristóbal de Pamplona 20 cueros corregiles y 4 docenas de betelines, por valor de 30 ducados, parte de los cuales fueron vendidos. Mandó después a un criado suyo, llamado Miguel de Macazaga, vecino de Hernani, y al hijo de éste, con 4 acémilas cargadas para que llevasen los cueros sobrantes a las ferias de Marcilla en agosto, donde vendió parte y le quedó por vender tocino, que trajo a Pamplona... Por septiembre y octubre del mismo año se le tomaron 20 cueros corregiles y 16 docenas de betelines que valían 44 ducados. Para llegar a Pamplona pasaron por Goizueta..."

(Álvaro Aragón Ruano, *Comercio, transporte y conflictividad en la frontera entre Guipúzcoa y Navarra durante la primera mitad del siglo XV*, 53. orr.).

Urumeatik bide garrantzitsua eraikitzeko proiektua bertan behera utzi zutena, Tolosari ez zitzaiolako interesatzen:

1598

"... Hubo un intento en 1598 de construir una via terrestre de cierta importancia cuando San Sebastian y Hernani proyectaron un camino siguiendo el Urumea... La idea chocaba con los intereses de Tolosa…

El conflicto se resolvió en las Juntas Generales de ese mismo año: la mayoría decidió que el proyecto de carretera del Urumea debía abandonarse"

(Iñaki Egaña, *Mil noticias insólitas en el país de los vascos*).

Goizuetatik Ereñotzuko portura "duleria" eraman zutenekoa:

1678

"... paso por esta villa [Goizueta] *cierta cantidad de duleria en troncos o tablas... Juanes de Lazcorret, sastre... natural de labor a bajanavarra le embargó toda la duleria que el dicho Noblea conduxo al Puerto de Erenozu.*

(Patziku Perurena, NAHko Protokoloak, 1678).

Leitza, Leitzalarrea, Urepel eta Mandoegitik barrena zihoan bidea Abadegurutzeko mendi bizkarrean Amerondik igotzen zenarekin elkartzen zen. Handik Leuneta eta Etzelako bidegurutzeetara iritsita Goizueta, Arano eta Hernaniko bideari eransteko aukera zegoen. Bide horretatik garraiatu zituzten itsasontzien eraikuntzarako gilak, uztarriak eta beste egurrak Leitzalarreatik Hernaniraino.

1719

"... para la construcción en Pasajes de unos navíos para la Armada Real en 1719, documentos nos indica de qué lugares llegaban los materiales que posteriormente se llevaban en alas desde Hernani a San Sebastián,... Ejemplos:... 13.593 reales de vellón pagados un vecino de la villa de Urnieta por el acarreto de cinco quillas incluso en ellas una vorja y dos yugos desde el paraje nombrado Uepel (sic) *camino de Leizalarrea âsta el Puerto de Hernani en la forma*

(El Urumea y los puertos donostiarras, Pasajes de San Pedro, 1933, pp.9 y 12. 44 Archivo de Simancas. S.M. 597.)

... creo que ha quedado demostrado que el volumen de mercancías que se movía por el Urumea era muy importante, principalmente vena y el hierro producido con ella en ferrerías, no solo del valle del Urumea, sino también del Leizaran y del Oria y maderas, en muy diversas formas, para la construcción de navíos que llegaban a Hernani no solo de los montes del entorno del Urumea, sino que, como hemos visto, venían de lugares como Leiza, Elduayen, Areso o Gorriti entre otros

(Iñaki García de Vicuña Olaizola, *El transporte fluvial en el Urumea. Actividad y gestión de sus puertos. Siglos XVI al XIX*).

Urumean asko izan dira joan-etorrian ibili direnak: burdin zakarra eta landua, aingurak, egurra, oholtza... garraiatu izan dira bailarako bideetatik barrena:

1754

"… [El Urumea] *Entra en Guipúzcoa por más arriba de las herrerías grandes de Picoaga, y bajando por el barrio que se dice de Urumea y por las herrerías de Ereñozu y Fagollaga, sale a las riberas de Hernani, de las más espaciosas y fértiles de Guipúzcoa... Es río navegable más de dos leguas, desde el puente de Santa Catalina hasta algo más arriba de Ereñozu, y en alas o gabarras chatas y anchas suben la vena para las herrerías del Urumea y bajan el hierro labrado a San Sebastián, y hoy los anclotes y anclas, piezas cada una de 74 a 76 quintales, como son las que se han labrado este año pasado. Baja también de tierra adentro el maderamen necesario para los bajeles al puerto de Hernani y de aquí por el río hasta más abajo de Astigarraga, y de allí por tierra hasta la Herrería del Pasaje... Es tan copioso en aguas, que cuando estos últimos años han estado paradas las herrerías por la sequía y falta de agua en los ríos, no han cesado de trabajar las herrerías de Urumea"*

(Manuel Larramendi, *Corografía de Guipuzcoa,* 1754).

Jesus Arraizak azaleratutako "*Goizueta un pueblo navarro en la guerra de la independencia, según un manuscrito de la época (1808-1814)*" liburuxkatik atera ditugu ondorengo datu hauek:

Hernani eta Urnietako Mikeleteak, Aranon bazkaldu eta gauerako Goizuetan ziren.

1809/08/05

"... Llegaron a Arano a las 9 de la mañana 9 miqueletes armados, paysanos de Ernani y Urnieta; que dijeron andaban persiguiendo a los ladrones; y habiendo comido en Arano, llegaron para la noche a esta de Goizueta, y el día siguiente día 6 Domingo, a luego de comer, fueron a Leyza sin que hiciesen demostración alguna;...".

200 frantses inguruk Goizuetatik Aranora, eta Aranotik Hernanira nola egin zuten bidea.

1810/02/15

"... Para las 8 cerca de la noche, llegaron con 3 oficiales unos 200 y pico de franceses; y habiendo tomado raciones de pan y vino, marcharon a Arano la misma noche a las 2 de la madrugada que fue día 16 Viernes, y de Arano el Sábado 17 por la mañana marcharon para Ernani".

Frantsesek Aranotik Donostiarako bidea egin zuten.

1810/05/04

"... A las 4 de la madrugada todos los de aquí [franceses] *fueron a San Sebastian por Arano, y que debían salir de San Sebastian todos los marinos hacia Madrid".*

Probintziatik Aranora, eta Aranotik Goizuetara egin zuen komandantea.

1811/08/10

"... lunes, el comandante Ulzurrun volvió [de la provincia] *a esta* [Goizueta] *y de Arano trajo 2 presos provincianos...".*

Hernanitik ateratako 3.000 frantses, Goizuetara iritsi ziren Aranotik pasata. Hurrengo egunean, Urnietara joan ziren, Aranotik pasa gabe.

1813/06/08

"... Habiendo salido de Ernani a las 6 dadas de la mañana los franceses en numero de 3000, su jefe, el gobernador de Pamplona Ave, un general, un coronel, y gobernador de la plaza, llegaron a esta de Goizueta por Arano a las 9 de la mañana... Volvieron el día inmediato por la mañana a Urnieta sin entrar en Arano..."

Lord Wellingtonek Goizueta uzten du, eta Arano eta Hernanira abiatzen da:

1813/07/11

"... a las 11 1/2 dadas llegó el generalisimo de todos los ejercitos Lor Wellington con su comitiva, el Gral. Alava y otros oficiales, y sin apearse marchó a Arano y Hernani con mucha brigada, mas de 1500; sigió parte, y otros quedaron aquí haciendo almacén de harinas y galleta en la iglesia que metieron pasadas 200 cargas.

El 14 de julio cerca de las 12 llegó de Hernani L. Wellington con el general Alava, Sargento Mayor Ulzurrun de Mina y otros personajes. Salió el Atte. sin vara a la bocacalle de Martitxoenea y le combidó a la casa de D. Juan Bta. Gregorio de Minondo a tomar alguna refección, y aunque se excusó con mucha política del combite, se agarró del freno y lo conduci¢ a la casa de dicho Minondo, y habiendo tomado un bocado marchó para Baztan luego.

El 31 de Agosto, martes, Wellington pasa por Articutza con cerca de 2000 soldados haciendo muchísimo daño en los maices, cortando todo de pié para sus caballerias".

Eta oinezko bide zaharra berreskuratuko bagenu?

Frantsesek, mikeletek, soldaduek, brigadek, saltzaileek eta herritarrek horrenbeste aldiz igarotako paraje eta bide zahar hura berreskuratzea eta ezagutzea ederra litzatekeela eta, arestian esan bezala, bidearen nondik norakoak bilatu ziren, eta bilatzeaz gain, oinezko bide zahar hori berreskuratzeko aukerak ere begiratu ziren.

Diseinatu da trazatu berria izan daitekeena, egungo egoerara moldatzea edukiko lukeena aldaketa askorik eragin gabe, eta ekonomikoki aurrera egiteko erraza izan daitekeen proiektua gauzatzeko. Bide zaharra ahal den guztian errespetatuz egokitu nahi da berria ere, eta bailarari balioa eman. Izan ere, Urumea erreka paretik doan gaur egungo "karreterak" oinezko bide zaharra baztertua utzi zuen, eta bide hau berriro bultzatu eta egokitzea oso interesgarria izango litzateke Urumeako biztanleen lotura sustatzeko eta bertako balio kulturalak, historikoak eta naturalak ezagutarazi eta merezi duten lekuan jartzeko. Bailarako jendearen arteko harremanak indartuko lituzke horrek; mendizale eta mendi-bizikleta zaleei aukera berri polita eskainiaz.

Proiektu honen etorkizuna amestuz, Leitzaraino ere luzatzeko aukera emango luke. Plazaolako trenbidearekin lotuta Andoainen barrena zirkuitu itxi bat osatuz, izan ere, Hernanik, Ereñotzuk, Aranok eta Goizuetak badute halako zerbaiti erantzuna emateko ostatu eta taberna nahiko. Eta zer esanik ez, Urumea bailarak ematen duen bailara itxi eta basatiaren sentsazioa, askorentzat erakargarria izan daitekeena, eta era berean, erritmoa jaitsi eta bertako ondareaz gozatzeko aukera paregabea. Izan ere, Urumea zerbait bada, ondarea da.

Hernaniko Portu auzotik hasi, eta Urumean barrena, sagardotegien eta sagastien mundutik igaro, Comète sarearen historia jakin, eta Ereñotzura barneratuko ginateke. Latsen, Txirrita bertsolari handia jaio zen izen bereko baserriaren ingurutik pasatzen da ibilbidea, esaterako. Gaur egun baserri eroriaren aztarnen ondoan txirrita irudikatzen duen harrizko bustoa ikus daitekeelarik. Eta Latsen daukagu burdinolen garaiaren ondoreko industria aldaketaren lehenetako testigu den Latse izeneko fabrika. Pabilioi, tximeni handia eta langileen eta nagusiaren etxeak mantentzen dira oraindik. Lanean iraun zuen 1884. urtetik 1973. urteraino. Egurraren destilazio deribatuen produktu kimiko ugari produzitzen zituen. Metro batzuk lehenago Ereñotzuko baratz baten erdian, Juan de Urbieta soldaduaren oroigarria tente jarrita dago, jaio zen toki berean. Pa-

viako batailan, 1525. urtean, Frantziako erregea preso hartu zuela omentzeko. Eta kontaezinak dira, horiez gain bidean aurki daitezkeen historiari loturiko arrastoak.

Aberastasun naturala handiko mendia eta erreka inguruak elkartzen ditu ibilbide honek. Gordailu megalitiko interesgarriak daude oso gertu. Aspaldiko bide zahar honetan Erdi Aroan XIV. mendean hasi eta XIX. arte burdinolen, ontziolen eta egur eta ikatz garraioen aktibitate handia ezagutu zen. Orduko burdinolen, aingura tailerren, portu eta "lonjen" aztarnak, zubi, dorre etxeak eta garaiko izenak aurkitzen ditugu bidenabar. Garraio gehiena mandazainek beren mando sailekin egiten zuten. Produktu landu edo bukatuekin irabazi gehiago lortzen zuten eta bide estuetan erosoago mugitzen ziren. Goizuetara eta Leitza aldera zihoan gurdi bide zabala berriz, maldak salbatzeko desbideratzen zen bira gehiago emanez. Horrela Abañoko erreka bazterretik Aranora eta Errekalkora igotzeko Abañoko aldapatatik igo beharrean, gurdiak Arola eta Sagargazte baserrien barrena Aranoko Beheko Herrira igotzen ziren.

Naturak gizakia irensten duen bide zahar honek, era berean, errio urtsuaren eta errekastoen eremu hezean eta landaretsuan sartuko gaitu. Hainbat espezie mehatxaturen babeslekuan barrena igaroko gara, mundu mailako endemismo, iratze paleotropikal, Pirinioetako animalia berezi eta faunan eta floran aberatsa den bailaran.

Bide zaharrak, beraz, bide berri bat irekiko luke, bai bailararen harremanean, bai bere ondarea ezagutzeko garaian ere. 21 km-ko ibilbideak, egun bakarrean egiteko modukoa izanik, paisaia urbanotik, baso, errio, landa eremu eta herri txiki eta auzo ezkutuetatik barrena sartzeko aukera bikaina ematen digu.

Urumeako oinezko bide zaharraren bilaketak, beraz, balio dezala bertako herritarrei euren iragana erakusteko ez ezik, Urumea bailararen etorkizunerako ibilbidean, pausuz pausu bide berri bat irekitzeko.

Esker onak:

Artikulu hau egitea niri egokitu zaidan arren, Urumeako oinezko bide zaharra berreskuratzeko bidean bada taldetxo bat, bakoitzak bere alea jarriaz proiektu txiki hau aurrera ateratzea egiten ari dena. Eskerrik asko, Aranoko Jon Mari Beasain eta Joxan Ruizi, Hernaniko Iñaxio Sanz-i, Goizuetako Iñaki Bakero eta Iñaki Echeverriari.

Eskerrik asko ere, erreportaje hau publikatzeko garaian, testuaren idazkeran eta berak egindako hainbat elkarrizketa kontuan izanik, iruzkinak eginez laguntza eskaini didan Iñaki Sanz-Azkueri.

Guztion artean, egiten dugun bide zati bakoitza ederragoa da!

Apuntes sobre **migraciones hernaniarras de los siglos XIX y XX**

Los desplazamientos poblacionales han sido fenómenos propios de la Historia; de siempre se han producido movimientos migratorios: desde época prehistórica, a lo largo de las edades Antigua, Media y Moderna… los fenómenos migratorios han sido una constante; que decir tras el descubrimiento de América.

Son diversas las razones que han provocado tales movimientos: épocas de hambre, de epidemias, catástrofes naturales, conflictos bélicos… son las razones que empujan a la población a buscar "nuevos" lugares de asentamiento, nuevas oportunidades; como decíamos, transoceánicas desde el s. XVI.

Es a lo largo del s. XIX, con la revolución industrial, y el desarrollo de nuevos medios de transporte, cuando los movimientos migratorios (internos y/o externos) llegan a índices hasta entonces desconocidos.

Siguiendo esos "parámetros", definiéndose como "exportadora" de población, se comporta la sociedad del Euskal Herria,… hasta el s. XX. Desde comienzos del s. XX, hasta aproximadamente 1975, Euskal Herria, Gipuzkoa, Hernani… pasan a ser zonas "receptoras" de población. Ese fenómeno migratorio, definido como "migración interna", conlleva consigo una inversión; consecuencias demográficas, sociales, urbanísticas, culturales… que configuran, definen y caracterizan la sociedad vasca, guipuzcoana, hernaniarra… del último tercio del s. XX y, consecuentemente, de la actualidad.

EMIGRACIÓN VASCA A AMÉRICA

La emigración vasca, guipuzcoana, y también hernaniarra, sobre todo a lo largo del s. XIX, una vez finalizada la I Guerra Carlista, se dirige, en su mayor parte, hacia América (antes ya se había producido, en épocas tras el descubrimiento). En gran número lo hacen hacia Buenos Aires y Montevideo, también a La Habana y Chile, Perú o Puerto Rico; emigrantes, la mayoría de ellos, solteros, de en torno a los 20 años.

¿Razones? El crecimiento demográfico, la situación económica, los sinsabores bélicos y políticos tras el "Abrazo de Vergara", las "limitaciones" consecuencia del mayorazgo o la actuación de agentes de contratación… provocan esa emigración hacia tierras americanas, en busca de una "nueva" vida, alejándose, la mayoría de las veces definitivamente, de los "orígenes".

La conjunción de esos factores, cada uno de ellos por sí mismo no hubiera sido suficiente para empujar a la población hacia esa aventura, provocó que muchos vascos, algunos hernaniarras, embarcaran y se dirigieran a América en busca de "mejor fortuna".

A finales del S. XIX, la emigración guipuzcoana a América desciende de forma notoria, debido a reacciones varías en destino y políticas disuasorias en origen, en el estado español, por parte de las autoridades civiles y eclesiásticas.

Llegados a América, en lo primero que debía pensar el emigrante era en procurarse un trabajo con el que poder pagar el importe del viaje. Fueron muchas las ocupaciones que desempeñaron, siendo las principales las relacionadas con la agricultura y ganadería, después, con la industria y el comercio.

Ellos, los emigrantes a América, expanden nombres, toponimia y… sangre vasca al otro lado del Atlántico.

Algunos "hernanienses" en Argentina

(Información extraída del libro "*Los Vascos en la Argentina. Familias y protagonismo*", facilitada por Jorge Beramendi, Fundación Vasco Argentina Juan de Garay, Buenos Aires, 2018).

- **Manuel de Olascoaga Ibarra** (Hernani h. 1800 - Mendoza 1861) se estableció en Mendoza hacia 1825, donde casó con la cordobesa Micaela Giadaz, que junto a su hija Teresa y esposo falleciera en el trágicamente célebre terremoto de Mendoza de 1861.

  Entre sus hijos, Manuel José Olascoaga (1835 - 1911), reconocido ingeniero, intelectual, militar, escritor, artista, explorador y político argentino.

- **Martín Leandro de Berraondo Irigoyen** (Hernani 1825 - Buenos Aires 1906) llegó a Argentina en 1838 junto a su hermano **Ramón**, teniendo un comercio de importación de tejidos, fundando la firma Berraondo Villamil & Co.

  Fue un importante hacendado de la provincia de Buenos Aires, Director del Banco de la Provincia de Buenos Aires y del Ferrocarril del Oeste en 1883. Miembro fundador de la Sociedad Española de Beneficencia y Hospital Español (1852), Banco Español del Río de la Plata (1887) y Club Español (1852), del que fue presidente en 1878, 1879 y 1882.

  Su hijo José Mª Berraondo (1882 - 1947), fue un destacado político, actuó en las filas del Partido Conservador de la provincia de Buenos Aires. Presidió la Compañía de Tierras y Tranvías. Explotó junto a su hermano Adolfo la Compañía Forestal de Tanino.

- **Santiago de Orcaizaguirre** (Hernani 1813 - Avellaneda 1868), pasó a Montevideo a bordo del navío "Malaver" en 1840, y desde 1850 se instala en Avellaneda. Casó con Mª Rafaela de Sorrón (Tolosa 1818 - Avellaneda 1907).

  Uno de sus descendientes, tataranieto, Jorge Martín Orcaizaguirre (1926 - 1990), fue el reconocido bailarín de tango argentino apodado "Virulazo".

- **José Antonio Minteguiaga Munita** (Hernani) llegó al país hacia 1860 radicándose como peón en San Antonio de Areco.

- **Mª Feliciana Minteguiaga** (Hernani), casada con Miguel Madariaga (Lumo - Guernica, 1844 - 1891), asentándose en Villa Constitución, provincia de Santa Fe.

- **Josefa Zapirain Beldarrain** (Hernani, 1852), hija de José Zapirain y Antonia Beldarrain, casó con Joaquín María Ibarburu (1850), también de ascendencia euskaldun, ya en Argentina.

- **Francisca Zapirain y Mujica** (Hernani), casada con Pedro Irazu Munir (Tolosa, 1865) de madre hernaniarra, Josefa Munir. Se asentaron con sus hijos en Buenos Aires, Argentina.

- **José Antonio Irazustabarrena Aspiolea - Joaquín Marcial Irazustabarrena Aspiolea**, nacidos en Hernani en 1862 y 1863 respectivamente, desembarcaron hacia 1890 en Argentina. Casi no hablaban castellano, pero si eran buenos conocedores de sus oficios: herrero y carpintero. Instalaron talleres que, tras traslados (actualmente en la población de Chañar Ladeado y otras), ampliaciones y cambios de actividad, hoy son regidos por sus sucesores.

  Acortaron, hacia 1895, su apellido original, quedando como **Irazuzta**. En 1906, a la vuelta de una visita a su tierra natal, Marcial casó en Buenos Aires con **Josefa Albistur**, también de **Hernani**.

- **Ignacio Bengoechea** (Hernani), llegó al país hacia 1900 y se instaló en Navarro, donde fue tambero. Casó en Esteban Echeverría, en 1913, con Mª del Coro Garayar, llegada junto a una hermana unos años antes.

- **Francisco Eguia Urreaga** (Hernani, 1897). Llega a Argentina en 1905, en el vapor Atlantique, con su padre Cipriano Eguia (Orendain, 1873), para entonces ya viudo de Eugenia Urreaga (Astigarraga). En 1909 vuelve a España para estudiar, retornando en 1921. Pionero de los vascos en Once.

- **Isabel Ugalde,** viuda de **Garin**, llegó desde Hernani siguiendo la estela de sus hermanos y primos, tamberos en Moctezuma y Escobar. Llegó el 3 de Febrero de 1922 en el Vapor "Saint Andreusse", junto a sus hijas e hijos.

Con todo, no es fácil, es difícil encontrar información, relatar la historia de los vascos en América, esa historia aún está por escribir.

Más fácil, por su cercanía, resulta seguir los pasos de vascos y hernaniarras que partieron hacia América del Sur tras la Guerra de 1936 y durante el franquismo, caso de Isidro Legarreta y la familia Zubillaga, entre otros y otras hernaniarras.

Imagen del taller de los hermanos Irazusta"barrena"; Marcial, en el centro (1925).

- **Isidro Legarreta**

(Información facilitada por el Centro Vasco Gure Etxea de Tandil)

Nació en Hernani el 20 de noviembre de 1924 en la Calle *Urumea*. Los primeros años de su infancia transcurren en distintos lugares de España debido a los trabajos de su padre.

En 1933, de vuelta en Hernani, estudia en las escuelas Viteri. Luego, en la escuela de Pagoaga, donde la maestra Sra. Liceaga, le asigna la tarea de enseñar a sus compañeros en lengua castellana, pues los niños solo hablaban en euskera.

Durante la Guerra de 1936, las necesidades familiares se multiplicaron… lo que hizo que, entre otras, se dedicara al "transporte" clandestino de productos de primera necesidad. En ello andaba, fue detenido, junto a varios compañeros, en el alto de Urkiola, con bolsas de harina,… y periódicos *Euzko Deia*, editados en Venezuela, y folletos de *Euzkadi* procedentes de Francia. Fueron encarcelados en Durango, y en el cuartel de Garellano, en Bilbao.

Logró huir, y el 23 de diciembre de 1946 pasó a Francia, a Baiona. En la sede del *Euskadi Buru Batzar* del PNV, le consiguieron un salvoconducto para poder residir en Francia.

Se trasladó a Normandía, a Honfleur; allí residió en casa de José Perurena, primo de su padre.

Respondiendo a la llamada de su tío Gregorio Legarreta, quien allí vivía desde 1920, llegó a Argentina el 8 de julio de 1949. Vivió en Tres Arroyos, y de allí a Necochea. Allí,

Isidro a los 92 años

en la Euskal Etxea de la ciudad, comienza a dar clases de euskera, participa del grupo de dantzaris,… y crea *Hora vasca*, audición de radio con amplia repercusión.

Ante mejores perspectivas laborales, se traslada a la ciudad de Tandil en el año 1953, donde con empeño y dedicación, se dedica a actividades comerciales y agropecuarias.

Contrae matrimonio con *María del Carmen Dindart*, fueron padres de tres hijos, Maite, Javier Ignacio y Amaia.

En diciembre de 1960, viajan a Francia a reencontrarse con sus padres y hermanos: razones políticas les impidieron pasar la frontera.

De vuelta a Argentina, siente la necesidad de canalizar sus "euskal" sentimientos, lo que consigue en el seno del Centro Vasco *Gure Etxea* de Tandil.

En el año 1993, es cofundador del Instituto Vasco Argentino de Cooperación y Desarrollo, representando al Gobierno de Euskadi en Argentina. También es miembro fundador del Instituto Vasco Argentino de Formación Tecnológica.

En julio de 2003 viaja con su esposa, hijos y nietos a Euskal Herria: sus descendientes debían conocer sus orígenes.

Falleció el 16 de junio de 2016.

Con su hermano, y familia en Legarreta enea, en Ereñotzu.

Gregorio Zubillaga, Fermina Alza,
Barbari Zubillaga y Arantxa Zubillaga.

- **Gregorio Zubillaga**

Joven hernaniarra que emigro con sólo 18 años a Argentina, donde se estableció y formó familia, amantes todos ellos de sus raíces vascas.

Todos sus descendientes son parte del *Centro Basko Euzko Etxea* de Necochea, siguiendo el ímpetu y cariño que les legó Gregorio: **Domingo Zubillaga**, **Arantxa Zubillaga** eta **Xabier Zubillaga, eta...**

- **Barbari Zubillaga**
(Hernani, 1925 - Donostia, 2015)

"...Con solo 11 años te tocó pasar una guerra: perdiste a tu amado padre y entre todo lo que viviste fuiste testigo a la distancia del bombardeo de Gernika: nunca olvidaste la diferencia entre el sonido de los aviones cargados de bombas que viste pasar a bombardear Gernika y el que tenían cuando regresaban vacíos.

Creciste en una familia vasca que te inculcó la fe y te enseñó el euskera. Eso marcó tu vida y nunca dejaste de trabajar por Euskal Herria.

Apenas terminada la guerra lograste que Koldo Oñate (padre de Jon, integrante de San Joan Konpartsa) te enseñara bailes vascos, para así poder enseñarlos vos, porque veías que eran los franquistas los que habían comenzado a practicarlos, y algo había que hacer para evitarlo.

Cuando el querido tío Gregorio Zubillaga escribió desde Argentina pidiendo una aldaba para la puerta del edificio del Centro Vasco de Necochea, enseguida te movilizaste para que la hiciera un herrero, y nuestra familia la donó con mucho gusto, sin saber entonces que ponían un granito de arena en la que sería la segunda casa de los descendientes de los Zubillaga de Hernani. Nunca te imaginaste que la ibas a ver porque ibas a terminar viviendo en Necochea…

Fuiste de las pocas mujeres que trabajaban... Y tu horario a contramano de las reuniones de damas y demás actividades del Centro Vasco, no impidió que enseñaras bailes, incluso en casa en forma individual a quien lo necesitara. Amabas cantar por lo que integraste al coro sin faltar nunca.

Uno de tus mayores orgullos lo tuviste el día que el Lehendakari José Antonio Aguirre visitó el Centro Vasco de Necochea. Era el 4 de diciembre de 1955 y cumplías 30 años. Aguirre hizo un saludo personalizado a los vascos nacidos en Euskal Herria. Mi tío Diego le iba diciendo los nombres de las personas y él les daba la mano. Vos recordabas con mucha emoción que después de haberte estrechado la mano, cuando Diego le dijo "Hipolitoren alaba" (la hija de Hipólito), él volvió a tomarte la mano y te dijo "Bilbon hiltzizaigun" (se nos murió en Bilbao). Para vos eso fue muy fuerte porque no podías creer que después de tanto tiempo todavía lo recordara, confirmando la gran persona que había sido tu padre.

Tu casamiento con aita te trajo a Argentina... Todos saben que añorabas Hernani y dicen que te fuiste en tu tierra, pero no sé si son conscientes de que aprendiste a querer este lugar, al que le diste lo mejor... Fueron muchos los que gracias a eso aprendieron a conocer y querer Hernani y Euskal Herria..."

Centro Basco Argentino
Euzko Etxea de Necochea

Visita del Lehendakari
José Antonio Aguirre
al Centro Vasco de Necochea,
4 de diciembre de 1955.

EMIGRACIÓN AL PAÍS VASCO A LOS LARGO DEL S. XX

Si históricamente el País Vasco se había caracterizado por "expulsar" más población de la que recibía, se trataba de un territorio limitado en recursos, desde finales del s. XIX o comienzos del s. XX, consecuencia del desarrollo industrial y económico, las tendencias demográficas se invierten… y se convierte en un polo de atracción de población foránea. Población emigrante de provincias limítrofes… y más delante, de otras regiones españolas. Son "migraciones interiores".

En el caso de Gipuzkoa, con una industrialización más moderada y pausada, este fenómeno se produce algo más tardíamente que en el caso de Bizkaia, y se trató de una emigración diseminada por la provincia, consecuencia de la dispersión geográfica de su industrialización.

Tras una primera oleada de emigración originaría de provincias limítrofes, entre los años 1940 y 1980 se produce una segunda ola migratoria, ahora desde otras regiones españolas, con unos índices que no habían tenido precedente en la historia del país: hacia 1970, el 35% de la población que residía en Gipuzkoa había nacido fuera de la provincia.

Consecuencias de ello fueron un mayor desarrollo industrial, con una contaminación hoy no admisible; un desarrollo urbanístico "desordenado", con problemas de habitabilidad y carencias en las viviendas. Otras consecuencias fueron sociales (problemas de arraigo), culturales, en relación al idioma… Todo ello bajo el "yugo" de la dictadura franquista.

POBLACIÓN INMIGRANTE EN LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE EUSKADI Y GIPUZKOA, SEGÚN AÑO DE LLEGADA

	... - 1955	1956-1965	1966-1975	1976-1985	1986	Total
EUSKADI	109.310 (21,63%)	172.724 (34,19%)	154.255 (30,53%)	65.746 (13,01%)	3.215 (0,64%)	505.250 (100%)
GIPUZKOA	34.360 (24,32%)	47.491 (33,61%)	41.281 (29,21%)	17.277 (12,23%)	893 (0,63%)	141.302 (100%)

*** En 1986, Hernani contaba con un índice del 27,82% de inmigración.**

Procedencia antes 1940.

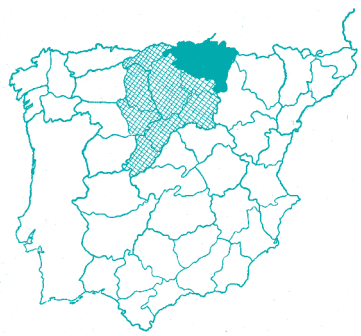

Procedencia 1940-1955.

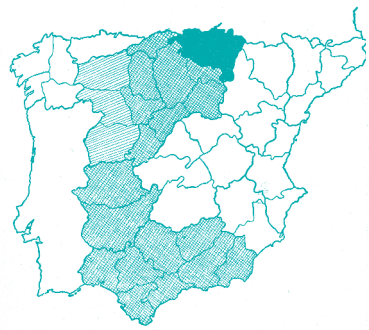

Procedencia 1956-1961.

Larrañaga, I. - Iruretagoyena, R.: *Hernani 1962. Estudio sociológico de un pueblo industrial guipuzcoano.* **Itxaropena. Zarauz. 1964.**

Consecuencia de ese desplazamiento migratorio masivo y "desordenado" es la necesidad de residencia; obliga a la edificación intensiva, sin apenas planificación… sin mirar más allá de/a la necesidad del momento.

> *"… En espera de que los «rascacielos» pudieran alojar a la marea humana, el nuevo proletariado se guareció donde pudo, por lo general en piso de alquiler… compartido por tres o cuatro inmigrantes… Los subarriendos se multiplicaban en habitación con derecho, por turnos, a cocina y baño. No hay más que vislumbrar… sabíamos que estaban ahí: barrios como el Katanga de Hernani,…"*
>
> Estornés Zubizarreta, Idoia (2013): *Cómo pudo pasarnos esto. Crónica de una chica de los 60.* Erein. Donostia (en *Gipuzkoa, inmigración e integración. Las migraciones internas y su aportación al desarrollo de Gipuzkoa (1950-1975).* Fundación Ramón Rubial. 2018.

Los inmigrantes habían llegado a trabajar, a ganar dinero para pagar vivienda o alquiler, para traer a sus familias desde del lugar de origen. Cada historia es única; cada experiencia, personal: ni todas las personas que emigraron a Guipúzcoa en aquellos años lo hicieron por las mismas razones, ni se enfrentaron a las mismas dificultades, ni tuvieron las mismas trayectorias. Unos lo hicieron por necesidades básicas, sin empleo ni vivienda; otros, buscando progreso y/o promoción económica… unos vinieron niños, otros de jóvenes y adultos,…

GOBIERNO CIVIL DE GUIPUZCOA

La Ley de 21 de julio de 1960… incluyó entre los Fondos Nacionales… el denominado Fondo de Protección al Trabajo, con la finalidad, entre otras, de **facilitar los movimientos migratorios de la mano de obra**, por lo que se refiere a las **migraciones interiores**, en el doble sentido de **ayuda a las emigraciones e inmigraciones y de cooperación a la reagrupación familiar**.

…

… **se crean las Comisiones Locales de Migración**, bajo la presidencia del Alcalde de la localidad [Don Tiburcio Aguirre Zumalacarregui], e integradas por el Cura Párroco [Don José Elgarresta Iturbe] y el Delegado Local de Sindicatos [Don Evaristo Martínez Urturi, Delegado Sindical], en calidad de vocales, actuando como Secretario… el Jefe del Registro de Colocación [Don Elias Olaizola Almorza, Secretario Sindical y Encargado del registro de Colocación]…

…

… toda vez que según ha informado la Delegación Provincial de Trabajo, **ese Municipio es uno de los de la Provincia en los que se ha considerado urgente la creación** de la citada Comisión Local…

…

San Sebastián, 2 de marzo de 1962

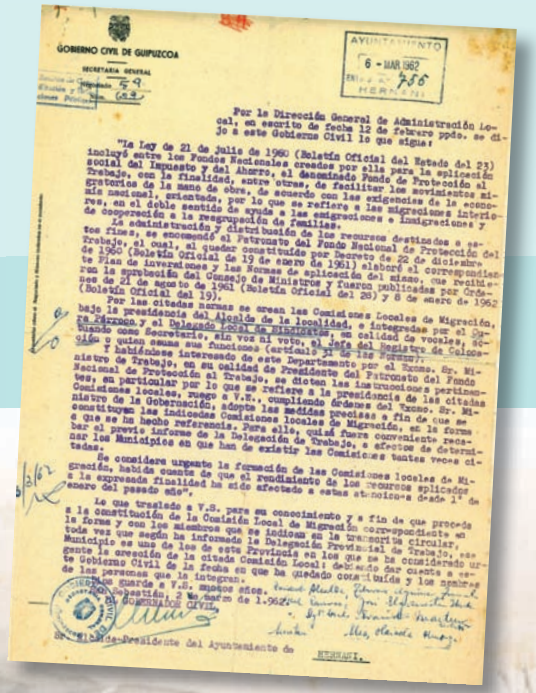
GOBIERNO CIVIL DE GUIPUZCOA
SECRETARIA GENERAL

AYUNTAMIENTO
6 - MAR. 1962
HERNANI

Por la Dirección General de Administración Local, en escrito de fecha 12 de Febrero ppdo. se dijo a este Gobierno Civil lo que sigue:

"La Ley de 21 de julio de 1960 (Boletín Oficial del Estado del 23) incluyó entre los Fondos Nacionales creados por ella para la aplicación social del Impuesto y del Ahorro, el denominado Fondo de Protección al Trabajo, con la finalidad, entre otras, de facilitar los movimientos migratorios de la mano de obra, de acuerdo con las exigencias de la economía nacional, entendida, por lo que se refiere a las migraciones interiores, en el doble sentido de ayuda a las emigraciones e inmigraciones y de cooperación a la reagrupación de familias.

La administración y distribución de los recursos destinados a estos fines, se encomendó al Patronato del Fondo Nacional de Protección del Trabajo, el cual, al quedar constituído por Decreto de 22 de diciembre de 1960 (Boletín Oficial de 19 de enero de 1961) elaboró el correspondiente Plan de inversiones y las Normas de aplicación del mismo, que recibieron la aprobación del Consejo de Ministros y fueron publicadas por Orden de 21 de agosto de 1961 (Boletín Oficial del 28) y 6 de enero de 1962 (Boletín Oficial del 19).

Por las citadas normas se crean las Comisiones Locales de Migración, bajo la presidencia del Alcalde de la localidad, e integradas por el Cura Párroco y el Delegado Local de Sindicatos, en calidad de vocales, actuando como Secretario, sin voz ni voto, el Jefe del Registro de Colocación o quien asuma sus funciones (artículo 2º de las Normas).

Y habiéndose interesado de este Departamento por el Excmo. Sr. Ministro de Trabajo, en su calidad de Presidente del Patronato del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, se dicten las instrucciones pertinentes, en particular por lo que se refiere a la presidencia de las citadas Comisiones locales, ruego a V.E., cumpliendo órdenes del Excmo. Sr. Ministro de la Gobernación, adopte las medidas precisas a fin de que se constituyan las indicadas Comisiones locales de Migración, en la forma a que se ha hecho referencia. Para ello, quizá fuera conveniente recabar el previo informe de la Delegación de Trabajo, a efectos de determinar los Municipios en que han de existir las Comisiones tantas veces citadas.

Se considera urgente la formación de las Comisiones locales de Migración, habida cuenta de que el rendimiento de los recursos aplicados a la expresada finalidad ha sido afectado a estas atenciones desde 1º de enero del pasado año".

Lo que traslado a V.S. para su conocimiento y a fin de que proceda a la constitución de la Comisión Local de Migración correspondiente en la forma y con los miembros que se indican en la transcrita circular, toda vez que según ha informado la Delegación Provincial de Trabajo, ese Municipio es uno de los de esta Provincia en los que se ha considerado urgente la creación de la citada Comisión Local; debiendo dar cuenta a este Gobierno Civil de la fecha en que ha quedado constituída y los nombres de las personas que la integran.

Lo que guarde a V.S. muchos años.
San Sebastián, 2 de marzo de 1.962
EL GOBERNADOR CIVIL,

Sr. Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de HERNANI.

En 1962 se crea la **Comisión Local de Migración de Hernani**, cuyo fin es "*facilitar los movimientos migratorios de la mano de obra*" y fomentar "la *reagrupación familiar*". Ello conlleva la construcción de barriadas ("Grupo José Antonio", Sagastialde auzoa, y, entre otras, Zikuñaga, Florida…, en Portu auzoa, Plaza Javier Ibarrolaburu, Ibarrolaburu plaza) donde numerosas familias encuentran residencia. También se dan ayudas, atendiendo las necesidades más básicas de la población.

Aunque sí se produjeron episodios y situaciones de rechazo ("maketo" - "belarrimotza" - "(man) churriano" vs. "casero"), la mayoría de los inmigrantes llegados al País Vasco, y Gipuzkoa, entre los años 1950 - 1980, lograron su integración ya que los espacios de (con)vivencia con los autóctonos fueron los mismos: escuela, ámbito laboral…. Y colmaron sus expectativas y las de sus descendientes.

Pero, social y culturalmente sí se dieron diferencias; la mayor parte de los llegados era de habla castellana, con costumbres distintas,… lo que se plasmaría en el ámbito de las relaciones sociales, en el conocimiento del euskera… manteniéndose, en notable medida, una cierta separación entre autóctonos e inmigrantes, superada con el paso de los años y generaciones.

POBLACIONES DE NACIMIENTO, DE EMIGRANTES LLEGADOS A HERNANI (datos estadísticos, década de 1990)*

* Hernaniko Udal Artxiboa (no se incluyen municipios de Euskal Herria).

NÚMERO DE EMIGRANTES	MUNICIPIO DE NACIMIENTO
144	Torreorgaz, Cáceres
78	Retamal, Badajoz
74	Cazalilla, Jaén
58	Cáceres
53	Madrid
53	Íllora, Granada
51	Otívar, Granada
50	Higuera de la Serena, Badajoz
45	Arroyo de la luz, Cáceres
45	Montanchez, Cáceres
45	Silvestre, Salamanca
42	Valencia de Alcántara, Cáceres
40	Torrecillas de la Tiesa, Cáceres
37	Acehúche, Cáceres
36	Gata, Cáceres
35	Madroñera, Cáceres
33	Valverde del Fresno, Cáceres
32	Salamanca
30	Zalamea de Serena, Badajoz
29	Pinofranqueado, Cáceres
28	Zaragoza
26	Fuenteguinaldo, Salamanca
25	Fuenteovejuna, Córdoba
24	Coria, Cáceres
23	Alaejos, Valladolid
23	Medina del Campo, Valladolid
23	Valladolid

NÚMERO DE EMIGRANTES	MUNICIPIO DE NACIMIENTO
22	Acebo, Cáceres
22	Tenebrón, Salamanca
22	Vertavillo, Palencia
21	Palencia
21	Barcelona
20	Cabreros del río, León
18	San Martín de Trebejo, Cáceres
17	Navasfrias, Salamanca
17	Torre del campo, Jaén
16	Hoyos, Cáceres
16	Burgos
15	Cilleros, Cáceres
15	Santander
14	Oroso, A Coruña
14	Solosancho, Ávila
13	Ciudad Rodrigo, Salamanca
13	Valle de la Serena, Badajoz
13	Zamora
13	Puebla de la Reina, Badajoz
12	Logroño
12	Miranda de Ebro, Burgos
12	Oliva de Merida, Badajoz
12	Béjar, Salamanca
12	El Maillo, Salamanca
12	La Rinconada, Sevilla
12	Portillo, Valladolid

***Y otros centenares de emigrantes en número menor**

Biziraupenerako zaintza
Haur abandonatuak zaintzen zituzten Hernaniko inudeak

■ AMAIA RODRIGUEZ OÑATIBIA

Hernaniko Udaleko Berdintasun Saileko IV. Ikerketa Bekari esker 2019ko martxoan "*Biziraupenerako Zaintza. Hernaniko inudeak 1900-1944*" ikerketa lana argitaratu zen. Ikerketak artxiboko dokumentazioa, ahozko testigantzak eta garaiko publikazioak eduki zituen oinarritzat.

Zein ziren inudeak? Zein zen bere lana?

Inudeek biologikoki haienak ez ziren umeei ematen zieten bularra eta soldata jasotzen zuten trukean. Bi inude mota zeuden: hirietako familia aberatsen eta aberats berrien haurrak zaintzen zituztenak (horiek dirudun horien etxeetan egiten zuten lan) eta haur abandonatuak zaintzen zituzten inudeak.

Ikerketa honen bidez bigarren horiek ezagutu ahal izan ditugu, eta interes berezia dute: batetik, ez dira hirietako inudeak bezain ezagunak eta aitortuak (hirietako inudeak urteko gogoratzen ditugu gure herrietan), eta bestetik, hirietako haur horiekin alderatuta, bestelako profila dute: kasu honetan ez ziren familia diruduneta-ko haurrak, ezer ez zuten haurrak baizik, abandonuaren estigma zutenak, alegia.

Baina, zergatik abandonatzen ziren haurrak? Haur abandonatuak ilegitimoak ziren, bekatu baten ondorio zirenak, hau da, ezkontzaz kanpoko sexu harremanetatik sortuak. Eta garaiko moralak ez zuen hori onartzen, inondik inora ere. Ezkontzatik kanpoko sexu harremanak arbuiatzen zituzten, sexu harremanen helburua ugalketa baitzen.

Zer zen emakume eta ama izatea garai hartan?

XIX. mende bukaeran eta XX. mendearen hasieran amatasun biologikoaren garrantzia emakumeen identitatearen erdigunean jartzen hasi zen: emakume oso izateko modua haurrak edukitzea eta haien zaintza eta hezkuntzaz arduratzea zen. Hori zen emakumeei gizartean parte hartzeko edo ekarpen bat egiteko eskaintzen zieten modua, bai eta pertsona bezala asebete sentitzeko eredua ere. Medikuntzak bultzatu zuen emakume eta ama prototipo hori.

Hori kontuan hartuta, inudeek bi kontraesan gorpuzten zituzten: lehenengoa, zaintza lanen trukean dirua jasotzea (berezko egitekotzat zeukaten zaintza hori, maitasunez egin beharreko eginkizuna); eta bigarrena, ama biologikoek zaintzen ez zituzten haurrak haztea (zaintza desplazatu egiten zen horrela: ama biologikoek ez zituzten beren haurrak zaintzen eta inudeak ez ziren behar bezala arduratzen besteen umeez).

Haur abandonatuak zaintzen zituzten inude hernaniarrak

Baina, nolakoak ziren Hernaniko inudeak? Nolako profila zuten eta zergatik hartzen zuten haur abandonatu bat etxera ekartzeko erabakia?

Haur abandonatuak zaintzen zituzten inudeak langile klasekoak ziren, behar ekonomikoak zituztenak; batzuk txiroak, beste batzuk ez horrenbeste, den-denak maila apalekoak ziren, beharrak asetzea ozta-ozta lortzen zuten horietakoak.

Inude hernaniarrek diru beharragatik zaintzen zituzten haur abandonatuak. Hau da, diru sarrera bat gehiago lortzea zen haur bat etxera ekartzearen helburua. Inudeen familiak kide askotakoak izaten ziren: senarra, inudea bera, seme-alabak eta aiton-amona edo izeba-osabaren batek osatzen zituzten familia horiek. Aurrera atera ahal izateko, bizirauteko, beharrezkoa zen kide guztiek ekonomian parte hartzea, haurrak barne. Hau izan zen *Anttoni*ren kasua.

> *Anttonik familia handia osatu zuen bere senarrarekin batera: 5 haur izan zituzten guztira. Baserrian zuten bizibidea; eta baserriaren ardura nagusia, Anttonik. Bitartean, senarrak eguna etxetik kanpo ematen zuen elektrizista bezala lan egiten. Bular oparokoa izanik, haurretako bat jaio zenean etxera beste bat ekartzea erabaki zuen Anttonik. Horrela, Fraisoron abandonatutako haur bat ekarri zuen baserrira, Joakin. Hala, beste diru sarrera bat lortu zuen Anttonik familia aurrera ateratzeko, hiru hilabetero Gipuzkoako Diputazioak Joakin hazteagatik ordaintzen ziona. Haur guztiak koskortzen zihoazen heinean, Joakin barne, baserriko lanetan hasten ziren, baita salmentan eta bestelako lanetan ere.*

Hernanin horrelako hamaika kasu egon ziren, horixe gertatzen baitzen inudeek haur abandonatu bat hartzen zutenean; haurra txiki-txikia zenean ekartzen zuten etxera eta horren trukean Diputazioak lehenengo 6 urteetan soldata bat ordaintzen zien. Soldata hori etxeko diru sarreren osagarri bihurtzen zen. Etorkizunean, gainera, soldata hori ez jasota ere, haur hori koskortzen zenean baserriko lanetan laguntzen aritzen zen eta dirutan kopuruan ordaintzen ez zen balioa zuen horrek: lanerako beste esku pare bat, beste lan esku bat zen.

Eredu hori izan zen ohikoena Hernanin, Gipuzkoako Diputazioa bultzatuta. Haur abandonatuak familia batean txertatzea zen helburua, eta bide batez, Diputazioari haur horren karga kentzea.

Beste eredu bat ere nagusitu zen: haur txiki bat garai labur batez etxera ekartzea, bular-emateak iraun bitartean, hain zuzen. Haur txiki horiek gerora Fraisoroko sehaska etxera itzultzen zituzten eta ez ziren familiako kide bilakatuko. Zergatik? Soldata handiagoa zen haur txikienak zaintzeagatik. Izan ere, abandonatutako jaioberriak heriotzera kondenatuak zeuden bularra emango zien andre bat lortzen ez bazuten. Beraz, eredu horretara jotzen zuten inudeek momentuko diru sarrera bat behar izaten zutenean, eta horrela epe-laburrerako biziraupen estrategia hobesten zuten. Haien nahia ez zen umeak gerora baserrian ere laguntzea, baizik eta soldata ahalik eta altuena lortzea. Horrela, hainbat inudek haurrak Fraisorotik hartu eta bertara itzuli egiten zuten.

Azken eredu honek Diputazioaren helburuekin talka egiten zuen bete-betean. Inudeak lortzeko asmoz soldatak igotzeari ekin zion Diputazioak. Edonola ere, inudeenak merkatuko soldatarik baxuenak ziren. Soldatak igo arren Fraisorok umez beteta egoten jarraitu zuen eta askotan inudeei "karitatez" eta "sen onez" jokatzeko eskatzen zieten, emakumeak haurrak hartzera limurtzeko asmoz.

Ofizio baten desagerpena

XX. mendean zehar eraldaketa ekonomiko eta sozial ugari gertatu ziren eta inudeen lana desagertzen hasi zen, poliki-poliki. Batetik, moralitatea aldatu egin zen: XIX. mendean zehar inudeak kontratatzea estatusa adierazteko modu bat zen aberatsentzat. Bestetik, ezkontzaz kanpo haur bat izatea lotsagarria zen. Emakumeen egiteko saihetsezina bihurtu zen amatasuna, nahitaez bete beharrekoa, eta gizarteari egin ziezaioketen eskaintzarik osoena zen rol hori gogoz, amultsuki eta eztitasunez betetzea. Horrela, gutxinaka aberatsek inudeak kontratatzeari utzi zioten.

XX. mendearen erdialderako eraldaketa soziala egina zegoen: emakumean etxean, gizonezkoak fabrikan. Emakumeek ama on izaten ikasi beharko zuten. Ordura arte, bularrean esnerik ez zuten emakumeek ezin zezaketen ama osoaren rol hori bete, baina arazo horrentzako konponbidea ere agertu eta zabaldu zen: formulako esnea.

Moralitatea gutxika joan zen aldatzen. Noski, egokiena ezkontza barruko umeez erditzea zen oraindik ere, baina gaitzespen soziala aldatzen joan zen, poliki-poliki. Instituzioek eta zientziak ideia berri horiek zabaldu zituzten. Honela zioen garaiko testu batek:

> *"... Se defiende con el socorro a la madre soltera el derecho del niño a la leche maternal y a la madre en su aspiración de no abandonarlo. La lactancia materna es incomparablemente mejor que la mercenaria y la solicitud y el cariño de la madre, son insustituibles...".*

Horrela, haurren abandonua ere gutxitzen joan zen. Gauzak honela, ofizio tradizional bat galdu egin zen. Zaintza lanak lan erreproduktiboen parte izatera pasatu ziren, enplegu izateari utzita eta, noski, horietaz arduratzeagatik soldatarik jaso gabe.

Garagardoa egiteko lupulu landaketak urumea bailaran

■ IÑAKI SANZ-AZKUE

Non eta, sagardoaren lurraldean. Zer eta, zerbeza egiteko landarearen landaketak? Gezurra badirudi ere, sagardoa egiteko sagastiek protagonismoa izan duten eremuan, zerbeza egiteko lupulu landaketak ere izan ziren XX. mendearen erdialdetik aurrera Urumea bailaran. Hori, ordea, oroimenean ia galdua zegoen kontua izan da urte askoan.

Eta hargatik, lupuluaren arrastoaren atzetik ibili gara, dokumentu zaharren eta adineko testigu batzuen baitan ezkutuan dagoen sekretuaren bila. Euskal Herrian eta Urumea bailaran izan ziren lupulu landaketen azken arrastoen atzetik. Izan ere, garagardo artisauaren bultzada berri honetan, ezin ahaztu dezakegu lupuluak gure bailaran izan zuen loraldia.

Harrituta gelditzen da jendea. Ez da gutxiagorako. Urumea bailaran garagardoa egiten zenik ere… guk ere harrituta entzun genuen kontatu ziguten aurreneko aldian. Akola baserriko (Ereñotzu) Antonio Santa Kruzekin izandako elkarrizketa batek atera zuen gaia. Landareen bertako izenak biltzen ari nintzela bota zuen, zapla: "*zerbeza loria*". "*Guk zerbeza loria deitzen genion, eta beste batzuk lupulua. Landare horren lorearekin zerbeza egiten baita. Ereñotzun ere izan ziren landaketak. Latxeko presaren goialdean, esaterako.*" Gaiak arreta deitu zigun, eta hala hasi ginen hariari tiraka: *izango al da horri buruz dakienik?*

Eta bazen, baina ez ziren asko. Izan ere, XX. mendean garagardoa egiteko jarri ziren lupulu landaketen jabeak hilda zeuden gehientsuenak. Horien seme-alabak, ordea, ez. Horiek izan ziren gure lehenengo iturria. Eta horrela ireki genuen txorrota. Oraindik ere amaierarik ez duen ur emaria. Izan ere, lupuluaren gaiak misterio asko ditu. Horietako asko, oraindik ere argitu gabeak. Goazen, alabaina, dagoeneko badakiguna kontatzera. Zer zen lupulua, eta zertarako aldatu zuten Urumea bailarako baserritar batzuek?

Zer da lupulua?

Lupulua (*Humulus lupulus*), zerbeza-loria (Hernani, Mutriku), zerbeza-landaria (Hondarribia) edo bierbelarra (iparraldea) moduan ere ezaguna dena, *Cannabinacea* familiako landarea belarkara da. Lur azpian errizoma izeneko zatia izan ohi du eta bertatik, urtero, lupulu landare berriak jaiotzen dira. Igokaria da, aihena, zurtoinean dituen ile txiki eta sendoak erabiliz beste landareetan edo zurtoinetan gora egiten baitu, sei-zortzi metrotarainoko altuerara iritsi daitekeelarik.

Espezie dioikoa izaki, lore arrak eta emeak landare bereizietan izan ohi ditu. Lore emeak (ernaldu gabeak) garagardoa egiteko erabili izan dira XIV. mendetik, izan ere, euren barruan duten lupulina izeneko erretxina da garagardoari usaina eta zaporea ematen diona. Hau dela eta, lupulu landaketetan soilik ale emeak hazten dira.

Egun dozenaka lupulu barietate dauden arren, Euskal Herrian bada bertako lupulua ere, modu basatian erreka ertz eta hezetasun handiko gune epeletan hazten dena.

Lupulu (Humulus lupulus) **landarea, lorea eta lorea luopulinarekin (Jesus Azkue).**

Lupulu landaketak: Galizatik Urumeara.

Hernanin ere bazen lupulu basatirik, baina landaketarik ez zen sekula izan. XX. mende erdialdeko Urumeako baserritarrek, alabaina, ez zuten kasualitatez erabaki lupulua bertako lurretan landatzea. Behar bat zegoen. Eta behar horrek, eta batez ere, hernaniar batek animatuta, landatu zituzten lupulu landareak euren lurretan.

Gezurra badirudi ere, Urumeako lurretan lupulu landaketak izateak erlazio zuzena du Bigarren Mundu Gerrarekin. Garagardoa, Urumea bailara eta Bigarren Mundu Gerra gai berean korapilatuta. Interesa hartzen du gaiak, ezta? Goazen kontatzera.

Arestian esan bezala, Urumea bailaran sekula ez zen lupulu landaketarik egitea pentsatu. Hori, ordea, ez zen gauza arraroa. Izan ere, 1914ean hasi ziren lehenbiziko aldiz frogak egiten Galizian bertan lupulu landaketak jarri zitezkeen ikusteko. Ingalaterratik landare bat ekarri, eta bertan haztea posible zela ikusi zuten orduan.

Hori gutxi balitz, lupulu landaketen frogak arrakastatsuak izan ziren: lupulua landatzea posible zen, eta kanpotik ekartzea baino merkeago gainera.

Ordurako Espainian garagardo fabrikak martxan ziren, baina jabe gehienak alemaniarrak izaki, haiek Alemaniako eta Austriako lupulu landaketetatik ekartzen zituzten garagardoa egiteko behar zituzten lupulu loreak. Beraz, zertarako egin landaketak inork ez bazuen bertako lupulua erosiko?

A Coruñan, ordea, etsi gabe frogekin jarraitu zuten, eta 30. hamarkadaren hasieran landaketen froga berriak egin zituzten Galiziatik kanpo, hiru leku ezberdinetan: Granadan eta Hego Euskal Herriko bi leku ezberdinetan, Bizkaian eta Nafarroan, bertako Aldundiek bultzatuta.

Gordexolako Ibarrako lautadako lupulu landaketa (Floren Elorduy Torrontegi, GAUR 8, **2019/09/14)**

Lupulu landaketak: gerrek utzitako herentzia

1937an, ordea, Espainia Gerra Zibilean bete-betean sarturik zegoela, Espainian zeuden diru arazoak ekidin nahian edo, 1937ko azaroaren 10an, Espainiako Gobernuak lupuluaren landaketak eta aprobetxamendua erregulatu zituen eta "Sección de Fomento del Cultivo del Lúpulo en España" sortu zuen. Landareak banatzen hasi eta landatzeagatik diru-laguntzak ematen ere hasi ziren. Era berean, fabrikak kanpotik erosten zuten lupuluaren prezio berean erostera derrigortu zituen gobernuak. Honela 1941ean, Galizia eta Asturiaseko landaketetan 50.000 landare aldatu zituzten. Baina lupulu alemaniarrak iristen jarraitzen zuen eta laborantzako produktuen prezio igoera dela eta, laborari askok lupulua landatzeari utzi zion.

Gakoa, ordea, 1944an egon zen. II. Mundu gerraren ondorioz, Alemaniatik ez zen lupulurik iristen eta Espainiako "Ministerio de Agricultura" zelakoak dekretua atera zuen 1945ko maiatzaren 23an, landaketei buruzko legeak ezarriz. Garagardo fabrikek "Sociedad Anónima Española de Fomento del Lúpulo" sortu eta Espainiako lupulu landaketen kudeaketaz arduratu ziren, beti ere "Sección de Fomento del Cultivo del lúpulo"koen begiradapean. Garagardo fabriken artean, hego Euskal Herriko fabrika esanguratsuenak zeuden: Juan y Teodoro Kutz (Donostia), La Cervecera del Norte (Bilbo), La Salve (Bilbo), La vizcaína (Bilbo), Cervezas Knorr (Gasteiz). Hauen itzalean, pixkanaka-pixkanaka lupulu landaketak hego Euskal Herrian sartu ziren, eta garagardo fabrikak, ahal zuten heinean, bertan landaturiko lupulua erabiltzen hasi ziren garagardoa ekoizteko.

Eta lupulua Urumean sartu zen...

Eta Urumeako biztanleak lupuluaren munduan barneratu ziren. Izan ere, gertuko arrazoi bat zuten horretarako. Antonino Pagola hernaniarra izan zen Gipuzkoako lehenbiziko lupulu landaketa jarri zuena. Non eta Hernanin. Urumeako erriberan, Portu eta Karabel auzoen artean, hain zuzen ere. 1945an izan zen, eta Espainiako Gobernuko "Dirección General de Agricultura" izan zen sustatzailea. Bertan "Golding" edo "Dorada de Kent" izeneko barietatea sartu zen, 1914an Ingalaterratik Galiziara ekarri zena, hain zuzen ere.

Antonino Pagola landaketan, eta inausketa egiten (Vicente Ruigómez, Agricultura. Revista agropecuaria**)**

Esperientziaren emaitza onak ikusita, 1949an lupulu landaketak zabaltzen hasi ziren, 1950erako Gipuzkoako 20 herritara iritsi zelarik, 33 nekazariren parte hartzearekin. Hondarribian, Oiartzunen, Astigarragan, Hernanin, Usurbilen, Orion, Gabirian, Mutiloan, Azpeitian, Mutrikun, Oñatin… izan ziren landaketak, besteak beste. 1950erako hego Euskal Herrian 20.000 lupulu landare zeuden jada, 225 nekazariren ardurapean.

Lupuluaren loraldia, ordea, landatzeko zailtasunek, lanaren gogortasunak, eta, batez ere, dirulaguntzen amaierak ekarri zuen. Hala, Gipuzkoan 1945etik 1958ra 10 hektareatan mantendu ziren landaketa azalerak, baina segituan murrizten hasi ziren, 1968rako desagertu zirelarik.

Astigarragan, Hernanin, Goizuetan…

Urumea bailaran, baserritarren aholkularitzaz arduratzen zena, Antonino Pagola bera izan zen:

> *"Gure aita Antoninorekin moldatzen huen, hark esaten ziguken baita jasotzeko garaia noiz huen ere".*

Antoninok bultzatuta, lupulu-landaketak jarri ziren Astigarraga, Hernani eta Goizuetako erriberetan. Astigarragan Desierto baserriaren inguruan landatu zen lupulua, Hernanin Akarregi eta Pagoaga arteko erriberatan 10 familia ezberdinek izan zituzten landaketak (Akarregin, Portun, Ibarluzen, Lizarragan...); eta Goizuetan Olaberriko errota eta Idoitako askaren inguruetan izan ziren.

Lupulu landaketetan landarearen lorea jasotzen zen, baina zerbeza egiteko, lorea lehortu beharra zegoen. Horretarako Gipuzkoako lehortze planta bakarra ere Urumea bailaran izan zen: Ergobian, hain zuzen ere.

Hala, baserritarrek berde zegoela jasotzen zuten lupulua. Hasieran euskal baserrietako ganbarak erabili ziren lehortzeko. Ondoren, Estatuak lehortze plantak sortzea pentsatu zuen, eta hala, Ergobian bertan kokatu zen Gipuzkoakoa. Bertan labea zegoen eta koke ikatzarekin funtzionatzen zuen:

> *"Gure aitak eman zian gurdikada bat koke Amaratik Ergobiara, lupulua lehortzeko plantara".*

Behin lehortuta, lupulua prest zegoen fabriketara eramateko eta garagardoa egiteko prozesuan erabiltzeko. Baina, Urumea bailarakoa nora eramaten zen? Testigu askok aipatu digu ez zekiela zehazki euren etxeko lupulua nora joaten zen. Zantzu guztien arabera, alabaina, Urumeako lupulua Donostiako Antigua auzoan kokatua zegoen Juan y Teodoro Kutz anaien garagardo fabrikara bideratzen zen, ondoren *Cervezas el León* izena hartuko zuenera.

Baratzeen itxuraldaketa

Lulupu landaketak ezagutu zituzten guztiek nabarmentzen dute gauza bera. Baratzeen itxura guztiz aldatu zela lupulua landatu zen lekuan. "*6-8 metroko arba luzeak izaten hituen baratzetan. Eta hauetatik gora igotzen huen lupulua, babarruna bezala!*". Dozenaka makila luze eta lodiak jarri ziren, lupulu landareak behetik gora igotzeko. Errenkan izaten ziren, gainera. "*Bata bestetik metro eta erdi, bi metroko distantziara*". Sasi-akaziaz edo gaztainez eginak izaten ziren sarritan. "*Nafarroa aldetik ekarri behar izan genian gaztaina*". Beranduago etorriko ziren arba hauek ordezkatuko zituzten alanbreak, lanerako hobeak.

Arbak lurrean sartu aurretik, ordea, izaten zen lana, zulo sakonak egin eta lupulu landare berria sartzen. Lupulua pujatik ateratzen zen. Ez zen ereiten. Horrela aterako zen landarea emea zela ziurtatua zegoen. Garagardoa egiteko, landareak emea behar zuen eta. Landaretik ateratako puja berriak mozten ziren. Ondoren, udaberri hasieran, landatu eta hauen aldamenean sartzen ziren arbak edo makilak. Landarea hazten zihoan heinean arbara gidatu eta enborrean gora igotzen zen lupulua: "*uda hasierarako 6-8 metroko altuera hartzen zian.*" Abuztu erditik aurrera hasten zen lorea botatzen lupulua, iraila erdira arte. Orduan beste une garrantzitsu bat hasten zen: lupulu-lorea jasotzeko garaia zen!

Emakumeak eta umeak lupulua jasotzen

Europa erdialdean, lupuluaren tradizioa oso errotuta dagoen lekuetan, lorea jasotzeko prozesua festa handia izaten zen, garai batean behintzat. Mahastietan mahatsa jasotzeko garaia iristen den moduan, jende andana elkartzen zen lupulu landaketetan ere, jasotzeari berari festa giroa emanaz. Euskal Herrian, ordea, jasotze prozesua oso bestelakoa izaten zen. Landaketa gehienak tamaina txikikoak izan ziren, gomendatu ere hala egiten baitzuten. Honela, familia bera izaten zen lorea jasotzeaz arduratzen zena.

> *"Etxekoak egoten gintuan jasotzen. Lan gogorra izaten huen. Eguzkiak bete-betean jotzen zian eta euriarekin ezin jaso".*

Hernanin, ordea, bazen lupulua jasotzera herriko jendea eramaten zuenik ere. Antonino Pagolarena izan zen Gipuzkoako lehenbiziko lupulu landaketa, Urumeako erriberan, eta 1945erako jada 100 landare zituen sartuak. Urtero-urtero Ergobiatik eta Hernanitik familiak etortzen ziren lupulua jasotzera Antoninoren terrenora. "*Familia osoa joaten gintuan. Etxean diru gutxi eta zer erremedio! sos batzuk irabazten genizkian han eta!*". Emakumeak eta umeak izaten ziren batez ere jasotzen zutenak. "*Bi-hiru aste pasatzen genizkian jasotzen, egunero-egunero.*"

Maria Pagola eta Antonino Pagola lupulu-loreak jasotzen Gipuzkoako lehen landaketan, Hernaniko erriberan (Vicente Ruigómez, Agricultura. Revista agropecuaria)

Lupulu lorean zegoen sekretua

Lupulu landaketak zituenak bazekien zer jaso behar zuen. Lupulu lorean zegoen sekretua. Barruan zuen lupulina, garagardoa egiteko erabiltzen dena. Eta horregatik, lorea punturik onenean jaso behar zen. Ez lehenago, ez beranduago. Urteko uzta jokoan zegoen momentu horretan.

Jaso aurretik, egun bat lehenago, lurretik metro erdira mozten zen landarea. Hurrengo egunean, enborra lurretik atera landare eta guzti eta etzanda jartzen zen, altuera txikira, eserita ahal bazen edo lurrean bestela loreak banan-banan mozteko, batzuetan guraizeekin, askotan azazkalekin. "*Guk eskailerekin jasotzen genian*" aipatu digu beste testigu batek. "*Eskaileran gora igo eta taka-taka loreak jasotzen genizkian*". Jasotako loreak saskietan pilatzen ziren, hortik zakuetara pasatzeko.

Antonino Pagolaren landaketara biltzera joaten zirenek pisuaren arabera kobratzen zuten "*Egunean bertan. Hantxe zakua pisatu eta ordaintzen zitean*". "*Ondoren zakuak zaldi-karroan jarri eta Ergobiara (Astigarraga) eramaten zitean lupulua*". Gainontzeko baserrietan ahal zuten moduan moldatzen ziren zakuak Ergobiara eramateko, Urumea bailarakoek egunean bertan eramaten zuten askotan bildurikoa. "*Anaia joaten huen, bizikleta zaharra hartu eta atzean zakua jarrita, Ergobira!*". Bestalde, Mutrikutik esaterako, Astigarraga urruti eta trenez garraiatzen zituzten zakuak.

Zakuak Ergobian utzi eta zegokiena kobratu ostean landaketaren jabeak bere lana bukatua zuen. Hortik aurrera, Estatua edo kasu honetan "Fomento del Lúpulo" delakoa zen loreak lehortzeaz arduratuko zena.

Latseko presaren goialdeko landaketa

Antonio Santa Kruz izan zen landaketen lehen arrastoa, eta Latseko landaketaren berri eman ziguna. Eta hala, haritik tiraka iritsi ginen Oiarbidetarrengana. Latseko landaketa jarri zuenaren semeengana. Oiarbidetarrek ere hara, Ergobiara eramaten zituzten Latse inguruan zituzten bi landaketetan jasotako lupuluak. Landaketetako bat Abillats baserri paretik hasi eta Latseko fabrikako etxerainokoa zen, 100 landare inguruz

osatua. Bestea, ordea, txikiagoa, Urumearen kontrako aiekan zegoen. Lupulua jasotzeko, beraz, errioa gurutzatu behar, eta txanela izeneko ontzi txikia erabiltzen zuten, agaia edo pertiga baten laguntzaz mugitzen zutena.

Gogoan dute oraindik ere, aitak behin eduki zuen sustoa: "*errioa hazita zetorren batean, ia presan behera erori huen txanela eta guzti!*". Lupulua jaso ostean, zakuetan sartu eta txanelaren bidez Latsera eramaten zuten. Handik, bizikletaren parrillan zakuak jarrita Ergobiara eramaten zuten lorea, Antoninorengana. Berak erabakitzen zuen lupuluaren kalitatea. "*Lorea gorri samarra bazen, segundakoa zen, eta berdea, primerakoa*". Urumeako landaketak izan ziren inguruetan, oraindik ere aurki daitezke landaretzan gora igotzen diren lupuluak. Hauek izango dira, agian, Urumea bailarako historia bitxi honen azkeneko arrastoak.

Iragana etorkizun bihurtua

Ez naiz ni izango etorkizunera bidean, atzera begiratzea ere ona dela esango duen aurrena. Lupuluaren kasuan, ordea, egun garagardo artisauak hartu duen indarra ikusita, bailarako historia ezagutzea ere komenigarria litzateke. Izan ere, bertako produktuekin egindako garagardoaren bidean, iraganera begiratzea besterik ez dago, bertako lupulua ekoizteko aukera badagoela jakiteko. Hori gutxi balitz, Antonino Pagola berak ere ematen du berrikuntzarako aitzakia, eta Hernanin bertan sorturiko ekoizpen berritzaileak sortzeko aukera. Izan ere, Antoninok lupulu landaketak ez ezik, sagardoa ere egiten zuen etxean, eta etxekoek esana da, biak nahastu eta edari ezin freskagarriago bat ere sortzen zuela: sagardo lupuluduna.

Ameriketako Estatu Batuetan sagardo lupuludunak duen indarra ikusita, eta Hernanin izan zela jakinda, garagardotegien eta sagardotegien jabeek izan beharko lukete bista antzeko zerbait sortzeko, eta, era berean, historiari keinu bat egiteko.

Kasualitateak hala egin baitu. Urumean lupulu landaketen ingurukoak ikertzen hasi ginenean etorri zen garagardo artisauaren loraldia. Eta zoriak nahi izan du, esaterako, egun Hernaniko Akarregi auzoko BBP garagardotegia kokatua dagoen lekuan bertan izan zela lupulu landaketa bat bere garaian, edota Antoninoren lupulu landaketa zegoen eremuari pegatuta hasi zela Otsaihen proiektua loratzen.

Eta etorkizunak esango digu, zein bide hartuko duen bertako garagardo ekoizpenak, eta izango ote den "Antonino" izeneko sagardo lupuludunik gurean (zergatik ez!).

Urumeako lupulu landaketen inguruan, ordea, etorkizunera begira ere misterioa nagusi. Erreportaje hau idazten duenak, alabaina, garbi du. Jakinaren gainean gara, hor nonbait badirela dokumentu eta fitxa zaharrak, bertako lupulu landaketei loturikoak. Non ote dauden, ordea, inork ez du jakin egun arte. Hori ere, etorkizunak esango du... paper horiek azalduko diren, hala misterioak ezkutatuko dituen, Urumea errio aldameneko lupulua landaretzaren erdian gordetzen den bezala.

INFORMAZIO GEHIGARRIA

Lupulu landaketak.

- ARGIA: https://www.argia.eus/argia-astekaria/2537/garagardotarako-lupulua-euskal-herrian-iragana-edo-etorkizuna
- KRONIKA: https://kronika.eus/komunitatea/inaki-sanz-azkue_301/1570439439212-garagardotarako-lupulua-euskal-herrian-iragana-edo-etorkizuna
- GAUR8 (NAIZ): https://www.naiz.eus/es/hemeroteca/gaur8/editions/gaur8_2019-09-14-07-00/hemeroteca_articles/lupulu-usaineko-uda-amaierak

Sagardo lupuluduna.

- ARGIA: https://www.argia.eus/argia-astekaria/2583/antonino-pagolaren-errezeta-sekretua
- KRONIKA: https://kronika.tok-md.com/pdf/Urtarrilak202020Gehigarria.pdf

CARMEN ADARRAGA ELIZARAN

Hernaniarra apasionada por el deporte y emprendedora también en el trabajo.

Desde el pasado mes de enero tiene un parque del pueblo su nombre.

■ TITO IRAZUSTA ADARRAGA

Carmen Adarraga Elizaran fue una hernaniarra que nació el 5 de julio de 1921, dentro de una amplia familia de doce hermanos, "los Adarraga deportistas" que marcaron una época en esta actividad, unos en deportes individuales, caso de Juan Bautista, uno de los hermanos, que llegó a participar en los Juegos Olímpicos de Londres, de ahí que el escudo del Club Deportivo Hernani se adorne con esos cinco aros que representan al Comité Olímpico Internacional y que no muchos pueden presumir de tenerlos.

Otros hermanos también hicieron atletismo como Juan Bautista, o jugaron a diferentes deportes colectivos, como Carmen, que fue la primera capitana de la selección de baloncesto y que con sus compañeras también hernaniarras formaron un equipo que por primera vez fue anterior a cualquier equipo de hombres en ese deporte. También destacó en el balonmano y en el hockey, en una época en que estaba tan mal visto, incluso prohibido por el régimen, que las mujeres practicaran el deporte.

Carmen era hija de Luis, que creó la fábrica de Chocolates Adarraga, en la hoy llamada *Avenida Juan de Urbieta*, en la esquina de la calle *Ispizua* y que durante años tuvo enfrente la *Escuela Profesional*. Carmen fue la que de los hermanos se quedó a vivir en Hernani para llevar la administración de la pastelería que hoy en día sigue teniendo gran fama y aceptación en restaurantes y entre la vecindad. En el jardín que separaba la fábrica de chocolates de la *casa de Setién* entrenaban los Adarraga, un espectáculo ver al benjamín de ellos, Fernando, saltar la pértiga en la que durante muchos años tuvo el récord estatal.

Carmen encabezó un grupo de mujeres transgresoras y valientes para dedicar un tiempo de su vida al deporte, pero también fue una mujer trabajadora, emprendedora en varias facetas, desde regentar una tienda de ultramarinos en la *calle Mayor*, enfrente de la entonces *Farmacia Ordoñez*, donde hoy está el *Kixkal*. También fue durante muchos años taquillera del *Cinema Irazusta*, en la calle Txirrita frente a Atsegindegi. Se casó con Leandro Irazusta, conocido ciclista de la época y con el que tuvo cinco hijos. Juan Luis, el mayor de los hermanos hizo sus primeros pinitos como portero de fútbol en el C.D. Hernani, tanto en los torneos de Atsegindegi como en Txantxilla, luego en los filiales del Barcelona y en Primera con el Sabadell y Zaragoza. Elena fue destacada jugadora del Medina de Baloncesto en la máxima categoría, Mabel en el hockey de la Real, Tito modesto practicante de atletismo en el Atlético de San Sebastián y baloncesto en el Anoeta, más dedicado al periodismo deportivo, y Susana, atleta internacional y directora del IVEF que nos dejó hace cinco años, después de una grave enfermedad.

Carmen Adarraga falleció en septiembre de 2004 en su casa de Hernani y se le guarda un gran recuerdo por su aportación a la sociedad. La Diputación de Gipuzkoa instauró una distinción con su nombre que se entrega cada año en la semana del 8 de marzo a otras mujeres que como ella abrieron camino para que el deporte llegara a las mujeres. También el pueblo de Hernani ha querido dejar bien visible su recuerdo y el pasado enero le dedicó el parque que lleva su nombre en la zona de la pista de atletismo tan frecuentada por nuestros deportistas.

Desde el pasado mes de enero un parque del pueblo lleva el nombre de Carmen Adarraga Elizaran.

BERDINTASUNERANTZ BESTE URRATS BAT GEHIAGO

CARMEN, LEHENA BAINA EZ AZKENA

Carmen Adarraga Elizaran parkearen izendapenarekin, Hernaniko kale izendegiak lehen aldiz emakume erreal baten izena du. Aurretik Andre kalea berreskuratu ostean, urrats garrantzitsua da honakoa.

Berdintasun Kontseiluan urteak daramatzagu kale izendegiaren gaia jorratzen, izan ere, arlo honetan emakume eta gizonen arteko arrakala oso handia da. Hernanin bertan 80 kale eta plaza ingurutatik, 24k gizon erreal baten izena dute. Aldiz, andreen kasua oso bestelakoa da, orain artean ez zegoen emakume errealik, santak eta ama birjinak baizik.

Gure kale eta plaza izenak bizi garen jendarte ereduaren isla dira dudarik gabe; erreferentzia gisa erabiltzen ditugun heinean, herriarentzat garrantzitsua diren horiek nabarmentzeko erabiltzen ditugu, beraz, sinbolikoki garrantzi handia hartzen dute. Gure memoriaren gordailu ere badira, hurrengo belaunaldiei transmititu nahi diegunaren adierazle. Hortaz, garrantzitsua da kale izendegiak zein irizpideren arabera osatzen diren begiratzea, eta irizpide horiek zein testuingurutan kokatzen diren. Izan ere, historia ofizialean emakumeok eta bestelako sektore marjinalek ez dugu lekurik izan orain artean.

Berdintasun Kontseiluan argi dugu emakumeek beren lekua berreskuratu behar dutela Hernaniko kale izendegian, herrian askotarikoak eta diziplina anitzetakoak izan baitira herriari ekarpena egin diotenak. Guk, bi irizpide nagusi azpimarratu nahi ditugu kale izendegia osatzeko proposamen gisa: batetik, emakumeen zapalkuntzaren kontra borrokatu zuten andrazkoak; eta, bestetik, garaiko emakume rola zalantzan jarri edota apurtu zutenak, bai herrikoak, baita kanpokoak ere.

Beste hainbat emakumeren antzera, Carmen horren adibide izan zen, bere garaian ez baitzen batere ohikoa, are gehiago esango dugu, nahiko gaizki ikusia baitzegoen emakumeek kirola egitea. Hortaz, ziurrenik, egoera asko eta pertsona askori aurre egitea tokatuko zitzaion, baina hala ere borrokatu eta lortu zuen, beste hainbat emakumeri bidea erraztuz.

Hortaz, lanean jarraituko dugu gure herriko eta urruneko andreek egindako ekarpenak jaso eta ezagutarazteko, ezkutalekutik atera eta dagokien lekua izan dezaten gure herriko kale eta plazetan. Carmen izan da lehena, baina ez da azkena izango!

Izenari jarraiki izana, **Incansablesek 50 urtez emana**

■ LEIRE GOÑI IRADI

Joakin Ortega Villar, *Canario.*

Ospakizun urtea izanda ere, bisaia serioa dauka Joakin Ortega Villar, *Canario* (Hernani, 1951-11-19) hernaniarrak. Serioa baino, kontzentratuarena da, gehiago. Incansables txarangaren sortzaileetako bat da, eta 50 urteren ondoren bertan jarraitzen duen bakarra. Musikari lotuta, hala ere, amaren sabelean zegoenetik bizi da. Ikasteko aukera, ordea, azkar bukatu zitzaion; 8 bat urterekin hasi eta 13 urterako, akabo. "Belarritik tira dut asko, eta begiratzetik". Hortxe, begitarte zimurraren arrazoia; beti ikasten, hobetzen ari den musikaria da *Canario*, beste askorentzat maisu bilakatu dela konturatu gabe. Arreta guztia musikan jarria baitauka!

Incansables txarangak 2020 urte honetan 50 urte egiten dituela ez zaio oharkabean pasa, hala ere! Liburu eta diskoa kaleratuko dituzte, hain zuzen, txarangaren historiaren berri jasotzeko. Eta, bide batez, *Canario*ren kasuan, txarangari agur esan eta erretiroa hartzeko.

"Nahiko txukuna da, entzuten dena"

Horrelaxe hasi ziren, 1970eko udan. Felipe Sagarna *Zapa* hernaniarra (kaxa), Jesus Mari Zalakain *Pipas* villabonatarra (bonbardinoa), Jose Francisco Esnaola *Paotxa* tolosarra (tronboia), Txomin Castro *Sietemesino* villabonatarra (tronpeta) eta *Canario* (saxofoia) Ergobiako festetan jotzeko elkartu ziren. "Garai hartan, txarangetarako, han eta hemengoak elkartzen ginen. Ergobiako festetarako bati deitu zioten; bonbardinoari, agian. Bonbardinoa eta tronpeta Villabonakoak ziren eta hango bandan jotzen zuten. Hura desegitean, *Sietemesino* Hernanikora etorri zen. Bestalde, Tolosako Kabi Alai txarangan, Inauterietako koadrilan, elkarrekin aritzen ziren *Pipas, Sietemesino* eta Esnaola. Gero, Hernanin, Txatarra txaranga sortu zen 64an. Nik bertan jotzen nuen 12 urte nituela, eta baita *Pipas* eta Esnaolak ere. Eta *Zapatero* ere koadrila horretakoa zen. San Joanetan elkartzen ginen, beraz. Zezenak plazan izaten ziren, eta bi txaranga aritzen ginen elizako atariko bi arkuetan; Txatarra eta Beti Lagun. Badago argazki bat Onddi tabernan, 64ko ekainaren 25ekoa izango da. Horrela hasi zen gure historia. Ergobian elkar ezagutzen genuen laurok elkartu ginen, eta danborra falta genuenez, Zapaterori deitu genion".

«Gure tranpolina Leitza izan zen, baina, planteatu, Ergobian egin zen»

Ergobian jotzen bi-hiru egun egindakoan, baten batek esan omen zien: "Nahiko txukuna da, entzuten dena. Zergatik ez zarete urtero berdinak etortzen?". *Zergatik ez?* Pentsatu zuten. Eta hala, 1971n, han-hemenka jotzen hasi ziren; Leitzan, Goizuetan eta Ergobian, besteak beste. "Beti esaten dugu gure tranpolina Leitza izan zela; aurreneko urtean Andoainen jo genuen egun batez,

Txatarra txarangarekin Hernanin, 1964ko ekainaren 25ean
(Fotos Biyok).

Incansables txaranga 1971n, Basakabin.

Villabonan beste batez... Baina Leitzan bost egun izan ziren". Eta a zer bost egun! "Planteatu, hala ere, Ergobian egin zen", argitzen du. "Aurrenekoz txarangako bostok jotzera Leitzara joan ginen, 1971n. Bost egun egin genituen jotzen, eta ezin genuen ikusten genuena sinestu; hango giroa eta jendearen gogoa! Han azaldu ziren denak blusa beltz eta galtza txuriekin, atzetik denbora guztian, hona eta hara, tabernaz taberna. Festetako laugarren egunaren bueltan, Larrea tabernan, bikote bat begira genuen, eta halako batean emakumeak galdetu zigun ea zein izen zuen txarangak. Ez genuen izenik. Eta, orduan, bistako arrazoiak medio, emakumeak aipatu zigun *Los Incansables* izan gintezkeela. Hurrengo urterako, festetako programari begira, izen bat eskatu ziguten, eta Leitzako emakume hark esandakoa gogoratu genuen. Harroputzkeria kutsua izan zezakeen, baina horrela geratu zen. Nork esango zigun txarangak beste bi edo hiru urte egingo ote zituen? Eta, azkenean, begira! 50 urte!".

Incansables txaranga Tolosan, 1974ko Inauterietan.

Txarangen artean, Beatles-ak

Pixkanaka, handitu egin zen txaranga. "Bostok aurreneko hiru denboraldiak egin genituen: 1971, 1972 eta 1973 urteak. Beti, herri bakoitzean bertako bonbo eta txapak lagun. Kotxean izaten genituen, eta beti topatzen genuen haiekin moldatzen zen norbait. 1974an beste tronpeta bat gehitu genuen: Imanol Mujika, villabonatarra. Mexikarrak jotzeko ondo zetozen bi tronpeta. Lau denboraldi egin zituen gurekin. Baina, gero, erremontean ibili zen nire koinatuarekin (Joxe Mari Barrenetxea) Galarretan, eta utzi egin behar izan gintuen, ona baitzen".

«Gu izan ginen bederatzi kideko txaranga formazioa sortu genuenak»

Urte hartan kide gehiago ere gehitu ziren. "Bonbo eta txapak txarangan sartzea pentsatzen hasi ginen, eta 1974an bigarren saxofoi baten beharra ere bagenuen". Izan ere, *Canario*k berbena taldeetan ere jotzen zuen 1969az geroztik, tartean, Axintxio Barrenetxea koinatuarekin, eta askotan emanaldiek bat egiten zuten. Jose Mari Zaballos eta Manuel Roperok bete zuten paper hori. "Gu izan ginen bederatzi kideko txaranga formazioa sortu genuenak. 1976az geroztik beti izan gara bederatzi. Gaur egun, askok, baita guk ere, hamarrekoa ere erabiltzen dugu, helikoia gehituta. Diskoetarako hamarrekoa erabiltzen dugu. Hernanin jotzeko ere, hamarrekoa, herri indartsua delako; berdin, Tolosan eta Iruñean. Bestela, normalean, bederatzikoa".

«Tabernetan sartu eta mahaietara igota jo behar izaten genuen, jendetzagatik»

Indartu eta ezagun egiten hasi ziren. "Pixkanaka indarra hartu genuen. Jendeak jakin egiten zuen non joko genuen eta hara agertzen zen. Batzuetan, tabernetan sartu eta mahaietara igota jo behar izaten genuen, jendetzagatik. Behin bonbardinoak esan zion tronboiari: '*azkenean sinestu egingo dugu!*' Beatles taldea bezala ginen, baina txarangen artean".

Udaraz kanpo ere izaten zuten lana, gainera. "Neguan lan gutxi izaten zen. Hasieran, Andoaingo Santa Kruzetan hasten ginen (maiatza hasieran). Gero, Inauterietarako ere deitzen hasi ziren, Andoain, Getaria edo Donostiatik; hori, 80ko hamarkadan, lehenago debekatuta egoten baitziren. Horrela, udaratik kanpo hainbat gauza egiten hasi ginen. Donostiako hainbat danborradatan ere bai". Eta gehiago. Aurtengo urteurrenaren harira argitaratuko den libururako gogoratuko ditu *Canario*k zenbait bizipen. Adibidez, Donostiako Antiguo auzoko festetan, 1976an, kalejira bat, tartean baltsaren konpasak dituena, korrika jo zutenekoa. "1975eko azaroan Marokok Mendebaldeko Sahara inbaditu zuen, eta horren harira, Matia kalean korrika gindoazela polizia ote zetorren galdetzen zigutenei *'martxa berdea da!'* esaten genien". 1976an hasi zuten, baita ere, beste abentura bat. "Otsailean Tolosako lagun batzuk esan ziguten: *'bihar, 11:00etarako, joan txarangarekin Itxasora. Badaezpada, eraman arropa'*. Astelehenarekin atera ginen, nora jakin gabe, eta ostiralean bueltatu ginen. Euskal Herriko Itzulian jo genuen aurreneko aldia izan zen; 25 urtez aritu ginen gero".

Txarangaren soinua aldatu zenekoa

Aurreneko hamarkadan ospea irabazi zuen Incansables txarangak. Baina, "1981era arte, entseatu, batere ez! Urteak generamatzan jotzen, eta entseatzen hasi behar genuela pentsatzen hasi ginen, baina, *Pipas*ek, ezetz. Azkenean, beste kontu batzuengatik, banandu egin ginen, eta ordutik aurrera ni hasi nintzen errepertorioa, konponketak idazten. Lehenago egiten nuen berbena taldeetan ere. Eta horrela, txarangaren soinua aldatzen hasi zen, besteekin alderatuta. Izan ere, txarangek ez zuten entseatzen, eta ez zituzten musikari berak mantentzen. Gu hasi ginen horrela. Entseatuta eta errepertorio berriarekin atera ginen aurreneko urtea 1982a izan zen".

«Txarangaren soinua aldatzen hasi zen, txarangek ez baitzuten entseatzen, eta ez baitzituzten musikari berak mantentzen»

Txarangaren aurrenekotako grabazioak ere ordukoak dira. "1981eko denboraldi bukaerako banaketa medio, desegein egingo ginela zioen zurrumurrua zabaltzen hasi zen, eta, berehala, aurre egiteko, lapitzarekin idatzi nuen, beti bezala, bururatu zitzaidan musika guztia, eta LP disko bat grabatu genuen. Pare bat urteren buruan, entzuleek ondo hartu zutela ikusita, eta agenda betetzen ari zitzaigunez, beste bat grabatu genuen, portadan karikatura dibertigarri batzuk jarrita. Ordukoa da gure txarangaren adierazgarri den *Los Incansables* kalejira".

Udaletxeak Tilosetako kiosko azpiko lokala uzten zien. Gero, Musika Bandaren akademian, udaletxeko goiko pisuan aritu ziren, eta baita *Sietemesino*k Villabonan zeukan koadernaketa tailerrean ere. "Gero gaixotuta hil zen. Baina, 2010ean, 65 urterekin erretiratu zen, eta orduan, Santionen, nire koinatuak etxea daukan horretan entseatzen hasi ginen. Gaubela berbenakoak ere han biltzen ginen. Fundamentu pixka batekin aritu nahi baduzu, astean behin, behinik behin, entseatu behar duzu".

Incansables txaranga Euskal Herriko itzulian, 1981ean eta 1994an (Jalabert txirrindulariarekin).

Eta pixka bat ez; fundamentu asko jarri zuten. "Gure errepertorioa txarangetako oinarrizko errepertorio bilakatu da, txaranga asko gu kopiatzen hasi baitziren. Beste batzuk konponketak egiten zituzten, agian, baina txarangetarako errepertorioa paperean idazten zuen bakarra ni nintzen".

«Gure errepertorioa txarangetako oinarrizko errepertorio bilakatu da»

Bederatzikoa eta errepertorioa txaranga guztietarako oinarri bilakatu ziren bezala, Incansablesek beste marka bat ere utzi du, garai hartatik. "Orduan gehitu zitzaigun Luis Mari Berasategi *Tate*, txapekin. Garai hartan hemen erabiltzen ez ziren bateria erritmoak ezagutzen zituen; *ska*, adibidez, eta bururatu zitzaion txapak erabili zitzakeela bateriaren *charleston* edo *charles* efektua lortzeko. Aldaketa handia eragin zuen txarangaren soinuan, ordura arte perkusio guztiak batera jotzen baitzuen. Gaur egun, txarangen %90k erabiltzen dugun modua da".

Onean eta txarrean

Mende erdik askorako ematen du, eta txarangen hazi, oinarri eta eredu bihurtu duten ezaugarri asko pilatu ditu Incansablesek urte hauetan guztietan. Baita bizipen dibertigarri mordoa ere! Txarangaren historia bilduko duen liburuan gehiago jaso badituzte ere, *Canario*k ez ditu aipatu gabe utzi horietako hainbat.

Arbola kantuari lotutakoa, adibidez. "90eko hamarkadan Iparraldeko talde bati ikasi genion kalejira bat sartu genuen errepertorioan, eta gurekin hasi zen Eugenio Delgado andoaindarra. Behin, jotzen ari ginela, estrofari dagokion zatian erritmoa eramaten hasi zen Delgado, pausoak ezker-eskuin emanez. Ez genekien dantza bat ote zen edo aspertzen ari zelako hasi ote zen. Baina jendeak jarraitu egiten zuen eta parrandan hasi ginen". Eta konturatzerako, bertsio berria zabaldu egin zen. "Hurrengo 30 urtetan, *Arbola* berdin-berdin jotzen ari ziren txarangekin topo egin dugunean, ikusi izan dugu gure lagun Eugenioren ballet pausuak egiten zituztela, esanez bezala: *'ea ikasten duzuen zer dagoen modan, hau horrela dantzatzen da!'*.

Arconada, Zamora, Idigoras, Lopez Ufarte... 1981ean Liga irabazi zuten Realeko jokalariekin, Beti Lagun txarangarekin.

*Paotxa*ren txantxangorriak ere hegaldi luzea egin du. 1978an Ergobiako festetan Baccara izeneko ahots-bikote baten piezarekin ari zirela, *The devil sent you to Loredo* kantuaren leloan, *Paotxa*k mikrofonoa hartu eta hor bota omen zuen: *'a que te como el txantxangorri'*, bere erremerre ahoskera bereziarekin. "Hain izan zen barregarria, hamarkada bat egin genuela kontuarekin". Eta zabaldu ere egin zen, txantxangorri zer zen jakin ez, eta norberaren bertsiora egokituta... Estatu osoko txarangek ere jo izan dute, eta telebistara ere iritsi zen!

Lesakako Iñaxio Etxeberriak behin belarrira kantatu zien doinua ere famatu egin zuten 80eko hamarkadan: *'Sale el sol por la mañana, por la mañana sale el sol. Por la tarde los mosquitos. Y por la noche salgo yo'.* Erretiratzekotan izan direnetan ere, artxibora jo eta berreskuratu egin behar izan dute!

Eta etxekoak ere gogoan ditu *Canario*k. 1982an atera zen aurrenekoz Beti Egarriak koadrila, Hernanin, eta ordutik, Incansableseko 11 bat musikari joaten dira urtero haiekin 'jotzera'. Jo, Incansableseko kideek jotzen dute, eta Beti Egarriak koadrilako kideek hainbat musika tresna lortzen dituzte, eta jotzeko imintzioak egiten dituzte. "Koadrila honen familia giroa da gehien gustatzen zaiguna". Horrexegatik, 2006an, 25. urteurrenerako koadrilarentzako pieza bat egiteko eskaera egin zioten *Canario*ri. "Ez naiz gauzak enkarguz egiten dituen horietakoa, baina lapitzari punta atera eta zerbait atera zen. 2014ko *Omenez* diskoan dago kantu ezagun hori: *la lara lara larara, beti beti egarriak...* Ekainaren 27an, bandera jaitsieraren ondoren egiten dugun errondan urtero Hernaniko kaleetan ikusten dugun giroa deskribaezina da!"

«Ekainaren 27an, bandera jaitsieraren ondoren egiten dugun errondan urtero Hernaniko kaleetan ikusten dugun giroa deskribaezina da!»

Dena ez da izan poza eta algara, ordea. "Parranda eta giro ona izan ditugu, baina gogorra izan zen 1981eko banaketa, bizitza osoan lagunak izanda", gogoratzen du. Edo, bestelakoak: "Hiru danborradatan jotzea, egun bakarrean, adibidez! Ezpainak

Beti Egarriak koadrilako txaranga, 1996ko ekainaren 27an.

1999ko urtarrilaren 10ean udaletxeko arkupetan emandako kontzertuaren irudia.

hormigoia bezala! Giharrek ezin dute saxoarekin, eta tronpetek goiko ezpaina txikituta, irekita bukatzen dute". Baina gogorrenak, agurrak izan dira. "Badauzkagu dagoeneko zortzi hildako". Zapa galdu zuten aurrena. "1980ko apirilaren 19an estatu terrorismoaren atentatu bateko biktima izan zen. Beldur handia pasa genuen. Hamabi hilabeteko epean 7 lagun hil zituzten Hernani inguruan, Buruntzaldean, eta jende ezagun eta herrikoiaren kontra egingo zutela zirudien, eta Hernani aukeratutako herria zela. Ordurako, txaranga ezagunena gurea zen, eta Hernaniko bakarra bertan, ni. Eta Margari (emaztea), Ainararekin haurdun. Zapa hil eta egun gutxira bilera egin genuen txarangako kideok, jarraitu edo ez erabakitzeko. Musikari pare batek utzi egin zuten; normala. Jendeak jarraitzera animatzen gintuen. Urte hartan bertan idatzi nuen *Zapa* kalejira, eta izen bereko beste kantu bat, Diamantes berbenarekin jotzen nuena, Luis Granderekin". Gainerako heriotzen artean denetik izan dute: gaixotasunak eragindakoak, ezustean harrapatu dituenak... "Ginga jarri diona, azkena, Landerrena" dio, minbiziak jota 26 urterekin hildako tronboi-jole lesakarra gogoratuta. "Baina, 50 urtetan, non ez dira izan horrelako kasuak?".

Haize berriak, baina ez beti

Baina jarraitu zuten. Noski, ez aldaketak egin beharrik izan gabe. Izan heriotzagatik, izan lan kontuengatik... denbora gutxiago edo gehiago egin dute Incansablesen hainbat musikarik. Ez dira eta, berehalakoan egiten 50 urte!

"Hasieran jendea bizi osorako sartzen zen txarangan, eta erretiratzen zen nahikoa zenean. Baina 90eko hamarkadan modu desberdinean hasi ginen; 20 bat urteren bueltako gazteak etortzen hasi ziren, gehienak, ikasleak, eta 8-10 bat urte egiten dituzte, ikasten ari diren bitartean eta lana aurkitzen duten arte, eta orduan, zaildu egiten zaie txarangan jarraitzea. Hori bai, etortzen direnen musika maila gero eta handiagoa da, eta horren eraginez, egiten ditudan konponketak ere gero eta indartsuagoak dira. Momentu honetan denetik daukagu errepertorioan: musika herrikoiagoa eta kalejira, jota eta arin-arinak; mexikarrak, gure indargune eta adierazgarri direnak; rock and rolla; pasodobleak; swinga; 80eko kantuen pot-pourriak... Ikaragarrizko karpeta daukagu!".

«Etortzen direnen musika maila gero eta handiagoa da»

Zaila ere egin zaie batzuetan, hala ere, jendea bilatzea. "Izan ditugu urteak, 120 datatan jotzen genuenak, baita 40 egunetan jarraian ere: uztaila bukaeran hasi, abuztu osoa egin eta iraila hasierara arte. Zaindu beharra dago. Gutxiago edan eta lo gehiago eginez egiten da hori. Iruñean bukatu eta hurrengo egunean eguerdiko 12:00etarako Alegian egon behar da! Kontuan eduki behar da. Eta gero, neguan, entsegu bat astero, eta ondo ikasi beharreko errepertorioa, eta egin beharreko herri asko. Hau lanbide bat da, ardura da, eta batzuek hori entzutean... Zortea izan dugu, beti izan dugulako txarangan sartzeko prest zegoen jendea, baina Gipuzkoan gaizki egotera iritsi gara, eta *Omenez* diskoan, hamarretik sei nafarrak ziren, gipuzkoarrik topatzen ez genuelako".

«Hau lanbide bat da, ardura da, eta batzuek hori entzutean... »

Horretan, egoera aldatu izanak eragina izan duela uste du *Canario*k. "70-80eko hamarkaden artean urtean 120 data izaten genituen. Baina 2008ko krisiak eragina izan zuen. Orain badira gazteak, herriz herri 600 eurorengatik jotzen dutenak, eta lehen txarangak hiru egun egiten zituen herrietan, orain bakarra egiten du; noski, gizarte segurantza eta abar gehituta, aurrekontuari ere gehitu egin behar diozu, eta 1.300-1.400 euroren artean geratzen da. Oraindik horren bueltan mugitzen gara, baina auskalo". Ez da erraza, lanbide honetan aurrera egitea. "Txarangan eta berbena taldean ibili izan naiz. *Pirata* ere, Incansablesen aritua, bizi da musika jotzetik. Baina, gainontzean, ezagutu ditudan gehienek musika klaseak ematen bukatu dute. Lehen gehiago deitzen ziguten jotzeko. Desberdintasuna gazteengan ere izan da. Lehen, zuzeneko musika kalean bakarrik izaten genuen, baina, gaur egun, gazteek Madrilera edota Londresera ere egin dituzte bidaiak, kontzertuetara. Lehen, bonbo eta txapa, edota Musika Bandarekin Tilosetako dantzaldiak, ez zegoen besterik".

«Lehen txarangak hiru egun egiten zituen herrietan, orain bakarra egiten du»

Eta horrek guztiak errepertorioan ere eragiten duela dio. "Badira mantentzen diren gauzak: kalejirak, jotak, arin-arinak... Horiek jo behar dira. Are gehiago, Hernanin, gehien dantzatzen herria baita. Ohiz kanpoko herri aparta da. Hernani da gehien dantzatu eta jende gehien biltzen den herria. Gure adierazgarri dira musika herrikoia eta mexikarra. Eta jotzen ditugu cumbia, cha-cha-cha edo samba; Glenn Miller; udako modako kanta batzuk; ska, pot-pourriak edo Gloria Estefan eta Juan Luis Guerrarenak... Sinkopa asko eta lan handia daukate, baina kide gazte indartsuak dauzkagu. Baina elektrotxarangetarako afizioa gero eta handiagoa da. Hernanin, koadrilen egunean, batez besteko adina 40 urteren bueltakoa izaten da, nahiz eta kalea bete egiten den eta ikaragarri gustura jotzen dugun. Horregatik, gazteei gustatzen zaien errepertorioa jotzen hastearekin zalantza egiten dut. Gazteak ez du *Sarri Sarri* bonbardinoarekin entzun nahi, baizik eta gitarrarekin. Hernani bezalako herrietan, oso ondo, baina beste batzuetan gazteak ez gaitu ikusi ere egiten. Tabernen kontuarekin ere arazoa dugu. Herri batzuetan udaletxeak kontratatzen gaitu, eta gure errepertorioarekin joaten gara. Gustatzen bada, berriro deitzen digu. 50 urte egingo ditugu, eta, beraz, asmatu dugu. Baina toki batzuetan peña batek kontratatzen zaitu, eta ezin duzu ukatu eskatzen dizutena. Dena den, guk gure marka izan dugu, eta gainontzekoek kopiatu egin digute!".

«Hernani da gehien dantzatu eta jende gehien biltzen den herria»

«Gazteei gustatzen zaien rrepertorioa jotzen hastearekin zalantza egiten dut. Gazteak ez du *Sarri Sarri* bonbardinoarekin entzun nahi»

Incansablesen arrakastaren giltzetako bat hainbeste ez hedatu izanaren damua, baita haserrea ere, nabaritzen zaio, hala ere. "Gauzak ikaragarri zaintzen ditugu. Baina, badira sekretuak ere, musikan, eta txarangan. Musika talde batek soinu polita izan dezan, bereziki bateriak suabe jo behar du, eta kontrakoa egiten da! Txarangek hots politagoa daukate suabe".

«Txarangek hots politagoa daukate suabe»

Azken hatsak, hauspoari

Hala ere, beraiek asmatu dutenik ezin uka. Ezta Incansablesen hauspoa *Canario* denik ere, nahiz eta berak nahiago duen ingurukoen gaitasunak azpimarratu. "Incansablesen errepertorioaren %90 inguru nirea izango da, 2016ra artekoa, baina etorri dira gazteak beste kantu batzuekin, eta indartsu ari dira. Etorri berriak, normalean, nahikoa izaten du errepertorioa ikasi eta jotzearekin, baina, hauek, denetik egiteko gai izateaz gain, artista hutsak dira!".

Lanak beti banatu egin izan dituztela dio. "Telefonoz deika batzuk aritu behar izan dute, egutegia beste batzuen ardura da, edo furgoneta, eta errepertorioarena, normalean, nirea izan da. 35 urtetik gora daramatzat konpoketak egiten. 21-22 urterekin hasi eta soldaduskara joan nintzen gero...

Hernanin, Floridako festetan, 2000ko ekainaren 10ean

Nork pentsatuko zuen 50 urtera txarangak iraungo zuenik? Ez nuen artxiborik gordetzen... Gainera, zeinek, eta nik! Haizezko 6 instrumentu ginen, eta lana aurrezteagatik, niretzako ez nuen partiturarik egiten! Originalak gordetzen 2000 urte inguruan hasi nintzen. Aurreneko 20 bat urtetako paperik ez dut, baina txarangak orain artxibo potolo askoa du". Beraz, lanak banatu bai, baina lan-karga ez da denentzat berdina izaten... "Askok esan izan didate beste edozein taldetan ez dela horrela egiten, baina guk bai; denok berdin kobratzen dugu. Entseguak bukatzean ere, beti dago zer esana, iritzia emateko tartea. Hemen ez dago zuzendaririk".

Hori guztia ere bada Incansablesen adierazgarri. Baina, baliteke aldatzeko puntuan egotea, txarangari behar duen hauspoa ematea beste norbaiti egokituko baitzaio. "Giltzurrunak, belaunak... abisuka ari dira. 50 urte nahikoak dira! Horrekin txarangaren izaera aldatuko da? Ez dakit. Baina, uste dut positiboa ere ez dela gaztez betetako herri batera iritsi eta haiek pentsatzea: *'zer egiten du XVIII. mendeko agure honek hemen?'.* Traba egiten hasiko naiz! Gainera, giltzurrunak, artrosis krisiak hezurretan... Hori ez da sendatzen. Amak esan zidan zuen guztia utziko zidala oinordetzan!".

Hats berria, etxetik

Hain zuzen, etxean hasi zuen *Canario*k musika ibilbidea, eta etxean bukatuko du. Bukatu-edo. "70 urte egiteko bidean naiz, eta hori ezin da konpondu! Jotzen 50 urte egitea ere, zenbaki borobila da. Egia da zerbait egiten jarraituko dudala... Tolosako Kabi Alai elkartearekin orain pare bat urte grabatu genuen diskoa, eta urtero ateratzen gara haiekin Inauterietan, ostegun, ostiral eta asteartetan. Egongo da baten bat, lana medio, arazoak izango dituena, eta, orduan, joango naiz ni jotzera. Fabrikan tornuarekin aritu denak bai, baina musikariak, horrela, dena kolpean uztea... Beste mundu bat da!".

Etxerako lanak ere baditu, gainera. Eta kontzentrazio bisaia horretan harrotasunak eragindako irribarre baten aurreneko zimurrak eragiten dizkio, gainera. "Musikari familia izateaz harro nago. Gainera, amaren eta aitaren maila gainditu dute, eta nola! Izan ere, a ze belarriak dauzkaten bi artista hauek!". Alabez ari da. "Eta arduratuta egon nintzen eh! Margariri esaten nion: *'musikarako gorrak ateratzen badira, tripak jan beharrean izango naiz!'.* Aukera izan nuenean, Ainarak 11 bat urte zituela, hartu, eta akorde batzuk jarri nizkion, konpasak idatziarazi... Ikusi nuen zaharrena ez zela gorra. Eta gazteenak, Joanak, 11 bat urte egitean, hura ere hartu eta kantatu egin nion. Santa Agedako doinua izan zela uste dut. *'Nik abestuko dizut, eta zuk, idatzi'*. Hura ere ez zen gorra. A ze akordeak ateratzen dituzten orain! A zer nolako maila duten biek. Aita eta ama bigarren mailan utzi dituzte, eta oso ondo iruditzen zait, hori da dagokiena".

Alabekin hasitakoa nola jarraitu ere badu, gainera. Bisaia serioari eusten dio oraindik ere, kontzentrazioa ez galtzeko. Besoetan, ordea, ez dauka saxorik edo helikoirik. Ahapetik ari da, Incansablesen doinuak biloba txikiari belarrira kantatzen. Aitonaren sorbaldan burua jarrita, irribarre gozoa egiten du hark. Sakon eta lasai hartzen du arnasa. Bete du hauspoa.

Incansables txaranga, 2015.

«Semeren bat musikari izatea nahi zuen amak»

*Canario*k bete zuen amaren nahia. Eta nola! Ikasketa ofizialak jasotzeko aukera gutxi izan zuen, baina bilatu zituen bere bideak.

"Hernanin jaioa naiz, 1951n. Aita, Juan Ortega, Kanariar Uharteetakoa zen. Ama, Angela Villar, Ibaetako Sagastiburu baserrikoa. Musika-zale porrokatua zen ama, eta ezaguna zen bizilagunen artean, zarzuelak eta beste gauza batzuk oso ondo kantatzen zituelako. Karkabako bizilagunek sarri esaten zuten: '*iriki leyua, Angelita kantari ai da ta!*'.

Semeren bat musikari izatea nahi zuen amak. Zazpi urterekin jaso nituen aurreneko musika klaseak, parrokiako organista Don Jesus Zubimendiren eskutik. Zortzirekin eseri nintzen aurrenekoz piano baten aurrean. Baina jaso nuen aurreneko eta azkeneko piano klasea izan zen. Momentu hartan bertatik pasa zen Don Jose Antonio Ruiz Bona, herriko musika bandako zuzendaria, eta esan zuen: '*mutiko hau urtebetean bandarako klarinetea jotzen aritu daiteke*'. Hura entzun, eta pianoari tapa jaitsi nion.

Bederatzi urterekin hasi nintzen bandan, rekintoarekin (klarinete txikiago bat), 1960ko abenduaren 24an, galtza motxetan. 12-13 urtera arte jarraitu nuen ikasten, eta orduan, zuzendariak esan zidan Donostiako kontserbatorioan matrikula egingo zidala, oboerako. Zer zen ere ez nekien. Baina sei hilabetera, Tolosako bandatik deitu zioten, eta hara joan zenean bukatu egin ziren nire ikasketak. Ez dut gehiago ikasi. Belarritik tira dut asko, eta begiratzetik. Bandan jarraitu nuen rekintoarekin, 18 urtera arte. Bandako musika tresnen altuerak ezagutzean, akordeen inguruan galdezka hasi nintzen, batez ere, piano-joleei. Instrumentu monofonikoa jotzean, aurreneko ahotsa egiten duzu, baina sekretua bigarren ahotsean dago, eta txarangetan entzuten dira gaizki egindako duoak! Niri armoniak zaintzea gustatzen zait, eta diskoetan ikusten da. Hortik aurrera, saltsero hutsa naiz... Saxofoia jotzen zuen bati galdetu nion, eta klarinetearen antzekoa zela. Hodi bat, azken batean. Berbena talderako, berriz, tronpetak behar zirela-eta, ahokoarekin probak egin eta... aurrera! Soldaduskan, bestalde, Caceresen, Ondarroako batek erakutsi zidan flauta jotzen, eta Arrasateko batek tronboi irristailuduna. Horrela, denekin nahasian ibili izan naiz.

Canario, Hernaniko Bandan galtza motxetan jotzen, 1962an

Hernaniko Bandan ari ginela, 16-17 urterekin, bururatu zitzaigun berbena talde bat egitea, Amaya, tartean, Axintxio Barrenetxea, koinatua zegoela, eta *Tati*, tronpetan. Teklista bat ere bai. Orduan 23-24 urterekin jende asko ezkontzen zen. Hernanin monopolioa zuen talde bat bazegoen, akordeoia, saxoa eta bateriak osatua. Ez zuten kantatzen. Epelekon egiten ziren ezkontza gehienak; Fagollagan ere bai, batzuk. Gu, lau gazte, *Un rayo de sol* edo *Ibiliko gera* kantari, 23 urteko baten ezkontzan... Guregana etortzen hasi ziren. Besteak, urtean 40 bat ezkontza egitera ohituta zeuden... Horren bueltan haserrea sortu zen musika bandan, eta kaleratu egin gintuzten. 1960ko abenduaren 24an sartu nintzen, 9 urterekin, eta 70eko abuztuan atera nintzen. Amak galdetzen zidan: *'zer egingo duzu orain?'.* Dena den, bandan ez da dirua egiten; herriko bandan jotzen duenak maitasunagatik egiten du. Baina, begira, astebetera Ergobiakoa atera zen".

1970eko irailean, Amaya taldearekin; baterian Axintxio Barrenetxea koinata, eta saxoan, *Canario*.

incansables
txaranga

INCANSABLES Txarangaren 50 urteak bilduko dituen diskoa

1. ***El Zapa*** (martxa)
   1996an grabatutako *Leitzaz gero 25 urte* diskotik hartua.
   «Soinu zaharra nabarituko da, soinu kalitatean izan den aldaketa jasotzeko».
2. ***Leitzako herriari***
   1995eko ekainaren 18an, Incansables txarangaren 25. urteurrenaren harira, omenaldia antolatu zen Leitzan. Partitura Leitzako herriari eman zitzaion, eta alkateak jaso zuen.
   «Emazteekin joan ginen eta festa handia izan zen. Horregatik, pieza hau egin nien, opari».
3. ***30 años*** (corrido)
   Giro Bero diskorako 2000an grabatutako corrido mexikarra.
4. ***Zapatan Rapsody Opus. 40***
   2010eko *40 urte* diskoan jasotako baltsa.
5. ***Txomin***
   «Sietemesinori egin nion habanera. Zapa bezala, sortzaileetako bat baita, hilda dagoena».
6. ***Dulce condena de oro 2015***
   «Francisco Esnaolak 50 urte egin zituen ezkonduta. Oso ondo konpontzen gara, eta Tolosan elkarrekin jotzen jarraitzen dugu. Balts hau egin nion».
7. ***Orbagur 50***
   «Nire agurrerako egin dut. Ainara berehala konturatu zen izenak zer gordetzen duen: alaben abizenak, Ortega eta Barrenetxea. Martxa hau egin dut, hiru laukoan. Ez da baltsa!».
8. ***Los Incansables***
   40 urte diskoan jasotakoa, «diskoa ixteko».
9. ***Musika, maisu*** (balts peruarra)
   «Ainarak Landerri (bikotea) egindakoa. Gogorra izan zen».

50 URTE **"ESKOLA BERRIA"** AMESTEN*

1970-1971 ikasturtean hasi zuen bere ibilbidea Langile ikastolak. Herritar batek Elizatxon utzitako lokal batean eman zituzten lehenengo eskolak, 8-9 ikaslerekin. Egun, 700 ikasletik gora ditu, eta herriko hiru txokotan ditu gelak: Laubidietan, Meaben eta Bidebietan. Lau irakaslerekin hitz egin zuen Kronikak, historiaz eta 2019-2020 ikasturtean zehar ospatutako urteurrenaz.

"Pauso ausarta" eman zuten 1970ean bi irakaslek eta guraso talde batek, "ordura arteko eskola mota (eskola tradizionala) gainditzeko borondate garbiarekin". Pauso horren ondorio jaio zen egun Langile Ikastola bezala ezagutzen duguna duela 50 urte, eta modu berezian kontatzen dute une honetan ikastolan irakasle dihardutenek.

Izan ere, ikasturte berezia dute aurretik, eta hori islatzen saiatu dira ikasle, irakasle eta familiak direnak eta ez direnak. 50. urteurrena ospatzeko egitarau bereziari azaroaren 15ean eman zioten hasiera, eta 2020ko lehenengo hilabetetan zehar luzatu zen, COVID-19 gaitzaren eraginek ahalbidetu zuen arte.

* Rekondo Urkia, Lide. KRONIKA. 2019/11/09

Elizatxo auzoan izandako lehenengo ikastaldea.

Aldaketa garaia, baita irakaskuntzan ere

1970-1971koa izan zuten aurreneko ikasturtea egun Langile Ikastola deneko lehenengo ikasleek. Diotenez, 8-9 bat ikasle aritu ziren hasiera horretan, hiru irakaslerekin.

Ikastola bezala, bakarra zegoen momentu horretan, Urumea, eta handik atera ziren hiru irakasle horietatik bi: "Irakasle horiek kontatzen zutena zen han ez zeukatela berrikuntzarik sartzeko aukerarik", kontatzen dute egun irakasle direnek.

Momentu hartan, bai politikoki, bai irakaskuntzaren bueltan gertatzen ari zenak asko lagundu zuen hasiera horretan: "Kontuan izan behar da Frankismoaren bukaera zela, eta politikoki oso egoera berezia zela. Ezkerreko jendeak bereziki, horren aurka lan handia egin zuen arlo guztietan, baita irakaskuntzan ere. Gainera, Estatu espainiarrean, eta bereziki, Katalunian, bazegoen Rosa Sensat mugimendu pedagogiko potente bat, hori egosten ari zena", azaltzen dute.

Giro hori ere iritsi zen Euskal Herrira: "Hemen *Gordailu* irakasle mugimendua zegoen, saiakera egiten ari zena eskolak berriztatzeko, euskarazko materiala sortzeko...".

Testuinguru horretan jaio zen, beraz, egun Langile Ikastola dena. Eta irakaslerena ez ezik, gurasoek sorrera horretan egindako ekarpena ere aldarrikatu dute: "Gurasoen eskuzabaltasuna ikaragarria izan zen; ekarpena handia izan zen, bai ideologikoa, baita ekonomikoa ere".

"Sektore guztiei irekia, publikoa, doakoa eta euskalduna"

Hura sortzeko pausoa eman aurretik, ordea, eskolaren nondik norakoak hausnartzen aritu ziren, bai guraso, irakasle eta baita herritar asko ere. Bertan, "eskola berri baten filosofia eztabaidatu, eta ikuspegi berri bat praktikara eramateko ahalegina egin zen", ikastolaren hezkuntza proiektuaren arabera.

Hori kontutan hartuta, eskolaren izaera definitu zuten; euren ustez, eskolak izan behar zuen "sektore guztiei irekia, publikoa, doakoa eta euskalduna". Eta ondorengo beharrei erantzungo zien: "Eskola euskalduna izan behar zuela, inguruarekin harreman estuan egon behar zuen eskola bat, familia eta eskolaren arteko harremana bultzatuko zuena, *Freinet*en lana aztertu ondoren *Metodo Naturala* praktikan jarriko zuena, kudeaketa demokratiko eta parte-hartzailea bermatuko zuena eta publikoa".

Hori zehaztuta, 1976. urtean legeztatu zen kooperatiba gisa, eta *Langile* izena hartu zuen, eta aurretik aipatutako oinarriak finkatuta geratu ziren. Nahiz eta kooperatiba gisa eratu, legeztatzeko modu bat besterik ez zen izan; eta argitzen dute: "Langilen ez da inoiz kuota bat kobratu, beti izan da boluntarioa eta diru-sarreren edo borondatearen araberakoa. Horrekin, nolabait, ziurtatzen zen denontzako eskola izan behar zuela", argitzen dute.

Florida auzoan (villa Hermosa edo Armendariz, eta prefabrikatua) eta Zikuñaga auzoan izandako kokalekuak.

Lokalen inguruan, aurreneko zailtasuna

Eskolaren inguruan hausnartu zutenean, ikastetxearen eraikinen eta kokapenaren inguruan ere eztabaidatu zuten: "Ez zen inolako masifikaziorik nahi (ez gela barrenean, ezta ikastetxearen gela kopuruari dagokionez ere), ezta inolako jabetza pribaturik ere", dio hezkuntza proiektuak. Eta irakasleek gehitzen dute: "Eskola irekiago bat nahi zen, denontzat, eta auzoetan kokatua, hau da, haurrak bizi diren lekuetan. Hori horrela, auzo guztietan joan ginen gelak zabaltzen".

Elizatxo auzoa izan zuten aurreneko kokaleku; horretarako, "herritar batek lokala utzi zigun". Hurrengoak ere, beste auzo batzuetan izan ziren: Floridan, Elizak utzitako lokal batean; eta Zikuñagan, auzoko familien seme-alabek eskolak euskaraz jasotzeko nahiari erantzuteko hainbat gela ireki zituzten.

Segituan, ordea, ireki zituzten gela gehiago, izan ere, "urte horietan hazkundea ikaragarria izan zen; kontuan izan behar da, *baby boom*aren hamarkadak ere bazirela, eta urtero 7-8 gela ireki behar izan genituen".

Ez zuten behar adina lokalik, beraz, urtero borrokatu behar izaten zuten horiek lortzeko. Borroka horietako batean, ez ziren bakarrik egon: "Publikotasuna lortzeko bideak Udalaren Hezkuntza Batzordera eraman gintuen. Bilera horietan, hiltzen ari zen Gay Mur ikastetxe publikoaren artean eta gure artean sintonia bat sortu zen. Orduan, ikusirik beraiek hiltzera zihoazela eta gu eraikinen beharrean geundela, erabaki genuen Parador eraikina bi eskolen artean okupatzea, eta haur hezkuntza bateratua jartzea bertan. Sortu zen nolabaiteko elkarlan bat gure artean, eta ondorioz, gelditzen ziren ikasle guztiak guregana pasa ziren".

Horren ondoren, Parador ere txiki geratu zitzaien, eta Gay Murreko eraikin txikia hartu zuten, 5 urteko gelak jartzeko.

San Antonio Paradorea eta Gay Mur txiki

Laubidieta eta
Meabe eraikinak,
eta Bidebieta plazako eskola.

Heziketa prozesu integralaren alde

Ez da, ordea, Langile Ikastolak gauzatutako elkarlan bakarra. 70.eko hamarkadaren bukaeran, herrian bi haurtzaindegi zeuden, Atzieta eta Txirrita, eta horiekin elkartzeko saiakera bat ere egin zuten. Izan ere, "Langilek beti aldarrikatu du heziketa prozesuak integrala izan behar duela, 0tik 14ra bitarte". Legez onartua izan ez bazen ere, praktikan behintzat, gauzatu zela diote.

Ildo beretik eutsi zion Langile Ikastolak 90.eko hamarkadan LOGSE legea indarrean sartu zenean ere. Lege berriarekin, derrigorrezko hezkuntza 14 urtera arte izatetik, 16 urtera bitartekoa izatera pasa zen, eta Hernaniko Eskola Maparen arabera, hiru eskola publikoek izan zuten aukera Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza ezartzeko, tartean, Langile Ikastolak. Urte batzuk lehenago egin zuen bezala, oraingoan ere eskolako komunitateak legea Langile Ikastolaren testuingurura egokitzen saiatu zen: "Indar eta esperientzia handia jarri zen, antolaketa eta pedagogia aldetik, Langilek nahi zuen hezkuntza-eredua garatzeko", onartzen dute.

Lehenengo eraikina, 1982ko Kilometroak ekimenari esker

Aurreneko eraikinak bi gertaera horien artean ireki zituen ateak. Hain justu, Kilometroak ekimena burutu zen Hernanin 1982. urtean, eta festa hark jarri zion lehenengo alea egungo eraikinetako bati: "Lortutako dirua Udalari eman zitzaion lurzorua erosi zezan, gero Hezkuntza Sailak guretzat eraikin bat eraiki zezan". Dena den, urte batzuk pasa ziren Laubidietak aurreneko eskolak hartu zituen arte; hain zuzen, 1986ko irailean ireki zituen ateak Langile Ikastolaren eraikin zaharrenak, 1986-1987 ikasturterako.

Eraikin horri, beste bi gehitu zitzaizkion aurrerago: Meabe, lehenengo, 1996ko irailean, eta azkenik Bidebieta, 2004ko irailean. Egun, hiru eraikin hauetan 700dik gora ikasle jasotzen dituzte.

Publikotasuna errealitate 1994an

Lehen esan bezala, hasiera-hasieratik izan zuen Langile Ikastolak izaera publikorako joera, eta 1994an batu zen sare publikora. Dena den, 1981-1982 ikasturtetik zeramatzan beste hainbat ikastolekin batera, pedagogia taldeekin eta beste hainbat norbanakorekin batera, Euskal Eskola Publiko Bakar baten alde lanean, EEPA kolektiboaren barruan: "Eusko Jaurlaritzak egindako legeak ez zituen asebetetzen kolektiboaren beharrak, horregatik, zalantzak eta eztabaidak sortu ziren", onartzen dute. Baina pausoa ematea adostu zuten; beti ere, aldarrikapenak eta kezkak alde batera utzi gabe. Horren ondorioz sortu zen *Ikasbatuaz* mugimendua, publifikatutako ikastolekin batera sortutakoa.

Urte batzuk pasa dira ordutik, baina Langile Ikastolak duela 50 urte amesten zuen euskal eskola publikoaren aldeko borrokak ez du etenik izan. *Ikasbatuaz* mugimenduari *Sortzen Ikasbatuaz* Elkarteak eman zion jarraipena, Nafarroako Sortzen Elkartearekin batzearen ondorioz sortua. Izan ere, publifikazioak ere izan ditu eraginak eskolaren ibilbidean, eta bereziki, diote, "pertsonalaren kudeaketan". Hori ez da, ordea, eskola publifikatu ondoren, Langile Ikastolak izan duen kezka bakarra: "Ikastetxe honek borroka asko egin du ikastetxeen autonomia aldarrikatzeko eta administrazioak ikastetxe bakoitzaren hezkuntza proiektua errespetatu dezan", azaltzen dute irakasleek.

Amesten jarraitzea, etorkizunerako desioa

50 urte hauek pasa arren, irakasleek uste dute sorrerako oinarriak mantentzen dituela, eta "ez duela iparra galdu". Dena den, haien ustez, egokitzen jakin du; izan ere, "historian ez da ezer geldirik egoten, eta eskolak ere ezin du egon, garai berrietara egokitu behar da". Eta hor egongo da gakoa: "Momentu batean hau amets bat izan zen, eta amestu genuenok egin dugu bidearen zati bat, eta gelditzen direnek edo datozenek jarraitu beharko dute bide hori egiten edo amesten". Agian, beste 50 urtez.

50. URTEURRENA OSPATZEN

Txupinazoarekin lehertuta, kamiseta, abesti eta guzti!

Nahiz eta 50 urteak 2020arekin bete, 2019-2020 ikasturte osoan zehar ospatu dute; COVID-19 gaitzak martxotik aurrerako jarduerak bertan behera uztea ekarri zuen arte. Horiek, ordea, aurrerago egitekoak dira, izan ere, **"50 urte ez dira erraz betetzen!"**

Ikasturte berezia izan da 2019-2020koa Langile ikastolako ikasle, irakasle eta familientzat, eta behar den bezala ospatzeko asmoz egitarau are bereziagoa osatu dute. COVID-19 gaitzaren eraginez, martxoaren 13an bertan behera utzi behar izan zituzten aurrez aurreko ekimenak, baina horietako batzuk online egiteko modua ere asmatu dute, ospakizunak jarrai dezan!

Txupinazoa, azaroan

Egitarau berezi horri hasiera emateko, txupinazoa egin zuten hasteko, Meaben eta Laubidietan, ikasle eta irakasle guztiekin. Hasiera "sinbolikoa" izan zen, aurretik zetorren guztiaren iragarle. Izan ere, hasierako asmoa izan da ospakizuna ikasgeletatik herrira zabaltzea, baita lortu ere.

Hamaika ekintza, batzuk atzeratuta

Denera hamabost ekintzako programa antolatua zuen 50. urteurrenerako espreski osatutako batzordeek. Martxoaren 13ra bitarteko ekintzak antolatu moduan egin ahal izan dituzte; ordutik aurrerakoak, aldiz, birplanteatu behar izan dira: batzuk, online baliabideen bidez egokitu dituzte; beste batzuk, aldiz, atzeratu behar izan dituzte, data zehatzik jarri gabe.

Esan bezala, txupinazorekin eman zioten hasiera festari azaroaren 15ean, eta hausnarketarako baliatu zuten 2019ko urte bukaera. Célestin Freinet pedagogo frantsesak Langile Ikastolaren sorreran izandako eraginaz mahai-ingurua egin zuten azaroaren 19an; gurasoen paperaz solastu zuten, abenduaren 10ean; eta otsailaren 15ean "Neskak eta mutilak berdin hezten al ditugu?" izenburupean jardunaldia egin zuten. Azken hau izan zen, hain zuzen, egitarauak zehaztu bezala burutu ahal izan zuten azkenekoa.

Egitarauari heltzeko asmoa, aurrerago

Koronabirusa dela-eta, ekintzak bertan behera utzi behar izan zituen ikastolak, baina egoera bere onera itzultzean, egitarauari heltzeko asmoa dute: "50 urte ez dira erraz betetzen!", diote. Gainera, ospakizun borobila izateko lanean eman dituzte azken hilabeteak. Besteak beste, 30tik gora lagunek parte-hartzen duten dokumentala grabatu dute, ikastolaren historiaren inguruko antzerkian ere buru-belarri aritu dira lanean, eta ikasle eta irakasle ohien bazkarietarako lanak ere bideratuta zeuden.

Abesti berriaren bideoklipa, sarean

Ospakizunaren bueltan berregokitu den ekintzarik ere bada. 50. urteurrena dela-eta, abestiaren egin dute: Unai Agirre bertsolariak egin du letra, eta Joxan Goikoetxea musikariak jarri dio musika; biek, haien borondatez. Abestia eskolan aurkeztu zuten, baita bideoklipa grabatu ere, egungo ikasleekin, irakasleekin eta familiekin eta ohiekin. Hura aurkezterik ez da izan, beraz, online bidez egin behar izan dute. Sarean jarri dute, eta sekulako arrakasta zuela ikusita, karaoke moduan ere eskaini dute, etxekoekin abesteko moduan. Ospakizuna, beraz, kaleetara bakarrik ez, etxeetara ere iritsi da!

Kamisetak, txapak eta motxilak, logo berriarekin

Horrez gain, 50. urteurreneko logoa ere egin dute, eta Langileren hiru eraikinetan dago jarria. Ikasle, irakasle eta familiek izan dute aukera, baita ere, logoa beren etxeetan izateko. Izan ere, ikasturte hasieratik salgai izan dira 50. urteurreneko kamisetak, txapak, baita motxilak ere. Dudarik gabe, Langile ikastolaren urteurren berezi honen lekuko!

LANGILERA

Ideia handiak txiki
Izan ziren behin batean
Ideia handi ta txiki
Elkarganatu
Elkarbanatu
Dira gure atean

Txikiak handitu dira
Hizki xehez hizki larriz
Batera handi ta txiki
Elkarganatu
Elkarbanatu
Borobilean jarriz

LANGILERA
Asmo ta bilera
Ausardia, lana
Lagun berri bana
LANGILERA
Guztion bilera
Exeri korroan
Ametsak zorroan
LANGILE DA

Txispa bat sorrarazi du
Elkar osatzeko grinak
Guraso, irakasle, haur
Elkarbanatu
Elkarganatu
Su hortan bat eginak

LANGILE IKASTOLA

LANGILERA
Asmo ta bilera
Ausardia, lana
Lagun berri bana
LANGILERA
Guztion bilera
Exeri korroan
Ametsak zorroan
LANGILE DA

Behin, oroitzen naiz zein, hazi bat erein
Txispa hura hazi zedin jira eta bira
Gu, segiko degu
Gaurtik biharrera soka horri tira,
TIRA!

LANGILERA
Asmo ta bilera
Ausardia, lana
Lagun berri bana
LANGILERA
Guztion bilera
Exeri korroan
ametsak zorroan
LANGILE DA

50.

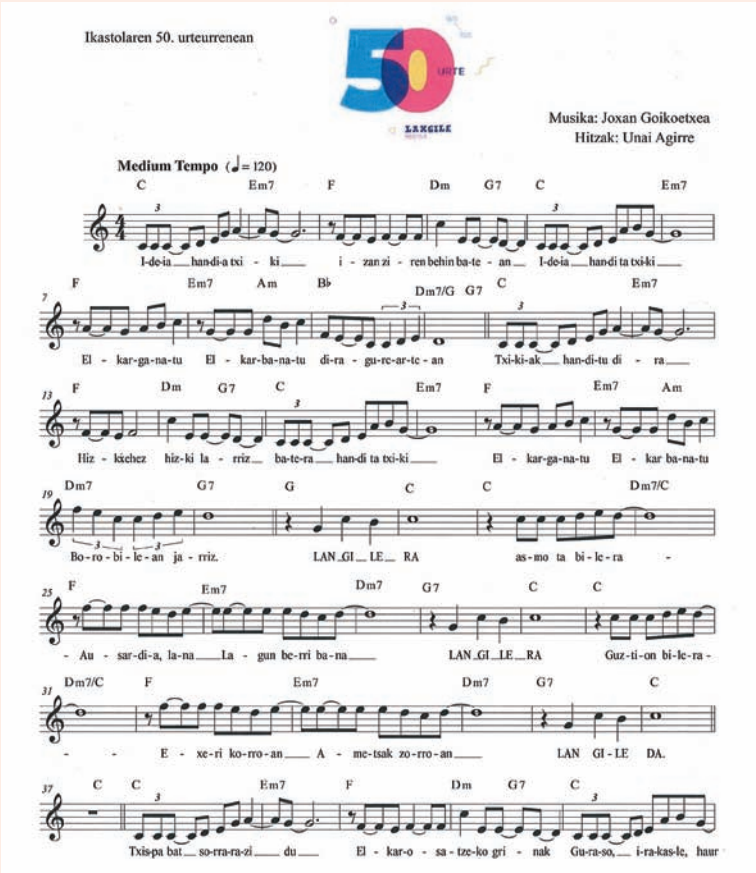

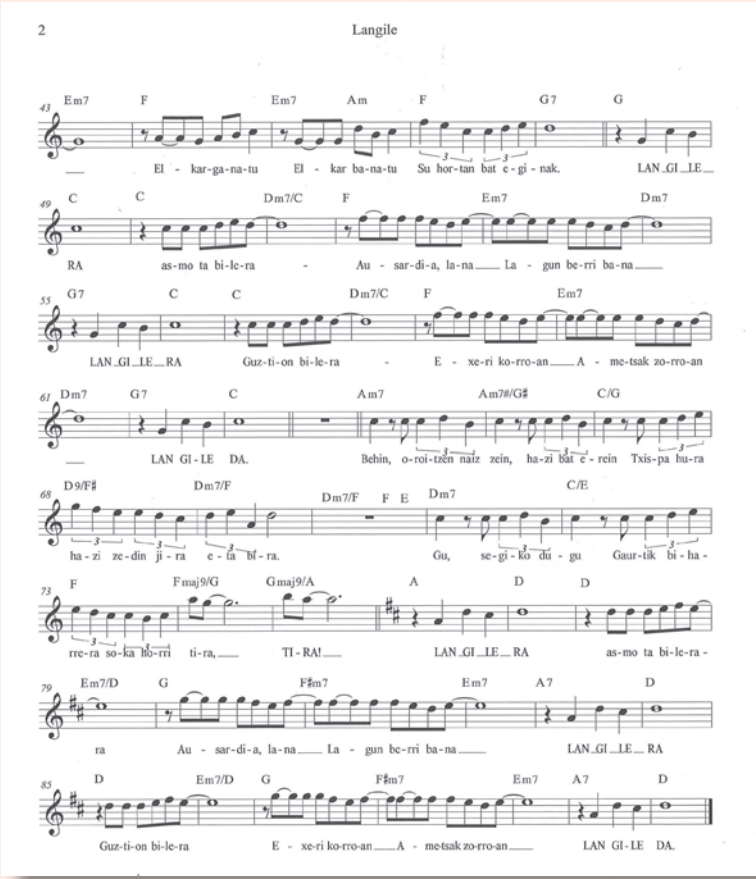

JOXAN GOIKOETXEA
(musika, pianoa, akordeoia, sintetizadoreak, programazioak, moldaketak eta grabaketa arduraduna)

UNAI AGIRRE
(letra)

Ahotsak:
- Eider Tolosa
- Lierni Tolosa
- Naroa Jaka (Laiotz)
- Uxue Amonarriz (Huntza)
- Ainhoa Larrañaga
- Nahia Valle
- Javier Sancerni
- Eñaut Agirre

Musikariak:
- Agus Garmendia (gitarra).
- Beñat Allur (gitarra).
- Aitor Huizi (biolina eta biola).
- Javi Morcillo (bateria).
- Enara Morcillo (dultzaina).
- Bittor Carrera (dultzaina).
- Aitor Zabaleta (baxua).
- Ion Mari Beasain (gitarra).
- Iosune Marin (gitalele).

Grabaketa osagarriak:
Peio Gorrotxategi - Aieka estudioa (Ereñotzu).

Nahasketak:
Mikel F. Krutzaga - MusiKart estudioa (Amezketa)

Iturrizoko
LA BOCA DEL LOBO

■ JOXAN RUIZ

Un pequeño y agradable paraje donde fluye un arroyo rodeado de vegetación en las lindes del caserío *Sagastiya* del Barrio de la Florida, conocido como Iturrizoko o La Boca del Lobo.

Este vergel a poco más de un kilómetro del centro de Hernani desafía al paso del tiempo, con su puente de madera, unos bancos y el estrecho sendero que nos guía durante escasos 50 metros hacia la entrada de *La Boca del Lobo*.

El riachuelo termina su curso en el río *Urumea*, concretamente en *Zubipe*, entre los campos de rugby y fútbol.

Sombrío y refrescante en los calurosos días estivales, relajante con el murmullo del agua y los cantos de los pájaros hace que el tiempo se detenga sentados en uno de los bancos, acompañados de una buena lectura y disfrutando del encanto de lugar.

Recuerdo cuando éramos chavales allá por la década de los 50. Había días en los que nos juntábamos una buena tropa, procedentes de distintas zonas del pueblo, para jugar, refrescarnos, beber agua y hacer alguna que otra travesura. Al atardecer salían los murciélagos de la cueva e intentábamos cogerlos con sacos de arpillera o con telas. Menudo joby teníamos!

En la parte baja del arroyo se formaban pozas y entre lodo, piedras y hojas aparecían los tritones. Donde más abundaban era en el tramo final, en el pozo grande.

En la zona del puente había un ariete[1] de bronce, una bomba de agua manual que suministraba agua al caserío *Sagastiya* para el abrevadero de ganado, lavadero y otros usos.

En aquella época muchas casas y caseríos no disponían de agua corriente pero en cuanto la red de abastecimiento de agua potable llegó al caserío el ariete quedó en desuso y desapareció.

Esta es una pequeña historia de *Iturrizoko*, un lugar frecuentados por generaciones de hernaniarras.

1 La bomba de ariete es un sencillo mecanismo que nos va a permitir llevar agua de un punto a otro, sin necesidad de electricidad. Se puede conseguir elevar parte del agua de un arroyo o acequia a una altura superior.

MARTIN ZABALETA: “Egin dugu! Gora Euskadi askatuta! Gora Euskadi antinuklearra!”

Martin Zabaleta hernaniarrak, Pasang Temba sherparekin, Everesteko edo Chomolungma gailurra (8.848 m) zapaldu zuela, 40 urte bete dira: 1980ko maiatzaren 14an izan zen.

Martin Zabaleta izan zen munduko tontor altuena zapaldu zuen aurreneko euskalduna, baina saiakerak izan ziren aurretik, *Tximist* Espediziokoaren kasu, 1974an. Orduan espedizioko kideek, eguraldi txarra izan zutela, eta ezin izan zuten lortu.

Handik sei urtera beste espedizio bat antolatu zen, hamabi (12) lagunek osatuta: Juan Ramon Arrue, Xabier Erro, Ricardo Gallardo, Javier Garaioa, Emilio Hernando, Juan Ignacio Lorente, Kike de Pablo, Angel Rosen, Luis Maria Saenz de Olazagoitia “Petxu”, Joxe Urbieta “Takolo”, Felipe Uriarte eta Martin Zabaleta.

Espedizioa 1980ko otsailean Nepalera abiatu zen; martxoan, Namche Bazarren zegoen, serphen herrian. Martxoaren 18rako beheko kanpamentua antolatu zuten 5.400 metrora. Aklimatizazioa eginda, gailurrerako bideari, tandaka, ekin zioten maiatzaren 7an; aurrenekoan Javier Garaioa tontorretik 90 metrora geratu zen.

1980ko Euskal Espedizioko kideak beheko kanpamentuan.

Maiatzaren 14an, 02:30ak aldera hegoaldeko lepotik abiatu ziren Juan Ignacio Lorente, Martin Zabaleta, eta hiru serpha. Martin Zabaleta eta Pasang Temba 10:15ak inguruan 8.760 metrora ailegatu ziren. Eta, azkenean, gailurrera 15:30etan.

Gailurrera iristen aurrena Pasang Temba izan zen, eta bera izan zen ikurriña, Nepaleko bandera eta bandera antinuklearra jarri zituena. Martinek hain ezaguna egin zaigun argazkia egin zuen. Bertan, 45 minutu egon ziren.

Igoera erraza ez bazen izan, zer esan jaitsiera. Pasang Temba 10 metroko paretan erori zen 8.700 altuera metrora. Zabaletak lagundu, eta heriotzatik salbatu zuen. Azkenean, biak sanu, maiatzaren 15ean III. kanpamentura ailegatu ziren haien bila joandako hiru serphekin…

Handik hilabetera ailegatu zen espedizioa Euskal Herrira, ekainaren 12an. Gaueko 21:00etan Martin Zabaleta Hernanin zegoen,: "*Hernanikoa ez dut behin ere ahaztuko*".

Zinkoeneatik, Kale Nagusitik gora Incansables txarangak eta jendetzak lagunduta plazaraino oinez igo zen. Txistulariek jota *Agurra* dantzatu zioten Ekintza eta Urtza dantza taldeko kideek; eta Musika Bandak *Eusko gudariak* jo zuen.

Eta udaletxean harrera egin zitzaion; bertan korporazioa zegoen, familia eta lagun asko. Eta Hernaniko Urrezko ikurra jarri zitzaion: "... *borrokalari bezala, herri honen eskubideen errebindikazioan egindako lanagatik*"

Juanjo Uria alkateak, herriak bizitu zuena hurrengo bertsotan islatu zuen:*

Zortzi milako mendi erraldoi
hauetan xamurrik ezta,
eta abian jarri ezkero
ze ardura ta ze kezka,
baina taldea gogotsu joan zen
itxaropenez gainezka,
herria berriz, albisteen zain
urduri eta galdezka,
ea Martinek jada zapaldu
ote zuen Everesta.
(Doinua: *Aita izena kanta beharrak*)

Gorantza hustu egin zen
baina egin zuten gaina
behera bidea ordea
arriskutsu ta labaina,
gero sherpa erori zen
arazo larria baina,
hura bakarrik utzita
ez zen joango kapitaina,
nahiz une batez igarri
heriotzari usaina,
ze gizatasun itzela,
ze portaera bikaina,
larrialdian itzuli
zion sherpari ordaina,
esasnez: "hau ere bada,
beste gizakiok aina".
(Doinua: *Baserrian jaio nintzen*, Habanera)

* URUMEAKO KRONIKA. 2020/05/14

ENDIKA BARRENETXEA: “Erremontea irakasgai bezala erabiltzen dut bizitza arrunterako”

■ IÑIGO GOÑI IRADI
ARGAZKIAK: MAIALEN ANDRES

Endika Barrenetxeak Buruz Buruko txapela irabazi zuen 2019an eta profesionaletara igo aurretik zituen “amets denak baino gehiago” lortu dituela dio. Duela urte batzuetatik atzelari onena bihurtuta, lehia bizian dabil Urrizarekin, erremontistarik onenaren borrokan. Ibilbide horretan asko ikasi du.

Endika Barrenetxea, 2019 Buruz buruko txapeldun!

Endika Barrenetxea “Barrenetxea IV” (1990-08-07) erremontista hernaniarra da eta 2019an Buruz Buruko txapela irabaztearen balentria lortu zuen irailaren 14an. Txapela nagusia jazten duen lehendabiziko hernaniarra da eta 29 urterekin profesional mailan dagoen atzelari hoberena da, duela urte batzuetatik. Zaletasuna etxetik etorri zaio Oialumeko seme honi; aita eta lehengusuak erremontistak izaki berak ere bide hori jarraitu du eta Barrenetxeatarretan urrutien iritsi dena da. Inoiz burutik pasa ez zitzaion ametsa bete du, baina horrekin ez da konformatzen eta 2020a ere, COVID-19ren krisiaren aurretik, ezin hobeto hasi du buruz buruko Master txapelarekin.

Endika Barrenetxea, sagako laugarren erremontista da eta familian irekitako bideari jarraitu zion orain 15 bat urte. “*Aita ez zen erremonte zalea, baina bai pelota zalea. 21 urterekin gizon batek Galarretara eraman zuen eta ordun zaletu zen. Bera izan zen lehendabiziko Barrenetxea erremontean jokatzen. Ondoren, osaba frontoian eta jokatzen ikusita, ilobak, hau da nire lehengusuak, hasi ziren erremontean jokatzen. Izango ziren seiren bat, baina profesionaletara beste bi iritsi ziren. Iñaki eta Aitor Barrenetxea anaiak. Iñaki ‘Barrenetxea II’ izan zen eta Aitor ‘Barrenetxea III’. Iñaki atzelaria zen eta Aitor denbora gutxi egon zen profesional mailan, belaunetako lesioekin arazo handiak izan zituelako*”.

Beraien erreleboa Endika Barrenetxeak hartu zuen urte batzuk beranduago. Aitor Barrenetxea 1977an jaio zen eta hamahiru urteren aldea dago Aitor eta Endikaren artean, Barrenetxea IV.a 1990ko abuztuaren 7an jaio baitzen. “*Gaztetatik aitaren eraginez erremontea inguruan izan dut eta hortik datorkit zaletasuna. Txiki-txikitatik eduki dut lotura hori*”.

Bere aita Joxe Marik profesional izateari utzi zionean hiru urte besterik ez omen zituen, baina Galarretako oroitzapenak baditu oso gazte zenetik. “*Galarretara joaten omen ginen aita jokatzen ikustera. Gogoratzen naiz nola esaten ziguten umeak ezin genuela aulkirik okupatu eta pasiloetan, eskaileretan, ibiltzen ginen. Oroitzapen gehiago ditut Iñaki eta Aitor lehengusuak jokatzen ikusteaz. Iñakiren azkenengo partidu gogoan dut ordurako kozkortuagoa nengoelako. Maiz eta txikitatik joan izan naiz Galarretara*”.

"Familia beti joan da Buruz Buruko finala ikustera"

Gainera etxean bazuten eta oraindik badute ohitura zahar bat beti bete edo eutsi diotena eta hori Buruz Buruko finala ikustearena izan da. "*Bi arrebek eta nik urtero-urtero, final bakarra galdu gabe, Buruz Buruko final nagusi denak ikusi ditugu. Jaio ginenetik beti egon izan gara egun horretan Galarretan*".

Final nagusia irailaren lehendabiziko edo bigarren larunbatean jokatzen da beti eta bertan izan dira Barrenetxeatarrak urtero-urtero. "*Berdin zen Munduko zein puntetan geunden egun batzuk aurretik, egun horretan hiru anai-arrebak, beti egon izan gara Galarretan finala ikusten*". Azken urteetan gainera bi aldiz kantxan finala bera jokatzen egon da eta profesional denetik lehendabiziko eta hirugarren partiduak ere jokatzen ere bai egun horretan.

"*Nahiz eta kanpoan egon abuztuan edo irailaren hasieran, bigarren astean Galarretan egotea derrigorrezkoa da guretzat, urtebetetze baten ospakizuna bezala. Ohitura zen gurean abuztuaren azken egunetan Katalunia aldera ihes egitekoa egun batzuk pasatzera eta bueltatzeko eguna Buruz Burukoaren finalak jartzen zuen*".

Erremontea eta esku pelota uztartzen

Endika Barrenetxea esku pelotan ere aritu zen urte batzutan. "*Hamalau urtera arte aritu nintzen Hernaniko pelota eskolan. Koadrilakoak bultzatuta ondoren Antiguoko pelota eskolara joan nintzen eta gero 15 urterekin erremontean hasi nintzen, bi modalitateak uztartzen nituen: erremontea eta esku pelota*".

Galarretako eskolan hasi zen Barrenetxea erremontean. "*Aitarekin aurretik jazten nuen saskia, baina erremonte eskolan orduan hasi nintzen, 15 urterekin*". Bere lehendabiziko maisua edo irakaslea Igor Sarasua izan zen. "*Profesional mailan aritzen zen eta ni profesionaletara igo baino urte bete lehenago erretiratu zen*".

"*Afizionatu mailan hasi nintzenean bazegoen talde bat profesionaletan debutatzeko gertu zeudenak, Xabier Iradi hernaniarra esaterako. Entrenamendu gutxi batzuekin Iradik esan zidan jokatuko nuela profesionaletan, maila ikusi zidaten. Eta ni gustora*" aipatzen du Endikak. Pausoz pauso joan zen atzelari hernaniarra, bere erremontista ibilbide guztian egin duen bezala. Afizionatuetan ere horrela izan zen.

Lehendabiziko afizionatu partidu eta txapelketetan emaitzak ere lagun izan zituen hernaniarrak. "*Txapel asko ez genituen jokatzen, GRAVN eta Gipuzkoakoa bakarrik eta ia urtero bietakoren bat irabazten nuen*". Horrela, 18 urterekin profesionaletara igotzeko gertu zegoela lehendabiziko osasun arazoa izan zuen.

Kotxe batek harrapatu zuen motoan zihoala

Donostian moto istripu batek bere progresioa eten zuen. "*Hanka erdi txikituta utzi zidan kotxe batek biribilgune batean 18 urte betetzera nijoanean, 2008an. Aurretik eman zidan, ez zuen 'ceda el paso' errespetatu eta harrapatu egin zidan. Airean irten nintzen mototik lauzpabost metro. Urte bete egon behar izan nuen geldirik; hilabete batzuk eskaiolarekin, gero erreabilitazioan... beraz profesionaletarako saltoa edo debut hori urtebete atzeratu zen*". Erreabilitazioa nahiko ongi egin zuen aurretik ere beste lesio batek, 16 urterekin, aurreneko erreabilitazioa egitera derrigortu zuen eta ez zen ezezaguna beretzat.

Profesionaletara salto 2009ko abenduan eta enpresa aldaketa

Nahiz eta ezusteko hori izan debuta etorri zen 2009ko abenduaren 19an Galarretan, Endika Barrenetxea "Barrenetxea IV.a" bihurtuz. "*Aurreko enpresak eman zidan aukera debutatzeko*". Eta oroitzapen ederrak ditu orain bai Barrenetxea IV.ak. "*Oñatz eta Zubirik gorriz, Urrutia II eta nire aurka jokatu zuten. 35-30 galdu genuen. Hamarna joan ginen, 20-14 galtzen, 27-23 galtzen eta 27na berdindu arren 30ean geratu ginen*".

Nahiz eta galdu oroitzapen oso onak ditu Barrenetxea IV.ak. "*Oso polita izan zen. Familia guztia zegoen, koadrilakoak afari ederra prestatu zidaten. Kamisetak egin zituzten bertara joateko eta oraindik ere kamiseta hori gordeta daukat. Egun eta giro ezin hobea egon zen. Emaitza gutxienekoa izan zen*".

2008ko krisiak ere eragin zuzena izan zuen erremontean eta ondorioa 2010. urte hasieran etorri zen. "*Debutatu eta hiru hilabetera lehendabiziko*

Endika, debuteko urtean, 2009/2010ean.

deialdia egin zuen enpresak. Bildu eta enpresak esan zigun ezin zela partiduko ordaintzen zen dirua mantendu. Egia esan debutatu berriek ez genuen askorik irabazten, 53 euro partiduko eta jaisteko askorik ez zegoen. Estelarrak jokatzen zituztenek 800 euro inguru kobratzen zuten".

Aurrera bide askorik ez zegoen, bilera hori egin eta gutxira enpresak eta Galarretak ateak itxi zituzten. Hala ere, atzetik bazetorren enpresa eta proiektu berri bat. "*Bi hilabete egin zituen itxita Galarretak eta tarte horretan Oriamendi2010 enpresa aurkeztu zen. Nik bere berri banuen aita zegoelako proiektuaren barruan*".

"Txantxilako etxe berriak izango ziren garajeetan Galarretarako zoruak frogatzen ibili ginen"

Enpresak ateak itxi aurretik erremontistek bazekiten Oriamendi2010 sortuko zela. "*Koteto Ezkurrak lasaitzeko mezua zabaldu zuen eta enpresa berri batek hartuko zuela kudeaketa azaldu zigun*". Barrenetxea horren jakitun zen. Erremontista guztiek begi onez hartu zuten nahiz eta "*jakin soldatak jaitsi egingo zirela eta baldintzak ez zirela garai batekoak izango*".

2010garren urteko ekainean zabaldu zituen berriz ateak Galarretak. "*Aurretik frontoia berritu zen, margotu eta kantxako lurzorua aldatu. Zerbait berezia nahi zuten, zoru ona izatea. Txantxillako etxeak oraindik egin gabe zeuden eta eraikitzen ari ziren. Etxeen enkofratua soilik zegoen egina eta garajeetan sei-zazpi zoru material eta konposizio desberdinekoak prestatu ziren eta bertan frogatzen ibili ginen. Hiru metro karratuko plakak ziren, pelotekin joan eta bote egiten genuen bakoitzean, harrika ere botatzen genuen pelota. Horrela frogatu genituen zoru desberdinak eta bat aukeratu genuen Galarreta berriturako*". Momentu honetan erremontean jokatzeko zorurik onena da "*dudarik gabe*" Barrenetxearen ustez. Asmatu zutela esan liteke.

Gutxinaka baino geldialdirik gabe hobetzen

2010eko udan berriz ere bere ibilbide profesionala martxan jarri zen. Pixkanaka hobetzen joan zen eta bere progresioa geldiezina zen, baina gogoratzea gustatzen zaion bezala pausoz pauso eta geldialdirik gabe. "*Ez det uste nire profesional ibilbidean salto handirik eman dudanik edo inflexio punturik egon denik nire hobekuntzan. Eskailerak banaka igo ditut, ez ditut binaka inoiz igo erremontean*".

Hurrengo partiduari begira, mailaz hobetzeko, gertuen dagoen erremontista izan du beti erreferentzia. Pauso txikiak izan dira, baina seguruak oinarri sendoak jarriz. "*Profesionaletara igo nintzenean 54 erremontista geunden eta nire aurretik 25-26 atzelari zeuden. Zubiri eta ni ginen igotako azken bi atzelariak eta berak ni baino urte gehiago zituen eta indarra ere bai. Nire helburua Zubiri gainditzea zen eta zerrendan zein zen hurrengoa begiratzen nuen; urte horietan Zubizarreta, gero Badiola, Agirrezabala... ea beraiek baino aurrelari ahulagoa jartzea lortzen dudan esaten nion neure buruari, hori baita seinale gainditu dituzula. Banan bana denak gogoratzen ditut*".

Orain ez du horrelako erreferentziarik bera baita atzelarien artean maila gorenean jokatzen ari den atzelaria duela urte batzuetatik. "*Orain beste erreferentzi batzuk ditut. Aurrelariaren erreferentzia hartzen dut. Esan dezagun ranking bat dagoela eta horrek erakusten dizula zein maila duzun. Maila onean urte batzuk daramatzat, baina lehen ez zidaten jartzen akats asko egiten zituen aurrelari bat. Duela bi urtetik hori suerta liteke. Kike Elizalde intendenteak azterketa ona egin du nire jokoarena eta mailarena. Usten dut oso ongi eraman duela nire ibilbidea. Partiduak jartzean asmatu du, ez dit gehiegi estutu ezta alderantziz ere, oreka eramaten jakin du eta hori ez da erraza izaten bere lanean*".

Javi Urriza eta Endika Barrenetxea.

Azken urtean Javi Urrizaren pare edo gainetik binaka, baina bidean Crohn gaitza

Endika Barrenetxeak 2019an eta 2020an jokatu dituen partiduak aztertzen badira, binaka, ikusi daiteke Urrizaren pare edo gainetik ibili dela. Abantailak ere eman ditu azken hilabeteetan Urrizarekin alderatuta. "*2016an Urrizaren aurka banakako finala jokatu nuenean, puntan nenbilen atzelari onena bezala, baina orduan oraindik ez zidan Elizaldek rankingean atzean dagoen aurrelaririk jartzen bikote bezala. Hortik gutxira Crohn gaitza* (*hesteetako gaixotasuna*) *nuela jakin nuen. Horrek berriz zerotik hastera behartu nindun* (14 kilo galdu zituen). *Berriz kantxetara itzuli nintzenean, lan handiarekin, pixkana nire lekura buelta nintzen. Horrela, pasa den urteko udaran, uztailan, ikusten zen Urriza baino partidu zailagoak ari nintzela jokatzen eta bere aurka nire aurrelaria bere atzelaria baino ahulagoa zela*".

Banakako txapelaren garrantzia

Hala ere, Endika Barrentxeak Urriza gainetik ikusten zuen banakako borrokan. "*Azken Buruz Buruko txapelketa Nagusiko ligaxkan erraz edo horrenbesteko lanik eman gabe irabazi zidan. Binaka ikusten nintzen bera baino gehiago jokatzen, baina banakakoan gehiago zen eta hori da benetako maila erakusten duena zaletuarentzako. Agian, Galarretara joaten den zalentuarentzako ez, partidu benetan zailak irabazten ikusten dizutelako, baina noizbehinkako zaletuarentzat buruz burukoa da erreferentzia*".

Eta hori normala dela dio atzelari hernaniarrak. "*Banakakoan esfortzu fisikoa haundiagoa egiten da eta zu zera galdu eta irabazten duzuna, ez dago beste inor egun txar bat, agian, izkutatuko dizuna. Zuk egin behar dituzu gauza onak eta akatsak ere zureak dira. Hor ez dago gezurrik, dena azaleratzen da*".

Banakako txapelak gainera Endika Barrenetxearengan ondorio oso positiboa izan du. Badira kirolariak behin irabazita erlaxatu egiten direnak, baina ez da hori Barrenetxea IV.aren kasua. Irailetik mailari eutsi bakarrik ez, baizik eta gorakada izan duela esan liteke. "*Nahi gabe, inkonszienteki, eragina izan du. Ez dakit niregan edo aurkariengan, baina nabaritzen da*". Beste estatus edo rango bat eman dio bere lankide edo frontoiko lagunengan. "*Kantxan errespetu handiagoa nabaritzen dut, beste begi batzuekin begiratu eta ikusten naute. Urduritasun gehiago nabaritzen dute askok*".

Barrenetxea eta Urriza, 2012ko Binakako Txapelketako txapeldunak.

Dena irabazi du Sagardoaren Txapelketa ez beste

Profesionaletan jokatzen diren txapelketa ia guztiak irabazi ditu Endika Barrenetxeak, 2020 hasieran irabazi duen Master Txapelketarekin. Hala ere arantza txiki bat badu. "*Sagardoaren Txapelketa ez dut irabazi eta urtero Oialume Zar ordezkatzen dut. Osabak eta lehengusuak esaten didate, agian beste atzelari baten bila hasi beharko dutela txapela irabazteko*". 2019an iritsi zen urrutien, Ansarekin finalaurrekoetara sartuz.

Bromak alde batera utzita, egia esan, pilatzen ari den ibilbidea ikusgarria da. Binakakoa irabazi zuen 2012an Urrizarekin. Hori izan zen bere lehenengo txapel nagusia eta agian ilusio handiena egin diona. "*Nire ametsa Binakako txapeldun izatea zen. Inoiz ez zitzaidan pasa burutik Banakako txapeldun izatea, baina bai ordea Binakakoa. Bestea oso urrun ikusten nuen, ez zen nire aspirazioa inoiz izan. Izugarria izan zen Urrizarekin txapela janztea. 2016an Banakako finalera iritsi nintzenean, kasualitatez nengoela pentsatzen nuen. Momentu horretan ere ez nuen Banakako txapeldun izatea pentsatu, baina bai noizbait binaka txapeldun izatea*".

Bide horretan dudarik gabe asko lagundu dio kritika txarrei entzungor egitea eta aholku onekin geratzea. "*Jende askok animoak eman dizkit eta horrek laguntzen du. Mugarriak goran jartzen laguntzen dizu, iritsi zaitezkeela pentsarazi eta iristen saiatu*".

San Fermin Torneoan garaile Urrizarekin.

San Ferminetako bi txapela ere irabazi ditu nahiz eta Euskal Jai ez izan bere gustuko frontoia. "*Lau finaletara iritsi naiz, bi irabazi, frontoi hura gogoko ez izan arren. Ongi joaten zait edo besteei oso gaizki. Galdu ditudan bi finalak ere 39n eta 38n geratu nintzen. Gero gainera auzoko jaiak izaten dira egun horietan. Egun ederra izaten da*". Azpeitiako torneoko txapela ere irabazia du Barrenetxeak. Hala ere lehen esan bezala Binakakoa du kuttuna.

"Urrizarekin binaka irabaztea Mundiala izan zen. Lotura berezia sortu nuen eta neretzako erreferentzia da"

Binakako txapelaren oroitzapen ezin hobeak ditu. "*Mundiala izan zen. Etxean oraindik gordeta dut lagunek eramandako pankarta, baita egun horretarako egin ziren kamiseta batzuk eta ondoren egin genuen afaria oso gogoan dut*". Finala Ezkurra eta Olazarren aurka jokatu zuten. Bi final nagusiak beraz aurkari oso gogorren kontra lortu ditu. "*Partidu ona ez zen irten ikuslearentzat. Guri dena irten zitzaigun eta beraiei berriz ez. Nahiko erraz irabazi genuen. Asko jokatu genuen Urriza eta biok*". Binaka jokatu zuen lehenengo final nagusia izan zen eta irabazi. Ezin da gehiago eskatu.

Hala ere, gorde duen oroitzapenik handiena Urrizarekin sortu zuen lotura izan da. "*Binakako horretan sortu zen. Ordura arte gutxi elkartzen ginen maila desberdinetan geundelako, ni Olazarren pare nengoen gutxi gora-behera. Urrizak orduan erakutsi zidan partidu bat irakurtzen, partiduan zehar noiz izan behar den atsedena, lehiaketako kontzeptuak erakutsi zizkidan*".

Urriza maisu eta aurkari izan ditu erreferentzia bihurtuz. "*Pelota bila nola joan behar nuen erakutsi zidan eta ni orduan esponja bat bezala nintzen, dena xurgatzen nuen. Zorte ikaragarria izan nuen bera bezalako pertsona batekin elkartzea. Eredu bat izateaz gain, erakusteko eta gauzak transmititzeko doai ikaragarriak ditu. Pelotari hobeak egon litezke, Koteto Ezkurra bezala, baina Urrizaren erakusteko gaitasuna ikaragarria da eta berdinezina. Patsada, kontrola, komunikatzeko gaitasuna... dena du*".

Urrizak asko babestu duela dio eta eskertzen du Barrenetxeak. "*Laguntasuna areagotu du. Sparring lanak ere egin izan dizkiot beste momentu batzutan buruz buruko finalen bat prestatu aurretik. Hor ere asko ikasi nuen*".

2019 irabazi duen Banakakoaren zati bat Urriza berarena ere badela uste du Barrenetxeak. "*Berari esker, ikasi dudanagatik izan da. Pena pixka bat ematen dit berari irabazteak, baina txapela horren zati bat Urrizari esker lortu dudala argi daukat*".

Eta Urrizak berarekin egin duen maisu lan hori Barrenetxea egiteko prest dago, Ansa bezalako erremontista batekin. *"Berdina da. Partiduetan irakasten saiatzen naiz, partidua irakurtzen lagutzen diot, asko hitzegiten dugu... sentsazio horiek transmititzen saiatzen naiz. Dudarik ez daukat hemendik denbora batera buruz buru bera izango dela gauzak zailen jarriko dizkidan aurkaria izango dela".*

Lehenengo Masterra, konfirmazioaren txapela

Txapela guztiak esanahi berezia dute eta Buruz Buruko txapel nagusia irabazi eta gero Binakakoan ezin izan zuen txapela bigarrengo aldiz irabazi. Hemen, Urriza eta Larrañaga gehiago izan ziren Matxin III eta Barrenetxea IV baino. Urtea amaitu zen final horrekin, baina 2020aren hasieran Master txapelketa jokatu zen. Denboraldiko azkena izaten dela esan liteke, nahiz eta urteko lehenengoa izan. Bertan, aurreko udaran puntan ibili diren erremontistak aritzen dira buruz buru.

Finalera, berriz ere, udarako bi protagonistak iritsi ziren eta partidu ikaragarria jokatu zuten, emozioz betea, tanto ederrekin eta garaipena berriz ere Barrenetxearentzat, tanto bakarreko aldearekin, 30-29. "*Udarako finalean listoia oso altu jarri genuen Urriza eta biok. Final oso ona izan zen eta urtarrilean ez gera egoten gure sasoi onenean banaka jokatzeko. Entrenamendu gutxi egiten ditugu eta ez gaude frontoira buruz buru jokatzeko.*

2019ko Buruz Buruko KUTXABANK Torneoko txapeldun!

2020ko Masterreko txapelduna.

Hala ere, behin jokatzen hasita berotu egin ginen eta izugarrizko partidu ederra irten zen. Azken tantoetan bi ikaragarri ikusi ziren, 28-29a batez ere. Hazi egin ginen". Duda guztiak uxatu zituen. "*Irabazteak lasaitasun puntua ematen dizu, behin irabaztea ez dela kasualitatea izan. Bi jarraian irabazteak zeozer esan nahi du*". Txapela guzti horiek urteko erremontistarik hoberenaren saria lortzea eta saritua izatera eraman zuen. Urrezko Erremontea etxeratu zuen otsailean.

2020ko Urrezko Erremonte **saria, Xabi Gonzalez ORIAMENDI2010eko gerentearekin.**

Nadal etorri zen Galarretara eta kirolari bezala eredu

"*Erremonteak esperotakoa baino askoz gehiago eman dit*" azpimarratzen du Barrenetxeak, nahiz eta momentu gogorrak izan dituen aipaturiko lesio eta gaixotasunarekin. "*Erremonteari eskaini dizkiodan ordu guztiak bai jokatzen, bai entrenatzen, bai entrenatzaile edo irakasle bezala... denak guztiz konpentsatuta daude lortutakoarekin eta gozatutakoarekin. Asko irakatsi dit erremonteak, final batean ere asko ikasten da, 1.000 pertsonen aurrean urduri eta hori kudeatzen irakasten dizu. Pertsona bezala garatzen lagundu dit neure burua eta momentu horiek kudeatzen, estresa ahalik eta hobekien eramaten. Saiatu nahiz kantxa barruan ikasitakoa kanpora, nire egunerokotasunera, eramaten. Frustazioak eramaten irakatsi dit eta ez nire honetik ateratzen. Erremontea irakasgai eder bat izan da niretzat*".

Bide horretan seguru Nadalen ereduak balio izan diola. Endika Barrenetxeak bere ibilbidean izan ditu irakasgai desberdinak eta kirolari eredugarriak ere bai. Horietako bat Rafa Nadal tenislaria da. 2010ko uztailean Galarretara etorri zen Wimbledon bigarren aldiz irabazi eta hortik egun gutxira. Kirolari bezala erreferente da askorentzat eta baita Barrenetxea IV.arentzat ere. "*Hor hasi zen lehendabiziko lekzio garrantzitsua. Gipuzkoara etorri den aldietan, bi-hiru aldiz, egon naiz berarekin. Horrelako izar bat izanda, deigarria da nola kudeatzen dituen egoera desberdinak. Badaki momenturo bere lekuan egoten. Wimbledon irabazi eta hortik ordu batzuetara Espainiako Errege Erreginakin egon zen eta 48 ordura gurekin. Eta bai leku batean eta bestean badaki egoten eta egokitzen. Dena neurtzen daki, bai pistatik kanpora eta pista barruan ere bai noski*". Kirola bizitzarako irakasgai ona dela ez du dudarik Barrenetxeak. "*Igandero goizean goiz entrenatzera ohitu naute etxean. Disziplinaren balorea erakusten du, erres-pontsabilitatea... hoiek danak oso ongi etorri zaizkit bizitzarako*".

La marcha nórdica de competición ha entrado con fuerza en Hernani

■ VISI MADINA - AGUSTIN URRETABIZKAIA

Visi Madina y *Agustin Urretabizkaia*, son los capitanes del equipo de competición de Marcha Nórdica del Club Vasco de Camping que tan buenos resultados está consiguiendo a lo largo de estos últimos años en el calendario nacional.

Para conocer mejor este nuevo deporte hemos mantenido con ellos una amena charla y esto es lo que nos han contado.

Agustin Urretabizkaia en una prueba de la Copa de España, en Huelva (2019).

¿En qué consiste la marcha nórdica?

Lo primero que tenemos que decir es que la Marcha Nórdica es una **disciplina deportiva** adscrita a la Federación de Montaña.

Algunos miran a la marcha nórdica con ciertos prejuicios, pues consideran que únicamente es añadir unos bastones al ejercicio natural de andar, pero se trata de algo más. Se trata de un movimiento que consiste en añadir al caminar natural unos bastones especiales para impulsarnos con ellos aplicando una técnica específica.

De esta forma, movilizamos además de las piernas, toda la parte superior de nuestro cuerpo consiguiendo un trabajo muy efectivo, mejorando la fuerza muscular, el sistema cardiovascular, la coordinación y la movilidad.

Se trata en definitiva de:

- un concepto de movimiento,
- un entrenamiento suave y efectivo,
- una técnica deportiva,
- un deporte de competición.

¿Cuál es el origen de la marcha nórdica?

La Marcha Nórdica es uno de las actividades físicas recreativas de más rápido crecimiento en la actualidad. Tiene sus raíces en Finlandia donde el "andar con bastones" se introdujo como método de entrenamiento de verano entre los practicantes del esquí de fondo. El Nordic Walking en su forma actual data de finales de los años 90, cuando aparecieron por primera vez en el mercado los bastones especiales necesarios para su práctica. Rápidamente, el Nordic Walking se expandió por los principales países del norte de Europa hasta alcanzar unos 3,5 millones de practicantes a finales de 2004.

¿Cuáles son los beneficios que aporta su práctica?

Como en todos los deportes que requieren una cierta técnica, es fundamental profundizar en ella, para sacar el máximo rendimiento a la actividad. Una característica típica de esta técnica es el abrir y cerrar activamente las manos durante el péndulo de los brazos hacia delante y hacia atrás. Sólo con una correcta técnica se activan y entrenan la cantidad más alta de músculos, resultando de ello una serie de beneficios para la salud. Una buena técnica, evitará sobrecargas de los músculos y los tendones y será también la base para poder llegar a un entrenamiento regular sin "efectos secundarios" y riesgos de lesiones.

- Es mucho más efectivo que caminar sin bastones.
- La sobrecarga sobre las articulaciones es mucho menor que en el trail o el running.
- **Trabaja el 90% de la musculatura del cuerpo.**
- Aumenta el suministro de oxígeno.
- Relaja la tensión de la nuca y de las cervicales.
- Elimina el stress.
- Optimiza el trabajo del corazón.
- Refuerza el sistema inmunológico.
- Retrasa el envejecimiento.

Además, como modalidad deportiva y de entrenamiento se complementa perfectamente con el trail, el running o el ciclismo, aportando la posibilidad de "entrenamientos cruzados" con estas modalidades.

Los amantes del senderismo y montañismo también se pueden beneficiar de la técnica de la marcha nórdica por la efectividad que proporciona caminar impulsándose con los bastones, sobre todo al subir pendientes.

¿Desde cuándo existe como deporte de competición?

Podemos decir que la marcha nórdica es uno de los deportes más jóvenes que existen. Fue en el BOE del 13 de abril de 2016 cuando se recogió que la Marcha Nórdica era una de las modalidades deportivas comprendidas dentro de la Federación Española de Deportes y Escalada y no fue hasta el 14 de abril de 2019 cuando la Federación Guipuzcoana de Montaña hizo lo propio.

En este sentido, las diferentes federaciones autonómicas han seguido su propio ritmo y la competición se ha ido desarrollando a diferentes velocidades en cada comunidad autónoma y dependiendo, para ello en gran parte, del interés de la respectiva federación autonómica en su potenciación.

El año 2017 fue el primer año en el que se organizó un calendario oficial de competiciones con 6 pruebas de Ranking y un Campeonato de España.

En el 2018 el calendario tenía 11 pruebas: 3 pruebas de Copa de España, el Campeonato de España de Clubes, Campeonato de España individual y 6 pruebas de Ranking.

En el 2019 fueron 4 pruebas de Copa de España, 1 Campeonato de España de Clubes y Federaciones Autonómicas, 1 Campeonato de España individual y 5 pruebas de Ranking.

Además de lo anterior, algunas comunidades tienen su propio calendario con muchas pruebas a lo largo del año y que sirven para formar su propia selección autonómica.

En este sentido, la gran paradoja es que siendo Euskadi una de las comunidades que tiene más licencias y deportistas de montaña en España, su proceso ha sido exageradamente lento. Actualmente tiene un "plantel" de marchadores y marchadoras que están brillando en todas las competiciones individuales y en las competiciones por clubes, pero lamentablemente no hay un calendario oficial en Euskadi ni tampoco hay una selección de Euskadi.

¿Se trata de un deporte de mayores?

Es el gran estigma que tiene este deporte, pero nada más lejos de la realidad. Como cualquier otro deporte se puede trabajar a diferentes intensidades. La marcha nórdica es una modalidad deportiva, que se puede practicar al aire libre, con pocos medios, y además, aporta un bienestar y una mejora en el estado de forma sin castigar las articulaciones y es por ello por lo que hay un porcentaje de personas practicantes de mayor edad que en otras modalidades deportivas. Pero lo cierto es que su práctica a ritmos e intensidades altas resulta muy exigente y aporta un estado de forma óptimo. Cada vez hay más deportistas de otras modalidades como el trail, running o el ciclismo que lo combinan con la marcha nórdica.

Salida de I Zumaia Flysch Nordic Walking 2019.

Uno de los primeros equipos de competición se gestó en Hernani. ¿Cómo surgió?
Yo creo que algunos fuimos pioneros en la marcha nórdica en Gipuzkoa; tras hacer nuestra formación en Logroño en octubre de 2010, en 2011 participamos en la constitución de la primera asociación de Marcha Nórdica en Euskadi (ENWE), cuyo Presidente era Xabier Madina, natural de Hernani y residente en Urnieta.

De esta forma, y desde dicha Asociación, se promovieron muchos cursos de iniciación, se formaron nuevos instructores y se organizaron actividades promoviendo la Marcha Nórdica.

El mismo proceso se siguió en otros ámbitos de España, pero nos faltaba la competición.

La oportunidad surgió en septiembre de 2015, cuando Xabier hizo las gestiones y consiguió incluir la Marcha Nórdica dentro de la prueba de atletismo Herri Bira de Urnieta. Así, un grupo mayormente de Hernani, empezamos a entrenar para esa prueba. Fue un éxito de participación y varias de las personas de Hernani obtuvimos muy buenos resultados. Marijo Villalba brilló en absolutos y Visi ganó en su categoría.

Así nos entró "el gusanillo". Durante el verano habíamos entrenado duro siguiendo un plan de trabajo preparado por Pepelu Madina, y después de los buenos resultados y del trabajo realizado, seguimos preparándonos para participar en aquellas pruebas que se empezaban a gestar en provincias cercanas.

Nuestro equipo se llamaba **Hernani Nordic Walking Taldea**, aunque algunos de sus componentes eran de otras localidades. Seguido de esa prueba, durante 2015 y 2016, participamos en otras 10 pruebas y en **todas ellas** componentes del equipo ocuparon los primeros puestos.

¿Qué tipo de entrenamientos y dónde los realizáis?
Al final de la temporada, analizamos el calendario que ha establecido la FEDME para el próximo año y definimos los objetivos.

Los objetivos son bastante claros: el Campeonato de España individual, el Campeonato de España de clubes y la Copa de España. Optar a la Copa de España supone participar en al menos tres pruebas de Copa, pues la clasificación es el acumulado de las puntuaciones obtenidas en dichas pruebas.

Además de estas, podemos decidir participar en otras pruebas de Ranking o de fuera de calendario, pero las prioridades y sus fechas, son las que determinan las diferentes fases de nuestra preparación para llegar a dichas pruebas en las mejores condiciones.

En nuestra preparación trabajamos la técnica, la resistencia, la fuerza y la velocidad y se planifican los entrenamientos para evolucionar y tener nuestro mejor momento de forma en las fechas de los objetivos marcados.

Dependiendo del entrenamiento que "nos toque", elegimos el escenario de nuestros entrenamientos. Orona, zona de Santa Bárbara y Monte Torcido, Lasarte, Usurbil, Santuenea, Urdaburu, Miramon, Besabi, Onddi…..son lugares habituales. Dependiendo de si entrenamos en asfalto o terreno de monte, elegimos el lugar.

¿Cuáles han sido vuestros logros deportivos?
Lo cierto es que **¡estamos mal acostumbrados!** En todas las pruebas en las que hemos participado, algunos de los componentes del equipo hemos hecho pódium. Así y sólo refiriéndonos a las pruebas de campeonatos oficiales FEDME, los siguientes:

En 2017 acudimos a 5 pruebas, con 19 participaciones y 14 pódium. Nos convertimos en un equipo referente en el ámbito de la marcha nórdica. **En todo el estado comenzaron a conocernos como "el equipo de Hernani".**

Campeonato de España de clubes, donde las representantes del Club Vasco de Camping consiguieran el 2º puesto.

En ese mismo campeonato, los representantes del Club Vasco de Camping consiguieran el 3er. puesto.

Componentes del Club Vasco de Camping, entre ellos varios hernaniarras, en la Copa de España celebrada en Sevilla en 2019.

En 2018 y dado que se celebraba en 1er. Campeonato de España de Clubes y queríamos participar, nos incorporamos todos al Club Vasco de Camping, para poder competir como club. En el calendario oficial participamos en 6 pruebas, con 63 participaciones y 42 pódium, además del 2º puesto en mujeres y el 3º puesto en hombres en el Campeonato de España de Clubes.

En 2019 en el calendario oficial participamos en 9 pruebas, con 68 participaciones y 35 pódium, además del 4º puesto en mujeres y el 3º puesto en hombres en el Campeonato de España de Clubes.

En lo referente a Gipuzkoa, tenemos que destacar que en 2018 participamos en la organización de una prueba de Ranking FEDME y 1er. Campeonato de Gipuzkoa en Miramón, proclamándose Arantxa Astigarraga y Agustin Urretabizkaia como primeros campeones de Gipuzkoa; y en 2019, participamos en la organización de una prueba de Copa de España FEDME y 2º Campeonato de Gipuzkoa. En esta ocasión, Marijo Villalba y Alberto Arenales fueron los Campeones de Gipuzkoa. Todos ellos componentes del grupo de Hernani.

¿Cómo os ha afectado la pandemia?
Como en anteriores ocasiones, hicimos nuestra planificación al final del año 2019 y determinamos los objetivos para 2020.

Antes del verano se iban a realizar 5 pruebas oficiales y todas ellas han sido suspendidas. Entre ellas, se organizaba el 3er. Campeonato de Gipuzkoa y prueba de Copa de España FEDME en Miramón el pasado 21 de Junio.

En este periodo de confinamiento, todos los componentes del equipo han intentado seguir y mantener una forma física mediante trabajo en casa con los medios de los que se pudieran disponer. En algunos casos con cintas rodantes, bicis estáticas, trabajo con mancuernas, trabajo físico en casa... Y una vez finalizado el confinamiento se ha realizado una nueva planificación y ¡hemos reiniciado el trabajo!

Aún no están claros los objetivos, pero estamos entrenando en base a las pruebas que aún se mantienen a partir de septiembre. Posiblemente sean 2 pruebas de Copa, el Campeonato de España y Campeonato de España de clubes.

Vuelta a los entrenamiento tras el confinamiento.

Seguimos el plan de entrenamiento y veremos cómo evoluciona la situación. La ilusión se mantiene, con las precauciones lógicas.

Y ¿Para cuándo campeonatos internacionales?
Uffff. Se plantea como algo difícil. A nivel internacional, la marcha nórdica está en diferentes federaciones. En varios países de Europa, la Marcha Nórdica pertenece al ámbito de la Federación de atletismo y en España estamos en la Federación de Montaña. Veremos si el interés por la difusión del deporte está por encima del interés de cada una de las federaciones. A corto plazo lo vemos difícil.

Eskerrak **HERNANI 2020** urtekari hau osatzeko laguntza eman, artikuluak idatzi eta parte hartu duten guztiei.

HERNANI,
Crónica 2017-2018ko Kronika

• Udal Artxibo Zerbitzua

HERNANI, Crónica 2017ko Kronika

URTARRILA / ENERO

- Hernani: 20.003 habitantes.
- 2017ko Udal aurrekontua: $31_1$372.113 euro. Hernaniko zorpetze maila: %5,82 (Gipuzkoako udalerrien bataz bestekoa: %31,5ekoa da). Egoera ekonomiko osasuntsua.
- "Arte plastikoek Hernaniko kaleetan duten presentzia areagotzeko" helburuarekin bekak emango ditu Udalak.
- Etxebizitzen alokairua ordaintzen laguntzeko diru laguntzak ematen ditu Udalak.
- Hernaniko Udalak megafonia eta itzulpen maleta zerbitzua jartzen ditu herritarren eskura (*Hernani erabaki / decide*).
- Lanbide Heziketako Gizarte Berrikuntzako ikasleak bi proiektutan ari dira lanean: *Hondakinen Kudeaketarako EkoTxabola* eta *Mugikortasun Jasangarria & Bizikleta ApArtkalekuak*..

1 enero

- El primer guipuzcoano del año (05:06 h.) es hernaniarra: Izei Rementeria López.

urtarrilak 1 - 6

- *Kalera kalera!* presoak kalera atera ditzaten preso ohiek antolatutako dinamika. Preso hernaniarren eguna(k).

urtarrilak 2

- *Lau Haizetara* olerki tailerra, 3 - 6 urte dituzten umeentzat (eta haien gurasoentzat).

urtarrilak 2 / 4

- Gabonetako ekitaldiak Portu auzoan.

urtarrilak 2 - 5

- Negulekuak 3 - 12 urte bitarteko (Dobera Euskara Elkartea / Kutxa EkoGunea).
- *NeguLab IDeO* laborategiak 5 - 16 urteko neska-mutilentzat (Orona Fundazioa - Kode Eskola).

urtarrilak 3

- Goiz Eguzki Abesbatzaren Urteberriko kontzertua Goiz Eguzkin.

urtarrilak 4

- "Pintto Pintto" haur antzerkia Biteri kultur etxean.

urtarrilak 5

- Erregeen Kabalkada.

urtarrilak 7 enero

- Hiazinto Fernandorena Setien hil da.
- Hernaniko Pilota Eskolako Torneoa. Finalak kiroldegiko frontoian.
- ATAWAFOK Elkartearen aurkezpen ekitaldia: arabiar kulturaren eta euskaldunaren arteko integrazio orekatua lortzea du helburu.
- Remonte. Final del Master individual en Galarreta.

8 enero

- La aportación de numerosas/os hernaniarras parte hacia Grecia en ayuda de refugiados acogidos en campamentos y hot-spots (Kepa Alvarez / SOS Errefuxiatuak).
- Dos personas trasladadas al Hospital Donostia por inhalación de humos, tras incendio producido en una vivienda de Andre kalea.

urtarrilak 10 enero

- *Estimulazio musikal goiztiarra* tailerra, 0 - 3 urte arteko umeentzat, berriro martxan (Kaxko Elkartea).
- Emakumeontzako Jabetze Eskola / Escuela de Empoderamiento de Mujeres. En marcha los talleres, cursos, conferencias... a desarrollar hasta junio (Berdintasun Saila).

urtarrilak 11 enero

- Urteko aurreneko kafe tertulia Gunea garagardotegian (Udal Euskaltegia).
- AEK-Zilegi Eskola, berriro martxan (ekaina arte).
- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "El corazón helado" (Almudena Grandes).

urtarrilak 11 - 31

- *Sorosle* eta *Lehen Sorospen* ikastaroa(k) Inmakulada ikastetxean (DYA).

urtarrilak 12

- Hernaniko Hezkuntza Plataforma. Urteko aurreneko saioa udaletxeko areto nagusian; hilean behin izango dira.
- Indarkeria matxistak Euskal Herrian (Portugaleten) eraginiko urteko aurreneko hilketa salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Berdintasun Kontseilua / Bilgune Feminista).
- "Irula Veleia zertan da?" hitzaldia Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea / Nabarralde).

urtarrilak 12 - otsailak 1

- Argazki erakusketa Biteri kultur etxean (Mendi Urruzuno - Isidro Rodríguez - Pablo Bengoetxea - Mª Mamerta Agirre - Xabier Arnaiz).

urtarrilak 13

- Preso eta iheslari politikoen eskubideen aldeko kontzentrazio - enkartelada (LAB / Hernaniko preso eta iheslari politikoen senideak / ETXERAT / SARE). Ostiralero izango dira.

urtarrilak 14

- *Lizeaga 3.0* parte hartze prozesua. Lan topaketa Urumea ikastolan: proposamenen aurkezpena.
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Hernaniko Txotx denboraldi berriaren hasiera ekitaldia: Aranzadi Zientzia Elkartea. Denboraldian zehar: bisita gidatuak, tren berdea, pakete turistikoak… Eraso sexisten kontrako deia. "Kaxko garbia eta zaratarik gabekoa" kanpaina. Hainbat proposamen txotx denboraldiak sortzen dituen arazoak konpondu ahal izateko. "Bota bertsoa! Hau hego-haizia" Txapelketa sagardotegitan (Dobera Euskara Elkartea - Iraulio Pattalone Bertso Kabiya).

urtarrilak 16

- Urumeak gainezka egin du Ereñotzun, Fagollagan, Osiñagako baratzetan eta Landare eta Zubipe zelaietan… Luizia Osiñagan.

urtarrilak 17

- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Zu" (Anjel Lertxundi).

urtarrilak 18

- Zoru klausulen dirua nola berreskuratu azaltzeko, hitzaldi informatiboa Biteri kultur etxean (Kaleratzeak STOP).
- Izandako erailketak eta eraso matxistak salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Berdintasun Kontseilua / Bilgune Feminista).

urtarrilak 19

- XXIII. Tabernetako Bertsolari Txapelketa Garin tabernan.

urtarrilak 21 enero

- BagaGiltza da a conocer los resultados de la recogida de firmas de cara a la consulta del 19 de marzo: 3.613.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).

urtarrilak 25

- "Migratzaileak eta errefuxiatuak: zurrumurrurik gabeko harrera" hitzaldia Biteri kultur etxean (Carlos Oliveres, SOS Arrazakeria - Kulturartekotasun Saila).

urtarrilak 26 enero

- Telmo Irureta eta Haritz Morrasen "Bikarrizketa" Biteri kultur etxean (KOXKA Elkartea).
- VI Gala Remonte Oro 2016 en el frontón Galarreta (Oriamendi 2010).

27 enero

- Firma de un convenio de cooperación entre los Ayuntamientos de Buruntza-Beterri. Objetivo: impulsar el desarrollo socioeconómico de la comarca, poniendo en marcha planes de empleo y servicios a empresas, emprendedores... ($1_1$290.976 euro).

urtarrilak 28

- Martxoaren 19an zein izango den galdera erabakitzeko batzarra Biteri kultur etxean batzarrean (BagaGiltza Herri Plataforma): *Nahi al duzu Euskal Herria errepublika burujabea eta independentea izatea?*

30 enero

- Una mujer denuncia la agresión sexual sufrida en un hotel de la localidad. El Ayuntamiento condena la agresión y se solidariza con la victima. El detenido, en libertad con cargos.

urtarrilak 30 - otsailak 15

- Emakumeen Etxea definitzeko prozesuaren azken fasea martxan: funtzionamenduaz eta gestioaz aritzeko bilera Gabriel Celaya eraikinean.

urtarrilak 31

- Ipuin kontaketa Biteri kultur etxean (Kontu Kantoi).

OTSAILA / FEBRERO

- Enplegua sustatzeko *Hazilan* proiektua martxan (Buruntza-Beterriko udalak), langabezian dauden gazte kualifikatuei zuzendua.
- Auzokonpostarako bost etxola berri; guztira: 43.
- Zahartze aktiboa sustatzeko, *BiziPoz* programa martxan, 55 urte gorako herritarrei zuzenduta (Zerbitzu Sozialak).
- Ugaitz Errazkin preso hernaniarra, Fresnes presondegitik Chateaurouxekora (Euskal Herritik 617 kilometrora).
- Skate pistan argi programagailua jarrita (*Hernani erabaki / decide*).
- El Ayuntamiento ofrece ayuda escolar a menores recién llegados al municipio.

otsailak 1

- *Txertatu merkatuan* eta *KoopFabrika* programak martxan (Buruntza-Beterriko udalak). Langabeentzat hainbat ikastaro (ekainera arte), laneratzen eta gizarteratzen laguntzeko.
- "Haurdunaldia: bizitzea eta partekatzea" tailerra martxan (Berdintasun Kontseilua).

otsailak 2 febrero

- Pintadas (dianas, "GAL", "Errepresioari autodefensa" y "Jotake") en la sede de PSE-EE de Hernani; tercer ataque desde julio de 2016. Los socialistas hernaniarras anuncian que se replantearán tomar parte en el foro local sobre convivencia, al no darse "el contexto necesario para continuar este trabajo". EH Bilduk salagarritzat jotzen ditu pintadak: "lekuz kanpo" eta "estrategiatik kanpo".
- *Hernani´n Musik* Biteri kultur etxean: Gari eta Maldanbera.

otsailak 3 - 4

- Errefuxiatu saharararrei bidaltzeko, janari bilketa herriko supermerkatutan: 6.250 kilo elikagai.

otsailak 3 - 16

- Argazki erakusketa Biteri kultur etxean: "Hysteron" (Nagore Legarreta).

otsailak 4

- Haur antzerkia Biteri kultur etxean.
- Santa Ageda bezpera. Herriko abesbatzen eta elkarteen irteerak.
- Haur eta gazteen topaketa Biteri plazan (Kanika Aisialdi Taldea).
- Kalderero Konpartsaren irteera (Elur Txori Elkartea).

otsailak 5 - 13

- Torturaren Aurkako Astea ("Denak ala inor ez" preso eta iheslarien aldeko gazte dinamika): dokumentala Kontrakantxa gaztetxean, kale antzerkia, kontzentrazioa...

otsailak 6 febrero

- Sutea Oarso kaleko gazte lokal batean, kalte materialak soilik eragin ditu. El PNV pide una ordenanza que regule el uso de locales juveniles.

otsailak 7 febrero

- Juana Ereña hernaniarrak 100 urte betetzen ditu.
- El Tribunal Europeo de Derechos Humanos (TEDH) admite a trámite la demanda de Kepa Pikabea sobre la no computación en el estado español de los años de condena cumplidos en cárceles francesas.
- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.

otsailak 8

- Ipuinak, poema bisualak eta jolasak 3-6 urteko umeentzat (eta haien gurasoentzat) udal liburutegian (Itziar Zubizarreta + Taun Taun Teatroa).
- Pentsioei buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Emilio Olaberria, EAJ/PNV).

otsailak 9

- Hernaniko Txotx denboraldia. "Euskal balezaleen triskantza" dokumentala Biteri kultur etxean.

otsailak 11

- Bigarren eskuko azoka: Inauterietako merkatu berezia Atsegindegi plazan.
- Kalez kale kantari.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).

otsailak 12

- Sutea Latsunbe auzoko denda batean, *Gailur* okindegian.

otsailak 14 febrero

- Los ayuntamientos guipuzcoanos, debido al desvío recaudatorio foral en 2016, deberán devolver del Fondo Foral de Financiación Municipal (FFFM) $9_1$551.612 euros; Hernani: 254.928 euros.
- San Balentin eguna dela eta, kanpaina berezia herriko dendetan (BERRIAK Elkartea).
- "Nire osasuna biziki zainduz" gaixo kronikoentzako tailerra anbulatorioan (Osakidetzako Osasun Eskola: *Paziente bizia* programa).
- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "Adios, Hemmingway" (Leonardo Padura).

otsailak 16 febrero

- "Nola heldu naiz ni honaino" (Elkar) eleberria kaleratu du Kattalin Minerrek (Igartza Saria, 2016).
- Concentración frente a la comisaría de la Ertzaintza para denunciar torturas practicadas en el pasado (SORTU).

otsailak 17

- Errefuxiatuen egoerari eta boluntarioen lanari buruzko hitzaldia, dokumentala, kontzertua eta pintxopotea gaztetxean (*Refugeless* / Kontrakantxa Gaztetxea).
- *Bertso Gutiziak* bertso saioa eta afaria Basque Culinary Centerren (Urumeako KRONIKA).
- Gipuzkoako Herriarteko Bertsolari Txapelketa. Saioak, bertso-afariak... herrian bertan.

otsailak 17 / martxoak 17 / apirilak 5

- Goiz Eguzki Abesbatzak, 10. urteurrena: *Bestelako musikak eta gainerako festak / Otras músicas y demás fiestas* Goiz Eguzki jubilatu etxean.

otsailak 17 - 18

- *Stock azoka* (Berriak Elkartea).

otsailak 17 - martxoak 2

- Anastasia Leundaren inguruko erakusketa Biteri kultur etxean.
- Iruña Veleiako ostraken erreplikak ikusgai Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea - Hernani Errotzen).

otsailak 18

- Zuhaitz Eguna Aparrainen.
- Haur antzerkia Biteri kultur etxean: "Gu" (Borobil Teatroa).

otsailak 18 / 22 - 23

- Energiaren Astean (Hernaniko Udala): *Energia azoka* Plaza Berrian / "Faktura elektrikoa ulertzeko" tailerra – "Nola aurreztu energia gure etxeetan" hitzaldia(k) Biteri kultur etxean.

otsailak 19 febrero

- Atletismo. LIII Memorial Adarraga - Campeonato de Gipuzkoa escolar en Sagastialde (C.D. Hernani).
- *Hernaniko Inauteriak 2017. Iñude eta Artzainak* konpartsaren irteera (Urumea Ikastola). Inauterietako kontzertua udaletxeko arkupetan (Hernaniko Musika Banda).

otsailak 21 febrero

- Charla "El papel del movimiento y comunicación indígena en el proceso de cambio en Bolivia" en Biteri kultur etxea (Kooperazio Taldea).
- "Pride" película Biteri kultur etxean (Gure Esku Dago - BagaGiltza).
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Emakume biboteduna" (Xabier Montoia).

otsailak 23

- Mintzodromoa Biteri kultur etxean (Udal Euskaltegia).
- Iruña Veleiako ostrakei buruzko hitzaldiak Biteri kultur etxean: *"8 urte begiratzen ausartu gabe" / "Neuk ikasi eta bizi izan nuena"* (Dobera Euskara Elkartea / Hernani Errotzen).

otsailak 24

- Altsasun gertatukoaren berri ("Piztu desmilitarizazioa" hitzaldia) Kontrakantxa gaztetxean.

otsailak 24 - 28

- *Hernaniko Inauteriak 2017*.

otsailak 25

- "Supersprint Eternal Running" *Denontzat Invencible* probak Hernanin.
- Sagardotegi garaian emakumeek pairatzen dituzten eta onartu ezin diren jarrerak salatzeko, kale buelta musikatua (Sagar Moreak Taldea).

otsailak 28 febrero

- Ipuin kontaketak udal liburutegian (Maite Franco).
- Udal Osoko Bilkura. Dimisión de David Guirado, concejal de ORAIN Hernani. Aumento del 2% en las tasas y servicios públicos de algunos servicios…

MARTXOA / MARZO

- Martxan da Errigora kanpaina: olio eta kontserben eskaerak martxoaren 14 arte; eskatutako olioa martxoaren 30 eta 31an jasotzen da; kontserbak, ekainaren 1ean.
- Condenado a dos años y seis meses de prisión un hombre autor de delitos de maltrato psicológico sobre su excompañera, prolongados entre 2006 y 2015.
- Obras en Galarreta, en el solar que ocupaba Young Play; Lidl instalará un nuevo supermercado.
- Martxan da *Baso Eskola* proiektua haur hezkuntzako neska-mutilentzat (Kutxa EkoGunea / Langile Ikastola).
- ELAk salatzen du Hernaniko hainbat obratan bertako lan hitzarmena "ez dela betetzen", eta Udalari eskatzen dio obren jarraipen zorrotza egitea.
- Hernanin 1.061 langabe daude: 582 emakume + 479 gizon.

martxoak 1 marzo

- Firma del convenio entre el Consorcio de Residuos de Gipuzkoa y Kutxa EkoGunea por el que el compost obtenido gracias a la recogida selectiva de materia orgánica se destinará a la red Baratze Parke Sarea, entre otras, a las huertas de Hernani.
- Gure Esku Dago - BagaGiltza. "Zertarako erabaki?" Erabakitzeko eskubideei eta herri galdeketei buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean.

martxoak 1 / 17 - 19 / 24 - 26 apirilak 1 - 2 / 7

- "Bizitu nahi dugun herria elkarrekin eraikitzeko" lelopean *OasisLab* proiektuaren aurkezpena eta hainbat saio Biteri kultur etxean. Auzolana Leoka inguruan, ekintza kulturalak eta topaketak egiteko eremua berrerabil ahal izateko (EMANHAR / EDE Fundazioak / KIRIBIK Sarea).

martxoak 2

- Erremonte. VII. Sagardoaren Txapelketa Galarretan. Finala, apirilaren 29an.
- Urumea ikastolako eraikin zaharrean, 0-5 urte arteko umeentzako gela autogestionatua ezagutzeko aukera (*Hernani erabaki / decide*).
- Iruña Veleiako ostrakei buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean: "Iruña Veleia: auziaren aterabidea" (Patxi Zabaleta, Dobera Euskara Elkartea / Hernani Errotzen).
- 20. KORRIKA - Korrika Kulturala: *Korrika* dokumentala Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea).

martxoak 3 / 10

- "Nacido en Siria" dokumentala Biteri kultur etxean (SOS Errefuxiatuak).

martxoak 3 - 16

- Olio - pintura erakusketa Biteri kultur etxean: Albino González.

martxoak 4

- Auzolana KarabelEko baratze eremuan: anfibioentzako hezegune-babesgune egitea, eta zuhaitzak landatzea (Aranzadi Zientzia Elkartea).
- *Gipuzkoarrok dantzan independentziara* festa Tilosetan (ERNAI).
- Futbola. CD Hernaniko jubenilek maila igotzea lortu dute; hurrengo denboraldian (2017/18), Estatuko Ohorezko mailan.
- *Oinatzak* emanaldia kiroldegiko pilotalekuan (Ttarla Dantza Taldea).

martxoak 5 marzo

- XXVIII. Lilatoia Donostian: 123 emakume hernaniarren festa.

martxoak 6 marzo

- "Sufragistas" pelikula Biteri kultur etxean (Gure Esku Dago - BagaGiltza).

martxoak 7

- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.
- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), antzerkia Biteri kultur etxean: "Ovarios verdes fritos" (Detritus Teatrus, Berdintasun Kontseilua).
- "Oroimen tokiak" hitzaldia Biteri kultur etxean (Angel Rekalde, Hernani Errotzen).

martxoak 8

- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna. *Marijira* (Hernaniko Koordinadora Feministaren). Ainhoa Azurmendiren hitzaldia Ereñotzun: "Kirolean berdintasuna landuz".

martxoak 9

- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8),

hitzaldia Biteri kultur etxean: "Aportes del zapatismo al debate feminista" (Cecilia Santiago, LUMALTIK / Hernaniko Udala).

- Arkaitz Rodrigez SORTUko bozeramailearen independentziaren inguruko hitzaldia Biteri kultur etxean (Hernaniko EH Bildu).

martxoak 9 - 31

- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), "Emakumeen Lege Iraultzailea" argazki erakusketa Biteri kultur etxean.

martxoak 10

- Ereñotzuko 12 - 16 urte bitarteko gazteentzako gunea martxan da.
- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), "En transito" dokumentala eta solasaldia Biteri kultur etxean (Bilgune Feminista).

martxoak 11

- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Hernaniko Txotx denboraldia: *XI. Sagar Lasterra* herri krosa.
- Haur antzerkia Biteri kultur etxean: "Euria" (Markeliñe).
- Kalez kale kantari.
- Txirrindularitza. Peña Otaño Saria (infantil / alebin maila), Urbieta kaletik abiatuta.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).

11 - 15 marzo

- Proyecto Erasmus+ KA2 "Be Well". Visita de profesores y alumnos de centros de Inglaterra, Italia, Rumania y Finlandia a Hernani BHI (el objetivo es mejorar la calidad de las técnicas innovadoras de enseñanza – aprendizaje). Alumnos y profesores del centro hernaniarra visitarán centros europeos.

martxoak 12

- Animalien eskubideen aldeko I. Jaialdia Atsegindegi plazan (Hernaniko Katuetxe / Astigarragako Sorabilla elkarteak).
- Herri galdeketa babesteko ekitaldia Tilosetan (*Independentistak* Sarea).

martxoak 13

- Urumeak gainezka egin du, berriz ere, Landaren.
- "Atxorrotx y la conquista de 1200" dokumental - hitzaldia Biteri kultur etxean (José Luis Orella; Hernani Errotzen).

martxoak 14 marzo

- "Giza eskubideak eta Estatuaren tranpak" hitzaldia Biteri kultur etxean (Iñigo Iruin, Pakito Lujanbio eta Idoia Ibero; SARE).
- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "Habitaciones separadas" (Luis Garcia Montero).

martxoak 15

- "Amama" pelikula eta solasaldia Biteri kultur etxean (Hernaniko Izan Gizon Taldea).
- Herri galdeketaren inguruko mahai ingurua Biteri kultur etxean: Anna Gabriel, CUPeko Kataluniako parlamentaria - Alejandro Serrato, Podemos Andaluziako kidea (Gure Esku Dago - BagaGiltza).

martxoak 16

- Martxoaren 19ko herri galdeketa dela eta, pintxopote berezia herriko tabernetan (Gure Esku Dago - BagaGiltza).
- 20. KORRIKA - Korrika Kulturala. *Laburbira* Film laburren XIV. Zirkuitua. *Ageda kopla* taldearekin solasaldia Biteri kultur etxean (DOBERA Euskara Elkartea).
- Kontrakantxa gaztetxeko liburutegiaren inaugurazioa; Katallin Minerren "Nola heldu naiz ni honaino" liburuaren aurkezpena.

martxoak 17 marzo

- Saharako okupazio eta askapen borrokaren inguruko hitzaldia Kontrakantxa gaztetxean (Cheij Amhed Badia, Hernanin bizi den sahararra).
- *Hernani´n Musik* Biteri kultur etxean: *Zea Mays*.

martxoak 18

- Muntaia polizialen aurkako ekintzak: dokumentala eta eztabaida, hitzaldia, kontzentrazio solidarioa eta argazkia, pintxopotea, eta kontzertuak (*Gazteak kalean* ekimena).
- Informazio gunea eta kale ekintza (Hernaniko Sagar Moreak).

martxoak 18 - 19

- Demokrazia festa eta *Nahi al duzu Euskal Herria errepublika burujabea eta independentea izatea?* herri galdeketa (Gure Esku Dago - BagaGiltza Plataforma). Hernanin erroldatuen %24,77k (4.253k) bozkatzen du: 4.113k baiezkoa; 81ek ezezkoa.

martxoak 19

- "Hernani" Musika Eskola Publikoko txistulari eta albokarien kontzertua udaletxeko arkupetan.

martxoak 21

- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Odol mamituak" (Alaine Agirre).

martxoak 21 - 23

- Antzerki zikloa Biteri kultur etxean: "Francoren bilobari gutuna" (Artedrama - Le Petit Théâtre de Pain - Dejabu Panpin Laborategia) - "Idiot txou" (Ados Teatroa) - "Los perros" (Teatro a la Plancha).

martxoak 22

- Greba irakaskuntzan; irakasleen grebak jarraipen ia osoa herriko ikastetxeetan.
- *Nire seme-alabak euskeraz ikasten ari dira, baina nik ez dakit. Nola lagunduko diet?* hitzaldia Biteri kultur etxean (Kike Amonarriz, AMHER).

martxoak 23

- 20. KORRIKA – Korrika Kulturala. Irakurraldia(k) AEKn eta herriko hainbat tabernetan.

martxoak 25 marzo

- *Molotoffesta 3* gaztetxean (Molotoff Irratia).

martxoak 25 - 26 marzo

- Hernaniko XII. Txistulari Jaialdia. Txistulari Gazteen Txapelketa Milagrosa kapean - Txistulari Topaketa.

martxoak 27 - apirilak 9

- "Ijitoen bizierak" erakusketa Biteri kultur etxean (Lungo Drom; Udal Kulturartekotasun Arloa).

martxoak 28 marzo

- Dos jóvenes detenidos al intentar robar en una tienda de alimentación.
- Beñat Aginagalde eta Joanes Larretxea epaitzen dituzte Auzitegi Nazionalean, 2008an Inazio Uria hiltzeaz akusatuta. El fiscal pide 50 años de cárcel para ellos.
- "Mendi txiki baten istorioa" Iturmendi eremu karstikoari buruzko liburuxkaren aurkezpena (Felix Ugarte Elkartea).
- Udal Batzar Orokorra. Fini Rodriguez aktibista feministak Hernaniko Udalari utzitako herentzia onartzen da: hirugarren adinekoei zuzendutako programa bat bultzatuko da.
- Emakume Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), hitzaldia eta kontzertua Biteri kultur etxean: "La aportación de las mujeres cubanas en el desarrollo y música de su país" (Duo Jade, Berdintasun Kontseilua / Hernaniko Udala).
- El sorteo de Euromillones deja 266.676 euros en Hernani.

martxoak 29

- Ipuin kontaketa udal liburutegian (Maite Franco).
- *Zinegoak. Gailesbotrans* Zinema eta Arte Eszenikoen Jaialdia Biteri Kultur etxean (Berdintasun Kontseilua / Hernaniko Udala).
- *Lizeaga 3.0* prozesuaren emaitzen aurkezpen publikoa Urumea ikastolan: auzoko plaza nagusia eta

inguruak berritzeko bi proiektu proposatzen dira.

martxoak 30 marzo

- Euskara ari du Hernanin. *Superboterea* kanpainaren berri Biteri kultur etxean.
- 20. KORRIKA - Korrika Kulturala. "Erradikalak gara" bertso - antzerkia Biteri kultur etxean.

martxoak 31

- Tomasa Urdalleta Uzkudunek 100 bete ditu.
- Azken lan eguna, erretiroa hartzen baitute, Zinkoenea kioskoko Julia Ayerra eta Lourdes Leibarrentzat. Herritar talde batek omenalditxo bat egiten die (apirilak 2).
- 20. KORRIKA Otxandiotik Iruñara. KORRIKA Gaztea.
- Odola emateko hitzordua Ereñotzun.
- *Zer? Bota bertsoa! Hau hego-haizia!* Bertso paper lehiaketaren sari banaketa eta bertso sarituen emanaldia Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea - Iraulio Pattalone Bertso Kabiya).

APIRILA / ABRIL

- Sagastialdeko babes ofizialeko 13 etxebizitzen eskaera egiteko epea irekita dago.
- ORAIN Hernani dona 1.000 euros a la ONG Pasaportes para Siria, dinero destinado a una cocina que distribuye raciones diarias de comida entre los refugiados sirios.
- Hernaniko Gazte Mugimenduen Koordinadora sortu da, elkarrekintza eta kohesio falta konpontzeko.

apirilak 1

- *White Noise* Hernaniko Musika Bandaren jazz kontzertua Atsegindegi plazan.

apirilak 1 - 2

- XXV. Extremadurako Jardunaldiak (Centro Cultural Extremeño).

apirilak 1 - 9

- XXII. Dantzari Festa (San Joan Konpartsa). Euskal jantzien erakusketa, hitzaldia, dantza emanaldia(k), erromeria(k) eta omenaldia.

apirilak 2 abril

- Hernaniko Txistulari Bandaren kontzertua Plaza Berrian.

apirilak 3

- Eskola joateko bizikleta erabiltzea sustatzeko proiektua martxan, 12 urte arteko umeentzat.
- 20. KORRIKA Otxandiotik Iruñara. Mikro KORRIKA, KORRIKA Txiki eta Dino KORRIKA.
- Irudi aholkularitza tailerra Biteri kultur etxean (BERRIAK).
- *Tilos 7 Pasa* Pala Txapelketa herrikoia hasi da; ekainaren 17an izango dira finalak.
- Aste Santurako begira, Elkarteko Penitentzia parrokian.

apirilak 4

- 20. KORRIKA Otxandiotik Iruñara; Hernanitik goizeko 11:04an.
- Etxeko erditzeei buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Magaleko emaginak).
- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.

apirilak 4 - 18

- Bi proposamen artean aukeratzen da atletismo pistaren ondoko parkearen proiektua: "Gailur guztien oinarrizko kanpamendu" (*HERNANI erabaki / decide*).

apirilak 5 abril

- Detenido un hombre de 38 años, acusado de robar un coche y en un garaje de Florida auzoa.
- "Errugbiaren baloreak enpresen aplikatuak" hitzaldia Biteri kultur etxean (CR Hernani Elkartea).

apirilak 6 abril

- Renovado en convenio entre los Ayuntamientos de Hernani, Urnieta y Andoain, para la financiación del servicio *Bidez Bide*, que permite a las/los vecinas/os de las zonas rurales más alejadas poder optar a un servicio de transporte.
- *Wolf/ Catch me/ Who, me?* dantza eta dibertsitate funtzionala. Bideo-dantzen proiekzioa eta solasaldia Biteri kultur etxean (Jokin Labaien).

apirilak 6 - ekainak 26

- Errenta Aitorpena kanpaina. Buruntzaldeko udalek sari bat zozketatuko dute Errenta aitorpenean "euskarari eusteagatik".

apirilak 8

- Behemendi azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan: azoka berezia (bizikletak, patinak…).
- Kalez kale kantari.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).
- Eliz-musika (espirituala eta gospela) kontzertua Milagrosa kaperan (Kantuz Abesbatza + David Cid Jazz hirukotea + "Hernani" Musika Eskola Publikoko *Dakapo* Abesbatza).

apirilak 9 abril

- Tras el desarme de ETA (8 de abril), aparecen pintadas en el frontón de Ezkiaga pasealekua: *Herriarekin batera beti! Eskerrik asko! Gora ETA!* La Delegación del Gobierno central requiere al Ayuntamiento para que en el plazo más breve posible proceda a eliminar las pintadas.
- Erramu Igandea.

apirilak 10 - 12

- *Kultura Digitala* (Kode_tu) proiektua: tailer, ikastaro, barnetegi teknologikoa… 5-16 urte bitarteko gazteentzat Galarretako Orona IDeO eraikinean (Gipuzkoako Foru Aldundia - Orona Fundazioa).

apirilak 10 - 29

- Pintura erakusketa Biteri kultur etxean: *Txo!* Taldea.

apirilak 13

- Ostegun Santua.
- Santiago bidea Ereñotzutik, vespa zaharretan (Kalezulo koadrila).

apirilak 14

- Ostiral Santua: Gurutzbidea(k).
- "Etorkinak eta gizarteratzeko oztopoak" hitzaldia Sandiusterrin (Atawafok Marokoar Kultur Elkartea).

apirilak 14 - 15

- Tren berdea doan, herrian oporrak pasa behar dutenentzat.

apirilak 15

- Marokoar gutiziak eta kontzertua (*Zssawa*) Atsegindegi plazan (Atawafok Marokoar Kultur Elkartea).

apirilak 16

- Pazko Igandea.
- Aberri Eguna.

apirilak 17 - 23

- Egitarau zabala herriko gazteentzat, Aste Santuako oporretan (Gaztelekua).

apirilak 22

- Kale ekintza (*Poteretze feministа*) eta afaria menu beganoarekin (Hernaniko Sagar Moreak, Asanblada Feministа).

apirilak 23

- Bola. Gipuzkoako Kopako tiraldia Ereñotzun.

apirilak 24 abril - maiatzak 14 mayo

- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabakiko dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Lehenengo fasea: *Proposamenak egin*. EAJ / PNVk ez du parte hartuko prozesuan "EH Bilduk atez atekoarekin lotutako proposamenak ezabatuko dituelako". El PSE-EE también abandona el proceso.

apirilak 25

- Udal Osoko Bilkura. Zinegotzi berri batek, David Guiradoren ordez: Nora Rey (Podemos / Hernani Ahal Dugu). Gerakinari esker, $2_1$700.000

euro gehiago inbertsio berrietarako (%75a). Bestea, %19a gastu arruntera, %4a ondarera eta %2a pertsonalera.
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Ez zen diruagatik" (Ana Jaka).

apirilak 26
- Ipuin kontaketa udal liburutegian (Oihana Etxegibel).
- "Euskara berantiarraren teoria: egia ala gezurra?" hitzaldia Biteri kultur etxean (Luis Mari Zaldua / Dobera Euskara Elkartea).

apirilak 27
- "Alkohol kontsumo arduratsuaren alde" eta "kontsumoak daukan eraginak ikusarazteko" gazte eta adingabeei begira sentsibilizazio kanpainaren aurkezpena (Hernaniko Udala).
- Zinea euskaraz Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea): "Ikusi arte".
- Gaixo dauden presoen egoera salatzeko, eta elkartasuna adierazteko mosaikoa Zinkoenean (Hernaniko SARE).
- Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (maiatzak 1), Lan Eskubideen Gidaren berri gaztetxean (ERNAI / LAB).
- *Orchestre International du Vetex* kaxkoko kaletan (BERRIAK).

apirilak 28
- Langileen Nazioarteko Eguna dela eta (maiatzak 1), eta Lan Osasun eta Segurtasunaren Eguna izanik, asanblada plazan: "Prekarietatea, lan munduaren gaixotasuna".

apirilak 29 abril
- Haur antzerkia Biteri kultur etxean: "Titirikontu kontari" (Gorakada Antzerki Konpainia).
- Erremonte. VII. Sagardoaren Txapelketako finala Galarretan.
- *Goiz Eguzki* eta Bergarako *San Joxepe* abesbatzak Goiz Eguzkin.
- Boleibola. Esther Lopez hernaniarrak (Naturhouse Logroño) 10.ez irabazi du liga. A sus 42 años, la hernaniarra, mejor jugadora de voleibol de la historia a nivel estatal, anuncia su retirada.

apirilak 29 - 30
- Pilota. Bost hernaniar GRAVNI Txapelketako finaletan. Txapelak trinketean, paleta goman...

apirilak 30
- Hernaniko Txotx denboraldia: VII. Sagar Martxa.
- *Anari*ren "Epilogoa" oinarri, ibilbide literarioa kanposantutik abiatuta.
- Atsolorra (sei haurrei ongietorria) Ereñotzun.

MAIATZA / MAYO

- IBERPAPEL garantiza el futuro de la Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga S.A., con una inversión de 180 millones; incorporará una nueva maquina e introducirá mejoras que incrementen su capacidad de producción. Grupos ecologistas reclaman que se invierta también en la disminución de emisiones de la empresa.
- Jornadas de huelga (7) en Arcelor Mittal de Hernani, en reivindicación de un convenio digno.
- Alumnos de Hernani BHI visitan Bormio (Italia), en el contexto del proyecto Erasmus+KA2.
- Kepa Alvarez hernaniarraren (SOS - Errefuxiatuak Hernani / Greziako Pampiraikin Elkartea) eskerrak elikagaiak eta beharrezkoak diren materialak banatzeko furgoneta erosten lagundu duten hernaniarrei. Kritikatzen du "Udalak emandako ezetza". Kooperazio Taldeak eta Udalak: "Udalak errefuxiatuen inguruko egitasmo bat baino gehiago babestu izan du".
- Beterri-Buruntzako Garapen Agentziak hiru proiektu jarriko ditu martxan *Txertatu merkatuan* programaren baitan (langabezian dauden gazteak lan munduan txertatzeko): lan bertikalak, margoketa industriala eta bizikleten konponketa.
- Iruretagoyena dendak, bere ateak itxi ditu.

maiatzak 1 mayo
- Langileen Nazioarteko Eguna. Fiesta en el hogar del jubilado.

maiatzak 2
- Eskola Jazarpenaren Kontrako Nazioarteko Eguna dela eta, Gaueko Komiki dendak "Los vengadores: acoso nunca más" komikia oparituko dio maiatzaren zehar dendara joaten denari.
- Odol emateko zita osasun zentroan.

3 mayo
- La Audiencia Nacional condena por el asesinato del empresario Inaxio Uria (3 diciembre 2008), a 44 años de cárcel a Beñat Aginagalde y Joanes Larretxea.

maiatzak 4
- Zinema euskaraz Biteri kultur etxean (Dobera Euskara Elkartea): "Piano jolea".

maiatzak 5 - 7 mayo
- Sant Celoniko Musika Eskolarekin elkartrukea ("Hernani" Musika Eskola Publikoa); kontzertua (maiatzak 6) Milagrosa kaperan.

maiatzak 6 - 7
- *Hernani - Wukro* argazki erakusketa bateratua Plaza Berrian, Wukro eta Hernaniko haur eta nerabeek 2016ko urritik 2017ko urtarrila arte argazki-tailer parte-hartzailean eginiko argazkiekin osatuta (Argilun Elkartea).

maiatzak 6 / 13 - 14
- Jaunartzeak: guztira 71 haurrek egiten dute komunioa.

maiatzak 7
- Kultura anitzeko dastatze (jaialdi) gastronomikoa Plaza Berrian (AMHER).
- *Bakarlari gazteak* eta Hernaniko Musika Bandaren kontzertua udaletxeko arkupetan.

maiatzak 8
- *Errausketarik ez! Ez gure izenean!* Erraustegiaren kontrako kontzentrazio zaratatsua Tilosetan (Erraustegiaren Kontrako Mugimendua).

maiatzak 8 - 12
- Bide Heziketa: XI. Marrazki erakusketa Biteri kultur etxean (Udaltzaingoa - Bide Heziketa).

maiatzak 8 / 10 / 15 / 17 / 22 / 24 / 29 / 31 / ekainak 5 / 7
- Guraso eskolako seme-alaben heziketan "gehiago eta hobeto inplikatzeko" saioak (Zerbitzu Sozialak).

maiatzak 9 mayo
- "*Laura esaten zioten*" liburuaren aurkezpen - solasaldia Biteri kultur etxean, bertan dira idazlea (Leire Ibarguren) eta Miren Odriozola protagonista: 1980ko hamarkadan El Salvadorreko iraultzan parte hartu zuen.
- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "Esperando noticias" (Kate Atkinson).

10 mayo
- Curso "Violencia de persecución y la socialización de sufrimiento" en Biteri kultur etxea (Programa ELKARBIZI).

maiatzak 11
- *Zinea euskaraz!* egitasmoa (Dobera Euskara Elkartea): "Kon-tiki" pelikula Biteri kultur etxean.
- Trafiko istripuan A-15 errepidean, Hernani - Zikuñagako irteeraren inguruan: 11 ibilgailu (anbulantzi bat, bi trailer eta…), bost lagun ospitalera.

11 - 12 mayo
- Visita de representantes de los municipios catalanes de Manlleu y Arbúcies con el objetivo de intercambiar conocimientos y experiencias sobre iniciativas en la

creación de empleo, participación y cooperación.

maiatzak 12

- *Euskal Udaberria Kalera* ekimena: duela 40 urte eraildakoak omentzeko manifestazioa eta omenaldia Tilosetan.

maiatzak 12 - 14

- Eternal Running lasterketak Hernanin (*Denontzat Invencible* Taldea).

maiatzak 13 mayo

- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Behemendi Azoka Plaza Berrian.
- Encuentro participativo sobre convivencia y paz en Biteri kultur etxea: "¿Cómo te gustaría construir la paz y la convivencia en Hernani?" (Bizikidetza / Iniciativa popular por la Convivencia en Hernani).
- Kalez kale kantari.
- Doako Komikiaren Eguna. *Gaueko* komiki dendak komikiak banatuko ditu. *Catan* mahai-jolasaren txapelketa ofiziala.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).
- Pilota partidak Tilosetan, eta kontzertuak gaztetxean (*Denak ala inor ez!* dinamika).

maiatzak 14

- "Putinen guardasola" antzezlana (Zentimorik gabe Antzerki Elkartea) Milagrosa kaperan.

maiatzak 15

- San Isidro Jaia: meza, bertsolariak, pala eta pilota partidak.

maiatzak 15 - 20

- LGTBQUI fobiaren kontrako eguna dela eta (maiatzak 17), hitzaldiak, sormen tailerrak, *mani-festa-akzioa*, zineforuma, Drag Queen / King tailerrak, Drag poteo musikatua, *FesTRANS*...

maiatzak 16

- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Maleta" (Sergei Dovlátov).

maiatzak 16 / 23

- Greba hezkuntza sistema publikoan. Herriko ikastetxeek bat egiten dute deialdiarekin: "Irakaskuntza publikoa jasaten ari den murrizketa gero eta kezkagarriagoa da".

maiatzak 17 - 26

- Hainbat arte diziplinaren erakusketa Biteri kultur etxean: Carmen Ibañez.

maiatzak 18 mayo

- Langile ikastolako 6. mailako gurasoek planto egiten diote *Heziberri*-ren frogari, euren "seme-alabei beste inolako frogarik egitea ez dutelako beharrezkoa ikusten, are gutxiago kanpo-ebaluazio bat".
- Teatro de calle en Urbieta kalea / Atsegindegi (Telefono de la Esperanza).
- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabakiko dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Proposamen guztien aurkezpena udaletxeko areto nagusian.

maiatzak 19 - 20

- XXXI. Txalaparta Festa (Hernani Musika Eskola Publikoa, Ttakun ttan ttakun Taldea).

maiatzak 20

- IV Lore eta Landare Azoka Urbieta kalean.
- Judoa. Gipuzkoako Txapelketa kiroldegian.

maiatzak 21

- Pala. Amaia Irazustabarrena, Espainiako txapeldun, 30 m-ko frontoiko modalitatean.

maiatzak 22

- Trafiko istripua Elkano - Larramendi kalean; oinezko bat harrapatu du kotxe batek.
- Portu eta Elizatxo auzoetako mugikortasuna aztertzeko bilera Elizatxo ikastolan.

maiatzak 22 - ekainak 11

- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabakiko dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Bigarren fasea: proposamenak lehenetsi.

maiatzak 24

- Ikasturteko azken kafe-tertulia Gunea garagardotegian (Udal Euskaltegia).
- Euskararen kale erabileraren datuen aurkezpena eta hitzaldi-tertulia Biteri kultur etxean (Belen Uranga, Soziolinguistika Klusterra): 2 puntuko igoera, azkeneko 15 urteetan.

maiatzak 26

- *Hernani´n Musik* Milagrosa kaperan: Aritz Ostolaza Basurto saxo-jolea.

maiatzak 27 mayo

- Kantuz Eguna Milagrosa kaperan (Kantuz Abesbatza).

maiatzak 28

- Udaberri Festa Kutxa EkoGunean, familian eguna pasatzeko ekitaldiak: tailer, jolas, ikuskizunak…
- Ikasturte bukaerako festa Urumea ikastolan.
- *Hernani* Musika Eskola Publikoko txistularien kontzertua udaletxeko arkupetan.
- Bilbon antolatutako ekitaldiari (ekainak 10) babesa emateko kontzentrazioa eta mosaikoa Zinkoenean (Gure Esku Dago).

maiatzak 29 - 30

- Bihotz - biriketako larrialdi egoeren inguruko saioak Ereñoztun.

maiatzak 29 - ekainak 2

- Biteri kultur etxeko tailerretako haurren lanen erakusketa Biteri kultur etxean.
- Eskoletako haurrek ingurumenari buruz egindako lanen erakusketa Biteri kultur etxean (Artelatz).

maiatzak 30 mayo

- Udal Batzar Orokorra. Oposizioko zinegotzi liberatuari %10 jaitsiko zaio soldata: "Araua aldatzeko helburua ez da euro batzuk aurreztea, oposizioa zigortzea baizik" (EAJ/PNV). ORAIN Hernani: "Oposizioko zinegotziek trabak ditugu lana aurrera eramateko", y decide salir de la Junta de Gobierno. El PSE-EE también critica el quehacer y comportamiento del equipo de gobierno municipal.

maiatzak 31

- Ipuin kontaketa udal liburutegian (Amaia Puin).

EKAINA / JUNIO

- "Erosi Hernanin" kanpaina, erosketak herrian bertan egiteko. Herriko dendak plastiko beltzekin estalita. BERRIA egunkariak babesten du kanpaina, eta BERRIAlagunak diren komertzioetan erosketak egiteagatik, zozketa. Udalak bat egiten du kanpainarekin. Kanpaina bukatzeko, batukada (ekainak 9).
- *Gidabaimena euskaraz* kanpaina berriro martxan. Guztira, 68 lagunek eskuratu dute gidabaimena Hernaniko autoeskoletan.
- Rugby. El combinado de R´7 de Hernani C.R. Elkartea se proclama vencedor del Campeonato de España de Clubes.
- Marian Beitialarrangoitia, exalcaldesa de Hernani y parlamentaria en Madrid, en la Ejecutiva Nacional de EH Bildu.
- La cooperativa Oiarso BEXEN, afincada en Heranani, fabricante de productos médicos sanitarios, se hace con la adjudicación de la gestión bio-respiratoria del Banco de Sangre y Tejidos de Cataluña, mejor banco de sangre europeo, y segundo del mundo.
- Ipuin Faktoria 03: "Oilar Txikia" kalean (Dobera Euskara Elkartea).
- Udalak hitzarmena berritu du PAUSOKA Elkartearekin; beste lau

urtez erabiliko dute Etxeberriko egoitza.

- "Eskola aldiriak", Tabakalera eta hezkuntza zentroen artean aliantzak eraikitzeko, eta artea eta hezkuntza uztartzen dituzten proiektuak garatzeko. Txirrita ikastetxea: jolasgune berri bat proiektatuko da.
- El TSJPV condena a la empresa Krosaki AMR Refractarios S.A. a indemnizar a la familia de un fallecido en 2014 de cáncer pulmonar tras "exposición laboral a elementos cancerigenos".
- Hernaniko Langileen Babes Sarea, "langileok elkar babesteko sarea".
- *San Joan Jaiak Hernani 2017.* Numerosos actos a lo largo del mes:... Ttarla Dantza taldearen emanaldia (ekainak 10) / ... XIX. Preludio txikia (ekainak 16) / ... *Azeri Bila* herri lasterketa,... San Joan Jaietako XXIV. Preludioa (ekainak 17) / ... Aurorak (ekainak 18).

ekainak 1

- Amiantoak Orbegozoko langile ohi bati sortutako gaixotasunagatik, kalte ordain epaiketa Donostian.

ekainak 2

- *Joka dezagun plazan!* palaz barrena herrikoia, Hernaniko emakume palisten partidua eta bertso-pilota jaialdia (Berdintasun Saila / Jarduera Fisiko eta Kirola Saila).

ekainak 2 - 4

- Etxeberriko Festak.

ekainak 3 junio

- Ikastola Eguna Langile ikastolan.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren XVI Sagardo Lehiaketa Donostian: Altzueta irabazle.
- Txakolin Eguna Santa Barbara elkartean.
- Accidente de tráfico de allegados de Asier Ormazabal, a la vuelta de la visita al preso en la cárcel de Teruel.
- Konfirmazioa egiten dute 13 lagunek.

ekainak 3 - 4

- Osiñagako Jaiak.

ekainak 4 junio

- Leitzara ibilaldia (Elur - Txori Elkartea).
- Egun pasa Iruña Veleiako aztarnategia bisitatzera (Dobera Euskara Elkartea - Hernani Errotzen).
- *San Antonioak 2017*. Ereñotzuko VII. Mendi lasterketa.
- "Tus manos pueden salvar una vida", aprendizaje de reanimación en Atsegindegi (DYA).

5 junio

- Garbiñe Insausti nominada como mejor actriz protagonista ("Edith Piaf. Taxidermia de un gorrión") en los XX Premios Max de las Artes Escénicas.

ekainak 6 junio

- Jornada de sensibilización con la inclusión social (deporte inclusivo) en Ezkiaga pasealekua (C.R. Hernani Elkartea).
- Odola emateko zita osasun zentroan.

ekainak 7

- Eskola AGENDA 21. Herriko 3.000 ikaslek herriko mugikortasun ereduak aztertu dituzte. Pleno berezia: *Mugikortasun jasangarria.*
- "*Tipi Tapa Bagoaz Bizitza Jasangarrietarantz / Hacia vidas SOStenibles*" dokumentala eta solasaldia Plaza Feministan (Mugarik Gabe; Hernaniko Kooperazio Taldea).

ekainak 8 junio

- Presentación del libro "50 años de rugby en Hernani" (Iñigo Goñi Iradi) en el Hotel Txintxua (C.R. Hernani Elkartea).
- "Alu - Ulu" tratu onen inguruko antzerki foroa gaztetxean (Kontrakantxa Gaztetxea - Arremanitz).

ekainak 8 - 11 junio

- XIV Feria de la Cerveza en Atsegindegi plaza (C. R. Hernani Elkartea): *Pasaportes para Siria*-ren aldeko "Garagardo Azoka solidarioa". Hernaniko Errugbi Barneratzailearen I. Txapelketa.

ekainak 8 - 11 / 13

- San Antonioak 2017 (Ugaldetxon eta) Ereñotzun.

ekainak 9

- Lankidetza hitzarmena sinatzen dute Hernaniko Udalak eta Gure Esku Dagok: Udalak 9.000 euroko laguntza ematen dio herri mugimenduari.
- Ikasturte bukaerako festa Txirrita ikastetxean, Ereñotzun.
- *Urretxindorra* proiektuari amaiera emateko (ikasturte bukaerako) festa Biteri kultur etxean (SOS Arrazakeria).
- Talde, kooperatiba edo elkarteetan sortzen diren tentsioak bideratzeko eta konpontzeko tailerraren aurkezpena Gabriel Celaya zentroan.
- Kontzentrazioa Gudarien plazan: "Dispertsioari STOP", Asier Ormazabalen lagunek izandako istripua salatzeko (Hernaniko preso eta iheslarien senide eta lagunak).

ekainak 10 junio

- Azoka ibiltaria Plaza Berrian (BEHEMENDI).
- Ikasturte bukaerako festak Elizatxo ikastolan eta Inmakulada ikastetxean.
- Kalez kale kantari.
- Hernaniko Arraun Elkartea. Presentación de la trainera "Maialen" en Ezkiaga pasealekua.
- Acto en Biteri para demostrar la voluntad de decidir de la ciudadanía (Gure Esku Dago).
- Erromeria Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).
- Cena de Ramadán en Urumea ikastola (Asociación ATAWAFOK).

ekainak 11

- EZIKO Udalekuak antolatuta, 5 - 14 urte bitarteko haur eta gazteentzat jolasak frontoian.

ekainak 13 / 15

- Ikasturte bukaerako emanaldia Biteri kultur etxean: Dantza latinoa eta Dantza garaikidea.

ekainak 14

- *Ttapa Ttapa* egitasmoa: azken ibilalditxoa, udazkenera arte.
- IZAN GIZON taldea: ikasturteko azken bilera.

ekainak 14 - 21

- *Erraustegiaren gezur handiaren aurka* gose greba hasi dute sei lagunek Donostiako Easo plazan; horien artean, bi hernaniar: Irantzu Jauregi eta Iñaki Armendariz. Udal Gobernuko ordezkarien bisita jasotzen dute. Erraustegiaren kontrako helegitea jarri du Hernaniko Udalak.

ekainak 15 junio

- *Hernani 2017* urtekariaren aurkezpena udaletxeko areto nagusian.
- Judoa. Hernani Judo Elkarteak bere 20. urteurrena ospatzen du: argazki erraldoia kiroldegiko tatamian. Celebración de la consecución del sexto DAN por Jone Irastorza (fundadora del club, y presidenta), primera guipuzcoana en conseguir el titulo de maestra nacional.

ekainak 17 junio

- Liburu, CD eta diskoen azoka solidarioa Plaza Berrian (Kaleko Elkartea).
- I Festibal de rugby femenino en Landare.
- *Tilos 7 Pasa* Txapelketako finalak.

ekainak 17 - irailak 10

- Igerileku irekiak zabalik.

ekainak 18
- Pilota. Hernaniko Pilota Eskolako Torneoko finalak kiroldegiko frontoian.

ekainak 19 - irailak 24
- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabakiko dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Hirugarren fasea: 100 proposamenen balorazioak.

ekainak 20
- Udal Batzar Orokorra. Asier Ormazabalen lagunek izandako istripua salatzeko eta dispertsioaren aurkako mozioa. Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta Prestazioari buruzko mozioa. LGTBQI+ pertsonen eskubideen aldeko mozioa (LGTBQI+ pertsonen eskubideak aldarrikatzeko, Izpizua - Nafar kaletako zebrabidearen margoketa).

ekainak 22
- San Joan Jaiak Hernani 2017. Su festa! Zinta lasterketa, merienda, DJ tailerra, eta afari-merienda 11-17 urte bitarteko gazteentzako Ave Maria parkean (Gaztelekua - Herri Hezitzaileak).

ekainak 23
- Maria Josefa Escudero Sarobe hernaniarrak 100 urte betetzen ditu.

ekainak 23 - 27 / 28
- San Joan Jaiak Hernani 2017. Amaia Zabalegi da kartelaren egilea. *Ez, ezetz da!* ... Ekainaren 27an sokamuturrarik eta zezen txikirik ez (horien ordez, jarduera alternatiboak): ASKEGINTZAko hainbat kidek "erasoa" salatzen dute. San Joan Konpartsak, 25 urte. SUTU Jaiak!... Siesta herrikoia Ave Maria parkean (ekainak 28).

ekainak 28 junio
- Juan Mari Mariezkurrena preso hernaniarra, aske. La Audiencia Nacional suspende su condena por "enfermedad grave".

ekainak 29
- Ongi etorria Hernanira, uda pasatzera, Saharatik etorritako bost haurrei.

ekainak 29 - uztailak 21
- Udaleku irekiak, 3 - 10 urte bitarteko ume eta gazteentzat.

UZTAILA / JULIO

- Gaztelekua. Egitarau zabala uztailean.
- Hernanin barrena bisita gidatuak, hirigune historikoa eta beste hainbat gune ezagutu ahal izateko (Turismo Saila). Uztailean: 133 kontsulta.
- Beterri-Buruntza eskualdeko udalek kudeatutako enplegu prestakuntzarako programa osatu ondoren, 15 lagunek jaso dituzte diplomak.
- *Orientazio Zerbitzua* abian, abenduaren 31 arte, enplegu zentroan (hernaniko Udala).
- Fútbol - *Donostia Cup*. Zubipe acoge varios encuentros; Hernaniko ordezkariak final erdietan.
- Hizkuntzaren erabilera ez sexitarako gida kalean (Berdintasun Saila).
- Mesa del Txotx. Aún reconociendo los inconvenientes que genera, se hace una valoración positiva de la temporada de txotx. PSE-EEk: "Balorazio ofiziala ezin delako positiboa bakarrik izan" eta "Udalak neurri gehiago hartu behar ditu". *Kaxko hobetu* también discrepa de la valoración positiva oficial.
- Firma de un convenio de colaboración entre el Ayuntamiento y la Mancomunidad de Aguas del Añarbe para la remodelación del sistema de saneamiento de Karabel auzoa y su urbanización complementaria.
- Gizarte Zerbitzuak / Zerbitzu Sozialak. Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Gipuzkoako udalek 2017-2019 aldian Etxeko Laguntza Zerbitzua batera finantzatuko dute, alde bakoitzak %50 jarrita (orain arte %80a finantzatzen zuen Aldundiak). Hernaniko ordezkariek murrizketa horren kontra: "Etxeko Laguntza Zerbitzuaren finantziazioa murriztu du Aldundiak zerbitzua arriskuan jarriz".
- Pobreziari aurre egiteko partidak 40.000 eurotan handitzen ditu Hernaniko Udalak, eskaerek izan duten gorakadari erantzuteko asmoz.
- Visita de responsables de la ONG *Birbana* (Bolivia) a Hernani.
- La hernaniarra Garbiñe Etxeberria, directora deportiva de fútbol femenino de la Real Sociedad.

uztailak 1
- Biodibertsitatea indartzeko, auzolana KarabelEkon (FOREST Elkartea).

2 julio
- Eva Esnaola (C.D. Hernani) campeona del mundo veterana de la prueba de 24 horas celebrada en Belfast, Irlanda (199,360 km).

uztailak 2 - 14
- Udaleku ibiltariak Etxalartik Donezteberа, 12-16 urte bitarteko gazteentzat (Dobera Euskara Elkartea).

uztailak 3 - 14
- *Kultura Digital@* - Udako Eskol@ 5-16 urte bitarteko gazteentzat Galarretako Orona IDeO eraikinean (Gipuzkoako Foru Aldundia - Orona Fundazioa – Kode_Eskola).

uztailak 3 - 21
- Kirol udalekuak, 11-12 urteko gazteentzat.

uztailak 4
- Odol emateko zita osasun zentroan.

uztailak 4 - 28
- Udalekuak Ereñotzun.

uztailak 6
- Primitivak 238.135 euroko saria utzi du Hernanin.

uztailak 6 / 13 / 20 / 27
- Kontzertuak Ereñotzuko Irrintzi tabernan.

uztailak 7 - 9
- San Fermin Jaiak Martindegin.

uztailak 8
- Pilota. Buruntzaldea Torneoa martxan kiroldegiko frontoian; finalak uztailaren 29an. Denboraldiko azkeneko txapelketa da hernaniarrentzat. Denboraldian 14 txapela lortu dituzte.

uztailak 8 - 9 julio
- Salamancako *Instituto de las Identidades*-eko "Gaita eta tamboril" taldearen kontzertua Milagrosa kaperan (Hernani Musika Eskolako Txistulariak - Soinuene Fundazioa).

uztailak 10
- Urumea ibaiaren inguruetan agertzen diren zaborrak direla eta, eta egoera horri irtenbidea emateko asmoz, hainbat gunetan kartelak jartzen dira ingurua garbi mantentzeko eskatuz.

uztailak 10 - 13
- Dantza Garaikidea ezagutzeko ate irekien saioak Biteri kultur etxean.

uztailak 14
- Gipuzkoako Atletismo Txapelketa. Aitor Urkiak mailu jaurtiketako jubenilen Euskadiko errekorra hobetzen du.

uztailak 14 - 22
- Lurdes Tranche eta Leon Lekuona hernaniarrak *Mugak zabalduz* karabanan: "inor ez da ilegala".

uztailak 15 - 16
- Karmengo Jaiak kaxkoan. Jaiak aprobetxatuz, "Andrekalea" DVDaren banaketa uztailaren 16an.

uztailak 16 - 22
- *Kultura Digital@* proiektuko Udaleku Digital@ 8-12 urte bitarteko gazteentzat Galarretako Orona IDeO eraikinean (Gipuzkoako

Foru Aldundia - Orona Fundazioa – Kode_Eskola).

17 - 30 julio
- *Quincena de la Cazuelita* en bares de la localidad (Berriak).

uztailak 18
- Udal Osoko Bilkura. Altsasuko gertaeren inguruko mozioa (EH Bildu). Bake Epailea eta ordezkoa izendatzea…

uztailak 20
- Bisita gidatu berezia Chillida Lekura (Turismo Saila).

uztailak 20 - 21
- Beherapen Azoka Atsegindegi plazan.

uztailak 22
- Arrauna. II Madalen Ikurrina 2017 Pasaiako badian. Historiako aurreneko bandera "Maialen" trainerurentzat.

uztailak 25 - 26 julio
- "*Kalera*" preso, iheslari eta deportatuen aldeko ibilbidea Hernanin. Herri afaria eta ekitaldia. Hernanitik Lakuntzara aldera.

uztailak 26 - 27
- Udako Zinemaldia udaletxeko arkupetan: "Colours of Resilence" - "La Once".

uztailak 27 - 29
- *Udaparkean* Ave Maria parkean: haur, gazte eta helduentzako ikuskizunak aire librean.

uztailak 28
- Bi istripu Mandazubiko errotondan; zauritu larririk gabekoak.
- Fernando Ros *Naparra* zenari omenaldia eta lore eskaintza Bidebieta plazan.

uztailak 29
- Serafina Sánchez hernaniarrak 100 urte bete ditu.
- Pilota. Buruntzaldea Torneoa kiroldegiko frontoian; sei hernaniar finaletan: hiru txapela.

uztailak 30 - abuztuak 5
- Udaleku ibiltariak Donostiatik Hondarribira, 9-12 urte bitarteko gazteentzat (DOBERA Euskara Elkartea).

uztailak 31 julio
- San Inazio Festak Santa Barbaran (MORKAIKO Kultur Taldea).
- Remo. XXXVIII Bandera Loiolatarra. Hernani vence en categoría juvenil femenina.

ABUZTUA / AGOSTO
- Donostiarako autobus zerbitzu zabalagoa, abuztuan.
- Remonte. Temporada de verano en el frontón Galarreta: partidos martes, jueves y sábados.
- ETXEPARE Institutuak Nagore Legarreta argazkilari hernaniarra aukeratu du Wroclawn (Polonia) egonaldi artistikoa egiteko. Abuztuan eta irailean bere proiektua garatuko du.

abuztuak 1
- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.
- Kepa Del Hoyo preso galdakaoztarraren heriotza dela eta, kontzentrazioa Zinkoenean: *Nahikoa da. Presoak behingoz kalera* (Hernaniko SORTU).

abuztuak 2
- Ehun metroko konboi bat, Hernaniko errepideetatik, Pasaiako portura aldera.
- Erremontea. Buruz buruko KUTXABANK Txapelketaren aurkezpena. Prebia eta ligaxkako partidak… Finala, irailaren 9an.

abuztuak 3
- Aerorrunba saioa Tilosetan (AMHER - SOS Arrazakeria / *GazteBizilagunak* Taldea). Abuztuan bertan beste hainbat ekintza eta...

abuztuak 6
- Skate Txapelketa, skate parkean (Molotoff Irratia).

abuztuak 11
- Josune Balda eta Jose Camacho preso hernaniarrak aske.

abuztuak 15 agosto
- Remo. I Premio Hernani - Iparragirre Sagardotegia, en aguas del Urumea, en Loiola.

abuztuak 18
- Abuztuaren 17an Bartzelonan eta Cambrilsen izandako gertaerak salatzeko, Katalunia herriari elkartasuna adierazteko bost minutuko elkarretaratzea plazan.

abuztuak 20 - 26
- *Kultura Digital@* proiektuko Udaleku Digital@ 12-16 urte bitarteko gazteentzat Galarretako Orona IDeO eraikinean (Gipuzkoako Foru Aldundia - Orona Fundazioa – Kode_Eskola).

abuztuak 22
- Lapurreta Plaza Berriko Akeit tabernan: diru kutxa eraman dute. Lapurra atxilotu du Udaltzaingoak.

abuztuak 23
- Itxaso Zaldua preso hernaniarra aske.

abuztuak 25 - 27 agosto
- Portu auzoko San Joan Txiki Jaiak. Omenaldi berezia Mikel Valdivia "Txapete" zenari. Entrega de parte del dinero recaudado a Pausoka Elkartea.

abuztuak 26
- *Jokatuz elkartu eta irabazi etxera* dispertsioaren aurkako Futbol 7 Txapelketa. Egon osoko festa Zubipen.

abuztuak 27
- Donostiako Irlako Itsas Zeharkaldia; Luis Goñi hernaniarra, hirugarren. Gipuzkoako Distantzia Luzeko Ligako txapeldun.

abuztuak 31 agosto
- Arrauna. Kontxako Banderarako sailkapen proba; "Maialen" (Hernaniko Arraun Elkartea) irailaren 3an eta 10ean Kontxan izango da.

IRAILA / SEPTIEMBRE
- Josu Landa idazleak uko egiten dio Euskal Literatura Sarietan parte hartzeari; "Stephane Mallarme" liburua finalisten zerrendatik kentzeko eskatzen du. Ez dago ados sari horien filosofiarekin.
- 2018ko udal egutegia osatzeko argazki-lehiaketa martxan: "ArkitekNatura". Entrega de premios a los autores de las instantaneas seleccionadas (1 diciembre). Abenduaren 5etik aurrera banatzen dira udal eraikinetan.

irailak 1 - 3
- Etxepare Euskal Institutuak gonbidatuta, Ainara Azpiazu "Axpi" Bruselako Fête de la BD Komiki Jaialdian.
- Auzoa Eguna Latsunbeberri eta Marielutsen.
- Erdi Aroko Azoka (Hernani Errotzen).

irailak 2
- Goiz Eguzki Abesbatzaren 10. urteurrena. Ekitaldi berezia Kardaberaz parkean: musika eta antzerkia.

irailak 4 - 14
- Erakusketa Biteri kultur etxean: Patchwork (Mari Carmen Sieso).

irailak 5
- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.

irailak 6
- Literatura solasaldi berezia udal liburutegian: "Los refugios de la memoria" (Jose Luis Cancho).

irailak 6 - 10
- Zikuñaga auzoko Jaiak.

irailak 7
- Ikasturte berriarekin batera, haurtzaindegi zerbitzua Ereñotzun.
- Gazte langabetuak lan merkatuan sartzen laguntzeko *Txertatu Merkatuan* programaren bueltan, margoketa industriala eta bizikleten konponketa prestakuntza saioak martxan, abendura bitartean (GARAPEN Agentzia Euskal Elkartea).

irailak 7 - 8
- Stock Azoka Plaza Berrian (BERRIAK).

irailak 8
- Gotzon Aranburu preso hernaniarra bisitatzera joan dira senideak Alacantera, eta sustoa izan dute: aitak bihotzekoa izan du.

irailak 9
- SOS Errefuxiatuak-en furgoneta, Hernani herriak emandako laguntzarekin erosi zena, erre dute Atenasen (Grezia). Hura ordezkatzeko behar den dirua lortzeko, kontzertua (urriaren 6an) Milagrosa kaperan.
- Behemendi Azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Kalez kale kantari.
- Kataluniako erreferendumarekin elkartasuna adierazteko, elkarretaratze - argazkia Milagrosa kaperan (Gure Esku Dago).
- Erremontea. Buruz buruko KUTXABANK Txapelketako finala Galarretan.

irailak 13
- Sagastialdeko babes ofizialeko 13 etxebizitzaren zozketa udaletxeko areto nagusian.
- Ikasturte berriarekin batera, berriro da martxan *Berriketan* egitasmoa Ereñotzun.

irailak 14
- PLAX! Sexu eta Bikote Aholkularitza Zerbitzua, ikasturte berriarekin batera, berriro martxan.

irailak 14 / 22 / 28 / urriak 10
- Kolonbiako Bake prozesuari eta Giza Eskubideen errealitateari buruzko dokumental zikloa eta hitzaldiak (Mundubat GKE / AMHER - SOS Arrazakeria / Kontrakantza Gaztetxea / Molotoff Irratia).

irailak 15
- *Hiesari irabazitako bizitzak / Vidas en positivo*. Dokumentala, mahai ingurua eta indiar afaria Santa Barbara elkartean (Calcuta Ondoan GKE - Kooperazio Taldea).

irailak 15 - 17
- Euskal Jaiak 2017.

irailak 15 - 28
- Argazki erakusketa Biteri kultur etxean: Iñaki Malvido.

irailak 16 - 17 / 22 / 24
- Mugikortasun Iraunkorraren Astea: patin festa, ipar martxa, kirol egokitua, bizikleta festa…

irailak 18 septiembre
- El Gobierno Vasco anuncia que entre otros parques tecnológicos, potenciará el de Galarreta, en el contexto del plan estratégico 2017-2020.
- Uztaritzen emakume bat erail izana salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Koordinadora Feminista).

irailak 19
- Gaztelekua. "*Gazte festa*", ikasturte berria hasteko.

irailak 20 septiembre
- Salaketa eta elkartasuna adierazteko Kataluniaren aldeko kontzentrazioa plazan.
- "Cuestiones de extranjería y nuevo procedimiento de nacionalidad" en Biteri kultur etxea (Ana Iturbe, SOS Arrazakeria).

irailak 21
- "El somni català" pelikula Biteri kultur etxean (Gure Esku Dago).
- Txirrindulari bat zaurituta, Zikuñagako errotondan.

irailak 22
- Errugbi. Ohorezko Mailako gizonezkoen taldearen aurkezpena Tilosetan.
- 34. Sagardo Txapelketa Txantxangorri elkartean.

irailak 23
- Karabelgo Auzo Eguna.
- Ikasturte berriaren emanaldia Leoka labaderoan (Berdintasun Kontseilua): *Oro aski ez* (Iosune Marin eta Olatz Prat).

25 - 30 septiembre
2 - 6 octubre
- Curso de GPS, y su aplicación para ordenador (Mendiriz Mendi).

irailak 26
- Udal Osoko Bilkura. Tasa eta zergen igoera, gehienez %1ekoa. Igoera handiagoa izango dituzte beste hainbat zerbitzuk: hilerrikoak, kiroldegikoak… Kataluniaren aldeko mozioak.

irailak 27
- *Zer dago jokoan Katalunian?* hitzaldia Biteri kultur etxean (Garbiñe Biurrun, Paul Rios eta Patxi Zabaleta; Gure Esku Dago).

irailak 28 septiembre
- Beharrezkoak diren baldintzak aldarrikatzeko manifestazioa Langile Meabe ikastolatik abiatuta.
- Finalizadas las obras de ampliación, abren las puertas las nuevas piscinas del polideportivo. Malestar en la oposición al no haber sido invitada a la inauguración institucional.
- Kataluniarekin elkartasuna adierazteko pintxopotea (Gure Esku Dago).
- Dantza ikuskizuna Biteri kultur etxean: "Hariak" (Ertza Dantza Konpainia).

irailak 29 - urriak 1
- Lizeaga auzoko Jaiak.

irailak 29 - urriak 12
- Pintura erakusketa Biteri kultur etxean: Jose Angel Yanci.

irailak 30
- Euskal Jaietan euriagatik bertan behera geratu ziren ikuskizunak Atsegindegin plazan: *Latxine Ardilatxa Txirristra*, umeentzako jolasak eta eskulan tailerra.

irailak 30 - urriak 2 - 6
- *Hernani Hitzetan Kulturarteko astea*: tailerrak, poesia, ipuinak, kantuak, antzerkia…

URRIA / OCTUBRE
- Haurrentzako tailerrak martxan herriko auzo desberdinetan. Biteriko ikastaroak ere martxan. Yoga eta aerobik ikastaroak Ereñotzun.
- Bertsolaritza ikastaroak gazte eta helduentzako (Iraulio Pattalone Bertso Kabiya).
- Ikastaro berriak KZ Gunean.
- Xake Eskola martxan da Aristizabal kaleko lokalean.
- Gartzia Goldaratz eta Sagastialdeko kale argiztapena aldatuta. Txakurrentzako egikotutako aurreneko iturria Iturmendin (*HERNANI erabaki / decide*).
- La Autoridad Vasca de la Competencia concluye que 17 empresas de autobuses han venido repartiéndose el mercado en Gipuzkoa desde 1988, fijando precios y boicoteando a otras empresas; una de ellas es Autobuses Garayar.
- ORAIN Hernani cuestiona la no materialización de propuestas incluidas en los presupuestos municipales de 2017, propuestas

que afectan a las área de turismo, deportes…

- *Mikrokredituak* bazterketa arriskuan dauden hernaniarrei laguntzeko (*HERNANI erabaki / decide*): 18 egitasmo ahalbidetu ditu (48.000 euro).
- "*Emakume hartu hitza eta ekintza. Plazara goazen!* " lelopean, herriko emakumeak elkartu eta "plazak hartzeko" ekimenak martxan dira, 2018ko martxora arte: "Erreferentzialtasun femeninoen falta"ri aurre egitea da helburua.
- Mugikortasun arazoak dituztenentzat egokitutako taxia badago Hernanin.
- KUTXA EkoGuneko Baso eskola egitasmoa, berriro, martxan; Langile ikastolako 4 urteko haurrek parte hartzen dute proiektuan.
- Ikasturte berriarekin batera, martxan dira Udal Euskaltegiak antolatzen dituen kafe tertuliak (hilean behin izango dira).
- *Eskualdeen Txokoa* egitasmoa (Gipuzkoako Foru Aldundia), eskualdeetako herriak eta turismo baliabideak ezagutzera emateko: Donostialdea. Entre otras iniciativas, taller artesano de elaboración de cestas y pelotas de remonte en el frontón Galarreta (14 de octubre), y visitas guidas al frontón.
- Emakumeontzako Jabetze Eskola / Escuela de empoderamiento para mujeres. Ikasturte berriko ikastaroak, kurtsoak… martxan dira. (Udal Berdintasun Arloa - Berdintasun Kontseilua).
- Ikasturte berriarekin batera, *Zilegi Eskola* berriro martxan (AEK).

urriak 1

- Erreferendum eguna Katalunian; egunean zehar izandako bortizkeria salatzeko, kazerolada.

urriak 2

- Odola emateko zita Ereñotzun.
- Sestaoko erailketa matxista salatzeko kontzentrazioa Plaza Berrian (Emakumeen Mundu Martxan).

urriak 3

- *Estimulazio musikal goiztiarra* ikastaroa martxan (KAXKO Elkartea).
- Erreferendum egunean Katalunian izandako bortizkeria salatzeko, kontzentrazioa plazan, eta kazerolada.
- Euskal Dantzak ikasteko aukera Transpakarren (San Joan Konpartsa).
- Odola emateko zita osasun zentroan.

urriak 4 octubre

- Ttapa - Ttapa egitasmoaren ikasturte berriko aurreneko paseoa. Asteazkenetan izango da zita.
- El Ayuntamiento de Hernani, junto a los de Andoain y Usurbil, solicita la paralización del anteproyecto del Servicio de Lurraldebus, anteproyecto que conlleva la reducción de servicios de autobús de Buruntzaldea, y la perdida de puestos de trabajo. Tanto el Ayuntamiento como gran número de particulares, presentan alegaciones al proyecto, y los trabajadores de las empresas implicadas, realizan movilizaciones. Sinaduren bilketa murrizketen kontra.
- Hernaniko Hezkuntza Plataforma. Ikasturte berriko aurreneko bilera Biteri kultur etxean. Saioak, hilean behin udaletxeko areto nagusian.

urriak 4 - 5

- "*Oroimena Bizigune*" egitasmoa martxan, 18-25 urteko gazteentzat, Buruntzaldeako iragan bortitzaren oroimena lantzeko, eta ikus-entzunezkoak sortzeko. Egitasmoaren berri eta aurkezpena Biteri kultur etxean (Gipuzkoako Foru Aldundia) .

urriak 5

- Gasteizko emakume baten erailketa salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Koordinadora Feministe).

urriak 6

- "Beldur barik" lehiaketa eta topaketa(k) Hernanin, herriko hainbat eragilek antolatuta; helburua du gazteen artean emakumeek jasotzen dituzten bereizkeria egoerei aurre egiteko jarrera sustatzea, ikusentzunezko lanen bidez. Egitasmoaren aurkezpena gaztelekuan. Bideo laburren lehiaketa, martxan da (azaroaren 13ra arte).

urriak 6 / 13 / 20

- "Lana lortzeko 7 gako" ikastaroa Gabriel Celaya eraikinean (Udaleko Lan eta Orientazio Zerbitzua).

urriak 7 octubre

- XXVIII. Mugarri bisita
- Vuelta a Gipuzkoa solidaria, travesía que parte de Hernani y finaliza en Urnieta el 14 de octubre (PAUSOKA).
- *Yoga dantza* eta *Yoga nidra* saioak Biteri kultur etxean (Ana Marcos).
- Martxan dira Kanika taldeko ekimenak.
- Irungo Ametsa abesbatzaren kontzertua Milagrosa kaperan (Kantuz abesbatza).

urriak 8

- Argazki rally digitala (Hernaniko Argazki Foruma). Argazkiak ikusgai Biteri kultur etxean, eta sari banaketa, urriaren 27an.
- Pobreziaren Aurkako Eguna dela eta, liburu eta diskoen azoka solidarioa Plaza Berrian (Kaleko Elkartasun eta Kultur Elkartea).

9 octubre

- Simulacro de emergencia química con aviso acústico.

urriak 9 - 22

- VI Bakailu Astea: tailerrak, pintxo lehiaketa, bisita gidatuak… Bakailu Festa.

urriak 11 octubre

- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "Puro fuego" (Joyce Carol Oates).
- Conferencia sobre retinosis pigmentaria, baja visión y distintivo "Tengo Baja Visión" en Biteri kultur etxea (Retinosis Gipuzkoa Begisare).
- "*Xuhurra*" ipuinaren proiektuaren aurkezpena Biteri kultur etxean (KOXKA Elkartea). Desgaitasuna dutenek pairatzen dituzten oztopoen inguruko ipuin bat da.

urriak 12

- Kamioi bat sutan A15 errepidean, Zikuñagako irteeran.
- Hispanitate eguna dela eta, ez ospatzea eta hainbat ekintza Gizarte Berrikuntzako LHIko zentroan. *Herri eskolak eraiki!* gaztetxean (Hernaniko Ikasle Abertzaleak).

urriak 13

- Berriro martxan da Ereñotzuko gaztelekua.
- Tuba Jaialdia (tuba eta bonbardino joleen kontzertu berezia) eta Lekeitioko Musika Banda udaletxeko arkupetan (Hernaniko Musika Banda).
- Biteriko zinema denboraldiaren hasiera.

urriak 14

- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Behemendi azoka Plaza Berrian.
- Gazte Eguna. "*Sagarrari koxk!*" festa eta aldarrikapena (Hernaniko Gazte Mugimenduaren Koordinadora).
- Kalez kale kantari.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).

urriak 14 - 15

- XXIV. Albokarien Topaketa ("Hernani" Musika Eskola Publikoa). *Bidaia* taldearen "Hitza" lanaren aurkezpena Milagrosa kaperan (urriak 15).

15 / 29 octubre

- Iniciativa *Sagastitik kupelera* (Diputación Foral de Gipuzkoa) para dar a conocer el proceso de recogida y elaboración de la sidra en Iparragirre sagardotegia.

urriak 15 - azaroak 26
- Hernaniko Sake Txapelketa Herrikoia.

16 octubre
- La Diputación de Gipuzkoa "libera" las provisiones que en previsión del Cupo habían realizado los ayuntamientos del territorio, por lo que no deberán hacer devoluciones al ente foral. Hernani contará con 659 euros más por habitante para el ejercicio de 2018.

urriak 16 - azaroak 12
- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabakiko dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Laugarren fasea: bozketak eta erabakiak.

urriak 17
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Bilbao - New York - Bilbao" (Kirmen Uribe).
- Katalunian izandako atxiloketak salatzeko, kontzentrazioa eta kazerolada.

urriak 18
- *Lan baldintzak hobetu, hezkuntza eraiki!* aldarrikapen jaia Atsegindegi plazan.

urriak 19
- LIDL Supermerkatua Galarretan. Enpresak Udalarekin hitzarmena sinatzen du, hizkuntza eskubideak bermatu eta zerbitzua euskaraz emango duelako konpromisoa azalduz.
- 2017/18 kurtso pastoralaren hasiera Urumea Harana Pastoral Barrutian.
- *Hernani´n Musik*. Xabi San Sebastian Biteri kultur etxean: "Zuhaitzak ez du beldurrik".

urriak 20
- CD Hernaniren futboleko talde guztien argazkia Biteri plazan.
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Igelak" pelikula.

urriak 21 octubre
- "Sexualitatea, plazerra eta ligoteoa"ri buruzko mahai-ingurua Biteri kultur etxean ("Beldur barik", Berdintasun Saila). "Tuppersex"a eta ligatze festa erotikoa gaztetxean.
- *Portu Eguna* Portu auzoan.
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Aranora igoera, bizikletaz.
- Eskubaloi taldeen aurkezpena, eta bazkaria Atsegindegi plazan.
- XXIII Concurso de Sidras de la Sociedad Xalaparta.

urriak 22
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Auzoko Festa.

23 - 25 octubre
- "Programas de manejo de trastornos de comportamiento" en Biteri kultur etxea (LAHAR Elkargoa, Zerbitzu Sozialak).

urriak 24 - azaroak 7 / 21 abenduak 5 ... / 19
- *Auzo Plaza* egitasmoa aurrera doa Lizeaga auzoan: hornidura- eta apaintze- lanetarako tailerrak (Gibelalde Auzo Elkartea).

urriak 25
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Hego Ameriketako bidaien irudi emanaldia" (Eli Pagola - Eneka Gorrotxategi).

25 - 31 octubre
- Pelota. Aitor Gorrotxategi en la Copa del Mundo (Anglet), clasificatoria para el Mundial de 2018 (Barcelona). Se impone en la final mano parejas.

urriak 26 octubre
- Caravana organizada por el movimiento anti-incineradora, recorre Hernani.
- Linda Dillon (Sinn Fein) Irlandako Iparraldeko parlamentariaren hitzaldia Biteri kultur etxean: "Bizikidetza marko lokaletik abiatuta".
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Hernaniko eta inguruetako anfibioak eta narrastiak" gida-liburuaren aurkezpena (Egoitz Alkorta - Iñaki Sanz-Azkue).
- Presentación de la Sección de Atletismo del C.D. Hernani, en las instalaciones de Sagastialdeberri.

urriak 26 - azaroak 14
- "Herrilana" kanpaina (Errigora), Nafarroa Hegoaldeko uztak emandako produktuen saskiak eska daitezke.

urriak 27
- "Errepublika sozialaren aldeko iraultza kataluniarra" hitzaldia Biteri kultur etxean (Francecs Matas, Gure Esku Dago).

urriak 27 - 28
- Txantxillako Jaiak.

urriak 27 - azaroak 9
- Eskultura eta pintura erakusketa Biteri kultur etxean: Paula García Fernández.

urriak 28
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Egun pasa Legazpiko Mirandaola burdinolara, eta Zerainera.
- Hip Hop Eguna (Molotoff Irratia).

urriak 29
- Gipuzkoako Odol Emaileen Elkartea: 22 hernaniar omenduak, 25 aldiz baino gehiagotan odola emateagatik.
- Halloween Festa Zikuñagan.

urriak 30
- Seme-alaben heziketan laguntzeko tresnak lortzeko gurasoentzako ikastaroak martxan, Biteri kultur etxean (Zerbitzu Sozialak).

urriak 31
- Udal Osoko Bilkura. 2016ko *HERNANI Erabaki / decide* prozesuko beste 7 proposamen aurrera, ez gastatutako 170.000 euro aprobetxatuz. Taxi tarifaren igoera (%1,6) 2018rako. Hainbat mozio: Autobus zerbitzu publikoa. Kataluniako egoera. Gobernu taldearen gardentasun eta informazioa hobetzea.

AZAROA / NOVIEMBRE
- Martxan da *Kale Arte Sorkuntza*ren 2017ko deialdia, sortzaile eta artisten lanak bultzatzeko asmoz. 2016ko irabazleek Tilosetako frontiseko atzeko partean mural bat (Ainara Azpiazu "Axpi") eta Atarrabiyo eta Ave Maria parkeetan eskultura bana (Aitor Ruiz de Egino) egingo dituzte.
- BTT Mendi-bizikleta jaitsieren denboraldia bukatuta, Xabi Urdanpilleta, lider 23 urteko azpiko mailan; Aritz Urdanpilleta, bigarren elite kategorian.
- "Orinokia", Amazoniako indigenei buruzko argazkiak ikusgai Biteri kultur etxean.
- El Tribunal Supremo ratifica la anulación de los presupuestos de la Mancomunidad de San Markos del año 2014, recurrido por varios Ayuntamientos, entre ellos el de Hernani: se les imponía un gasto (en el caso de Hernani, de 114.000 euros) por servicios que no recibían al tener implantado el sistema de recogida de residuos PaP (Puerta a puerta).
- Robo de televisores en el Hogar del Jubilado Goiz Eguzki.
- *Martin Ugalde* Beka (BERRIA Fundazioa), *Euskaldunon Egunkaria*k eta *Berria*k genero gaietan zer eragin izan duten ikertzeko: Kattalin Miner.
- Gaztain postu berria Plaza Berrian, garaiko tranbiaren bagoi baten itxurarekin.
- Hernaniko Udaleko Jarduera Fisikoa eta Kirol Sailak kirol arloan ematen dituen dirulagunzak genero ikuspegitik aztertu ditu.

Irizpide berriak txertatuko ditu aurrerantzen.

- Argiteri berria (presentzia detektatzen duten led argiak) Akarregirako oinezko bidean (*HERNANI erabaki / decide*). Onddi kaleko eta Landare inguruko argiteria ere aldatuta.
- Urko Apaolazaren "*Zuloan. Bidaia bat AHT eta lan-esplotazioan barrena*" liburra kalean (ARGIA).
- Iturri berri bat Sorgintxulon; Gartzia Goldaratz kalean ere, kasu honetan txakurrentzako egikotutakoa (*HERNANI erabaki / decide*).
- Atletismoa - Disko jaurtiketa. Ainhoa Toledok CD Hernaniko errekorra gainditzen du: 27,03 m.

azaroak 1 noviembre

- Incendio en una chatarrería de la localidad; provoca daños en el exterior del establecimiento.
- *Jardunaldi Antiespezita*. Beganismo eta antiespezismoaren inguruko hitzaldia, "Lutarrak" dokumentala, afari beganoa… Kontrakantxa gaztetxean (Askekintza).

azaroak 2 noviembre

- Comienzan las obras de remodelación del salón de plenos del ayuntamiento; Víctor Goikoetxea es autor del mural de 32 m^2 que en él se instalará.
- Amiantok eragindako gaixotasuna daukalarik, Pedro Orbegozo langile ohi batek ezintasun absolutua eskatzen du Donostiako epaitegian.
- "Hernaniko eta inguruetako anfibioak eta narrastiak" gida-liburuaren aurkezpena (Egoitz Alkorta - Iñaki Sanz-Azkue) Biteri kultur etxean.
- "Handia" filma, eta solasaldia Jon Garaño zuzendariarekin, eta Eneko Sagardoy eta Iñigo Aranburu aktoreekin, Biteri kultur etxean.

azaroak 2 - 23

- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Urumeako fauna eta flora" argazki erakusketa (Haritzalde Natur Taldea) auzo udaleko aretoan.

azaroak 3

- "Oinarrizko lan eskubideak genero ikuspegitik" hitzaldia Kontrakantxa gaztetxean (Hernaniko Langileon Babes Sarea).
- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna dela eta (azaroak 25): "Volar" dokumentala Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua - Udaleko Berdintasuneko Saila).

azaroak 3 - abenduak 2

- "Metal eremutik" Aitor Ruiz de Egino eskultore eta margolariaren erakusketa Elkano kaleko Urumea Ikastola eraikin zaharrean (bisita gidatuak azaroaren 11, 18 eta 25ean).

azaroak 4 noviembre

- "Aho bete amets" lantegia, haur literaturaren ahozko baliabideak lantzeko, udal liburutegian ("Bularretik Mintzora" egitasmoa, Galtzagorri Elkartea).
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Mahai jolasak eta txokolatada haurrentzat, frontoian.
- XXXV Concurso de Sidras en Elur Txori elkartea.

azaroak 5

- Dantza saioak, berriro martxan, Goiz Eguzkin.

azaroak 7 noviembre

- Papelera Guipuzcoana de Zicuñagako langileen kontzentrazioa, zuzendaritzak hartutako zaintza-kamaren instalazioaren erabakiaren kontra.
- Odola emateko zita osasun zentroan.
- Presentación en Galarreta del XLVII Campeonato de Remonte Parejas *ORONA Fundazioa 2017*. Da comienzo el 9 de noviembre; finaliza el 23 de diciembre.

8 noviembre

- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "El sobrino de Wittgenstein" (Thomas Bernhard).

azaroak 8 / 15 / 22

- "Txotx"aren inguruko hausnarketa saioak Biteri kultur etxean (EH Bildu). Inkesta sare sozialetan, herritarren iritziak jasotzeko.

azaroak 9

- HIRUKIDE Euskadiko Kide Ugariko Familien Elkartearen aurkezpena Biteri kultur etxean.
- *Denak Pasiserat* (SARE). Agerraldia Sandiusterrin, abenduaren 9an Parisen egingo den manifestaziorako herritarrak aktibatzeko, eta atxikimenduak lortzeko.
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Txirrita ikastetxearen patio eraldaketa" proiektuaren aurkezpena (Txirrita Ikastetxea / Tabakalera).
- *Hernani´n Musik*: Maider Zabalegi Biteri kultur etxean: *"Zuei".*

9 / 13 noviembre

- Megatrucks, convoy de transporte excepcional con dirección a la subestación de Hernani, por carreteras locales.

azaroak 10

- *Apalatxe* taldearen disko berriaren aurkezpena Bodega tabernan.

azaroak 11

- Bigarren eskuko azoka.
- Kalez kale kantari.
- Haur antzerkia: "Amour" (Marie De Jongh) Biteri kultur etxean.
- Erromeria Atsegindegi plazan (San Joan Konpartsa).
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Tio Teronen semeak" dantza ikuskizuna frontoian, eta afari herrikoia.

azaroak 11 - 19

- Atletismoa. Xabier Salillas Monacoko *No Finish Line* lasterketan, 8 egunez egiten du korrika gelditu gabe.

azaroak 12

- Behobia - Donostia lasterketa. 146 korrikalari eta patinatzaile hernaniarrek bukatzen dute proba.
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Kontukantoi" ipuin kontalariak.

azaroak 13

- Hernaniko hiri barruko autobus zerbitzua hobetzeko asmoz, ordutegi eta ibilbide aldaketak.

azaroak 13 - abenduak 1

- Argazki erakusketa Biteri kultur etxean (Foto Forum Hernani).

azaroak 13 - 17 noviembre

- Mendizale Astea: hitzaldiak, proiekzioak eta... Dominen banaketa gazteen artean, eta Argazki Lehiaketako sarien banaketa (azaroak 17).

azaroak 13 - abenduak 13

- "Hernanin, komertzio txikietan guztia eskura" kanpaina, Gabonen aurrean herria girotzeko asmoz. "Hernani" txartelarekin ordaintzen dutenen artean opariak zozketatuko dira (BERRIAK)

azaroak 14 noviembre

- El Ministerio de Justicia de Francia retira del fichero de reos de especial seguimiento a siete de los 64 presos condenados por pertenencia a ETA que cumplen condena en cárceles galas, entre ellos Ibon Fernández Iradi, preso gravemente enfermo encarcelado en Lannemezan.
- "Los trucos de la publicidad", charla en el hogar del jubilado Goiz Eguzki.
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Pausoa noiz luzatu" (Andoni Egaña).

azaroak 15

- "Kalieberrinae", Venezuelako indigenen kondairak eta ipuin musikatua Biteri kultur etxean.

azaroak 16 noviembre

- Gripearen aurkako txertoa jartzeko aukera Ereñotzun.
- "Alimentación y nutrición", charla en el hogar del jubilado Goiz Eguzki.
- Medalla Milagrosa; urteko batzarra Inmakulada ikastetxean.

- Ereñotzuko Udazken Kulturala. "Bertso entrenamendu komentatua" auzo udaleko aretoan.
- *HERNANI erabaki / decide* prozesua: herritarrek erabaki dute 2018ko udal aurrekontuaren 500.000 euro zertan inbertituko dira. Aukeratutako proposamenen aurkezpena udaletxeko areto nagusian.

azaroak 16 / 23 / 30

- *Zinema euskaraz* Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).

azaroak 17 noviembre

- Autodefentsa feminista tailerra gaztelekuan.
- Peio Monteanoren hitzaldia, "El iceberg navarro" liburuaren inguruan, Biteri kultur etxean (Hernani Errotzen).
- XXV Premios a la Empresa Comercial de Gipuzkoa 2017 (Cámara de Comercio de Gipuzkoa). El establecimiento de ropa infantil "Hiru", premiado en el ámbito de Donostialdea (*10 Bitxiak Saria*).
- Presoen egoera salatzeko firmen bilketa, eta kontzentrazioa Zinkoenean (Hernaniko preso eta iheslarien senide eta lagunak).

azaroak 18 noviembre

- Pipiritako aldapan argiteria aldatzeko obrak direla eta (*HERNANI erabaki / decide*), ibilgailuek ezin dute pasa.
- Ikasle Eguna 2018: dokumentala eta eztabaida, gaztetxean; manifestazioa ("Intsumitu, irauli, gurea eraiki!") eta kontzertuak…
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Adinekoentzako egun pasa El Montecillo-ra (Nafarroa).
- Udalbiltzak abiatutako *Bagabiltza* gogoeta fasearen amaiera Hernanin, Biteri kultur etxean. Luis Intxauspe, alcalde de Hernani, es reelegido presidente.
- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), Hernaniko Txistulari Banda + tronpeta joleak + Ttarla Dantza Taldea… erdigunean. Goiz Eguzki Abesbatza kalez kale.
- Itxaso Zaldua, Juan Mari Maiezkurrena, Josune Balda eta Jose Camacho, azken hilabeteotan aske geratu diren presoei harrera.
- Abenduaren 9an Parisen egingo den manifestaziorekin bat eginez, elkartasun-afaria kiroldegiko frontoian (Bakegileak - Bagoaz - SARE).

azaroak 18 - 26

- Pilota. Munduko Txapelketa Kolonbian: Eñaut Esnaola eta Iñaki Esnal pilotari hernaniarrak bertan dira (Euskal Herriko Selekzioa); Patri Espinarrek eta Amaia Araiztegik, urrezko domina. Maider Huizi eta Ariane Arrieta palistak, Argentinan, 22 urtez azpiko Munduko Txapelketan: zilarra.

azaroak 18 - abenduak 27

- Martxan da, berriro, "Kronikalari bat, euro bat" kanpaina (Urumeako KRONIKA).

azaroak 19

- *Bizilagunak* egitasmoa (AMHER): 400 bat hernaniar kultura anitzeko jakiak dastatzeko 29 bazkaritan.

azaroak 20 - 22

- "Pertsona nagusiengan depresioa eta antsietate nahasmena" ikastaroa Biteri kultur etxean (LAHAR, Zerbitzu Sozialak).

azaroak 20 - abenduak 10

- "Ongi etorri Errefuxiatuak" erakusketa Biteri kultur etxean (Hernaniko Udala - Hernaniko Kooperazioa Taldea - SOS Arrazakeria).

azaroak 21 noviembre

- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), *Musikalean* ("Hernani" Musika Eskola Publikoa).
- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Jokin Lizeaga mendi korrikalariaren hitzaldia.

azaroak 21 - 23

- Antzerki zikloa Biteri kultur etxean: "Último tren a Treblinka" (Vaiven Teatroa) - "Treblinkara azken trena" (Vaiven Teatroa) - "Ez dok hiru!" (Tartean Teatroa).

azaroak 22 noviembre

- Santa Zezilia Eguneko kontzertua Sandiusterrin ("Hernani" Musika Eskola Publikoa).

azaroak 23 - 24

- "Herritarren partaidetza" Kongresoa (Gipuzkoako Foru Aldundia) Tabakaleran. Naziarteko adituek eta lurraldeko udalek, tartean Hernaniko Udalak, haien esperientziak konpartitzen dituzte.

azaroak 23 - 25

- II. Sagardo Foruma eta Nazioarteko Sagardoen Lehiaketa ORONA IDeOn, Galarretan.

azaroak 24

- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), kontzertua Biteri kultur etxean: "Hernasax" ("Hernani" Musika Eskola Publikoa) + Kantuz Abesbatza.
- Emakumeenganako Indarkeriaren Kontrako Nazioarteko Eguna dela eta (azaroak 25), *Beldur barik* lehiaketarako egindako bideoak (film laburrak) ikusgai, eta sari banaketa Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua - Udal Berdintasun Saila).

azaroak 25

- Emakumeenganako Indarkeriaren Kontrako Nazioarteko Eguna: *"Nik sinisten dizut!* manifestazioa, *tribial feminista* eta pintxoak (Hernaniko Udala - Hernaniko Koordinadora Feminista).

azaroak 26 noviembre

- Ereñotzuko Udazken Kulturala. Artikutzan mendi ibilaldia (Haritzalde Natur Taldea).
- Atletismo. Maratón de Donostia - San Sebastián. Eva Esnaola consigue el record estatal en categoría W55 (3h05:16).
- Erle Eguna Usurbilen. Juan Galdeano eta Markox Pagola sarituak ezti lehiaketetan.
- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), kontzertua udaletxeko arkupetan: Hernaniko Musika Banda.

azaroak 27

- AEK - Zilegi Eskola. Garagardo tailerra AEK euskaltegian.
- "Beloaga. Memoriam behatokia" dokumentala, eta Joxe Mari Iturriotzen hitzaldia Biteri kultur etxean (Hernani Errotzen).

azaroak 27 - 28

- "Babesa eta asiloa" jardunaldiak (Hernaniko Udala - Hernaniko Kooperazioa Taldea - SOS Arrazakeria).

azaroak 28

- Haur literatura: ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Udal Batzar Orokorra. Adineko Kontseilua (BiziPoz) sortuko da. *Euskara Ari Du* Elkartearekin hitzarmena (40.000 euroko diru-laguntza jasoko du). Ezkontza zibilak egiteko araudia…

azaroak 29 noviembre

- Hitzarmen duin bat aldarrikatzeko, garbiketako langileen kontzentrazioa udaletxeko arkupetan.

azaroak 30 noviembre

- *Mintzodromoa* Biteri kultur etxean.
- La familia Chiilida anuncia que Chillida-Leku se reabrirá a mediados de 2018, bajo la gestión de la galería suiza Hauser & Wirth, representante mundial y exclusiva de la obra de Eduardo Chillida.
- "*Emakume hartu hitza eta ekintza. Plazara goazen!*" ekimena, "Erreferentzialtasun femeninoen falta"ri aurre egiteko. "Konpromisoa emakumeon begiradatik" mahaingurua Biteri kultur etxean (Bego Uharte - Lurdes Mendinueta - Aminata Diop).

- ETB1eko *Herri txiki, Infernu handi* saioa grabatzen dute Ereñotzuko frontoian.
- Un boleto de Loteria Nacional vendido en la localidad, premiado con el primer premio: 30.000 euros.

ABENDUA / DICIEMBRE

- La Ikastola Elizatxo edita un calendario cuya recaudación es destinada a la ONG "SOS Refugiados.
- Sahararen aldeko XIV. Euskal Karabana martxan; hilean zehar janaria eta higiene produktuak biltzen dira herriko supermekatuetan, eskolatan eta Biteri kultur etxean.
- "Ezagutu Hernani" lehiaketa (Hernani Errotzen) martxan, abenduaren 15 arte. Sari banaketa, abenduaren 16an, udaletxeko arkupetan.
- Kaxkoan dauden lorategiak txukundu ditu KAXKO Elkaerteak.
- Pala. Amaia Irazustabarrena en la competición internacional MPB de Trinquete, en Trinidad (Consejo Mundial de Pelota Vasca). Finala jokatzen du.
- Creado el Consejo de Personas Mayores / Adineko Kontseilua, en atención al 20% de la población que cuenta con más de 65 años.
- Los hernaniarras pagan por el Impuesto de circulación (Impuesto de Tracción Mecánica de Vehículos) una de las tasas más altas del territorio, una media de 151,10 euros; es la tercera más cara de Gipuizkoa, unicamente superada por Lasarte-Oria y Zumarraga.
- Una de las dos sanciones incoadas en 2017 por vertidos irregulares en ríos de Gipuzkoa, va dirigida al Ayuntamiento de Hernani (URA Agencia del Agua de Euskadi).
- Concurso sobre Hernani, a traves de fotografías colgadas en el original arbol de Navidad instalado en la biblioteca municipal (Udal Liburutegia).
- Etxebizitzak alokairuan hartzeko diru-laguntzak urtarrilaren 9ra arte eska daitezke (164.000 euroko partida).
- Zerbitzu Sozialak eta Hernani Institutuak hitzarmen berri bat sinatzen dute, adin txikikoen babesgabetasun egoerei aurre egiteko protoloa finkatzeko.
- Izotz Hockeya. Ander Arraras eta Aitor Martin (Txuri Urdin Taldea) Espainiako Kopa txapeldunak.
- Hernani cuenta con una renta media anual por habitante de 13.485 euros (INE; año 2017).
- Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga SA Euskal Herriko enpresarik kutsatzaileen artean.
- Ha sido un total de 86 robos los producidos en la localidad a lo largo de 2017.

abenduak 1

- Ipuin kontaketa saioa Martindegiko auzo elkartean.
- "Ekonomia politikoari kritika, sarrera bat" hitzaldia gaztetxean (Hernaniko Langileon Babes Sarea).
- *Oroimen historikoa berreskuratuz, 2017: Andreen iragan bizia*. "Iragana, lahar eta larrosa" antzerki obra Biteri kultur etxean (Segurako Antzerki Taldea).

abenduak 1 / 5 / 12 / 15

- "Lana lortzeko lagungarriak diren gakoak" ikastaroa (Hernaniko Lan eta Orientazio Zerbitzua).

abenduak 1 - 2 diciembre

- "Gran Recogida" (Banco de Alimentos) en supermercados de la localidad. Hernaniar batek DOBERAri egindako aportazio ekonomikoari esker, "Oilar txikia" ipuinaren 100 ale, Elikagai Bankuari: "Umea ez baita janariaz soilik elikatzen".

abenduak 2

- Euskararen Eguna dela eta (abenduak 3), erronka botatzen du *Euskara ari du* ekimenak, urtebetez luzatuko den desafioa (2018an zehar): "Baietz Hernanin", euskaraz aritzen ez diren esparruren bat aukeratu, eta hizkuntzaz aldatzea. Aurkezpena Tilosetan egiten da.
- ALTERNAKTIBA Azoka Atsegindegi plazan: ekonomia soziala (kontsumo arduratsua) bultzatzeko, eta euskalgintza- eta kulturgintzako produktuak ezagutzeko.
- Haur antzerkia: "Kanpoaldea toki bat da" (Arena en los bolsillos) Biteri kultur etxean.

abenduak 3

- Euskararen Eguna.
- Hernaniko Gazteen XXIII. Dantza Txapelketa Plaza Berrian (Kriskitina Dantza Taldea).
- "Txistulariak arkupetan", Hernani Musika Eskolako txistularien kontzertua udaletxeko arkupetan.

abenduak 5

- Euskararen Eguna dela eta (abenduak 3), Mintzodromoa Biteri kultur etxean (Udal Euskaltegia).
- Odola emateko zita osasun zentroan.

abenduak 6

- *Herri Eskolak irauli, eraiki* ekimenean barruan, "Ekonomia feminista eta klase borroka" tailerra gaztetxean.

8 diciembre

- Un policia municipal de Donostia, residente en Hernani, detenido por agredir a un guardia civil retirado en el transcurso de una discusión en la zona de Latsunbeberri.

abenduak 9

- Kalez kale kantari.

abenduak 10

- Kulturarteko pintxopote solidarioa: marokoar eta euskal jakiak. Bildutako dirua, 9 hilabeteko haurra galdu duen familarentzat (Atawafok Elkartea).

abenduak 11 - 30

- *Oroimen historikoa berreskuratuz, 2017: Andreen iragan bizia*. "Emeek emana" erakusketa (INTXORTA 1937 Elkartea) Biteri kultur etxean.

abenduak 12 diciembre

- Greba orokorra hezkuntza komunitatean.
- "Cata de Vinos de Euskadi" en Biteri kultur etxea (Asociación de Empresarios de Hosteleria de Gipuzkoa).
- Eusko Jaurlaritza - EUSKALIT. 2017ko Gala Kursaalean: A Sariak eta diplomak banatzen dizkiete kudeketa aurreratuaren bidean lanean ari diren 48 enpresa eta erakunderi: Urumea KRONIKAk errekonozimendu bat jaso du.
- Menopausiari buruzko hitzaldia anbulategian.
- Kontrakantxa gaztetxea, 11. urtemuga. Drogen inguruko solasaldia.
- "Euskararen eboluzioa Hernanin" hitzaldia Biteri kultur etxean (AZTIKER Soziologia Ikergunea).
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Hori da umorea, maisu!" (Mo Yan).

abenduak 12 / 18

- *Oroimen historikoa berreskuratuz, 2017: Andreen iragan bizia*. Belaunaldien arteko topaketak Sandiusterrin: eguneko zentroko adinekoak eta Hernaniko Institutuko ikasle talde bat.

abenduak 13 diciembre

- *Elkarrekin - Together* pelikula Biteri kultur etxean, Hernaniko Institutuko ikasleentzat.
- Kontrakantxa gaztetxea, 11. urtemuga. "Haurren etxea": mahai jolasak, jokuak (KANIKA Aisialdi Taldea).

- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "Flush" (Virginia Woolf).
- Gala del Deporte Guipuzcoano 2017. Entre las/los deportistas homenajeadas/os, la jugadora de voleibol hernaniarra Esther López.

abenduak 14 diciembre

- Wukroren aldeko azoka solidarioa (Hernaniko Lanbide Heziketa).
- Presentaciones en Biteri kultur etxea del Consejo de Mayores, y del Club de Lectura.
- Bertsolata 2017/18. Eskolarteko Bertso-paper lehiaketako sari banaketa.
- Gabonetako menua prestatzeko ikastaroa Xalaparta elkartean (Elkano 17ko Emakumeen Elkartea).
- *Oroimen historikoa berreskuratuz, 2017: Andreen iragan bizia*. "Biziraupena ardatz: Hernaniko emakumeen hainbat lan ibilbide" hitzaldia, eta "Ahotsak: Hernaniko emakumeen testigantzak" ikusentzunezkoa Biteri kultur etxean.

abenduak 15

- Kontrakantxa gaztetxea, 11. urtemuga. "Hernani solidarioak" kantautoreen emanaldia.
- Gabon Kanten Jaialdia (herriko eta ikastetxeetako abesbatzak) San Juan Bataiatzailearen parrokian (KANTUZ Abesbatza).
- *Hernani´n Musik*: Delorean Biteri kultur etxean: "Mikel Laboa".

abenduak 16 diciembre

- Bigarren eskuko azoka "berezia" Atsegindegi plazan: "Elurra".
- Komunikazioa, sare sozialak eta arrazakeriari buruzko tailerra Biteri kultur etxean (SOS Arrazakeria).
- Kontrakantxa gaztetxea, 11. urtemuga: *Drogarik gabeko eguna*. Maskulinitate tailerra, elkartruke bazkaria, tribial jokua... eta dantzaldia.
- Santo Tomas Eguna dela eta (abenduak 21), pintxoak, taloak... eta erromeria Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).
- Kalez kale kantari.
- Kalejira (Ttarla Dantza Taldea).
- Entrega de los premios HERNANI Txartela en Gudarien plaza (BERRIAK).
- Txistu, danbolina eta organo kontzertua San Juan Batailatzailearen parrokian.

abenduak 17

- *Outlet Argazki* merkatu txikia Atsegindegi plazan.
- Santo Tomas Eguna dela eta (abenduak 21), Santo Tomas azoka(k) Florida - Etxeberrin, Zikuñagan...
- XVII Bertsolari Txapelketa Nagusia. Finala BECen, Barakaldon; bertan dira Maialen Lujanbio eta Unai Agirre (eta Hernaniko Bertso Eskolako beste bi kide: Aitor Mendiluze eta Beñat Gaztelumendi). Maialen txapeldun!
- Eguberriko Txistu Kontzertua Milagrosa kaperan: Hernaniko Txistulari Banda + gitarra-jotzailea.

abenduak 18 diciembre

- XLI Edición de los Premios Fin de Estudios, en Eureka Museo de la Ciencia (Donostia). El hernaniarra Xabier Setien, estudiante de Salesianos de Urnieta, recibe el premio al mejor expediente académico del ciclo de grado superior Automatización y Robótica Industrial (KUTXA / Gobierno Vasco).
- Portu eta Elizatxo auzoetako oinezkoen mugikortasuna eta espazio publikoa hobetzeko neurriak aztergai Elizatxo ikastolan.

abenduak 18 - 20

- Elkarteko penitentzia ospakizunak herriko parrokietan.

abenduak 19 diciembre

- Última sesión plenaria del año. El consistorio aprueba el presupuesto municipal para 2018: 33,394.094,00 euros. Hiru ardatz ditu: "hernaniarren bizimodua hobetu, zerbitzuen kalitatea hobetu eta harriaren garapen jasangarria bermatu".
- *Oroimen historikoa berreskuratuz, 2017: Andreen iragan bizia*. "Ama, nora goaz?" dokumentala eta solasaldia Biteri kultur etxean.

abenduak 20

- Gabonetako Jaialdia Inmakulada ikastetxean.
- Espainiako Delegazioaren demanda dela eta, Hernaniko Gure Esku Dagoren agerraldia: Udalak emandako 5.400 euroko diru-laguntza itzuliko du.

abenduak 21

- Santo Tomas eguna, Oletzero eta Mari Domingi... eta Gabon kantak, Txirrita ikastetxean eta herriko ikastetxetan. Udazkeneko txapelketeteako sari banaketa(k) eta txistorra jatea Goiz Eguzkin.
- Txistorra&Halal (San Tomas Eguna) gaztetxokoan.

abenduak 22

- Gabonetako kalejira ("Hernani" Musika Eskola Publikoa).
- Gabonetako Jaialdi / Kontzertua Ereñotzuko San Antonio elizan (Txirrita Ikastetxea - Doinu Zale Musika Eskolako Akordeoi Orkestra – Ozenki Abesbatza).
- Gabonetako kontzertua Milagrosa kaperan (Hernani Musika Eskolako DAKAPO Abesbatza + LEOKADISTI Txistulari Taldea + ERESOINKA Taldea).

abenduak 22 - 23

- Esne Beltza taldearen kontzertua(k), bere 10. urteurrena ospatzeko, Biteri kultur etxean.

abenduak 23

- Santo Tomas Eguna dela eta (abenduak 21), Santo Tomas azoka Lizeagan eta Portu auzoan.
- Pilota. Gabonetako Torneoa kiroldegiko frontoian, hiru astetan 36 pilotari arituko dira.
- Pala. Maider Zugasti eta Garazi Urdangarin Gipuzkoako Txapleketa txapeldun, Ereñotzun jokatutako finalean. Emakukea Pilotari Txapelketako txapelduna da Amaia Irazustabarrena, Tolosan.
- Futbola. IV. *Joxan Arabiotorre* Txapelketa Zubipen.
- Erremontea. Binakako Txapelketako finala Galarretan.
- Gabonetako kontzertua San Joan Bataiatzailearen elizan (Hernaniko Musika Banda + Ozenki Abesbatza + Goizuetako Umore Ona Abesbatza).

abenduak 24

- Gabon kantak Ereñotzun eta herrian zehar.
- Gabon erronda (Bertso Eskola).
- Olentzeroa eta kalejira (Ttarla Dantza Taldea).
- Preso eta iheslari politikoen eskubideen aldeko manifestazioa, plazatik abiatura (SARE).
- Gabon Gaueko Erronda (Hernaniko Musika Banda).

abenduak 25

- Festa gaztetxean: Gau elektronikoa (Molotoff Irratia).

abenduak 26

- Anttoni Egañak 100 urte bete ditu.
- "Desioen pareta" gaztelekuan.

abenduak 26 - 29

- Negulekuak (DOBERA Euskara Elkartea). Ekimenarekin bat egiten dute Ereñotzuko Katiluzar Guraso Elkarteak eta Auzo Udalak.
- Ludoteka kiroldegian.
- *NeguLab IdeO,* Gabonetako Campus Teknologikoa ORONA IdeO eraikinean (Kode_Eskola – ORONA Fundazioa).
- Negulekuak, eta askoz gehiago... KUTXA Ekogunean.

abenduak 27 diciembre

- Istripua izan dute Marta Igarriz Izeta preso hernaniarraren amak, ahizpak eta izebak, Castellongo espetxetik bueltan. Hori salatzeko, agerraldia abenduaren 29an, Atsegindegin.

Istripuaren "larritasunaren aurrean", adierazpen instituzionala (2018 urt. 02).
- *Hi selfie!* ginkana herriko kaleetan
- "Igelaren erresuma" pelikula Biteri kultur etxean.
- Inicio de las obras de reacondicionamiento de la sala polivalente de Biteri kultur etxea; contará, una vez finalizas, hacia finales de enero de 2018, con un aforo de 210 localidades.

abenduak 27 - 28
- Haur txokoak Latsunbeberri - Marieluts auzoan (Iturritxo Elkartea).

abenduak 27 - 30
- Hernaniko Gazte Mugimenduen Jardunaldiak gaztetxean: hitzaldiak, tailerrak...

abenduak 28
- Sukaldaritza tailerra gaztelekuan.
- Haur - gazte antzerkia Biteri kultur etxean: *Go!azen 4.0* (Pausoka).

abenduak 29 diciembre
- La Autoridad Vasca de la Competencia (AVC) sanciona a 18 empresas de autobuses por "encarecimiento del servicio" tras un pacto entre compañias desde al menos 1988. Entre las sancionadas, Autobuses Garayar.
- *Bingo solidarioa* kiroldegian, Elikagai Bankuaren alde.
- Urte bukaerako festa gaztelekuan.

abenduak 29 / 31 diciembre
- Gabonetako ekintzak Portu auzoan.

abenduak 30
- Pilota. Gipuzkoako Txapelketako finala (buruz burukoa) Tolosan: Markel Lizeaga txapeldun!
- Igeriketa. Gabonetako XX Igeriketa Saria kiroldegiko piszinan.
- Gabon festa, urtea agurtzeko, Ereñotzuko frontoian (Katiluzar Guraso Elkartea).
- Bertsolata 2017. Bertso Jaialdia Biteri kultur etxean.

abenduak 31
- Liburu eta diskoen azoka solidarioa Plaza Berrian.
- Martuteneko kartzelara martxa Zinkoeneatik abiatuta (Kalera Kalera dinamika).
- Urte Zahar Erronda (Hernaniko Ohitura Zaharrak Abesbatza).
- Wukroren aldeko San Silbestre lasterketa (CD Hernani - Gazte Asanblada).
- Piroteknia kontuak direla eta, segurtasun bermatu nahian, hainbat erabaki hartu ditu Udalak: 15 minutura murriztea erabilera, kaxkoan debekatzea, eta eremu irekieran solik baimentzea.

HERNANI, Crónica 2018ko Kronika

URTARRILA / ENERO
- Hernani: 20.222 habitantes; de ellas/os 4.722 son pensionistas (2.956 jubiladas/os) con pensiones medias de 1.095,46 euros (por jubilación, 1.259,57 euros).
- Sahararen aldeko XIV. Euskal Karabanak martxan da; hilean zehar janaria eta higiene produktuak biltzen dira. Guztira: 6.528 kilo jaki. DOBERA Elkartearen Ipuin Facktoria sailean argitaratutako "Hesola" ipuinaren 150 ale Saharara.
- Etxebizitzak alokairuan hartzeko diru-laguntzak (urtarrilaren 9ra arte) eska daitezke: 164.000 euroko partida.
- Ayudas para mejorar la eficiencia energética y el aislamiento acústico de las viviendas del casco (ayudas para el cambio de ventanas).
- Herriko erdigunean izandako hondatzeak eta pintadak direla eta, KAXKO Elkartearen kezka.
- Telefono bidezko iruzur saiakerak salatzen dituzte herriko merkatariek.
- Kattalin Minerrek *Tene Mujika* beka irabazten du: duela hamar urte bere burua hil zuen gazte transexual baten kasua aztertuko du.
- Aitor Ruiz de Eginoren bi eskultura Atarrabiyo eta Ave Maria parkeetan: "Biaulki" eta "Betixu" (Kale Arte Sorkuntzaren 2016).
- Escuela de empoderamiento para mujeres / Emakumeontzako Jabetze Eskola. Bueltan dira ikastaroak, hitzaldiak, kurtsoak... (Udal Berdintasun Saila - Berdintasun Kontseilua)
- AEK - Zilegi Eskola. Ikastaroak, hitzaldiak... ekainera arte.

urtarrilak 1
- Piroteknia kontuak direla eta, segurtasuna bermatu nahian, hainbat erabaki hartu ditu Udalak: 15 minutura murriztea erabilera (00:00 - 00:15), debekatzea kaxkoan, eta eremu irekieran soilik baimentzea.

urtarrilak 2 enero
- La sociedad pública municipal GARBITANIA se encarga de la recogida de los residuos generados por las empresas y fabricas ubicadas en los polígonos industriales de Hernani, hasta ahora recogida gestionada por la Mancomunidad de San Markos.
- Ipuin kontaketa(k) Biterin. Mahai jolasak gaztelekuan.
- 2017ko abenduaren 27an Marta Igarriz Izeta preso hernaniarraren amak, ahizpak eta izebak Castelloko espetxetik bueltan izandako istripuaren "larritasunaren aurrean" adierazpen instituzionala.
- Urteko aurreneko zita odola emateko, osasun zentroan.

urtarrilak 2 - 4
- Gabonetako ekintzak Portu auzoan.

urtarrilak 2-5
- Negulekuak (Dobera Euskara Elkartea). Ekimenarekin bat egiten dute Ereñotzuko Katiluzar Guraso Elkarteak eta Auzo Udalak.
- Negulekuak, eta askoz gehiago... KUTXA Ekogunean.
- NeguLab IDdeO, Gabonetako Campus Teknologikoa Orona ideo eraikinean (Kode_Eskola–ORONA Fundazioa).

urtarrilak 3
- Haur dantza ikuskizuna Biteri kultur etxean: Ninika (Elirale Dantza Konpainia).

urtarrilak 4
- Arratsalde musikatua gaztelekuan.
- Haur antzerkia Biteri kultur etxean: "Drag-e uraren bila" (Logela Multimedia).
- Urteberriko kontzertua Goiz Eguzki jubilatu etxean (GOIZ EGUZKI Abesbatza).

urtarrilak 4 - 5
- Komikigintza tailerra udal liburutegian (Ainara Azpiazu *Axpi*).

urtarrilak 4 - 26
- "Urumea bizi" argazki erakusketa Biterin (HARITZALDE Naturzaleen Elkartea).

urtarrilak 5
- Preso eta iheslari politikoen eskubideen aldeko kontzentrazio - enkartelada (LAB / Hernaniko preso eta iheslari politikoen senideak / ETXERAT / SARE). Ostiralero izango dira.
- Erregean kabalgata, Marielutsetik abiatuta.

urtarrilak 6 - 8
- Gabonak pasata, berriro zinea Biterin.

urtarrilak 7
- Pilota. Gabonetako Torneoko finalak kiroldegiko frontoian.

urtarrilak 9
- Estimulazio musikala goiztiarra tailerra bueltan da, 0 - 3 urte bitarteko haurrentzat Biteri kultur etxean (KAXKO Elkartea).

urtarrilak 10 enero
- Moto istripua Orbegozoko zubian, 17 urteko gidaria ospitalera.
- Encuentro literario en la biblioteca municipal: "La España vacia" (Sergio del Molino).

urtarrilak 11
- Irakurketa Kluba saioak bueltan dira, 3 - 5 urteko haur eta gurasoentzat; hilean behin udal liburutegian.

urtarrilak 13 enero
- BEHEMENDI azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Txotx denboraldiaren irekiera ZAPOREAK Proiektuaren ordezkarien eskutik; irekiera ekitaldiarekin kritiko azaldu da Orain Hernani: "mingarria da, txotx denboraldia iragartzeko argazkian, zortzi gizon eta emakume bakarra ikustea". Denboraldian zehar: bisita gidatuak hirigune historian, tren berdea... Bota Bertsoa!: "Gaueko lanak, eguneko lotsak" bertso-paper lehiaketa sagardotegietan (DOBERA Euskara Elkartea / Iraulio Panttalone Bertso Kabiyak).
- Remonte. Endika Barrenetxea (Barrenetxea IV) en la final del VIII Torneo Master de Remonte, en Galarreta.
- Erromeria "Jeiki Hadi" Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).

urtarrilak 14
- Sutea Gabriel Celayako garaje batean, bi moto eta bi kotxe kaltetuta.
- Denboraldia berria herriko bolarientzat. Tiraldiak Florida - Benta Berriko bolatokian.

urtarrilak 16
- Literatura solasaldia liburutegian: "Izenik gabeko lurrak" (Urt Zubiaurre).

urtarrilak 17
- KOOPFABRIKA II. Ekintzailetza Sozialerako Programa martxan, eskualdean hainbat sektoretako proiektuen sorreran eta kontsolidazioan bidelaguntza eskaintzeko.
- Urteko aurreneko kafe tertulia Gunea garagardotegian (Udal Euskaltegia).

urtarrilak 18
- Euskal Sagardoa jatorri deituraren aurkezpena, ostalarientzat, Biteri kultur etxean.
- *Ekonomia para principiantes* ikastaroaren aurkezpena Kontrakantxa gaztetxean.
- Ipuin kontaketa(k) udal liburutegian.
- Hezkuntza Eskola Plataforma. Urteko aurreneko saioa udaletxeko areto nagusian; hilean behin izango dira.

urtarrilak 19
- Tabernetako Bertso Txapelketako finala Garin tabernan. Iker Ormazabal "Tturko" txapeldun!

urtarrilak 20
- "Hernani ezagutuz": Santa Barbarara eta Iturmendi kobazulora irteera (Mendiriz Mendi / Felix Ugarte Espeleologia Taldea).

urtarrilak 21
- Gimnasia Erritmikoko erakustaldia kiroldegian.
- Gaztelekua. Kulturartekotasun bazkaria.
- "Herri Txiki, Infernu Handi: Ereñotzu" ETB1ean.

urtarrilak 22
- Aldaketa eta moldaketak, herri barruko autobus urbano zerbitzuan.

urtarrilak 23 / 29 - otsailak 5
- Turismo inguruko hausnarketa saioak Biteri kultur etxean.

urtarrilak 25
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "Igelak" Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).

urtarrilak 26
- 2017an gida baimenaren teorikoa euskaraz egin dutenen arteko zozketa. Kanpaina berri bat martxan; azkenean, 2018an, 71 lagunek eskuratzen dute gidabaimena Hernaniko autoeskoletan.

urtarrilak 27
- Erraustegiaren aurkako mendi martxa: zutabe bat Gudarien plazatik abiatzen da Lasarte aldera.

urtarrilak 27 / otsailak 3 / 17 / 24
- Idazketa sortzaile tailerra (Udal Liburutegia).

urtarrilak 28
- Trialsin. Gipuzkoako Txapelketako proba Fagollagan.
- Errugbi barneratzaileko topaketa Landaren.
- *Emakume hartu hitza eta ekintza! Plazara goazen!!!* ekimena Atsegindegi plazan: emakumeen gogoetak, ahotsak eta…

urtarrilak 30 enero
- Ipuin kontaketa(k) udal liburutegian.

urtarrilak 31
- Istripu kimikoen alerta simulakroa.

OTSAILA / FEBRERO
- Erroak Elkartearekin hitzarmena sinatuta, Joskintza tailerra (*Sendotu Aldiberean* programa, Zerbitzu Sozialak); helburua: emakumeen garapen pertsonala eta jakintza hobetzea.
- *Hazilan* proiektua berriro martxan, 20 eta 44 urte bitarteko gazteei zuzenduta, enplegua sustatzeko (Beterri - Buruntzako udalak).
- "Bazterketa soziala prebenitzeko eta pertsonen garapen osasuntsua bermatzeko" diru-laguntzak (Zerbitzu Sozialak: 175.475 euro).
- Etxeberri auzoko urbanizazioaren bigarren faseko obra-lanak martxan, zerbitzu sareak (ur hornidura, saneamendua eta argiteri sarea) berritzeko eta irisgarritasuna hobetzeko.
- Bola. Rosa Santos hernaniarra, Gipuzkoako txapeldun!

otsailak 1
- "Etxean erditu eta jaio: beste aukera bat" hitzaldia Biteri kultur etxean (Magale).
- Desobedientziaren inguruko hitzaldia gaztetxean (Irati Tobar).

otsailak 2 - 14
- Argazki erakusketa ("Intsektu", David López) Biteri kultur etxean.

otsailak 3 febrero
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa martxan da, 11 hilabetez hizkuntza - erronkak betetzeari ekingo diogu hernaniarrok: hizkuntza ohiturak aldatzea du helburu. Udalak *Euskara ari du* Elkartearekin hitzarmena sinatu du: 40.000 euroko diru-laguntza.
- Comparsa de Caldereros (Elur - Txori Elkartea).

otsailak 3 - 4 febrero
- Igeriketa. Gipuzkoako Eskolarteko Txapelketa: Enaitz Goñik, 4 domina.

otsailak 4
- Hernaniko Inauteriak 2018. Hernaniko Musika Bandaren kontzertua Milagrosa kaperan.
- Santa Ageda bezperako koroak herrian barrena eta Ereñotzun.

otsailak 4 / 9 - 13 febrero
- Hernaniko Inauteriak 2018. Izas Arzuaga Martinez, kartelaren egilea. Mozorro onenen sari banaketa: "Royal Ascot"eko zaldi karrerak eta "Autotxokeak".

otsailak 6
- Pala ikastaroa, 9 eta 12 urte arteko gaztetxoentzat, martxan.
- Odola emateko zita osasun zentroa.

7 febrero
- Gala de la Asociación de Federaciones Deportivas de Gipuzkoa (AFEDEGI). Jose Ramón Sanz (Bolos - Toca, Elur Txori Elkartea) galardonado.

otsailak 7 - maiatzak 23
- "Haurdunaldi" tailerra (Berdintasun Kontseiluak).

otsailak 8
- Hernanin etxebizitzaren inguruan dagoen problematikaz, gaztetxean (Urrunegi Taldea).

otsailak 10 febrero
- BEHEMENDI Azoka Urbieta kalean.
- Kalez kale kantari.
- Atletismo. Campeonato de Euskadi de lanzamientos. Ainhoa Toledo (categoria junior) bate dos marcas del C.D. Hernani: 27,62 m. (lanzamiento de disco) y 32,96 m. (lanzamiento de martillo).
- Txotx denboraldia, 2018. Segurtasun eta informazio gunea (udaltzainak) larunbatero Gudarien plazan.
- Neska koadrila bat jasandako eraso sexista salatzen du Berdintasun Kontseiluak.

otsailak 13
- *Baratzeterapia* Baratzea, pertsonen garapenerako lanabes jardunaldia (Jagoba Errekondo eta Marc Olomi, KarabelEko).
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Literatura solasaldia udal liburtegian: "Babilonia" (Juan Mari Irigoien).
- Torturaren aurkako elkarretaratzea Plaza Berrian: "Torturarik ez! Aitortza, erreparazioa, ez errepikatzeko bermeak" (SORTU).

otsailak 14 febrero
- Pelota. Los pelotaris hernaniarras Ioritz Arrieta y Eneko Azpitarte parten hacia California (EEUU), donde junto a la delegación vasca disputarán varios encuentros en la ciudad de San Francisco.
- Presentada la liquidación del Fondo Foral de Financiación Municipal (FFFM), 2017. Hernani contaba con un presupuesto de 12.465.254,37 euros, presentando una liquidación de 11.719.271,98.
- Ainhoa Intxaurrandieta eta Iñaki Errazkin auziperatuta daude errauste planta geratzeagatik, eta haiei elkartasuna adierazteko *Elkartasun Bira* (Gipuzkoa Zutik Mugimendua) barruan, "Angula ustelak" hitzaldia Biteri kultur etxean.
- Encuentro literario en la biblioteca: "Liquidación final" (Petro Markaris).

otsailak 15
- Hernaniko Bertso Eskolari (hiru hamarkada luzetako ibilbidearen parte izan diren sortzaileei eta bertsolariei) omenaldia udaletxean (Hernaniko Udala).
- Maurizia panderojolearen omenez, "Maurizia" dantza emanaldia Biteri kultur etxean (Aukeran Dantza Konpainia).

otsailak 15 / 20 / 22 / 27. martxoak 1
- "Bakarrizketak lantzen" ikastaroa (Telmo Irureta, DOBERA Euskara Elkartea).

15 - 16 febrero
- Feria STOCK (BERRIAK).

otsailak 16
- *Erremontearen Eguna / Gala del Remonte* Galarretako frontoian: partiduak, musika, jan-edana...
- Bertso-afari feminista gaztetxean (Bilgune Feminista).

otsailak 16 - 28
- Akuarela eta olio - pintura erakusketa Biteri kultur etxean: Arantza Agirre.

otsailak 17
- "Izar" (Marie de Jongh) haur antzerkia Biteri kultur etxean.

otsailak 18
- LIV. Memorial Adarraga atletismo pistetan (CD Hernani - Atletismoa).

otsailak 21 febrero
- Alerta amarilla por riesgo de inundaciones en Ereñotzu. Urumeak gainezka egin du Landaren eta Florida - Etxeberriko trenbide azpiko tunelean.
- Colisión entre dos camiones en la A-15 a la altura de Hernani, ocasiona colas de 3 km.
- "Euskal Herria, Kultura Matrilineala" liburuaren aurkezpena, eta hitzaldia, Biteri kultur etxean (Mari Carmen Basterretxea, Gure Esku Dago).

otsailak 22
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa Sandiusterrin: "Mustang" (DOBERA Euskara Elkartea).
- "Independestismoa berritzen" hitzaldia Kontrakantxa gaztetxean (Unai Apaolaza, Hernaniko SORTU).

otsailak 22 / martxoak 7 / 19
- "Bizi Kultura Hernanin" kultura inguruko hausnarketa prozesua Biteri kultur etxean.

otsailak 23
- "Baskavígin", euskal balezaleen sarraskia kontatzen duen dokumentala, Biteri kultur etxean.
- Saio Linbikoak: musika + literatura + emozioak (Eneritz Furyac) udal liburutegian.
- Preso eta iheslari politikoen eskubideen aldeko kontzentrazioa plazan (Hernaniko preso eta iheslarien senide eta lagunak). Gaixo larrien egoera (Gari Arruarte) eta kondena beteta (Baldo) dutenen kasuak salatzeko eta sozializatzeko, bertso-afaria Santa Barbara elkartean.
- *Hernani´n Musik*: Morau + Mugaldekoak ("Egunsentiak Alperentzat") Milagrosan.
- *Glaukoma* eta *Little Martin Selektah* taldeak gaztetxean.

otsailak 24
- LIV. Zuhaitz Eguna Aparrainen.
- "Hernani Tratu onen herria" lanen aurkezpena eta pintxo-tertulia Biteri kultur etxean (Arremanitz Kooperatiba; Berdintasun Kontseilua).
- Txotx denboraldia, 2018. XII. Sagar lasterra herri krosa.
- Andoni Arabaolaza Oruezabala hernaniarra, "Maria Remedios Guillen" Mendi Literatura sariaren irabazlea: "Un oasis en las montañas".

- Akordeoi entzunaldia Milagrosa kaperan: Raul Jimenez del Rio (Hauspoz Elkartea).

otsailak 24 / martxoak 17

- Txotx denboraldia, 2018. *Kalekintza* Plaza Berrian (Sagar Moreak, Hernaniko Txotx Denboraldiko Asanblada Feminista).

otsailak 25

- *Hernani ezagutuz*: Usokori bira.
- Hernaniko Inauteriak 2018 (eguraldiagatik atzeratuta): XXV. Iñude eta Artzainak konpartsa (Urumea Ikastola).

otsailak 26 febrero

- El TSJPV rechaza el recurso presentado por el Ayuntamiento de Hernani contra la incineradora de Zubieta.
- "+ 65 Gida"ren aurkezpena: "Jubilatuok aktiboki parte hartu nahi dugu gizartean" (Zerbitzu Sozialak - Adineko Kontseilua).

otsailak 27

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Osoko Bilkura. Prezio eta tasa publiko batzuen %1eko igoera, 2018/19 ikasturterako. Mozioak: Pentsio sistema publikoa. Ikastetxeetako soinu kutsadura. Eraso matxisten aurkako aplikazio mugikorra garatzea. Martxoaren 8ko manifestua. Saharar Errepublika Arabiar Demokratikoaren 42. urteurrena.

otsailak 27 - 28 / martxoak 5

- KRONIKA - DOBERA inguruko solasaldiak, herritarren iritzia eta etorkizuneko erronkak zehazten laguntzeko, Biteri kultur etxean (otsailak 27 - 28) eta Ereñotzuko auzo etxean (martxoak 5).

otsailak 28

- Elurra mara-mara.
- Udaletxeko langileen kontzentrazioa plazan, beren lan baldintzak hobetzea eskatzeko.
- *Hitzartu* programari (Gipuzkoako hondakinen kudeaketari) buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (GuraSOS Plataforma).

MARTXOA / MARZO

- Baietz Hernanik! egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 111 erronkalari gehiago (*Euskara ari du*).
- Errigora kanpaina: martxoaren 20 arte eska daitezke oliba edota kontserbak.
- "Irakurri, gozatu, oparitu" kanpaina (Euskaltzaleen Topagunea) udal liburutegian (maiatzaren 31 arte): euskarazko liburu bat maileguan hartu, irakurri eta fitxa bat betetzeagatik... deskontu txekeak euskarazko liburuak erosteko herriko liburu-dendetan.
- Portu eta Elizatxo auzoetako oinezkoen mugikortasuna eta espazio publikoa hobetzeko planaren aurkezpena: trafikoaren erregulazioa, neurri azpimarragarriena. Padres de Elizatxo Ikastola, plantean medidas alternativas, al entender que no se solucionarán los problemas existentes.
- *Emakume hartu hitza eta ekintza! Plazara goazen!* dinamika: murala karkaban, Karbonera etxearen paretetan (Ainara Azpiazu *Axpi*).

martxoak 1 marzo

- Lanbide Heziketa Eskolak, Hernanin EPO izenarekin ezagutzen denak, 70 urte betetzen ditu.
- Presentación del libro "Yugos de ceniza" (Luis Azorin) en Biteri kultur etxean.

martxoak 2

- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8): batukada feminista.

martxoak 2 - 14

- Bitxigintza erakusketa Biteri kultur etxean (Igone Agirre).

martxoak 3 marzo

- Pintadas ("Fuera moros" y una diana) en la mezquita de Hernani: "Lau urte daramazkigu hemen, eta ez dugu inoiz arazorik izan". Kontzentrazioa gertatutakoa salatzeko, udaletxe aurrean (martxoak 4).
- "Sensacional" (Imaginart) haur antzerkia Biteri kultur etxean.
- Auzo batzarra Ereñotzun. 2018ko erronkak: Fagollaga eta Ereñotzuko zentralen ingurunea berreskuratzea, besteak beste.
- "Barrika Marika" festa Tilosetan eta gaztetxean: txotxa, *manijestakzioa*, afari beganoa, Djak...
- Kontzertua Ereñotzuko elizan: Ozenki Goraki (Doinu Zale Musika Eskolako Akordeoi Orkestrarekin) + Lasarte-Oriako Xumela eta Zarautzko Montetxio abesbatzak.

martxoak 4 marzo

- XXIX Lilatón en Donostia - San Sebastián: 132 hernaniarras toman parte.
- "Leokadisti" Txistulari Taldearen kontzertua udaletxeko arkupetan.

5 marzo

- Concentración en Gudarien plaza (en adelante se llevará acabo todos los lunes), de pensionista y jubilados hernaniarras reclamando, entre otros, un sistema público de pensiones más justo.

martxoak 6 marzo

- Firma de un acuerdo entre el Ayuntamiento de Hernani (Servicios Sociales) y el Colegio Oficial de Farmacéuticos de Gipuzkoa: Hernani se suma al programa de mejora del uso de medicamentos entre las personas usuarias del servicio de Ayuda Domiciliaría.
- Odola emateko zita osasun zentroan.
- Hitzaldia Biteri kultur etxean: "Gipuzkoako historia nafarra" (Beñi Agirre, Hernani Errotzen).

martxoak 6 - 7

- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), "Emakumeok planto", greba feminista: Artelanak eta kamisetak gaztelekuan (Hernaniko Koordinadora Feminista) - "Eta etxean zer" hitzaldia Ereñotzuko auzo etxean (Itziar Zunzunegi).

martxoak 7

- Ez-ohiko Osoko Bilkura. Hernaniko Udalak kale garbiketaren kudeaketa bereganatuko du maiatzetik aurrera.

martxoak 7 - 9

- Eskolarteko Bertsolari Txapelketa, 2018. Saioa(k) Hernanin, eta Ereñotzuko Ur Mia elkartean.

martxoak 8

- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna, "Emakumeok planto", greba feminista. Elkarretaratzea(k). Emakumeon kulturarteko bazkaria. Tribial feminista. Manifestazioa... (Hernaniko Koordinadora Feminista / AMHER).
- Erremontea. VIII. Sagardoaren Txapelketa Galarretan; finala, apirilaren 28an.

martxoak 9 marzo

- Ibon Fernandez Iradi, preso en Lannemezan (Francia), visitado por la diputada europea del Sinn Féin Martina Anderson, para conocer de primera mano su situación y... continuar con la labor en defensa de los derechos humanos de las personas presas, y especialmente de las que padecen enfermedades graves.
- "G5" Guri bost? Gurekin bost! Hernaniko Gazte Olinpiadak hasi dira, ekainera arte.

martxoak 10

- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Behemendi Azoka Urbieta kalean.
- Kalez kale kantari.
- Txotx denboraldia, 2018 / Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8): *autodefentsa feminista* tailerra Biteri kultur etxean (Sagar Moreak, Hernaniko

Txotx Denboraldiko Asanblada Feminista).

- "Bizitza duinik gabeko gazte gehiagorik ez!" lelopean, azoka solidarioa Atsegindegi plazan, eta Duintasun Festa gaztetxean.
- Loteria Nazionaleko bigarren saria Hernanin.
- Pala. Euskal Herriko Irekia Txapelketako elite mailako finala jokatzen dute, elkarren kontra, Amaia Irazustabarrenak eta Ariane Arrietak: Irazustabarrenarentzat txapela. Lehenengo mailako finalean, Miren Goikoetxea.
- Erromeria (San Joan Konpartsa).
- Chicagoko *Moody Simphonic Band*en kontzertua Milagrosa kaperan (Hernaniko Kristau Ebangeliko Eliza).

martxoak 11 marzo

- Pelota. Paul Ojuel y Eneko Azpitarte campeones de la Euskal Liga, primera categoría. Aitor Gorrotxategi (Pagazpe, Usurbil), txapeldun en la categoría División de Honor.
- Txistulari Banda eta bi tronpeta-joleen kontzertua herriko erdialdeko kaleetan.
- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), zineforuma gaztelekuan.

martxoak 12 marzo

- Primer salmón de la temporada en el río Urumea, en la estación de Elorrabi: una hembra de 80,5 cm. y casi 6 kg de peso.
- Odola emate zita Ereñotzun, auzo etxean.
- Charla informativa sobre síndromes de sensibilidad central en Biteri kultur etxea: fibromialgia, síndrome de fatiga crónica, sensibilidad química múltiple y electrohipersensibilidad (Centro Socio-cultural de la Mujer "Kultur Etxea").

martxoak 13

- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), ZINEGOAK Gaylesbotrans Zinema eta Arte Eszenikoen Jaialdia Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua / Hernaniko Udala).
- Literatura solasaldia udal liburtegian: "33 ezkil" (Miren Gorrotxategi).

martxoak 14 marzo

- Emakume Langilearen Nazioarteko Eguna dela eta (martxoak 8), presentación de la tesis de Jeanne Rolande Dacougna Minkette "(De)construyendo identidades, imaginarios y prácticas. Mujeres migrantes africanas en la encrucijada" en Biteri kultur etxea (Berdintasun Kontseilua).
- "Herri kirolak Hernanin: lehena eta oraina" hitzaldia Biteri kultur etxean (Iñigo Goñi; Xabier Orbegozo Arria V aizkolaria, gonbidatua / DOBERA Euskara Elkartea).
- Errefuxiatuak. Europan barrena dabilen, eliza batetik bestera, Lampedusako gurutzea, patera baten zatiekin osatutakoa, Hernanin; otoiz eta gogoeta topaketa San Joan Bataiatzaile elizan.
- Encuentro literario en la biblioteca: "Las cosas que perdimos en el fuego" (Mariana Enríquez).

martxoak 14 - 15

- Greba deialdiak hezkuntza komunitatean (martxoaren 15ean manifestazioa Donostian, zutabe bat Hernanitik abiatzen da).

martxoak 15

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Angel Olaran Honoris kausa Doktorea Lleidako Unibertsitateak izendatuta.
- Herri batzarra Biteri kultur etxean: txotx prozesuaren balorazioa eta 2018/19ko erronkak (Hernaniko EH Bildu).
- *Hernani´n Musik*: Juan Mari Beltran ("Hots-larretan") Biteri kultur etxean.

martxoak 16 - apirilak 3

- Ikusmen murriztuari buruzko erakusketa Biteri kultur etxean (Retinosis Gipuzkoa BEGISARE Elkartea).

martxoak 17

- Txotx denboraldia, 2018. *Kalekintza* Plaza Berritik abiatuta (Sagar Moreak, Hernaniko Txotx Denboraldiko Asanblada Feminista / Brigada Feminista).
- Txirrindularitza. Peña Otaño Saria Urbieta kaletik (Hernaniko JOCC Elkartea).
- Kontzertua Milagrosa kaperan: Goiz Eguzki + Zarautzko Udaberri abesbatzak.

martxoak 19

- Euskal komunitate kulturanitzari buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Petra Elser, Banaiz Bagara Elkartea).
- Elkarteko penitentzia San Joan Bataiatzailea parroki elizan.

martxoak 20

- Udal Osoko Bilkura. Gipuzkoako Hondakinen Kontsortzioaren 2018ko tarifen ("... hernaniarron kontrako tarifak direlako...") kontrako errekurtsoa jartzea. Pentsionisten mozioa (DUINTASUNA Gipuzkoako Jubilatu eta Pentsiodunen Elkarteak).
- Auzo plaza apaintzeko murala margotzeko tailerra Larramendi kalea 11ko lokalean (Gibelalde Elkartea).
- Elkarteko penitentzia Floridako San Jose elizan.

martxoak 20 - 22

- Antzerki zikloa Biteri kultur etxean: "Soka" (Ttanttaka Teatroa) - "Ergela" (Txalo Produkzioak) - "Txarriboda" (Hika Teatroa).

martxoak 21

- "Mendi literatura" liburuaren aurkezpena Biteri kultur etxean (Haritz Monreal, Hernaniko Hatzi Klimbers Elkartea).
- Barkamena sakramentua Ereñotzuko San Antonio elizan.

martxoak 22

- *Zinea euskaraz!* Laburbira (8 film laburren emanaldia) Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).
- Eraso arrazisten aurkako elkartasun jaialdia Atsegindegi plazan (ARRISALA Elkartea / Euskal Herriko Federazioa Islamikoa).

martxoak 23

- Identitate tailerra gaztetxean.
- Pentsioen inguruko azalpenak eta zalantzak argitzeko hitzaldia Biteri kultur etxean (No+Precariedad Plataforma).
- Saio Linbikoak: musika + literatura + emozioak (Borja Estankona) udal liburutegian.
- Azkenaldian gaztetxeak, gaztetxeko kideak eta gaztetxean parte hartzen duten eragileak era ezberdinetako erasoak jasan dituzte: lapurretak, material suntsiketak... hori salatzeko elkarretaratzea, eta kontzertua.

martxoak 24 marzo

- "Kaput" haur antzerkia Biteri kultur etxean (Ganso & Cia).
- Futbola. Nesken Ohorezko Kadete mailako partida Zubipen (Hernani vs Eibar): emakume arbitroak irain matxistak jasotzen ditu. Klubek eta Udalak bat egiten dute salaketarekin.
- Eliz musika emanaldia Milagrosa kaperan: Kantuz Abesbatza.
- "Hora del Planeta: apagón eléctrico contra el cambio climático.

martxoak 24 / 25

- Hernaniko Txistulari Gazteen XIII. Txapelketa / Txistularien Topaketa.

martxoak 25

- Erramu igandea.
- Izandako atxiloketen aurrean, Kataluniarekin bat egiteko kontzentrazioa plazan.

martxoak 26 - 28 / apirilak 4 - 8
- Hernaniko Gaztelekua. Egitarau berezia Aste Santuko oporraldirako.

martxoak 27
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.

martxoak 29 marzo
- Aste Santuko elizkizunak, Ostegun Santua: "Cena del Señor".

martxoak 30 marzo
- Aste Santuko elizkizunak, Ostiral Santua: gurutzbideak... y celebración de la Pasión.

martxoak 30 - 31
- Bisita gidatua(k) herriko kaxkoan, eta Tren Berdea. Galarreta frontoira eta Chillida Lekura bisita gidatuak (Udal Turismo Saila).

martxoak 31 marzo
- Aste Santuko elizkizunak, Sábado Santo: Vigilia Pascual.

APIRILA / ABRIL

- "Terrorismo goratzea" eta "biktimak umiliatzea" egotzita, sei hilabetez "gizarte eta hezkuntza lanak" egitera zigortu ditu Auzitegi Nazionaleko adin txikikoentzako epaileak Hernani Institutuko bost ikasle (2016ko irailaren 27an, Gudari Egunaren bueltan, omenaldia egin zuten).
- *Eskola aldiriak* Tabakalera eta Txirrita ikastetxearen arteko proiektua: jolas gunea edo patioa eraldatuko da, eta auzolanean gauzatuko da.
- Antonio Mateo, 35 urte baino gehiagotan Pedro Orbegozo lan eginda, 2015an hil zen biriketako adenokartzinomarekin; azkenean… Donostiako Lan Arloko epaileak gaixotasun profesionala errekonozitzen dio.
- Detenido el cabecilla de un grupo especializado en robar de noche en viviendas de varias localidades guipuzcoanas, entre ellas Hernani.
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 287 erronkalari (*Euskara ari du!*).
- Igeriketa. Luis Goñi (M45-49) Espainiako txapeldun 3.000 metrotan, Cadizen.
- Atletismoa. Aitor Urkia hernaniarrak (Real Sociedad, junior maila) Euskadiko errekor berria ezarri du mailu jaurtiketan.

apirilak 1
- Aberri Eguna.
- Aste Santuko elizkizunak, Pasku Igandea.

apirilak 2
- Auto gidari batek, Oialume - Martindegiko biribilgunean, bi gazte harrapatu, eta ihes egin du: "Txantxa giroko istripua" izan omen da, lagunak baitziren gidaria eta "harrapatutakoak".
- Tilos 7 pasa Pala Txapelketa martxan da.

apirilak 3
- Asfaltatze eta espaloiak egokitzeko lanak Latsunbeberri auzoan; hilabete inguru iraungo dute.
- Odola emateko zita osasun zentroan.

3 - 6 abril
- TECHLAB.IDEO Campus tecnológico en las instalaciones de Orona en Galarreta.

4 - 13 abril
- Exposición "Euskal Herrian raketisten ibilbidea" en Biteri kultur etxea (Raketistak lehen eta orain Kultur Kirol Elkartea). Encuentro entre raquetistas en el frontón municipal: Amaia Irazustabarrena -María Saez vs Miren Larrate - Amaia Araiztegi (6 abril). Proyección del documental "Raketistak lehen eta orain" (Jon Juanes) en Biteri kultur etxea (12 abril).

apirilak 7 abril
- Taller de Reanimación Cardiopulmonar (RCP) en Inmakulada ikastetxea (DYA).
- Punk kontzertua(k) Kontrakantxa gaztetxean; sarrerekin bildutako dirua "Hernaniko Gazte Mugimenduko bi kideren epaiketa-gastuak kubritzeko".

apirilak 8
- Kontzentrazioa Plaza Berriko "Adarra" fruta dendaren aurrean: igandetan irekitzeko "beharrik ez dagoela ikusarazteko" (LAB).
- Futbola. CD Hernaniko Ohorezko Jubenil taldeak maila galdu du.

apirilak 9
- Ipuin kontaketa berezia udal liburutegian.

apirilak 10
- "Gurean" dokumentala, Euskal Herriko animaliadun festen ingurukoa, Biteri kultur etxean (ASKEGINTZA Elkarte Animalista).

apirilak 11 abril
- Mahai - ingurua Biteri kultur etxean: "Ume lapurtuak".
- *Baietz Hernanik!* egitasmoaren baitan, "Euskara irabazteko bidean" liburuaren inguruko hitzaldia Biteri kultur etxean (Garikoitz Goikoetxea).
- Encuentro literario en la biblioteca: "Virilidad" (Cynthia Ozick).
- Tele5ko "Got Talent" saioko finalean da flamenkoa euskaraz abesten duen *Sonakay* Musika Taldea, eta kideen artean, Portu auzoko Jose Luis Jimenez "Beltza".

apirilak 12 - 14
- Udaberri Gorria (Hernaniko Langile Babeserako Sarea): "Italiako mugimendu autonomoa 70. hamarkadan" hitzaldia Kontrakantxa gaztetxean. *M1 Langileontzat* blokearen aurkezpena: "M1 Langileontzat festa".

apirilak 13 abril
- Istripua KUTXA EkoGunean, eroritako zuhaitz batek Baso Eskola ekimenean parte hartzen ari zen Langile Ikastolako 5 urteko haur bat harrapatzen du.
- Urumeak, berriro ere, gainezka egin du Landaren: bertan behera, berriro ere, entrenamenduak, partidak... A causa de unos desprendimientos, cortados los caminos de Latse a Iturralde e Izeneder.
- *Bota Bertsoa!*: "Gaueko lanak, eguneko lotsak", bertso - paper lehiaketa sagardotegietan (Dobera Euskara Elkartea / Iraulio Panttalone Bertso Kabiyak): emanaldia eta sari banaketa Biteri kultur etxean.

apirilak 13 - 14
- Ttarla Dantza Taldeak, 25 urte. "Ttarlak 25 urte dantzan" emanaldia kiroldegian (apirilak 13), eta jolasak, ipuin kontalaria, bazkaria...

13 - 15 abril
- XXVI Jornadas Extremeñas (Centro Cultural Extremeño).

apirilak 13 / 20
- Ate irekiak Galarretan, erremonte probatu eta ezagutu nahi duenarentzat (Oriamendi 2010).

apirilak 14
- Behemendi azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka (Mugikortasun azoka: bizikletak eta osagarriak...) Urbieta kalean.
- Kalez kale kantari.
- "Linbo planeta" haur antzerkia Biterin (Dejabu Panpin Laborategia).
- Hainbat belaunalditako feministen arteko transmisioa bultzatzeko asmoz, solasaldi irekia Biteri kultur etxean, eta kontzentrazioa Zinkoenean ("Emakume hartu hitza eta ekintza" ekimena).
- Erromeria Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).

apirilak 14 - 22
- XXIII. Dantzari Festa (San Joan Konpartsa). Euskal Jantzien erakusketa (apirilak 16-20). "Baserritarraren eta kalekumeen janzkerak" hitzaldia, Ramon Garcia (apirilak 19).

apirilak 15 abril

- Judoa. Kadete mailako Euskadiko Txapelketa kiroldegian.
- Probeziaren Aurkako Nazioarteko Eguna dela eta, azoka solidarioan Plaza Berrian: liburuak, CDak, binilozko diskoak... (Kaleko Elkartasun eta Kultur Elkartea).
- Fútbol. Torneo Juvenil Memorial Juantxo Labayen en Zubipe (C.D. Hernani).

apirilak 16 abril

- Portu eta Elizatxo auzoetako oinezkoen mugikortasuna eta espazio publikoa hobetzeko hiru urteko plana indarrean. Se cortará el trafico durante 20 minutos en los horarios de entrada y salida de Elizatxo Ikastola, entre Leoka y el túnel de Portu auzoa. Vecinos de los barrios Portu y Elizatxo que obligatoriamente deban pasar por este tramo durante los cortes, pueden solicitar una tarjeta que les permitirá el transito.
- DAITEKE Zentroak (Gabriel Celaya eraikina) enpleguari lotutako aholkularitza zerbitzua emateaz gain, LANBIDEko zentro laguntzailea izango da aurrerantzean. Orientazio zerbitzua ematen jarraituko du, eta tailerrak antolatuko dira.
- Sorosle eta Lehen Sorospen ikastaroa martxan, apirilaren 27 arte, Inmakulada ikastetxean (DYA Gipuzkoa).

16 - 21 abril

- BERRIAK pone en marcha una nueva campaña para incentivar y premiar las compras realizadas en la localidad: por cada compra en los establecimientos participantes, boletos.

apirilak 17

- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Pereirak dioenez" (Antonio Tabucchi).
- "Gaixo larriak eta kondena betea dutenak etxera" lelopean, "Baldo, kondena bikoitza" hitzaldia Biteri kultur etxean (Josu Juaristi - Aiert Larrate).

apirilak 18 abril

- Ugaitz Errazkin Telleria preso hernaniarra estraditatua, Madrilen. En julio es alejado a la cárcel de Algeciras, la prisión más lejana a/de Euskal Herria.
- Erraustegiaren Aurkako Mugimenduak deituta, kontzentrazioa osasun zentroan: "Osasuna bermatu, erraustegia gelditu".
- "Euskararen arrastoak Sardinian" hitzaldia Biteri kultur etxean (Juan Martin Elexpuru, Dobera Euskara Elkartea / Hernani Errotzen).

apirilak 19

- Lazkaoko Musika eskolarekin elkartruke kontzertua(k) Sandiusterrin (Hernani Musika Eskola Publikoa).
- ETXERATek Kinkea kanpaina jarri du martxan, ematen dituen zerbitzuak (laguntza juridikoa, mediko arreta…) finantzatu ahal izateko. Aurkezpena eta azalpenak emateko ekitaldia Biteri kultur etxean: Urtzi Errazkin - Aiert Larrarte - Pernando Arburua.

apirilak 20

- Errigora kanpaina. Martxoan eskatutako oliba olio loteak jasotzeko zita, udaletxeko arkupetan.
- Udaletxeko pleno aretoa berritu ondoren (Victor Goikoetxearen obra), inaugurazioa.
- Konstelazio familiarren inguruko saioa (Arantxa Pardo Gaztelumendi) Ereñotzuko auzo etxean.

apirilak 21

- Herri kirolak. Apustu desafioa (aizkora eta korrika) Jauregin: Roxario Pikabea vs Jon Arizmendi (Andoain). Sei minutu gorako aldearekin, Pikabea nagusi.
- Txotx denboraldia, 2018. *Kalekintza* eta Hernaniko Emakumeon* afari feministа gaztetxean (Sagar Moreak, Hernaniko Txotx Denboraldiako Asanblada Feminista).

apirilak 21 / 28 / maiatzak 5

- Ahozko narrazio tailerra (Udal liburutegia).

apirilak 22

- "Gaixo larriak eta kondena betea dutenak etxera" lelopean, kantu bazkaria Xalaparta elkartean.
- Pelota. Martxan da XV. BERRIA Txapelketa. Finala Hernanin jokatuko da ekainaren 23an.
- Atsolarra Ereñotzuko auzo etxean: 2017an jaiotako haurrei ongietorria.

apirilak 23 abril

- Karabeleko urbanizazio obrak direla eta, maiatzaren 21 arte itxita Karabel eta Balantxa arteko trenbidearen azpiko tunela. Los vecinos del barrio, acabadas las obras, protestan por la falta de aparcamiento en la zona.
- Iruña Veleiako auziari buruzko azalpenak eta egungo egoeraz Biteri kultur etxean (Tomás Elorza, Iruña Veleiaren Lagunak).

apirilak 23 - maiatzak 16

- HERNANI *erabaki / decide* aurrekontu parte hartzaileen prozesua, 500.000 euro zertan gastatu erabakitzeko prozesua: proposamenak biltzeko fasea.

apirilak 24 abril

- Los Ayuntamientos de Hernani, Usurbil y Oiartzun negocian un nuevo canon con la Mancomunidad San Markos. Tras anular el TSJPV las cuentas de los años 2014 y 2016, piden que se adecue la tarifa que se les cobra, y que priorice el reciclaje.
- Udal Batzar Orokorra. 2017ko aurrekontuaren likidazioa: ia 4_15 milioiko gerakina, 2018koari gehituko zaiona.

apirilak 24 - 27 abril

- *Errotzen hastea.* "Euskal Herriko frontoiak, 1873-1876" erakusketa Biteri kultur etxean. Conferencia: "Frontones de Euskal Herria, el ágora vasconavarra" (25 abril). "Eusklabo alaiak" bakarrizketa musikatua (Asisko Urmeneta, apirilak 26).

apirilak 25

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.

apirilak 26 abril

- Zinea Euskaraz Sandiusterrin: "Gernika" (DOBERA Euskara Elkartea).
- Saio Linbikoak: musika + literatura + emozioak (Rafa Rueda) udal liburutegian.
- Movilización tras conocerse la sentencia por el caso "La Manada" (Sanfermines 2016).

apirilak 26 - 29

- Hernani BHIko ikasle talde bat Oroimen Historikoko bidaian Ingalaterrako Yorkera. II Munduko Gerrako beteranoei eta mugalari hernaniarrei omenaldia (Euskal Pirinioak Askatasun Bideak).

apirilak 27 abril

- "Relación entre delincuencia e inmigración", charla en Biteri kultur etxea (Hithem Abdulhalim, ATAWAFOK).
- *Hernani´n Musik*: Izaro ("Eason") Biteri kultur etxean.

apirilak 28 abril

- Udal ordezkariak Wukron, azken urteotan landutako proiektuak bisitatzera, bizimodua ezagutzera eta gazteriarekin lotutako proiektu berriak lantzera. Bertako Udalarekin sinatutako hitzarmena berrituko dute.
- Castellon I espetxera gazte martxa (Hernaniko Gazte Mugimendua).
- Remonte. Final del VIII. Sagardoaren Txapelketa en Galarreta.
- Kontzertua Atsegindegi plazan: Banda + Amaia Gonzalez Caballero Dantza Eskola.

apirilak 29

- Marokoko musika eta jaki dastatzea Atsegindegi plazan (ATAWAFOK).

apirilak 30

- Kontzertua Goiz Eguzkin: Goiz Eguzki Abesbatza + Oñatiko Pakeleku Abesbatza.

MAIATZA / MAYO

- Kirol Sariak 2017-2018. Hautagaiak: Jone Irastorza (judo) eta "Maialen" trainerua; Aitor Gorrotxategi (pilota) eta Ibai Alba (atletismo); eta Juan Rodriguez (errugbi) eta Luis Llopis (futbola). Bozkatzeko epea: maiatzak 31. Sariak, ekainaren 16an banatzen dira.
- AZTIKER realiza 600 entrevistas con el fin de que las/los hernaniarras valoren la legislatura.
- Auzo - konposta egiteko beste etxola bat (46.a) Portaletxokon.
- Poltsak uzteko 20 takila, kiroldegiko tabernaren inguruan (*HERNANI erabaki / decide*).
- Urumeako KRONIKA. *Memoria gorde, oraina bizi, etorkizuna eraiki, izan kronikalari!* kanpaina, proiektua babestu eta laguntzeko.
- Mobilizazioak Cintas Adhesivas UBIS enpresan, "inposatu nahi den laugarren erreleboaren kontra" (ELA).
- Saskibaloia. Hernaniko taldeak Gipuzkoako maila gorenean jokatuko du 2018/19 denboraldian.
- Bertsolaritza: Iñaki Zelaia bertsolari hernaniarra, XVI. Orixe Sariaren irabazle.
- Gimnasia. Medallas para las gimnastas hernaniarras en el campeonato provincial. Patricia Pérez bigarren Euskadiko txapelketan (maiatzak 27).
- Pala. Estatuko Txapelketa (30 metroko frontoian): Amaia Irazustabarrena - Maider Mendizabal, txapeldun!
- *Erasmus+ KA2 Be Well* Programa: Errumanian izan dira Hernani BHIko DBHko ikasle eta irakasleak, ikasketa teknikak ezagutzen.
- Pelota. Markel Lizeaga, junto a otros pelotaris aficionados y profesionales, en California (EEUU), jugando partidos de exhibición organizados por la Euskal Etxea de Bakersfield.

maiatzak 1

- Langileen Nazioarteko Eguna. Manifestazioa: *Kalera eta borrokara!* (LAB). *Udaberri Gorria* (Hernaniko Langile Babeserako Sarea): *Langileak kalera!* Festa Goiz Eguzki jubilatu etxean.

maiatzak 2 / 5 mayo

- Mesa redonda en torno al derecho a decidir en Biteri kultur etxea / Herritarron Ituna osatzeko topaketa Biterin (Gure Esku Dago).

maiatzak 3

- "Armeniaren euskal aurkezpena" hitzaldia Biterin (Joseba Intxausti, Dobera Euskara Elkartea / Hernani Errotzen).

maiatzak 4 mayo

- Diputación anuncia el refuerzo de la conexión vía autobús entre Buruntzaldea y Donostia, servicios con destino a hospitales, ciudad sanitaria, y servicios nocturnos. EH Bildu critica que se lleve a cabo sin consultar a los ayuntamientos interesados, y que supondrá recortes en los servicios.
- *Udaberri Gorria* (Hernaniko Langile Babeserako Sarea): "Langile Sarea hausnartzen".
- Pelota. Gipuzkoako Trinketeko Txapelketa: Amaia Irazustabarrena - Ariane Arrieta txapeldun!

maiatzak 5

- "Ulises" haur antzerkia (Gorakada Teatroa) Biteri kultur etxean.
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 300 / 408 erronkalari. Hori ospatzeko Udaberriko topaldia Biteri plazan; eta kale-irakurraldia: "Ura" (*Euskara ari du!* / Kale Literatura Taldea).

maiatzak 5 / 12

- Lehenengo Jaunartzeak herriko parrokietan.

maiatzak 6 mayo

- Pilota, GRAVNI Torneoa. Amaia Irazustabarrena palista hernaniarra ezker hormako txapeldun!
- Atletismo. Campeonato de Euskadi sub´20. Medallas de oro y plata para Ainhoa Toledo en lanzamientos de martillo y disco; nuevo record de Aitor Urkia (Real Sociedad) en lanzamiento de martillo: 67,32 m.

maiatzak 7

- Odola emateko zita osasun zentroan.

maiatzak 7 - 11

- XII. Marrazki erakusketa Biteri kultur etxean (Udaltzaingoa, Bide Heziketa).

maiatzak 8

- Ipuin kontaketa(k) udal liburutegian.

maiatzak 8 - 9

- *Zure enpresa nola sortu edo kudeatu* ikastaroa Gabriel Celaya eraikinean (Beterri - Buruntza Agentziako Ekintzailetza Zerbitzua).

maiatzak 9 mayo

- Hernaniko Udalak kale garbiketaren kudeaketa bereganatzen du; azken urteotan kanpoko enpresa baten kontratazioaren bidez eskaini den zerbitzua; GARBITANIA Sozietate Publikoak kudeatuko du. El PSE-EE advierte que "el servicio de las calles empeorará".
- "Euskara App: aplikazio bat" Maialen Lujanbioren hitzaldia Biteri kultur etxean (*Baietz Hernanin! Euskara ari du!*).
- Encuentro literario en la biblioteca: "Bilbao - New York - Bilbao" (Kirmen Uribe).

maiatzak 10

- *Gipuzkoa Argitu* programaren barruan, elektrizitate kontsumoa aurrezteko doako tailerra Biteriko KZ Gunean (Gipuzkoako Foru Aldundia / Hernaniko Udala).
- "Festak, genero harremanak eta feminismoa" liburuaren aurkezpena (Miren Guilló Arakistain) Biteri kultur etxean (Bilgune Feminista / Berdintasun Kontseilua).

maiatzak 11

- Asamblea General de las Asociación Española de Fabricantes de Maquina Herramienta (AFM) en el Parque Tecnológico de Miramón; Cesar Garbalena (Director General de Loire - Gestamp, empresa ubicada en Hernani) elegido presidente.

maiatzak 12 mayo

- BEHEMENDI Azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka Urbieta kalean.
- Inicio del curso de piragüismo (hasta el 16 de junio), para jóvenes nacidas/os entre 2002 y 2006.
- "Euskal presoek bizi dituzten salbuespen baldintzak indargabetzeko" hainbat ekitaldi Buruntzaldean (SARE): Porrotxekin margoketa saioa Biteri kultur etxean, ikastetxeetan motxiladun haurren inguruan garatutako elkarlana.
- Atletismo. Eva Esnaola bate la plusmarca de España de 50 km. ruta (3h 53:30), en prueba celebrada en Ordizia.
- Kalez kale kantari.
- *Gaueko* dendaren bigarren urteurrena dela eta, Catan (mahai jolas) Txapelketa eta *Doako komikiaren eguna*.
- Erromeria Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).

maiatzak 12 - 13 mayo

- Rugby. Hernani Club Rugby Elkartea en San Petersburgo (Rusia), en el campeonato *European Rugby 7s Champions Trophy*: 6. postua.

maiatzak 13

- Errapia Festa, Zikuzulon: tailerrak, erakusketa, kontzertu poetikoa, bazkaria... txokolatada (ERRAPIA Taldea).

- Kultura anitzeko dastatze gastronomikoa Atsegindegi plazan (AMHER).
- *AlgaraKlown* pailazoak laguntzeko (ospitaletan ingresatuta dauden umeak bisitatzen dituzten pailazoak), *Antxo eta Pantxa* pailazoen "Amamaren ganbara" emanaldia Biteri kultur etxean.

maiatzak 14 - 20

- Bertako tabernan egiten ari diren obrak direla eta, Goiz Eguzki itxita.

maiatzak 15 mayo

- Pintadas ofensivas y amenazantes contra Pagazaurtundua y Ordoñez, así como contra dirigentes del PSE-EE (Denis Itxaso, Idoia Mendia, Rodolfo Ares y Patxi López), junto con un logo de ETA en el frontón de Ezkiaga pasealekua. Eguerdirako, frontoi garbia.
- San Ixidro Eguna 2018: meza, bertsolariak, pilota partidak eta harrijasotzailea. Iñaxi Oiarbide Aranburu (Txilibita baserria) eta Batista Iradi Miner (Argindegi baserria) omenduak.
- Beterri - Buruntzako sei udalen bultzatuta, "Beterri km 0" zigiluaren aurkezpena udaletxeko arkupetan.
- Literatura solasaldia udal liburtegian: "Hauts haietatik" (Unai Villena).

maiatzak 16 / ekainak 13 / 20

- Buruarinak egiteko eskulan tailerra(k) Biteri kultur etxean (KAXKO Elkartea).

maiatzak 17

- Arnaldo Otegi EH Bilduko koordinatzaile nagusiaren "Gure geroa gobernatzeko" hitzaldia Biteri kultur etxean.

maiatzak 17 - 24

- Eskoletako haurrek ingurumenari buruz egindako lanen erakusketa Biteri kultur etxean (ARTELATZ).

maiatzak 18 mayo

- Agenda 21 Escolar. "Residuos" ha sido el tema tratado por las/os escolares hernaniarras a lo largo del curso, y exponen sus conclusiones en el pleno celebrado con los representantes municipales.
- Mendi lasterketen prestaketari buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Jokin Lizeaga, Axeriak Mendi Lasterketa Taldea).
- "Epaiketa politikoen aurrean, gazteria borrokalaria" lelopean, argazkia Tilosetan (Kontrakantxa Gaztetxea).

18 - 20 mayo

- Fiestas de Pentecostes en Florida - Etxeberri auzoa.

maiatzak 18 - ekainak 10

- *HERNANI erabaki / decide* aurrekontu parte hartzaileen prozesua, 500.000 euro zertan gastatu erabakitzeko prozesua: 376 proposamen aurkeztu dira. Proposamenak lehenesteko garaia. EAJri ez zaio egokia iruditzen, 8 - 15 urte bitarteko haur eta gaztetxoek bozketan parte hartzea.

maiatzak 19

- Mural bat auzolanean margotzeko zita Lizeaga auzoan (Gibelalde Auzo Elkartea).
- Lore eta Landare azoka Urbieta kalean.
- Sendotza sakramentua.
- *Aniztasunean elkarrekin* Festa, "hezkuntzak gizartearen aldaketan duen garrantzia" azpimarratzeko, Atsegindegin, Gudarien plazan eta Tilosetan (Hezkuntza Plataforma).
- *Kantuz Eguna* Milagrosa kaperan (Kantuz Abesbatza).

maiatzak 20

- "Euskal presoek bizi dituzten salbuespen baldintzak indargabetzeko" hainbat ekitaldi Buruntzaldean (SARE): presoen aldeko ekitaldia / errezitaldi kulturala Santa Barbaran, plazatik abiatuta.

maiatzak 21

- "Bizi Kultura Hernanin" kultura inguruko hausnarketak eman dituen emaitzen aurkezpena Biteri kultur etxean.

maiatzak 23

- Dantza eta antzerki inklusibo emanaldia Biteri kultur etxean (KOXKA Elkartea).

24 mayo

- Remonte. Inicio del Torneo Promoción en Galarreta; la final, el 30 de junio.

maiatzak 25 - 26

- Joxan Artze gogoan, XXXII. Txalaparta Festa (Hernani Musika Eskola, *Ttakun ttan ttakun* Taldea).

maiatzak 26 mayo

- "Oroimena ez da delitua", egun osoko jardunaldia: hitzaldia, trikipoteoa, bazkaria... manifestazioa eta kontzertuak (Hernaniko Gazte Mugimendua).
- Boleibola. Hernaniko neska infantilak, Gipuzkoako txapeldun!
- Atletismo. El hernaniarra Aitor Urkia (Real Sociedad) consigue con un lanzamiento (de martillo) de 68,68 m. el billete para el Campeonato del Mundo junior.
- Oialumeko bilerak (terrazazpian, eta gero biltokian) 75 urte betetzen ditu: pultsu apostua, erromeria... eta kontzertuak (... trikiti doinuak, Gozategi, Anje Duhalde...).
- Bertso afaria Arriatzuko eskolan, Osiñagako festak berotzeko.

maiatzak 27

- Urumea Ikastolako kurtso bukaerako festa Gay Murren.
- Leokadisti Txistu Taldea + Hernasax Taldearen kontzertua udaletxeko arkupetan.

maiatzak 28 - ekainak 1

- Eskulanen erakusketa Biteri kultur etxean (Centro Socio Cultural de la Mujer Kultur Etxea).

maiatzak 29

- Udal Batzar Orokorra. 2017ko gerakina (4$_1$877.747 euro) 2018ko aurrekontuan: "aurreikusita dauden inbertsioak eta diru-partida batzuk indartuko" dira, eta "beste proiektu eta inbertsio" berri batzuetara bideratuko da.

maiatzak 30

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- *Korapilo* tailerra (Mendiriz Mendi).

maiatzak 31

- ITUROLA Hernaniko Elkarlan SorGunearen inaugurazioa Gabriel Celaya eraikinean, eta ate irekiak (Beterri - Buruntzako udalak).
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "Aupa Etxebeste!" Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).

EKAINA / JUNIO

- "Merkataritza jarduera bultzatzeko" kanpaina berri bat: erosketak egiteko Hernani Txartela erabiltzen dutenak aukera dute erosketa debalde egin ahal izateko, ekainaren 17ra arte (BERRIAK).
- Baietz Hernanik! egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 703 erronkalari.
- Futbola. Jubenil eta kadete mutilak, txapeldun Gipuzkoako Kopa torneoan.
- Ainara Azpiazu "Axpi"ren mural berria Tilosetako frontoian, frontiseko atzeko partean (Kale Arte Sorkuntzaren Beka, Hernaniko Udala).
- Biteriko ikastaroetako lanak ikusgai kultur etxean bertan (ekainaren 21 arte).
- Asier Ezeiza preso hernaniarra, Mont de Marsango espetxera gerturatua, Tarascongo espetxetik. Ugaitz Errazkin, aldiz, Algecirasekora.
- Igeriketa. Luis Goñi hernaniarraren Espainiako marka berria (17:30) 1.500 metrotan, 45-49 urteko kategorian.

ekainak 1

- Erdiguneko Aparkalekuen Ordenantza berria, udaleko talde guztien, BERRIAK eta bizilagun elkarteen artean adostutakoa, martxan: zonalde gorriko (bertakoentzat) eta urdineko (errotatiboa) aparkalekuen erregulazio berria.
- Errigora kanpaina. Martxoan eskatutako kontserba loteak jasotzeko eguna.
- Ipuin musikatuak Martindegi auzo elkartean (ARRAGOA Taldea).

ekainak 1 - 22

- Igeriketa ikastaroa kiroldegiko igerilekuetan, 5 - 11 urteko umeentzat.

ekainak 2

- Langile Ikastola Eguna, ikasturte bukaerako festa, Atsegindegi plazan.
- Txakolin Eguna Santa Barbara elkartean.
- *Goiz Eguzki Eguna*, Goiz Eguzki Abesbatza kaxkoan zehar eta bazkaria.
- Txistu kontzertua (Haritz Ezeiza Zabala) udaletxeko areto nagusia.
- 80ko hamarkadako gaua gaztetxean.

ekainak 2 - 3 junio

- Osiñagako Festak.
- Hernani C.R. Elkartea, en el *Valencia Rugby Festival*, Campeonato de España de Clubes de R´7.

ekainak 3 junio

- Leitzara ibilaldia (Elur-Txori Elkartea).
- San Antonio Jaiak Ereñotzun: VIII. Ereñotzuko Mendi Lasterketa.
- Hockey Hierba. La Real Sociedad consigue el titulo de liga; en el equipo, las hernaniarras Maider Altuna (MVP de la final a cuatro) y Julene Etxeberria.
- Ramadan afaria eta henna tatuaiak Atsegindegi plazan (ATAWAFOK Elkartea).

4 - 17 junio

- Exposición "Una mirada global a los delitos de odio por orientación sexual e identidad de genero", y taller sobre "Sistema Sexo - Genero - Deseo" (13 junio) en Biteri kultur etxea.

ekainak 5

- Odola emateko zita osasun zentroan.
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Gelditu zaitezte gurekin" (Ana Magalon).

5 - 7 junio

- Luis Intxauspe, alcalde de Hernani, en el Congreso Internacional Ciudades Lixo Cero (Ciudades Residuo Cero) que se celebra en Brasilia (Brasil): expone y muestra el tratamiento de residuos en el municipio con el sistema PaP.

ekainak 5 - 7 / 9

- Errugbi Inklusibo II. Txapelketa... Mahai ingurua, kirol sensibilizazio saioa eta aniztasun funtzionalaren inguruko tailerra (Hernani CR Elkartea).

ekainak 7

- *Lana bilatzeko hedabideak nola aztertu* ikastaroa Gabriel Celaya eraikinean (DAITEKE Enplegu eta Aholkularitza Zerbitzua).
- "Los muros del agua" dokumentala gaztetxean (Ongi Etorri Errefuxiatuak).

ekainak 7 - 10

- XV. Garagardo Azoka Atsegindegi plazan (Hernani CR Elkartea).

ekainak 8

- San Joan Jaiak 2018. Pala. San Joan Txapelketako finalak (alebin - infantil) Tilosetan, eta barrene herrikoia.

ekainak 9

- Eskola Eguna Inmakulada ikastetxean.
- Ikasturte bukaerako festa eguna Elizatxo ikastolan.
- Kalez kale kantari.
- Erromeria Jeiki Hadi taldearekin (San Joan Konpartsa).
- Ikasturte bukaerako emanaldia (Ttarla Dantza Taldea).

ekainak 10 junio

- Giza Katea Gure Esku Dagok antolatuta; Hernanik 4 km betetzen ditu Aginaga eta Orioren artean.
- Marcha Nórdica. Campeonato de España de clubes en Valladolid. Zazpi hernaniar (Club Vasco de Camping) podiumean.

ekainak 11

- Tilos 7 Pasa Txapelketako finalak Tilosetako frontoian.

ekainak 12

- Biteriko ikastaroak - Dantza latinoa. Ikasturte bukaerako emanaldia Biteri kultur etxean.

ekainak 13

- Ana Munduate Iruretagoienaren jubilazioa dela eta, agur bazkaria.
- Patri Espinar (pilotaria) eta Ainhoa Tolosa (kayak surfaria), munduko txapeldunen hitzaldia (emakumeen kirola ikustarazteko) Hernaniko Gizakia Helburuko egoitzan.

ekainak 13 / 15 - 17

- San Antonio Jaiak Ereñotzun.

ekainak 13 junio - irailak 30 septiembre

- *HERNANI erabaki / decide* aurrekontu parte hartzaileen prozesua, 500.000 euro zertan gastatu erabakitzeko prozesua: valoración técnica de las propuestas.

ekainak 14 junio

- Documental "Fusiles o pintadas. La lucha no violenta del pueblo saharaui" en Biteri kultur etxea (Berdintasun Kontseilua).
- Biteriko ikastaroak - Dantza garaikidea. Ikasturte bukaerako emanaldia Biteri kultur etxean.

ekainak 15

- Surik gabeko sutea Joxe Mari tabernan.

ekainak 15 - 17

- San Joan Jaiak 2018. Hainbat jarduera festak girotzeko. XX. Preludioa Txikia. XVII. Azeri bila herri lasterketa. San Joan Jaietako XXV. Preludioa. Aurorak. Palankariak

ekainak 16

- Pilota Eskolako Torneoko finalak frontoian.
- "G5" Guri bost? Gurekin bost! Hernaniko Gazte Olinpiadak. Azkeneko probak Ereñotzun.
- Maialen Lujanbio, Hernaniar bikaina (Xalaparta Elkartea).
- Kirol Sariak 2017-2018. Sari banaketa: "Maialen" trainerua; Ibai Alba (atletismoa) Juan Rodriguez (errugbia, Hernani Saria).

ekaina 17

- "Emakume musulmanak, arrazakeria eta sexismoa" topaketa AMHERren egoitzan (AMHER / SOS Arrazakeria / ATAWAFO).

ekainak 18 junio

- Istripu kimikoen simulazioa (Hernaniko KEM ONE Electroquímica de Hernani).
- Kulunka Teatro, compañía de la que es participe la hernaniarra Garbiñe Insausti, premiada en los Premios Max (de Teatro) 2018.

ekainak 19

- Neskentzako *Autodefentsa feminista* tailerra Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua / Gaztetu Hernani).

ekainak 20

- HOBEKI, hondakinen kudeaketa arduratsu eta jasangarriaren aldeko udalerrien (tartean, Hernani) elkartearen aurkezpena Galarretako ORONA IDeO eraikinean.

ekainak 21 junio

- Pequeño incendio en Santa Barbara bailara, en el parque de juegos infantiles cercano a Hernani Institutua.
- Goiz Eguzkiko taberna-jatetxe berriaren inaugurazioa; GUREAK Taldeak ustiatuko du aurrerantzean.

- San Joan Jaiak 2018. Su Festa! 11 eta 17 urte bitarteko gazteentzat Ave Maria parkean (Gaztelekua / Kale Hezitzaileak).
- Doinu Zale Musika Eskolako ikasleen ikasturte bukaerako emanaldia Biteri kultur etxean.
- Tilosetako eskailerak ortzadarraren koloreekin margotzeko hitzordua, Sexu Askapenerako Nazioarteko Egunari keinu eginez.

ekainak 22

- *Bai Euskarari* Sariak banatzen dira Donostiako Tabakaleran; sarituen artean, Hernaniko Talleres Mitxelena enpresa.
- San Joan Jaiak 2018. "Herritik" ikuskizuna Ezkiaga pasealekuan (Ttarla Dantza Taldeak, 25 urte). Fernando Ederraren (2017ko abuztuan hil zen Hernanirekin lotura handia izan zuen musikari eta musika irakaslea) omenez musika emanaldia Atsegindegi plazan (Kantuz Kultura Elkartea).

ekainak 23 - 27

- San Joan Jaiak 2018. Aiheko Zubimendi (UTS Komunikazioa), kartelaren egilea. TTARLA Dantza Taldea omendua (ekainaren 23 eta 27an banderak jaso eta jaitsi dituzte). Azeri dantza guztiak (ekainak 25 - 27) mistoak dira. Jai parekideak bermatzeko eta eraso sexisten prebentziorako, eta hauei erantzuteko protokoloa(k) martxan.

ekainak 23 - 24

- *Zero Askatasun Bidea* mendi ibilaldia Salbatore kaperatik (Mendibe, Nafarroa Behera) Orbaizetara (Euskal Pirinioak Askatasun Bideak Elkartea).

25 junio

- El hernaniarra Luis Llopis, nuevo entrenador de porteros de la Real Sociedad; venía ejerciendo esa función en el Real Madrid.

ekainak 26 - 29

- Haur motxiladunen errealitatea islatu eta eguneroko bizimoduaren berri emateko erakusketa Biteri kultur etxean (SARE).

ekainak 28

- Azeri dantzaren DVDren (2017an grabatutako 3 film) emanaldia Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).

ekainak 29 junio

- Hernanin dira uda pasatzera etorritako bost haur saharararrak; harrera udaletxean.
- Teatro: "Taxidermia de un gorrión" en Biteri kultur etxea (L´Atelier - Kulunka Teatro).

30 junio

- Remonte. Final del Torneo Promoción en Galarreta.

ekainak 30 - uztailak 1

- Pilota. Txapelak Markel Lizeagarentzat (Euskal Herriko Torneoa), eta Jon Jara eta Unai Etxarrirentzat (Udaberri Torneoa).

UZTAILA / JULIO

- Distintas ofertas turísticas a lo largo del verano en la localidad.
- Udalekuak Ereñotzun (uztailaren 27 arte).
- Udako ikastaroak kiroldegian.
- KZ Gunea. Ikastaroak, uztailean ere bai.
- Gaztelekua. Irteera eta ekintza asko uztailean zehar.
- Ereñotzu Auzo Udala. Urumea ibai ertzetan kontzerbazio bereziko guneak banatu, bainu eremuak zehaztu eta aparkatzeari trabak jartzeko proposamenak martxan jarriko dira; baita sentsibilizazio kanpaina ere. Energia propioa eta berriztagarria ekoitziko da Fagollagan kokatzen den zentral hidraulikoan (Goiener Taldea / NafarKoop Kooperatiba). EGUZKIk eskatzen du Urumea ibaiaren bioaniztasuna eta energia burujabetza uztartzea.
- Ereñotzuko presa botatzea eskatu dute EGUZKIk eta "Rios con Vida" elkarteak; funtziorik ez baitu.
- Hernaniko Udalak etxeen alokairu sustatzeko 135.525 euroko diru-laguntzak onartu ditu: 60 pertsonek eskaera egin dute.
- Portalondo estankoak, 100 urte.
- Parke natural berria Karabelen; haurrek hartu dute parte sorkuntzan, eta nolakoa nahi zuten erabaki dute.
- Hernaniarren elkartasuna Atenasera, Grezia, ailegatzen da: janariak, lehen mailako beharrentzako osagaiak eta diru-laguntza (SOS Errefuxiatuak Hernani / ZAPOREAK / Banco de Alimentos de Gipuzkoa).
- Gaueko autobus zerbitzu zabalagoak uztailean eta abuztuan.

uztailak 1

- Liburu eta disko azoka solidarioa Plaza Berrian (Kaleko Elkartasun eta Kultur Elkartea).

uztailak 1 - 13

- Udaleku ibiltaria, 2003-2005 urteen artean jaiotakoentzako, Plazaola bidean zehar (Dobera Euskara Elkartea).

2 - 7 julio

- Fútbol - Donosti CUP. Varios partidos, en diferentes jornadas, en Zubipe.

2 - 13 julio

- Udako Eskola 2018 - Campus tecnológico en la instalaciones de ORONA en Galarreta (Kode_Eskola: Kultura Digital@).

uztailak 2 - 20

- Udalekuak LH5 eta LH6 mailetako haurrei zuzenduta.

uztailak 2 - 25

- Udalekuak 3 eta 10 urte bitarteko haurrentzat.

uztailak 3

- Odola emateko zita osasun zentroan.

uztailak 6 - 8

- San Fermin Jaiak Martindegi auzoan.

uztailak 7

- Ipar Martxa. Gipuzkoako Txapelketa, Espainiako Txapelketarako puntuagarria, Donostian, Miramonen. Arantxa Astigarraga y Agustin Urretabizkaia campeones de Gipuzkoa.
- Kontzertu solidarioa, "Música para salvar vidas" GKEari laguntzeko, San Joan Bataiatzailearen parrokian: Ugandako Aba Taano taldea.

uztailak 9 - 20

- Lurreko arkitektura eta eraikuntza lantzeko ikastaroa BASO ESKOLAk (Langile Ikastola / Hernaniko Udala) Iturmendi inguruan (HIRITIK AT Kooperatiba).

uztailak 10 julio

- Jose Maria Setien Alberro Donostiako Gotzain emeritu hernaniarra hil da.
- La Diputación Foral de Gipuzkoa aprueba nuevas líneas de LurraldeBus en Buruntzaldea; entre otras, una nueva línea nocturna (26 servicios, entre viernes y domingos) entre Donostia y Astigarraga, Hernani, Urnieta y Andoain.
- Errespetuen oinarritutako haziera eta heziketa libreari buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Emeki Emeki Elkartea).

uztailak 10 - 15

- Atletismoa. Aitor Urkia (mailu jaurtiketa) 20 urtez azpiko Munduko

Txapelketan, Finlandiako Tempere hirian.

uztailak 12 - 13

- Beherapen Azoka Plaza Berrian (BERRIAK).

uztailak 12 - 15

- Arrauna. Edurne Yarza, Gurutze Yarza, Idoia Urrutia eta Alicia Arenal *Zergatik ez?* txalupan, Orio - Bilbo - Orio zeharkaldian.

uztailak 14 - 15

- XVII. Jazz Hernani (2018) Tilosetan: Roberto Yaben, The Romanticos Rhythm&Blues eta Buffalo.

uztailak 14 - 16 julio

- Karmen Jaiak 2018. Kaxkoko alkatea: Manolo Adarraga Elizaran. Omenduak: Mari Cruz Muguruza Hidalgo, Mariaje Eizagirre Eizmendi (Galerías Buen Precio) eta Pablo Gómez Justel.

uztailak 16 - 19

- *Euskal Herriaren historia* ikastaroa Biteri kultur etxean (Hernani Errontzen).

uztailak 16 - 29

- *Kaxuelitak* herriko hainbat tabernetan (BERRIAK).

17 julio

- Concentración ante el Palacio de Justicia de Donosita en apoyo a los familiares del fallecido a causa de un cáncer de pulmón tras haber trabajado en contacto con amianto entre los años 1962 y 1993 en Papelera Mendia / Gureola, en 2018 Cominter Tissu (ASVIAMIE).

uztailak 18

- Akordioa sinatzen dute Oriamendi 2010 eta Donostiako Hipodromoak: bietara joaten diren bisitariek deskontuak izango dituzte.

uztailak 19

- EuskarAbenturako partaideak Hernanin, 16-17 urteetako gazteek Euskal Herria zeharkatzen dute Euskara bultzatzeko eta euskal kultura ezagutzeko.

uztailak 19 - 20 / 23 - 24

- Bideogintza ikastaroak, 12-17 urte bitartekoei zuzenduta, Biteri kultur etxeko KzGunean (*HERNANI erabaki / decide*).

uztailak 19 - 21

- "Udaparkean 2018": arte diziplina desberdinak eta adin guztientzako ekintzak Atsegindegin edota Ave Maria parkean.

uztailak 20 julio

- El alcalde de Hernani, Luis Intxauspe, junto con los de Andoain y Usurbil, denuncia en Donostia lo que considera una falta de respeto del Departamento de Movilidad de la Diputación de Gipuzkoa, para con la ciudadanía de Buruntzaldea en relación con el proceso de modificación del servicio de autobuses de la comarca: se han presentado más de 5.000 alegaciones al proyecto; y recogido más de 7.000 firmas en contra de él. Diputación aprueba la licitación, mediante concurso público, de las nuevas líneas y servicios de LurraldeBus. Autobus-zerbitzuetan "sekulako murrizketak" salatzen ditu EH Bilduk.
- Bigarren gradua Marta Igarriz Izeta preso hernaniarrarentzat. Castelloko espetxetik Logroñokora mugituko dute (irailak 28).

uztailak 22

- "Nikaraguak biziko duen garaipen berria ospatzeko" ekitaldi politikoa Tilosetan (Nikaraguaren Aldeko Euskal Ekimena).

uztailak 23

- Santa Barbarako harrobiaren bete lanak bukatuta, aisialdirako gune bilakatuko da, eta partehartze prozesua irekiko du Udalak herritarrek haien ekarpenak egin ditzaten. Horretaz hitz egiten da udaletxean egiten den bilera irekian.

uztailak 24

- Osoko Bilkura udaletxean. Palestinaren aldeko mozioa (ORAIN Hernani - Podemos): adierazpen instituzionala.

uztailak 25

- Euskaltzaindiak hamabi urgazle berri izendatzen ditu; horien artea, Irena Arrarats Lizeaga eta Luis Mari Zaldua Etxabe.

uztailak 26 - 27

- Udako zinemaldia udaletxeko arkupetan: "Una mujer fantastica" - "Alanis".

uztailak 29

- Arrauna. Hernaniko neska jubenilek irabazten dute Loiolako San Inazio jaietako batel estropada.

uztailak 29 - abuztuak 4

- Udaleku ibiltaria, 2006-2008 urteen artean jaiotakoentzako, Plazaola bidean zehar (DOBERA Euskara Elkartea).

uztailak 31 julio

- San Inazio Jaia Santa Barbara mendian (MORKAIKU Kultur Taldea). Santa Barbarara joateko zita (AMHER Gazte Taldea / GazteBizilagunak).

ABUZTUA / AGOSTO

- Hainbat udako ikastaro kiroldegian.
- Abuztuko ostiral eta larunbatetan, eguraldiak lagun badu, Económicas antzezlana (La Burla Teatro konpainia) Osiñaga bailarako Errota baserrian.
- Hernani Club Rugby Elkarteak eta Atletico San Sebastian klubak hitzarmena sinatu dute. Hernani CR Elkartea babeslea izango da; Atletico San Sebastián, filiala.
- Kalean da Latxe aldizkaria, haur eta gaztetxoei zuzenduta (Urumeako KRONIKA).

abuztuak 3

- Lur jauziak izan dira Elizatxo ikastolaren inguruan, eta eremu horiek egonkortzeko hainbat lan egingo dira; hori dela eta, Portu eta Elizatxo auzoetako sarrera - irteerak trafikoari itxita.

abuztuak 6 agosto

- Odola emateko zita osasun zentroan.
- Incendio en las instalaciones de la empresa Cover Systems.

abuztuak 7 agosto

- Remonte. Presentación del XXXVI Campeonato Individual / Torneo KUTXABANK en Galarreta; eta aurreneko partida.

abuztuak 8

- Donostiako Hamabostaldia. Organo Zikloko kontzertua San Joan Bataiatzailea elizan: Loreto Fernandez Imaz (organo jolea) eta Ainhoa Zubillaga (mezzosopranoa).

abuztuak 10

- *Baietz Hernanik!* hizkuntza ohiturak aldatzeko egitasmoa. Bideoklipa grabatzeko hitzordua Tilosetan (*Euskara ari du!*).

abuztuak 15

- Tolosa ahizpak Euskadiko Trikitilari Gazteen XXXVII. Txapelketan, Zeanurin: trikitilari onenak.
- Iruñeako alde zaharreko "desalojo arriskuan" dagoen Maravillas gaztetxeko kide baten hitzaldia Tilosetan / Garin tabernan.

abuztuak 20

- Bertsolari aldizkariaren 110. alearen aurkezpena udaletxeko pleno aretoan: Juan Manuel Lujanbio *Txirrita* 1916. urtean bertso batzuengatik kondenatua izan zeneko erreportajea...

abuztuak 24 - 26

- Portu auzoko San Joan Txiki festak.

abuztuak 25

- Dispertsioaren aurkako Futbol 7 Txapelketa Zubipen.

abuztuak 31 - irailak 2

- Latsunbeberri - Marieluts auzoetako festak.
- Erdi Aroko azkoa (Hernani Errotzen).

IRAILA / SEPTIEMBRE

- Ikasturtea hasierarekin batera, ikastaroak KZ Gunean.
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko eta euskarari eusteko konpromisoa hartzeko: 750 erronkalari.
- El Juzgado de lo Social de Donostia estima la demanda presentada por la familia de Juan C.R., fallecido el 20 de junio de 2017 por cáncer pulmonar (causado por exposición laboral al amianto), y condena a la empresa Cominter Tisu S.L. (sucesora de Scout Ibérica - Celulosas de Hernani).
- Alumnos del Centro Integral de Formación Profesional (CIFP) de Hernani fabrican cuatro módulos para aparcamiento de bicicletas, resultado de iniciativas desarrolladas tras analizar cuestiones relacionadas con movilidad sostenible en el contexto de Agenda Escolar 21. Moduluak jartzen dira atletismo pistan, Ave Maria parkean, Ereñotzun eta Biteri plazan.
- Beste 60.000 euro gehitzen ditu Zerbitzu Sozialak Sailak energia pobreziari aurre egiteko diru-laguntza poltsara. Adinekoen Kontseiluarekin adostutako neurria da.
- Emakumeontzako Jabetze Eskola / Escuela de Empoderamiento de Mujeres: hitzaldiak, kurtsoak eta... urte bukaera bitartean (Berdintasun Saila - Berdintasun Kontseilua).

irailak 1

- Bigarren eskuko azoka.

irailak 3 - 14

- Maider Kalonjeren lanak (egur tailak) ikusgai Biteri kultur etxean.

irailak 4

- Odola emateko hitzordua osasun zentroan.

5 / 19 septiembre / 3 / 10 octubre

- Proceso participativo que decidirá el destino definitivo que se dará al baso de la cantera de Santa Barbara.

irailak 5 - 9

- Zikuñaga auzoko jaiak.

irailak 5 - 24

- *Bada beste mundu bat* egitasmoa: Ibane Aizpurua Perez hernaniarra Kolonbiara, "20 egun solidario" egitera (LABORAL Kutxa / MUNDUKIDE).

irailak 7

- Akats mekaniko batek eraginda, LurraldeBuseko autobus bat kiskalita Galarretan: ez daude zauriturik.

irailak 8 septiembre

- Kalez kale kantari.
- Remonte. Final del XXXVI Campeonato Individual / Torneo KUTXABANK en Galarreta.

9 septiembre

- Atletismo. Eva Esnaola en la prueba de 100 km de Winschoten, Holanda (08:45:19): nuevo record estatal.
- Fallece un ciclista donostiarra de 77 años cuando circulaba por Santa Barbara bailara.

irailak 10

- Hernani KEko Igeriketa eta Waterpoloko taldearen aurkezpena; 30. urte betetzen ditu.

irailak 10 - urriak 5

- "Harremanak eta loturak" da gaia 2019ko udal egutegirako.

irailak 11

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.

irailak 12

- Bueltan dira Ereñotzuko "Berriketan"ekoak.
- Literatura. Erika Elizari hernaniarrak XXI. Igartza Saria (Beasain) irabazten du "Zendabalitz" nobela proiektuarekin; 2019 - 2020. urtean argitaratuko da.

irailak 13

- Umorezko emankizuna: "Bakean dagoena bakean utzi" (Mirari Martiarena / Idoia Torregarai) Biteri kultur etxean (Euskal Jaiak 2018. Berdintasun Saila - *Baietz Hernanik! / Euskara ari du!*).

irailak 13 - 16

- Euskal Jaiak, 2018.

irailak 14 septiembre

- Un hombre es investigado por presunta detención ilegal de un menor de 5 años, al que lleva a su casa sin aviso previo a ningún familiar.
- Pirritx, Porrotx eta Marimototsen emanaldia Atsegindegi plazan (Euskal Jaiak 2018. "Hernani" Musika Eskola Publikoko Akordeoi Taldea).
- Errugbia. CR Hernani Elkarteko taldeen aurkezpena Tilosetan.
- *Hernani´n Musik*. Mikel Urdangarin ("Margolaria") Biteri kultur etxean (Euskal Jaiak 2018).

irailak 18

- Gaztelekua, ikasturte berriarekin batera, irekita.

irailak 19

- Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Tabakalerak bultzatutako Elias Querejeta Zine Eskolaren ikasturtea abian da.
- Elias Querejetak euskal gatazkari buruz ekoiztutako hiru pelikula ("Asesinato en febrero", "Perseguido" eta "Bakerantza") aztergai Biteri kultur etxean (ELKARBIZI Taldea).

irailak 20

- *Tertulia sortzailea* ITUROLAn.
- Migrazioen inguruko hitzaldia Biteri kultur etxean (Agustin Unzurrunzaga, SOS Arrazakeria / AMHER).
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Pintxo pote gidatua herriko tabernetan.

irailak 20 / 27 - 28

- Goiz Eguzki Abesbatzaren ekitaldi berezia (+ *Zelanda* Antzerki Taldea + Ozenki Abesbatza) Biteri kultur etxean: "Cantores y cantoras".

irailak 21

- Hernaniko merkataritzaren (egun osoko) festa, herrian bertan kontsumitzea bultzatzeko (BERRIAK).
- XVII. Sagardo Lehiaketa. Gipuzkoako sagardorik onena, Zelaia sagardotegikoa (Gipuzkoako Foru Aldundia).
- Inmigrazinea: "Fatima" pelikula Biteri kultur etxean (AMHER).

irailak 21 - 23

- Mugikortasun Astea: kirol egokitua, patin festa, ipar martxako ikastaroa, bizikleta festa... bide-heziketa zirkuitua.

irailak 22

- *Baietz Hernanik! Euskara kalea hartzen ari da!* Kale erronka animazioa herriko kaleetan: musika, dantza, ikuskizunak... sorpresak (*Euskara ari du!*).
- Karabel auzoko festa.
- Igeriketa Gala Ordizian. Sariak jasotzen dituzte Luis Goñik eta Enaitz Goñik, Gipuzkoako Liga irabazi baitute; baita Iñigo Goñik eta Kerman Urretak ere.

irailak 24 - urriak 7

- "Yonodesperdicio" erakusketa, elikagai zarrastelkeriaren aurkako erakusketa, Biteri kultur etxean (PROSALUS Garapenerako Gobernuz Kanpoko Erakundea).

irailak 25 septiembre

- Osoko Bilkura. Kutsadura akustikoaren inguruko mozioa (EAJ/PNV). Airearen kalitateari buruzko ikerketaren inguruko eskaera (Orain Hernani - Podemos): El Ayuntamiento ha adquirido cinco (56) medidores de contaminación, que serán colocados a lo largo del mes de octubre en las zonas de mayor polución. *Euskara ari du!*ri buruzko adierazpena (EH Bildu),...

25 - 30 septiembre / 2 - 6 octubre

- Curso de GPS organizado por Mendiriz Mendi.

irailak 26

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Portu eta Elizatxo auzoetako oinezkoen mugikortasuna hobetzeko plana dela eta, hainbat neurri hartu izan dira; horiek baloratzeko bilera Elizatxo ikastolan.

irailak 27

- ADAHIGI Gipuzkoako Arreta Gabeziaren eta Hiperaktibitatearen Elkartearen aurkezpena Biteri kultur etxean.
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "Errementari" Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).
- *Euskara kirolean* mahai - ingurua Biteri kultur etxean (*Baietz Hernanik! - Euskara ari du!*).
- Atsegindegi berritzeko proiektuaren aurkezpena (eginiko ekarpen eta proposamenak kontuan hartu eta gero) Biteri kultur etxean.
- Bilbon izandako erailketa matxista salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Bilgune Feminista).
- Hernaniko Sorkuntza Gunea proiektuaren aurkezpena Tilosetan: *"Etorri gurera! Etorri herria egitera!*
- HerriGuneak Urumea ikastolaren eraikin zaharra hartzen du, sorkuntza gune bihurtzeko asmoarekin.
- Nahasketak. Dantza ikuskizuna Biteri kultur etxean: Microclimate (Lasala Dantza Konpainia).

irailak 28 septiembre

- Zaharren egoitzako eguneko zentroko eta etxe tutelatuetako langileen greba, "lan-hitzarmena 2016tik berritu gabe" dagoelako; hurrengo astetan guztira 17 egunetan egingo dute geldialdia.
- Eusko Jaurlaritzak azpikontratatutako Garbialdi enpresako langileak, komisariak eta epaitegiak garbitzen dituenak, greban; kontzentrazioa egiten dute ertzain etxearen aurrean. El Sindicato Profesional de la Ertzaintza denuncia que la huelga genera "situaciones de insalubridad".
- Emakumeontzako Jabetze Eskola. Ikasturte hasierako ekitaldia Leokako labaderoan: *Jabetze eskola abian!*: Duo Do Porto (Berdintasun Kontseilua).

irailak 28 - 30

- Lizeaga auzoko Jaiak (Gibelalde Auzo Elkartea).

irailak 28 - urriak 9

- Eskultura erakusketa Biteri kultur etxean: Pedro Espada.

irailak 29

- *Inpernuko ikuskizuna* (Xabi Solano) Ereñotzuko frontoian.

irailak 30

- Kataluniako erreferendumaren urteurrena dela eta (urriak 1), lazo horiak banatzeko mahaia (Gure Esku Dago).

URRIA / OCTUBRE

- Martxan dira kiroldegiko eta Biteri kultur etxeko ikastaroak; eta auzo gehienetan egiten diren tailerrak. Yoga eta aerobika egiteko aukera Ereñotzun. Dan inicio igualmente, las clases de gimnasia para jubilados.
- Estimulazio musikala goiztiarra tailerra bueltan da, 0-3 urte bitarteko haurrentzat, asteartero Biteri kultur etxean (KAXKO Elkartea).
- "Beldur barik" programa, herriko hainbat eragilek antolatuta, hirugarrenez, martxan da Hernanin, indarkeria sexista prebenitzeko. Ikus-entzunezko lehiaketa, martxan da (azaroaren 9 arte).
- Tanzaniako emakume ekintzaile talde bat Hernanin.
- Etxeberri auzoko urbanizazioaren 2. faseko lanak bukatuta, azken faseari ekin dio Udalak.
- Presentación de la campaña "Gure txanda da", que promueve la visualización de personas con discapacidad intelectual en labores de voluntariado, en Atsegindegi plaza (ATZEGI, colectivo que reúne a personas con discapacidad intelectual, y sus familiares).
- Pitzadurak dituela eta hormigoi pusketak erortzen direla eta, Lastaola eta Epele arteko zubia, itxita. Urriaren 13an erori egiten da; ibaian sor ditzakeen oztopoak saihesteko, egun horretan bertan hasi dira lanean. Realizado el peritaje, su demolición supondrá una inversión de 200.000 euros.
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 802 erronkalari.
- Oinarrizko produktuak saltzeko denda ustiatzeko deialdia egiten du Ereñotzuko Auzo Udalak; baita Irrintzi taberna esleitzeko ere (epea: azaroaren 26ra arte).
- *Gure artean euskaraz* egitasmoa, eta *Egin jauzi!* kanpaina, martxan ditu Dobera Euskara Elkarteak.
- "Kale Arte Sorkuntza"rako 3. deialdia egin du Udalak, "arte plastikoak Hernaniko kaleetan presentzia areagotzeko" (eskaerak, azaroren 19 arte). Bigarren deialdiko lana, Iker Valleren obra, Ave Maria parkean.
- Hasi dira Elorrabiko zubia eraikitzeko lanak.
- Eskolako Agenda 21. 2018/19 ikasturteko gaia: "Kontsumo jasangarria".
- Ikasturtea berriarekin batera, martxan dira Hernaniko Hezkuntza Plataformak antolatutako saioak (hilean behin, udaletxeko areto nagusian edo Biteri kultur etxean).
- AEK - Zilegi Eskola. Ikasturte berriko ikastaroak, hitzaldiak...

urriak 1

- Dobera Euskara Elkarteak, 25 urte. Hainbat asmo martxan: ... eta logo eta web gune berriak.
- Jaietan animalien erabileraren inguruko aztertze prozesuaren aurreneko saioa Biteri kultur etxean.

urriak 1 - 3 octubre

- Se celebra en Bilbao el IV Foro Global de Economía Social: "Economía social y ciudades. Valores y competitividad", con presencia del alcalde Luis Intxauspe, que expone el trabajo desarrollado por el Ayuntamiento en esa materia. Europako eta Amerikako eragileek Hernanin (urriak 3), ekonomia sozial eraldatzailearen proiektua, besteak beste, ezagutzen dute.

urriak 1 / 24 / azaroak 30

- Irakurketa partekatuak (erakustaldia + solasaldia) Kattalin Minerrekin, udal liburutegian.

urriak 2

- Odola emateko zita osasun zentroan.

urriak 2 - 5

- Ahozko narrazio tailerra udal liburutegian.

urriak 2 / 4 / 16 - 17 / 20

- "Etxebizitza duin eta eskuragarri baten alde" Etxebizitzaren Astea (Kaleratzeak STOP): hitzaldia(k), batzar publikoa, mahai ingurua, kalea antzerkia, kontzertua...

urriak 3

- Ttapa-ttapa egitasmoa berriz, martxan.
- *Hitz andana*. Tramankuluak (kontaketa antzeztuta, Jose Ramon Soroiz) Biteri kultur etxean. Xuxurlariak (kale antzerkia, Ados Teatroa) Plaza Berrian. Oxido (mikro antzerkia, Pez Limbo) Urumea ikastolan.

urriak 3

- Estiramendu eta erlaxazio tailerrak okupatutako Urumea ikastolaren eraikin zaharrean (HerriGuneak).

urriak 4

- Ez ohiko Udal Batzarra, EAJ/PNVk eskatuta: kiroldegiko igerilekuaren inguruko hainbat zalantza eta… argitzeko; eztabaida sutsua EH Bildu eta EAJ/PNVren artean.
- Euskal eta plaza dantzen tailerrak, eta asanblada, okupatutako Urumea ikastolaren eraikin zaharrean (HerriGuneak).
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Euskal pintxo potea.
- Hitz andana: Ene maite kuttun guztiak (poesia eta musika, Harkaitz Cano, Ainara Gurrutxaga eta Iban Urizar Amorantea) Biteri kultur etxean.

urriak 5

- *Orain presoak* Presoen aldeko bizikleta martxa Zinkoeneatik abiatuta (SARE).
- Informatika ikastaroa okupatutako Urumea ikastolaren eraikin zaharrean (HerriGuneak).
- CD Hernaniko futbol taldeen aurkezpena Biteri plazan.
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Afari maridatua Tripontzi jatetxean.
- Bertsolaritza. Teodoro Hernandorena Bertsu Sariketaren finala, Hasparneko Ttattola gaztetxean: Eli Pagolarentzat txapela.
- Zine saioak hasi dira Biteri kultur etxean.

urriak 5 - 6

- 25. Albokalarien Topaketa(k): Kontzertu berezia Biteri kultur etxean (urriak 5) eta Albokaldia.

urriak 6

- XXIX. Mugarri Bisita: Antxista - Naparralde / Ergobia - Oriamendi (Hernaniko Udala / Mendiriz Mendi).
- Goiz Eguzki + Ozenki abesbatzen kontzertua Milagrosa kaperan: Imanol Kamioren "Udazkena" kantaren estreinaldia.
- Gizon bat atxilotu dute Zikuñaga auzoko taberna batean lapurtzen saiatzeagatik, eta geldiarazi zuen bezeroa matxete batekin zauritzegatik.

urriak 7 octubre

- XVII Rally Fotográfico Digital de Hernani (Foto Forum Hernani). Sari banaketa (urriak 26) Biteri kultur etxean.
- Miguel Angel Larretxea "Txelo"ri omentzeko ekitaldia Gudarien plazan.
- "Ari du" abestiaren (Maite Larburu eta Andoni Tolosa Morau) aurkezpena Milagrosa kaperan (*Baietz Hernanik! Euskara ari du!*).

urriak 8

- Odola emateko zita Ereñotzu auzoan.

urriak 8 - 21

- Hernaniko Bakailao Astea. *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Bakailao jatetxeetako menuan, tabernen arteko pintxo lehiaketa... kale animazioa(k), bisita gidatua(k) eta Bakailao Festa Atsegindegi plazan: bakailao pil-pil eran lehiaketa.

urriak 9

- Estresak eragiten dituen kalteen inguruan, eta bizkarrezurreko etorkizuneko arazoak saihesteko moduei buruzko hitzaldia Biteri kultur etxean (Xabier Mendiaraz, kiropraktikoa).

urriak 9 - 10

- "Benetako negoziazioaren alde, lan hitzarmena berria orain!". Greba hezkuntza zentroetan; Hernaniko Inmakulada Ikastetxeak bat egiten du deialdiarekin (gutxieneko zerbitzuak).

urriak 10 octubre

- Encuentro literario en la biblioteca: "La trilogía de Nueva York" (Paul Auster).
- "Azken arnasa arte. Gure nagusien duintasuna eta kemenari gorazarrea" film laburra Biteri kultur etxean (ETXERAT).

urriak 11

- Egun osoko greba Día% supermerkatuan, langileek bizi duten esplotazio eta prekarietatea salatzeko.
- *Hitz andana*. Nazioarteko inprobisatzaileen Bira: Maialen Lujanbio, Julio Soto, Tomasita Quiala eta Araceli Argüello (Euskal Herria, Kuba… Argentina) Biteri kultur etxean.

urriak 11 - 12

- Irekiera astea Kontrakantxa gaztetxean: gaztetxea ezagutzeko tour eta pintxopotea. Hispanitate Egunari intsumisioa: herri eskola eta... egun osoko plana.

urriak 11 - 24

- Pintura eta eskultura erakusketa Biteri kultur etxean: Fernando Santibañez.

urriak 12

- Auzoko Eguna Portu auzoan:... bazkaria eta erromeria.

urriak 13 octubre

- Ereñotzuko adinekoek egun osoko irteera Zumaiara.
- Behemendi Azoka Plaza Berrian.
- Bigarren eskuko azoka.
- Marcha Nórdica. Representación hernaniarra en el Campeonato de España individual, en Mallorca. Agustín Urretabizkaia (Veterano B) y Pepelu Madina (Veterano C), campeones de España; Arantxa Astigarraga (Veterana B) y Visi Madina (Veterana C) logran el tercer puesto.
- Hip Hop Eguna Kontrakantxa gaztetxean (Molotoff Irratia).
- Erromeria Plaza Berrian (San Joan Konpartsa).

urriak 14 - 20

- Pala / Pilota. Amaia Irazustabarrena munduko txapelketan (30 metroko frontoia), Bartzelonan. Aitor Gorrotxategi ere bai (36 metroko pilotalekua). Guztiek "Espainia"rekin jokatzen dute. Aitor Gorrotxategi, Munduko txapeldun!.

urriak 15 octubre - azaroak 11 noviembre

- *HERNANI erabaki / decide* aurrekontu parte-hartzaileen prozesua, 500.000 euro zertan gastatu erabakitzeko prozesua: elección y votación de las propuestas.

urriak 16 octubre

- La mejora en la recaudación de la Hacienda Foral guipuzcoana, posibilita 18 millones extras para el Fondo Foral de Financiación Municipal 2019 (FFFM). En el caso de Hernani + 539.991.
- Hernani (Luis Intxauspe, alcalde) y la Diputación Foral de Gipuzkoa (Marisol Garmendia, Diputada Foral de Movilidad) firman un convenio por el que se completará el bidegorri que desde Akarregi conectará con Donostia. Bat egingo du Plazaolako bidearekin.
- Karlos Apeztegia preso ohia Guardia Zibilak atxilotzen du, Auzitegi Nazionalaren aginduz; erakunde terroristako kide izatea leporatzen diote.
- Conferencia "Propuestas feministas para un sistema de pensiones y una economía que incluya a las mujeres" en Biteri kultur etxea (María Pazos, Berdintasun Saila).
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Gauaren sakonean" (Haruki Murukami).

urriak 17

- Larregaingo bidean konpontze lanak direla eta (hiru astetan), trafiko aldaketak: Ereñotzutik barrena joan behar da.
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Amalia Barquinen hitzaldia, "Inmigrazioa, hezkuntza eta euskara. Kezkak, gogoetak eta erronkak", Biteri kultur etxean (*Baietz Hernanik! Euskara ari du!*).

urriak 18
- Orain Presoak. Presoen aldeko kontzentrazioak herriko sarrera-irteeretan: Zikuñagan, Galarretan, Zinkoenean eta Txantxillan (SARE).
- *Hernani´n Musik*: Niko Etxart eta Maialen Errotabehere Biteri kultur etxean.

urriak 18 - 19 octubre
- *Kale gorrian* lan-taldearekin bat eginda, etxerik gabeko pertsonen egoerari buruzko datuen kontaketa (Zerbitzu Sozialak). Son 26 los voluntarios que toman parte en la iniciativa; contabilizan una sola persona que duerme en la calle.

urriak 19
- Karlos Apeztegiaren atxiloketa salatzeko kontzentrazioa eta manifestazioa (ETXERAT).

urriak 20
- Kalez kale kantari.
- Hernani Eskubaloi Taldeko ekipoen aurkezpen ofiziala, eta festa, Atsegindegi plazan.
- Alkoholiko Anonimoak Santa Barbara Taldearen 50. urteurrena; hitzaldi-solasaldia Sandiusterriko aretoan.
- Erraustegiaren kontrako agerraldia eta taldearen argazkia Tilosetan (Hernanin Zero Zabor).
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Putzuzarreko putzuak konpontzeko auzolana (Aranzadi Zientzia Elkartea).

urriak 21 octubre
- Atletismo. Oro para Eva Esnaola en el Campeonato de España Master de Maratón, Ciudad Real (3:16:52).
- Diska eta liburuen azoka solidarioa Plaza Berrian (Kaleko Elkartasun eta Kultur Elkartea).
- Pala. Maider Huizi - Ariane Arrieta Gipuzkoako txapeldun, paleta goma modalitatean.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Auzoko Festa: sagardo dastatzea, gaztaina jatea, produktuen azoka… patata tortilla lehiaketa…

urriak 21 - abenduak 2
- Hernaniko Xake Txapelketa.

urriak 22
- Legegintzaldiaren balorazioaren inkesta baten emaitzak kaleratzen dira (AZTIKER): Udal Gobernuaren balorazio orokorra: 6,5. Hernaniarron arazo nagusia, aparkalekuen falta; besteak: trafikoa, garbitasuna, sagardotegi garaiko arazoak… PSE-EEk eta EAJ/PNVk daturik ez ematea eta antolakuntza eta interpretazioa kritikatzen dute.

urriak 24 octubre
- "Tratu onei leihoa zabaltzeko prest?" hitzaldi - mintegia Iturola Elkarlanean Sorgunean (María Antonia Cano, Arremanitz).
- Varón de 26 años, con amplio historial delictivo, detenido bajo acusación de violencia de género por haber agredido en plena calle a su compañera sentimental.

urriak 24 / azaroak 21
- *Inmigrazinea* zikloa Biteri kultur etxean (AMHER / SOS Arrazakeria): "Las mujeres de verdad tienen curvas" / "Un franco 14 pesetas".

urriak 25
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "80 egunean" Sandiusterrin (DOBERA Euskara Elkartea).
- Emakumeen mundu martxako protokoloa aktibatzeko, eta izandako erailketak eta eraso matxistak (bat Hernanin) salatzeko, kontzentrazioa Plaza Berrian (Koordinadora Feminista).
- Hernaniko Musika Banda. Entsegu irekia, esperientzia musikala konpartitzeko, Milagrosa kaperan.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Zinea ludotekan: "Lorezain leiala".

urriak 26 - 27
- Txantxillako Festak.

urriak 26 - 28
- PAUSOKAren aldeko Jaia Atsegindegi plazan.

urriak 26 - azaroak 7
- Argazki erakusketa Biteri kultur txean: Ainara Lasa.

urriak 27 octubre
- "*Beldur barik*" egitasmoa: autodefentsa feminista, sexualitate parekidea, ligoteo eta… tailerrak Biteri kultur etxean.
- Haur antzerkia Biteri kultur texean: "Enaren kontuak".
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. "Lore kolore" haurrentzako ikuskizuna frontoian.
- San Pedro Abesbatzaren (Zumaia) kontzertua Milagrosa kaperan (Kantuz Abesbatza).
- XXIV Concurso de Sidras en Xalaparta elkartea.

urriak 28
- Odol emaileen urteko dominen banaketa; 27 hernaniar omenduak, horien artean Iñaki Aristorena (100 donazioak gainditu ditu eta).
- Nahasketak. "Hozkailua" (Huts Teatroa) Milagrosa kaperan.

urriak 29
- Jaietan animalien erabileraren inguruko partehartze prozesuaren beste saio bat Biteri kultur etxean.

29 octubre - 28 noviembre
- XXXIV Campeonato Intersociedades de Mus.

urriak 30
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Emakume kurduei buruzko hitzaldia gaztetxean (Hanan Sido - Gulgijan Shimshak, Kongra Star; ASKAPENA).
- Udal Batzar Orokorra. 2019ko ordenantza fiskalak: zerga eta tasak, orokorrean, %1 igoko dira, gastuak konpentsatzeko. 2019rako taxi zerbitzuaren tarifak... Bi mozio: zarata kutsadurari buruzkoa (EAJ / PNV), ez onartua; eta Karlos Apeztegiaren atxiloketa salatzekoa.

urriak 31
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Euskal pintxo potea.

AZAROA / NOVIEMBRE
- Euskaraz aritzeko kafe-tertuliak, berriro martxan Gunea garagardotegian (Udal Euskaltegia).
- Etxebizitzak alokairuan hartzeko diru-laguntzak 2019ko urtarrilaren 7ra arte eska daitezke; horretarako 164.000 euroko partida aurreikusten du Udalak.
- Errigoraren *Nafar hegoaldeko uzta euskarari puzka* kanpaina; saskiak eskatzeko epea irekita, azaroaren 14 arte.
- El Ayuntamiento da por finalizado el proceso participativo para decidir los usos que acogería la cantera de Santa Barbara: parque con la naturaleza como protagonista, con zonas de juego, ocio y cultura (circuito para bicicletas, juegos de madera...).
- *Baietz Hernanik!* egitasmoa, hizkuntza ohiturak aldatzeko: 919 erronkalari.
- Hernaniko Udalak eta BERRIAK Elkarteak elkarlanerako hitzarmena sinatzen dute. "Hernani Bonoa" abian jarri du BERRIAk Elkarteak. Invierte 12.000 euros en el alumbrado navideño (su instalación y consumo corre a cargo del Ayuntamiento), y anuncia el *Concurso de Escaparates de Navidad* (31 comercios toman parte).
- Greziako errefuxiatuentzat neguko arropa eta zapatak jasotzen ari dira zaharren egoitzako langileak, azaroaren 15 arte.
- Beterri - Buruntza eskualdean, abenduaren 31 baino lehen 41 kontratu egingo dira, "Tokiko enplegu eskaintzak" deialdi barruan; bi eremutan gauzatuko dira: eskualdeko enpresei

kontrataziorako diru-laguntzak emanez, eta udaletxeetan proiektu desberdinak burutzeko kontratuak bultzatuz.

- Etxez etxeko mailegu zerbitzua jarri du martxan Udal liburutegiak, mugikortasun urria duten pertsonentzat.

azaroak 1

- Elkartasun Jaialdia gaztetxean: hitzaldia(k), pintxo-potea eta kontzertuak (Ikasle Abertzaleak).

azaroak 3

- *GazteBizilagunak* gaztetxean: hamaiketakoa, "Mofetas" film laburra… eta *Giganfografia*.
- *Arimen Gaua* edo *Gau Beltza* (urriak 31 - azaroak 1) dela eta, Halloween Festa Zikuñaga auzoan.
- XXXVI. Sagardo Txapelketa Elur Txori elkartean.

azaroak 5

- Harrera instituzionala Dalia Nasser aktibista palestinarrari (Union of Palestinian Women Committees), udaletxeko batzar aretoan: "guztiok egin behar genuke bat, injustiziei aurre egiteko".

azaroak 5 - 9

- Mendizale Astea, Biteri kultur etxean (Mendiriz Mendi).

azaroak 6 noviembre

- Ugaitz Errazkin preso hernaniarra epaitzen dute Madrilen; Beñat Aginagaldek eta Manex Kastrok, testigu moduan, hartzen dute parte. "Herritarren babesa senti dezaten" autobusa Hernanitik. Absolbitu eta aske utzi dute (azaroak 8).
- Odola emateko zita osasun zentroan.
- Remonte. Presentación del *Campeonato de Parejas de Remonte* en la sede de ORONA Fundazioa, Galarreta. La competición arranca el 8 de noviembre; la final, el 29 de diciembre.

azaroak 6 / 8 / 13 / 14

- Bideogintza ikastaroak, 12-17 urte bitartekoei zuzenduta, Biteri kultur etxean.

azaroak 8

- Gripearen aurkako txertoa jartzeko aukera Ereñotzuko auzo etxean.
- Sutea Florida auzoko 145 zenbakiko etxean, zauriturik gabe.

azaroak 9

- Langileen Babes Sarea. Bilera irekia Biteri kultur etxean: autobus zerbitzuari murrizketak, aztergai.

azaroak 9 - 21

- Argazki erakusketa Biteri kultur etxean (Hernani Foto Forum).

azaroak 10 noviembre

- Mendi irteera Azketara (Kontrakantxa Gaztetxea).
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Egun pasa Zestoara, Ekainberri bisitatzera.
- Bigarren eskuko azoka Atsegindegi plazan.
- Torneo Kote Olaizola de rugby femenino en Landare; más de 130 jugadoras toman parte.
- Haur antzerkia Biteri kultur exean: "Drag-e uraren bila" (Logela Multimedia).
- Kalez kale kantari.
- Erromeria Atsegindegi plazan (San Joan Konpartsa).

azaroak 10/ 12 - 15

- Zinemaldia Urumea HerriGunean.

azaroak 11 noviembre

- Behobia - Donostia Lasterketa: 156 hernaniarrek bukatu dute proba; Mikel Campos (categoría infantil), vencedor de la Behobia Txiki.
- *Bizilagunak* bazkariak herriko hainbat etxetan: bertako familiak eta kanpotik etorritakoak elkartzen dira bazkaltzeko: guztira 52 familiek eta 72 gazteek bazkaltzen dute elkarrekin, 34 bazkarietan.
- *Hatikan* musika taldearen kontzertua Atsegindegi plazan "Erreformaren 501. urteurrena dela eta".

azaroak 12 noviembre

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Accidente en la A-15 a su paso por Hernani, dos personas resultan heridas.

azaroak 13

- Igela Argitaletxeak azken nobedadeak aurkezten ditu, horien artean "Aurpegiak" Mohamed Xukriren trilogiako azken alea, Arantzazu Royo Manterola hernaniarrak itzulitako obra. Arantzazu da arabieratik euskarara zuzenean itzultzeko gai den itzultzaile bakarra.
- Hitzaldia Goiz Eguzkin "Zahartzaroa eta giza harremanak" (Nerea Muñoz, pedagogo eta gizarte hezitzailea).

azaroak 13 - 15

- Antzerki zikloa Biteri kultur etxean: "Argien hautsa" (Vaiven Teatroa) - "Izoztutako haizea bezala" (Tanttaka Teatroa) - "Herederos del ocaso" (Club Canibal, Madrid).

azaroak 14

- "Medalla Milagrosa"ko zeladore eta zaintzaileen batzarra Inmakulada ikastetxean.

azaroak 15 noviembre

- *HERNANI erabaki / decide* aurrekontu partehartzaileen prozesua. Presentación de las propuestas en las que se invertirán 500.000 euros durante 2019.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Hitzaldia: "Katalunia, urtebete beranduago, bidegututzean" (Beñat Zaldua, GARAko kazetaria) ludotekan.
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Afari maridatua Errioguarda jatetxean.

azaroak 17 noviembre

- *Ikasle Eguna*: hitzaldia,... bazkaria,... kontzentrazioa eta kontzertuak (Hernaniko Ikasleon Autodefentsa Sarea).
- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22) Hernani eta inguruko txistulariak, tronpeta joleak eta Ttarla Dantza taldea kaleetan zehar.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. "Euskararen ibilaldia eta tresna bezalako balioa" (Javier Goitia) eta "Euskal Herria desde si misma en el siglo XXI; bagauda, batzarra, gizabanakoa..." (Felix Rodrigo Mora) hitzaldiak Ereñotzuko ludotekan.
- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22) Hernaniko Musika Bandaren kontzertua Biteri kultur etxean. Homenaje a miembros de la banda que cumplen 25 años en la agrupación (Ainara Garin, Jorge Pacheco e Iñaki Cia), y a Martín Perona que tras 48 años participa en su último concierto.
- Donostiako *Ereski Gregoriar Schola*ren kontzertua San Joan Bataiatzailearen elizan: duela 200 urte Hernaniko organista izan zen Joan Manuel Larrerteren obra kantatzen dute (Hernani Errotzen).

azaroak 18

- Bigarren eskuko azoka Urumea HerriGunean.
- Kale irakurraldia Biteri plazatik abiatuta: *# lapurreta*.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. "Sanar la tierra y el ser humano con la revolución de los microorganismos regeneradores, la microbiótica y la nutrición simbiótica" (Maika Muñoz) eta "Auzolana gaurkotasunen" (Jasone Mitxeltorena) hitzaldiak ludotekan. Buruhandi tailerra frontoian.

azaroak 20 noviembre

- Recepción en el ayuntamiento a integrantes de la Organización de Mujeres *Bartolina Sisa* de Bolivia, que desarrollan proyectos de cooperación dirigidos al empoderamiento de las mujeres de la población del municipio de San Pedro, Departamento de Santa Cruz (Bolivia).

- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), *Musikalean* (Hernani Musika Eskola Publikoa).
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Ohe hotzak" (Jon Ariza de Miguel).

azaroak 21 noviembre

- Larrialdietarako simulazioa Electroquímica de Hernani enpresan.
- *Gazte Plax! Harremonen laborategiak* gazteei zuzendutako saioa Plaza Feministan (Arremanitz).
- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna dela eta (azaroak 25), buruberoki tailerra Urumea HerriGunean (Hernaniko Koordinadora Feminista).
- Parkour ikastaroa, 2002 eta 2006 urteen artean jaiotako gazteentzat, martxan da kiroldegian.
- Encuentro literario en la biblioteca: "Ritos de muerte" (Alicia Giménez Bartlett).
- "Lurraldea eta herria. Zazpiak bat. Atzo, gaur, bihar" hitzaldia Biteri kultur etxean (Eneko Bidegain, Hernani Errotzen).

azaroak 21 / 28

- Plaza dantza ikastaroa Urumea HerriGunean.

azaroak 22

- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna dela eta (azaroak 25), *Zaintza plazara!* tailerra ITUROLA Elkarlan Sorgunean.
- Santa Zezilia eguna dela eta, kontzertua, eta ikasleei diploma banaketa, Biteri kultur etxean (Hernani Musika Eskola Publikoa). Goiz Eguzki abesbatza kaleetan zehar, eta Hernaniko Udal Musika Bandaren *kontzertutxoa* udaletxeko arkupetan.
- Kulturaren inguruko hausnarketa egin ondoren, *Kultur Mahaia* biltzen da Biteri kultur etxean; Udala, herritar eta kultur eragileen arteko harremanak bultzatzeko eta eztabaida gune bat sortzeko.

azaroak 23

- *Black Friday / Ostiral Beltza* herriko dendetan.
- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna dela eta (azaroak 25), "Beldur barik" programan barruan, ikus-entzunezko lehiaketaren sari banaketa Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua / Hernaniko Udala).

azaroak 23 - abenduak 3

- *Euskaraldia* egitasmoarekin bat egin du *Baietz Hernanik! - Euskara ari duk*, biek helburu bera baitute. Argazki erraldoia Erronkalari eta Euskaraldiako kideekin, Gudarien plazan (azaroak 23): 2.859 errokalari (1.010) / ahobizi / belarriprest.

azaroak 23 - abenduak 8

- Pintura eta argazki erakusketa Biteri kultur etxean: Maite Poza - Alex Poza - Saioa Garcia - Elena Busto - Jeanne Devoyon. Alex Poza hernaniarrak adimen urritasuna dauka eta erakutsi nahi du artelanak ere egin dezakeela.

azaroak 24 noviembre

- Dobera Euskara Elkarteak, 25 urte. Egun osoko festa: jolasak, omenaldia sortu zutenei, kantu-bazkaria...
- Esperanto klaseak Urumea HerriGunean.
- Concierto de Ozenki Abesbatza en La Milagrosa junto al Coro Eresmi, de Donostia, y la Orquesta de Acordeones de Doinu Zale Musika eskola.

azaroak 25 noviembre

- La sede de EAJ/PNV aparece cubierta con pancartas y una bandera contrarias a la incineradora.
- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Mendi irteera Añarbera.
- *Txistulariak arkupeetan* kontzertua udaletxeko arkupeetan (Leokadisti Txistu Taldea).
- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna. Manifestazioa Plaza Berritik abiatuta.

azaroak 26

- Greba deialdia (bost egunekoa) Gipuzkoako zaharren egoitzetan eta eguneko zentroetan, "lan hitzarmenaren negoziazioa ez atzera ez aurrera dagoelako"; eragina Hernaniko Zaharren Egoitzako eguneko zentroan. Abenduaren 24tik 31ra ere, greba deialdia.
- "*Herrialde miresgarria Aliziarekin*" udal liburutegian.

azaroak 27

- *Ikasenpresa* Kongresua Donostiako Tabakaleran. Saria Hernaniko Lanbide Heziketako *Fabrikazio Mekanikoaren Diseinu*ko ikasle talde batentzat: 3D inprimagailu bidez prestatutako zaborrontzi prototipoa aurkeztu dute.
- Emakumeenganako Indarkeriaren Aurkako Nazioarteko Eguna (azaroak 25), *Hedabideen papera indarkeria matxistaren aurrean: informazioa ala desinformazioa* ikerketaren aurkezpena eta solasaldia Biteri kultur etxean (Berdintasun Kontseilua / Hernaniko Udala).
- Hernaniko Udala eta Zerbitzu Sozialak Sailaren zerbitzu eta diru-laguntzen berri emateko bilera(k) adinekoei zuzenduta.
- Solasaldia Rufi Etxeberria eta Jone Etxeberriarekin Biteri kultur etxean: *Euskal Errepublika nola sortu?* (SORTU).

azaroak 27 - 30

- Hezkuntza. Lau eguneko greba zentro kontzertatuetan; eragina Inmakulada ikastetxean.

azaroak 28

- *ondarea.hernani.eus* webgune berriaren aurkezpena: Hernaniko ondarea, herritar guztien eskura.
- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "Yumarako 3:10etako trena" pelikula Sandiusterrin (Dobera Euskara Elkartea).
- *Inmigrazinea* zikloa Biterin: "Exit" film laburren bilduma (AMHER).
- M.I.A.U. dokumentala Urumea HerriGunean.

azaroak 29

- *Mintzodromoa* Biterin (Udal Euskaltegia - *Baietz Hernanik! - Euskara ari du!*).
- Hernaniko Udalak indarkeria matxista bizi dutenentzat gida berri bat aurkezten du, bost hizkuntzatan.
- Iruña-Veleiaren kasua hizpide Joan Martin Elexpururen hitzaldian, Biteri kultur etxean (Hernani Errotzen).
- "Luna de Miel" antzezlana Urumea HerriGunean.

azaroak 30

- "Ari du" abestiaren koreografia grabatzen dute herriko ikastetxeetako 600 bat haurrek, Ave Maria parkean (*Euskara ari du* Elkartea).
- Europar Batasuneko "Euronet 50/50" programarekin bat egin du Elizatxo Ikastolak. Udalarekin hitzarmena sinatzen da, eraikin publikoetan energia aurreztea helburuarekin.
- 2019ko udal egutegiaren aurkezpena Biteri kultur etxean: "Harremanak eta loturak". Aukeratutako argazkien egileei sari banaketa.
- Santa Zezilia eguna dela eta (azaroak 22), Kantuz eta Aiztondo (Astigarraga) abesbatzak San Joan Bataiatzailearen elizan.

azaroak 30 - abenduak 1

- Elikagai bilketa herriko supermerkatuetan (Elikagai Bankua).

ABENDUA / DICIEMBRE

- DYNTRAren arabera, EAEko 10 udalerri gardenenen artean dago

Hernani: 9.a, %49koa beteta (159 neurgailuetatik 78 beteta).

- *Piztu Itxaropena* Sahararen aldeko Euskal Karabana: elikagaiak biltzen dira Biteri kultur etxean, herriko ikastetxeetan eta supermerkatuetan (abenduan eta 2019ko urtarrilean).
- A lo largo de 2018 (ene.- nov.), se han destruido 98 nidos de avispa asiática.
- ORONA S. Coop. (455 millones) y Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga S.A. (218 millones) en el Top 15 del ranking de ingresos entre las empresas guipuzcoanas (*Quién es quien en la economía vasca*, Empresa XXI).
- Plan de Energía Sostenible 2015 - 2018. El Ayuntamiento reduce el consumo energético en un 1,8%, rebajándose la factura en un 9,7%. La emisión de gases efecto invernadero (GEI) disminuye en un 74,8%. Todo ello gracias a las renovaciones llevadas a cabo en la localidad, el control y seguimiento de las instalaciones, la sustitución de luminarias publicas por nuevas LED o la colocación de una caldera biomasa en el polideportivo.
- Recogida selectiva de residuos urbanos. Hernani cierra el año con una tasa del 76,77 %.
- A 31 de diciembre, el precio medio por alquiler de vivienda en Hernani es de 617,10 euros (+ 7,5% en los dos últimos años); más bajo que la media de Gipuzkoa (673,00 euros) y Euskadi (651,30 euros).
- Han sido un total de 78 robos los producidos en la localidad a lo largo de 2018.

abenduak 1

- Haur antzerkia Biteri kultur etxean: "Oceanus" (Baraka Teatro, Madril).
- Barrikotea Ur-Mia elkartean.

abenduak 2

- Hernaniko Xake Txapelketako finala Kixkal tabernan.
- Euskal Herriko Trikilari Gazteen XXVII. Txapelketa Zaldibarren. Eider eta Lierni Tolosa ahizpak bigarren; pandero-jole onena (Lierni) eta fandangoa ondoen jo zuen soinu-jole onena (Eider). Ianire Segurola eta Elaia Diaz, hirugarren.

abenduak 3 - 14

- "Ezagutu Hernani" lehiaketa (Hernani Errotzen).

abenduak 4

- Odola emateko zita osasun zentroan.

abenduak 6

- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Euskal pintxo-pote gidatua.
- "La traviatta" opera proiekzioa Biteri kultur etxean.

abenduak 6 - 15

- *INOIZ BAINO B12IAGO* egitaraua (Kontrakantxa Gaztetzeak, 12 urte).

abenduak 9

- Bertsolaritza. *Xenpelar* Sariko finala, Errenteriako Niessen kulturgunean: Eli Pagola, txapeldun!

abenduak 10 - 12 / 15

- *Ekonomia Sozial Eraldatzailea - Alternaktiben* Astea.

abenduak 10 - 18

- Etxebizitzaren egoera "ikustarazi eta salatzeko" *Hernani Solidarioa - Etxebizitza-eskubidea* erakusketa Plaza Berrian (Hernani Solidarioa kolektiboa).

abenduak 10 - 30

- Sariak, erosketak *Hernani Txartela*rekin ordaintzen dituztenen artean (BERRIAK).

abenduak 10 - 2019 urt. 04

- *Herriko musikari buruz zer dakizu?* lehiaketa… udal liburutegian.

abenduak 11

- Ipuin kontaketa udal liburutegian.
- Literatura solasaldia udal liburutegian: "Elurte amaiezina" (Agustin Fernandez Paz).
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Afari gidatua Santa Barbara elkartean.

abenduak 12 diciembre

- Azal zaintzeaz eta makilaje zuzentzaileaz ikastaroa(k) Etxeberriko Urrutia Martin farmazian.
- *Inmigrazinea* zikloa: "Las cosas que dejé en La Habana" pelikula Biteri kultur etxean.
- Encuentro literario en la biblioteca: "Los hechos" (Philip Roth).

abenduak 12 / 19

- Ereñotzuko XXX. Udazken Kulturala. Sukaldaritza ikastaroa, Gabonei begira, Ur Mia soziedadean.

abenduak 13 diciembre

- Joven de 26 años, con numerosos antecedentes, detenido por la Ertzaintza por conducción temeraria y embestir a una patrulla.
- Lanuztea, 10 minutukoa, lankide baten heriotza salatzeko (Correoseko langileak).
- Komertzio txikiaren aldeko sentsibilizazio kanpainaren barruan *Berritxu* pertsonaiaren aurkezpena: erosketa ohituretan "lehentasuna herrian bilatzeari" ematea lortu nahi du BERRIAKek.
- *Hernani´n Musik.* Alboka: *Lurra, ur, haize. Tour 25* Biteri kultur etxean.

abenduak 13 / 20 / 29

- Bertsolata 2018 (Iraulio Panttalone Bertso Eskola): Bertso-paper lehiaketako sari banaketa / Gazteen Bertso Jaialdia / Bertso Jaialdia

abenduak 14

- PAUSOKAren aldeko ikuskizuna (dantza, magia…) Biteri kultur etxean.
- *Gabon Kanten Jaialdia* San Joan Bataiatzailearen elizan: herriko abesbatzak (Kantzu Abesbatza).

abenduak 15

- Bigarren eskuko azoka berezia: elurretarako gauzak.
- Behemendi Azoka Plaza Berrian.
- *Santo Tomas Eguna* (abenduak 21) postuak Plaza Berrian / Urbieta kalean (San Joan Konpartsa / Hernaniko Eskubaloi Elkartea). Kalejira Ttarla Dantza Taldearekin. Eta erromeria, Patxi Perez Taldearekin.
- Kalez kale kantari.
- *Egin zotz!* Sagardoa eta Eusko Labela duten produktuen kanpaina. Kanpaina bukaerako festa Plaza Berrian; euskal txerri errea, musika eta…

abenduak 16 diciembre

- XL. Ehiza Txikiko Txapelketa, Epelerrekan eta Usokoerrekan (Txantxangorri Elkartea).
- Atletismo. LXVIII Memorial Bolonburu en Eibar. Anartz Artola consigue el primer puesto (sub20); Ana Otaegi, segunda (sub18), y Eva Esnaola, tercera (master).
- Gabonetako Txistu Kontzertua (Txistulari Banda + gitarra-jolea) Milagrosa kaperan.

abenduak 17 - 20

- Oroimen historiako berreskuratuz, 2018. Migrazioak: "Hernanitik Hernanira migranteak": hitzaldiak,... eta "Ligeros de equipaje" antzezlana.

abenduak 17 - 2019 urtarrilak 5

- Oroimen historiako berreskuratuz, 2018. Migrazioak: "Hernanitik Hernanira migranteak". "Hernani. Joan-etorriko irudiak / Imágenes de ida y vuelta" erakusketa (Juantxo Egaña / Hernaniko Udal Artxiboa) Biteri kultur etxean.

abenduak 18

- Gabonetako menua prestatzeko saio irekia Xalaparta elkartean (Elkano 17ko Emakume Zentroa).
- Laranja mekanikoa liburuaren aurkezpena Urumea Herri Gunean.
- Dani Fano marrazkilaria Gaueko Komiki-dendan, "Migel Marmolen hamaika eta bat jaiotzak" komikiaren aleak sinatzen.
- Udal Batzar Orokorra. 32.319.683 euroko aurrekontua 2019rako

(Hernaniko Udala = 21.558.280, Ereñotzuko Auzo Udala = 409.871 eta Zerbitzu Sozialak = 2.351.532). Hernaniko Udalean Euskararen Erabilera Normalizatzeko Planaren VI. Plangintzaldia. Hiru mozioi: Iruña-Veleiako auzia argitzearen aldekoa, *Justicia Poética* Elkartearen adierazpen instituzionala, eta Kote Cabezudo auziaz.

abenduak 20

- Marxismo eta feminismoa hizpide Iraitz Agirreren hitzaldian, Urumea HerriGunean.

abenduak 21

- Santo Tomas eguna Hernani ikastetxeetan, Ereñotzuko Txirrita eskolan eta...
- Udazkeneko txapelketako sari banaketa, Gabonetako saskien zozketa eta txistorra Goiz Eguzkin.
- *Neguko oporretan zer?* Santo Tomas eguna Biterin (Gaztelekua).
- Gabonetako irteera kaleetan barrena (Hernani Musika Eskola Publikoa).
- Santo Tomas eguna Karabelen: txistorra eta... Olentzeroa.
- *Afndanza* Taldea (Ugandako Kampala herriko gazteak) Sandiusterrin, Ugandako haurrak laguntzeko (Música para salvar vidas GKE).
- BERRIAKek antolatutako erakusleiho lehiaketa: Ikusi Makusi, politena!

abenduak 22

- Pilota. Eguberri Txapelketa martxan kiroldegiko pilotalekuan (Hernaniko Pelota Eskola).
- Futbola. Joxan Arabiatorre Txapelketa Zubipen.
- Santo Tomas eguna (abenduak 21) Zikuñaga eta Florida - Etxeberri auzoetan.
- Motoziklismoa. Euskadiko Motoziklismo Federazioak antolatutako 2018ko sarien banaketa, Durangon. Bi hernaniar sarituta: Urko Garmendia (23 urtez azpiko, *enduro* kategorian, txapelduna) eta Egoitz Peñagarikano (*enduro* kategorian txapelduna, beterano mailan).
- *Neguko oporretan zer?* Haurrentzako filma Biterin / Bitxigintza tailerra gaztelekuan.
- Gabonetako kontzertua San Joan Bataiatzailearen elizan: Hernaniko Musika Banda + Ozenki Abesbatza + Umore Ona Abesbatza (Goizueta).

abenduak 23

- Santo Tomas (abenduak 21) azoka Portu eta Lizeaga auzoetan.
- *Baietz Hernanik!* errokaren bukaerako festa: bertsolariak, magoa, abeslariak, musika taldeak… Biterin (Euskara ari du).
- *Neguko oporretan zer?* Haurrentzako filma Biterin.

abenduak 24 diciembre

- Gabon Gaueko kale buelta (Kantuz Abesbatza).
- Gabon eskean Ereñotzun, haur eta gurasoak.
- Gabon erronda Olentzerorekin (Inmakulada Ikastetxea / Langile Ikastola / Elizatxo Ikastola).
- Goiz Eguzki Abesbatza visita la residencia de ancianos… y recorren las calles de la localidad.
- Olentzero eta Mari Domingiren etorrera eta kalejira (Ttarla Dantza Taldea).
- Preso eta iheslarien eskubideen aldeko manifestazioa plazatik abiatuta: "Bada garaia, presoak kalera!" (LAB / SORTU / Ernai).
- Gabon Gaueko erronda (Hernaniko Musika Banda).

abenduak 24 - 2019 urtarrilak 4 (lanegunetan)

- Negulekuak 3 - 10 urte bitarteko haurrentzat (Dobera Euskara Elkartea). Baita Ereñotzun ere (Dobera Euskara Elkartea - Katiluzar Guraso Elkartea)

abenduak 24 - 28 (lanegunetan)

- Negulekuak KUTXA Ekogunean, 3 - 10 urte bitarteko haurrentzat

abenduak 26

- *Neguko oporretan zer?* Larrua lantzeko tailerra gaztelekuan.

abenduak 26 - 28

- *Neguko oporretan zer?* Ludoteka… spinning, aerobic, indoor walking, zunba… kiroldegian.

abenduak 26 - 27

- Haur txokoak (Iturritxo elkartea).

abenduak 26 - 28

- Kode_Eskola. *NEGULAB.ideo Campus teknologikoa* haur eta nerabeen artean ezagutza eta ekintzailetza teknologikoa sustatzeko, Orona IDeO eraikinean, Galarretan.

abenduak 27

- *Neguko oporretan zer?* Zirku tailerra Biterin (Gaztelekua).
- "Memoria lekuak" dokumentalaren aurkezpena, eta "Ezagutu Hernani" lehiaketaren sari banaketa Biteri kultur etxean (Hernani Errotzen / Nabarralde Fundazioa).
- *Zinea Euskaraz!* egitasmoa: "Urte berri on, amona" Sandiusterrin.

abenduak 28

- *Neguko oporretan zer?* Haur antzerkia Biteri kultur texean: "Blowing" (Bácum Múcab danz, Herrialde Katalanak).
- Karaoke festa haurrentzat Portu auzoan (Portu Auzo Elkartea).

abenduak 29 diciembre

- Indusketa arkeologikoa Ereñotzuko Putzuzarren (Aranzadi Zientzia Elkartea): K.a. 3.000 - 4.000 urte artekoa da aurkitutako trikuharria.
- Haurrentzako *joku solidarioak* kiroldegiko frontoian (Pasaportes para Siria).
- Errauste-planta ordezkatuko lukeen hondakinen kudeaketarako sistema alternatiboaren aurkezpena Hernaniko Orona Fundazioan, Galarretan (GuraSOS). 2019ko urtarrilaren 4an Gipuzkoako Foru Aldundiari helaraziko dio.
- Errugbia. Pottoka Txapelketa, mugaz gaindiko emakumeen lehen txapelketa, Landaren; 15 taldek hartzen dute parte.
- Igeriketa. Hernaniko 21. Saria kiroldegiko igerilekuan.
- Remonte. Final del *Campeonato de Parejas ORONA de Remonte* en Galarreta.
- *Neguko oporretan zer?* Ping-pong txapelketa gaztelekuan / *Bloody Brotherhood* + *Meltdown* + *Liher* Biteri kultur etxean.
- Gabon Festa Ereñotzuko frontoian (Katiluzar Guraso Elkartea).
- 72. Gabon Abesti Sariketa Probintziala Errenterian. Hernaniko *Kantuban* koroak parte hartu, eta 3. saria lortzen du.

abenduak 30

- Presoen auzia konpontzea aldarrikatzeko Martuteneko espetxera martxa Zinkoeneatik abiatuta (KALERA KALERA).
- *Neguko oporretan zer?* Haurrentzako filma Biterin.

abenduak 31 diciembre

- Ciclismo. Eugenio Goikoetxea, exdirector del equipo Caja Rural - RGA, pone fin a su carrera, tras 14 campañas como director.
- Liburu eta diskoen azoka solidarioa Plaza Berrian.
- Santa Barbara buelta (Portu Auzo Elkartea).
- Urtezahar eguneko erronda (Ohitura Zaharrak Abesbatza / Iraulio Panttalone Bertso Eskola).
- Wukroren aldeko San Silbestrea (CD Hernani, Atletismo Saila / Hernani Wukrorekin GKE).
- Urte Zaharrean piroteknia erabiltzeak segurtasun arazoak sortzen dituela eta, arauak ezartzen ditu Udalak.

Hernani 2020

HERNANI URTEKARIA

Udal Artxibo Zerbitzua

Hernaniko Udala

euskara ari du

Hernaniko Udala

euskara ari du